

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἔκδοσις ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ὉΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«Οἱ φίλοι ἔστω ἅγιοι ὄντες»

ΑΡΙΘΜΟΣ 117 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2019

ΔΡΙΘΜΟΣ 117 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2019

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΩΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΟΡΘΩΣ»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

T.K. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οί συνεργάτες έχουν την ευθύνη των απόψεών τους.

* * *

Ετήσια συνδρομή Κύπρου: 7 ευρώ.

Τιμή τεύχους: 3 ευρώ.

Ετήσια συνδρομή Ελλάδας: 10 ευρώ.

Ετήσια συνδρομή εξωτερικού: \$ 10.

Ο τραπεζικός λογαριασμός του Περιοδικού είναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι του Αγίου Όρους»,
173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

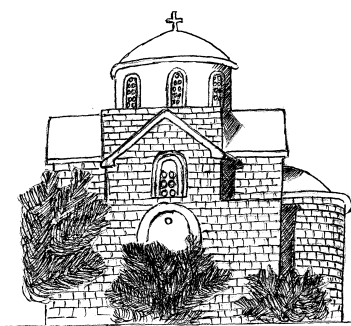
1. Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, Λόγος στο Μεγάλο Σάββατο 1
2. Από τον «Ευεργετινό», Περί ταπεινοφροσύνης Β΄ 3
3. Ο Άγιος Άνθιμος μητροπολίτης Ούγγροβλαχίας 6
4. Ιερομονάχου Ισαάκ, Μαρτυρίες προσκυνητών για τον Άγιο Παΐσιο 8
5. Αρχιμανδρίτη Δανιήλ Γούβαλη, Η γνωριμία μου με τον Άγιο Πορφύριο 11
6. Αρχιμανδρίτη Παύλου Νικηταρά, Η κοίμηση του Αγίου Αμφιλοχίου και σημεία της
αγιότητάς του 15
7. Γεώργιου Κάκκουρα, Αγίου Νεοφύτου του Έγκλειστου «Περί του παραδείσου
φυτόν» 19
8. Χρίστου Δημητριάδη, Αρχιμανδρίτης Σάββας Ἀχιλλέως. Ἀγωνιστής τοῦ Χριστοῦ
καί τῆς Ἑλλάδος 23
9. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Πνευματικότητα καί θυσία 27
10. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, 1919. Ὁ Παπανουφράκης λειτουργεῖ τήν Ἀγία Σοφία 29

Β΄ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΩΝ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

11. Σημεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημείωμα 38
12. Μητροπολίτη Μάνης Χρυσοστόμου Γ΄, Ἡ σημασία τοῦ Δεκαλόγου στίην ἐν Χριστῷ
ζωήν 43

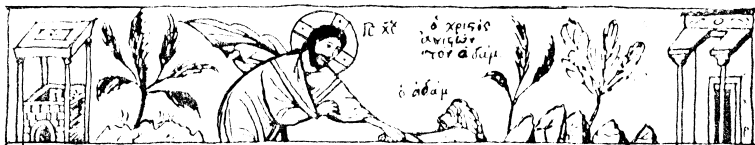
(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στί 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

13. Πρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Ἡ μονοθεΐα τοῦ Δεκαλόγου καί οἱ Πατέρες	47
14. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Τό φαινόμενο τῆς σύγχρονης εἰδωλολατρίας ἐν σχέσει μέ τή 2η ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου	50
15. Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου, Ἐρωταποκρίσεις περί ὄρκου	54
16. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Δεκάλογος καί Ὅρκος	61
17. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις. Ἡ διδασκαλία τῆς Π. Διαθήκης γιά τό ψέμα καί τόν ὄρκο	64
18. Βασιλείου Χαραλάμπους, «Τῇ δέ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου Οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον»	67
19. Χριστάκη Εὐσταθίου, «Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου»	70
20. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Οὐ μοιχεύσεις	74
21. Δημήτριου Δ. Ρίζου, Προγαμιαῖες σχέσεις — οὐ μοιχεύσεις	78
22. Δημήτριου Χ. Καππαῖ, Ἡ κλοπή κατά τό Δεκάλογο καί τό Εὐαγγέλιο	81
23. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, «Οὐ φονεύσεις». Ἡ ἀναίρεση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς	84
24. Χρυστάλλας Στυλιανοῦ, Φόνος ἐκ προμελέτης ἢ ἑκτρώση	88
25. Μάλαμας Βέργου-Στυλιανοῦ, Ἡ θέση τῆς γυναίκας κατά τήν 5η ἐντολή	91
26. Ἀγίου Νικολάου Βελιμήροβιτς, Ὁ κατάδικος καί ἡ ψευδομαρτυρία	94
27. Πρωτοπρεσβύτερου Ἀγγέλου Ἀγγελακόπουλου, Ὁ Δεκάλογος καί ἡ ἐπί τοῦ Ὁρους Ὁμιλία	96
28. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί ὁ Δεκάλογος	99
29. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἀπό τό Ἡμερολόγιο τοῦ Συλλόγου μας	102
30. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις	104
31. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	107

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ὁ Προφήτης Ἰεζεκίηλ. Τοιχογραφία ἀπό τήν ἐκκλησία
τῆς Παναγίας Θεοτόκου (Κακοπετριά, ἐπαρχία Λευκωσίας). Ἔργο τοῦ 1520.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς
Καθολικῆς (Πελέντρι, ἐπαρχία Λεμεσοῦ). Κτίσμα τοῦ 1500.

Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ
ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἀνανέωσις τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Εἶναι ἡ ἀναζώωσις καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ ἐπάνοδος μας πρὸς τὴν ἀθάνατον ζωὴν τοῦ πρώτου Ἀδάμ. Ἐκεῖνος καταβροχθίστηκε ἀπὸ τὸν θάνατον λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, καὶ μετὸν θάνατον παλινδρόμησε πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ὁποία πλάσθηκε. Ὁ πόνος τοῦ Θεοῦ ἦταν τώρα ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ προαιώνιος καὶ ἀπερίληπτος καὶ παντοκράτωρ καὶ παντοδύναμος Υἱός, μπορούσε νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς θνητότητος καὶ τῆς δουλείας τοῦ διαβόλου χωρὶς τὴν ἐνανθρώπησίν του. Ὅμως, ὁ καταλληλότερος πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀσθένειάν μας τρόπος ἦταν αὐτός· ὁ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Γιατί ὁ τρόπος αὐτός ἐστὶν ὁ πιὸ δίκαιος. Τίποτε δὲν ἐνεργεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τρόπον ἄδικο. Ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀφοῦ αὐτός πρῶτος τὸν ἐγκατέλειψε. Ἔτσι, μπῆκε στὸν κόσμον ὁ θάνατος. Ἐκούσια παραδοθήκαμε στὴ δουλείαν τοῦ διαβόλου. Ὁ Θεὸς ἤθελε πρῶτα νὰ καταβληθῇ ὁ διάβολος μετὰ τρόπον δίκαιον (δηλαδὴ ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπον) καὶ ὕστερα μετὰ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεώς του καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν νὰ συντριβεῖ. Αὕτη ἄλλωστε εἶναι ἡ ἄριστη τάξις· νὰ προηγεῖται ἡ δικαιοσύνη τῆς δυνάμεως. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ἔργον θείας καὶ ἀγαθῆς πρόνοιαν καὶ ὄχι τυραννίας.

Ὁ ἀνθρωποκτόνος ἐξεγέρθηκε ἀπὸ φθόνον καὶ μίσος ἐναντίον μας. Τώρα ὁ ἀρχηγός τῆς ζωῆς κινήθηκε ἀπὸ ὑπερβολὴν φιλάνθρωπίας πρὸς ἡμᾶς. Ὁ πλάστης ἀγάπησε τὴν σωτηρίαν τοῦ πλαστοουργήματός του. Ὁ ἐλευθερωτὴς πραγματοποιοῦσε τὴν τελικὴν νίκην ἐναντίον τοῦ ἀρχέκακου ἐχθροῦ καὶ ἀνακαίνισε τὸ πλάσμα του. Ἦταν ἀπαραίτητον ὁ νικητὴς νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὴν νικημένην φύσιν, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦταν ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ ἕνας νέος ἄνθρωπος πού θά ἦταν ἄγευστος τῆς ἁμαρτίας. Αὐτό, βέβαιον, ἦταν ἀπὸ τὰ ἀδύνατα. Ἡ Ἁγία Γραφή λέει ὅτι: «Κανένας δὲν εἶναι ἀναμάρτητος, οὔτε ἂν ἡ ζωὴ του διαρκέσῃ μόνον μία μέρα». Ἔτσι, ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, γίνεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἔλαβε μόνον τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, ἀλλὰ ἐνώθηκε μετὰ τὴν ἀδιάρητον. Γεννήθηκε Θεὸς μαζί καὶ ἄνθρωπος. Ἄν ἦταν ὅπως ὅλοι ἡμεῖς, δὲν θά ἦταν νέος ἄνθρωπος οὔτε θά ἦταν ἀρχηγός καὶ χορηγός τῆς νέας ζωῆς, καὶ δὲν θά τοῦ ἦταν δυνατόν νὰ δεχτεῖ στὸν ἑαυτό του τὸ πλήρωμα τῆς ἀφθαρτῆς θεότητος οὔτε νὰ κάνει τὴν σάρκα ἀνεξάντλητον πηγὴ ἁγιασμοῦ.

Ὁ Χριστὸς μένει ἀναλλοίωτος Θεὸς καὶ γίνεται ἀπὸ εὐσπλαχνία

τέλειος άνθρωπος. Ἐτσι νικιέται ἀπὸ ἄνθρωπο ὁ διάβολος πού νίκησε στήν ἀρχή τόν ἄνθρωπο. Καταβάλλεται ἀπὸ τήν ἑπαρσίη του ὁ ἐχθρός, καί ὁ ἄνθρωπος ἀναπλάθεται ἀπὸ τόν ψυχικό καί πραγματικό θάνατο. Ὁ σατανάς ἐγκαταλείφθηκε δίκαια ἀπὸ τόν Θεό. Ὁ Χριστός μᾶς λύτρωσε ἀπὸ τή νέκρωσι. Μέ τήν ταπείνωσή του ἔγινε δάσκαλός μας καί μᾶς δείχνει τόν δρόμο πού ὁδηγεῖ στή ζωή. Ἡμασταν τέκνα τῆς ὀργῆς ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας καί τῆς ἀνυπακοῆς μας. Τώρα προσκολλημένοι στόν Χριστό γίναμε παιδιά εὐδοκίας. Ὁ οὐρανός ἀνοίχθηκε γιά μᾶς. Τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παραμένει μέσα μας, γιατί αὐτός πού ἀνέστησε τόν Χριστό ἀπὸ τούς νεκρούς ζωοποίησε καί τά θνητά μας σώματα. Μέ τόν ἀναστημένο Χριστό, πού δέν κυριεύεται πλέον καθόλου ἀπὸ τόν θάνατο, πραγματοποιήθηκε ἡ ἀρχή τῆς μελλοντικῆς ἀναστάσεως ὅλων μας. Ἡ φύση μας τώρα βρίσκει στή δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στούς οὐρανούς ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἀρχή καί ἐξουσία.

Ἄν ὁ ἐνσαρκωμένος Χριστός δέν πάθαινε σαρκικά καί δέν ὑπέφερε τόν θάνατο, καί ἂν δέν ἀνασταινόταν καί δέν ἀναλαμβάνόταν στόν οὐρανό, δέν θά γνωρίζαμε τήν ὑπερβολή τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς. Ἐμεῖς τώρα, μένοντας στήν ὑπακοή καί ζώντας τό μυστήριο τῆς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ μέ σύνεση, γινόμαστε διαρκῶς ταπεινότεροι. Ἀπὸ τήν ταπείνωσή μας προέρχεται καί ἡ σωτηρία μας. Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ μᾶς συμφιλίωσε μέ τόν Πατέρα καί μᾶς καθάρισε. Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἀναστάσεως χαρίστηκε καί ἐξασφαλίστηκε γιά μᾶς καί γιά ὅλους πού ἤρθαν καί θά ἔρθουν ἀργότερα. Ὁ Χριστός μέ τόν θάνατό του κατέβηκε στόν Ἄδη καί κήρυξε τό Εὐαγγέλιο σέ ὅσους ἔζησαν πρὶν ἀπὸ αὐτόν, γιά νά δοθεῖ καί σέ αὐτούς τό δῶρο τῆς θείας οἰκονομίας. Μέ τό αἷμα τοῦ ὁ ἀνεύθυνος καί ἀναμάρτητος μᾶς λύτρωσε ἀπὸ τήν εὐθύνη, συγκωρῶντας τίς δικές μας ἁμαρτίες.

Ἐλευθερωθήκαμε, ἀφοῦ νικήθηκε ὁ διάβολος καί σχίστηκε στόν Σταυρό τό χειρόγραφο τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἡ Ἀνάστασις μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τόν θάνατο. Μετά ἀπὸ τά γεγονότα αὐτά ὁ κάθε πιστός πρέπει νά καίρεται μέ ἐλπίδα. Πρέπει ἀκόμη μέ σύνεση νά ὑποφέρει τήν ἀθλιότητα αὐτῆς τῆς ζωῆς. Μέ τήν ὑπομονή νά ἀντιτάσσεται, ἂν χρειαστεῖ, μέχρι αἵματος πρὸς τήν ἁμαρτία. Γιατί, ἀκόμη καί ἀπὸ αὐτόν τόν θάνατο, δέν ὑπάρχει μεγαλύτερο κακό γιά τόν ἄνθρωπο ἀπὸ τό κακό τῆς ἁμαρτίας. Οἱ ἅγιοι τὰ ὑπέφεραν ὅλα καί οἱ μάρτυρες ἔδωσαν τή ζωή τους γιά νά μή στερηθοῦν τόν Χριστό. Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε ἀπὸ τούς νεκρούς, γιά νά ζήσουμε καί ἐμεῖς σέ νέα ζωή. Ἡ ζωή αὐτή τώρα βλέπεται σάν σέ καθρέπτη, τότε θά βλέπουμε τόν Θεό πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Ἄς μᾶς βοηθήσει νά ἐπιτύχουμε καί ἐμεῖς μέ τή χάρη καί τή φιλανθρωπία του τή γεύσι τῆς θείας ἐλλάμψεως καί λαμπρότητος. Ἐκεῖνος ἀπὸ ἀγάπη γιά ὅλους ἐμᾶς ἔγινε ἄνθρωπος, ἔπαθε, τάφηκε καί ἀναστήθηκε. Μέ τήν Ἀνάληψή του ἀνύψωσε στούς οὐρανούς τήν πεσμένη μας φύση καί τήν τίμησε μέ τήν κοινωνία τοῦ ἀναρχοῦ Πατέρα καί τοῦ παναγίου καί ζωοποιοῦ Πνεύματος.

Ἀπό τόν «Εὐεργετινόν»
ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ Β΄

Α΄. ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

υναντήθηκε κάποτε ὁ Ἀββάς Θεόδωρος μέ τούς ἄλλους ἀδελφούς. Καθώς αὐτοί ἔτρωγαν, ἔπαιρναν σιωπηλοί τὰ ποτήρια τους καί δέν ἔλεγαν τό «συγχώρησον». Τότε ὁ Ἀββάς Θεόδωρος εἶπε: «ἔχασαν οἱ Μοναχοί τήν εὐγένειά τους μέ τό νά μὴν λέγουν τό «συγχώρησον».

2. Κάποιος ἀδελφός ρώτησε τόν Ἀββά Θεόδωρο λέγοντας:

— Θέλω νά ἐκτελέσω τίς ἐντολές.

Τότε ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε λέγοντάς του ὅτι κάποτε ὁ Ἀββάς Θωμᾶς εἶπε: θέλω νά ἐκπληρώσω τό λογισμό μου σύμφωνα μέ τό Θεό. Καί ἀφοῦ πῆγε στό ἀρτοποιεῖο, ἔφτιαξε ψωμιά καί ὅταν τὰ ζήτησαν οἱ φτωχοί, τούς ἔδωσε τὰ ψωμιά. Καί πάλιν ὅταν ἄλλοι φτωχοί ζήτησαν, τούς ἔδωσε τὰ κοφίνια καί τό ροῦχο τό ὁποῖο φοροῦσε καί εἰσῆλθε στό κελί του φορώντας τό μαφόριον πού ρίχνουν οἱ μοναχοί στούς ὤμους τους. Καί πάλιν κατηγοροῦσε τόν ἑαυτό του λέγοντας: «δέν ἐκπλήρωσα τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ».

3) Κάποιος ἀδελφός εἶπε στόν Ἀββά Θεόδωρο:

— Πές μου κάποιο λόγο παρηγοριᾶς διότι χάνομαι.

Τότε μέ κόπο τοῦ ἀπάντησε:

— Ἐγώ κινδυνεύω καί τί ἔχω νά σοῦ πῶ;

4) Κάποτε ὁ μακάριος Θεόφιλος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μετέβη στό ὄρος τῆς Νιτρίας. Τότε ἦρθε ὁ Γέροντας τοῦ ὄρους πρὸς αὐτόν καί λέγει σέ αὐτόν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος:

— Πάτερ, τί περισσότερο βρῆκες σέ αὐτή τήν ὁδό τῆς ἀσκήσεως;

Καί ἀπεκρίθηκε ὁ Γέροντας:

— Τό νά βρίσκω αἴτιον καί νά μέμφομαι τόν ἑαυτό μου πάντοτε.

Εἶπε τότε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος:

— Δέν ὑπάρχει ἄλλη ὁδός ἐκτός ἀπό αὐτή.

5) Ὅταν κάποτε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεόφιλος ἦλθε εἰς τή Σκήτη, συνήχθησαν οἱ ἀδελφοί καί εἶπαν στόν Ἀββά Παμβώ:

— Πές ἕνα λόγο στόν Πατριάρχη, διά νά ὠφεληθεῖ.

Τότε ὁ Γέροντας ἀπεκρίθη:

— Ἐάν δέν ὠφελεῖται μέ τή σιωπή μου, οὔτε μέ τό λόγο μου θά ὠφεληθεῖ.

6) Ἐλεγε κάποτε ἡ Γερόντισσα Θεοδώρα ὅτι οὔτε ἡ ἄσκησις, οὔτε ἡ κακουχία, οὔτε οἱ διάφοροι πόνοι καί κόποι σώζουν, παρά μόνο ἡ γνήσια ταπεινοφροσύνη. Ἦταν κάποτε κάποιος ἀναχωρητής ὁ ὁποῖος ἐδίδωκε τούς δαίμονες καί τούς ἐξέταζε ρωτώντας τους: «μέ ποιόν τρόπο ἐξέρχεσθε ἀπό τούς ἀνθρώπους; Μέ νηστεία;» Καί ἀπαντοῦσαν οἱ δαίμονες: «Ἐμεῖς οὔτε τρῶμε, οὔτε πίνουμε». Μέ ἀγρυπνία; Καί ἀπαντοῦσαν: «Ἐμεῖς δέν κοιμούμαστε καθόλου». Μέ τήν ἀναχώρησι ἀπό τόν κόσμον; Καί ἀπαντοῦσαν: «Ἐμεῖς ζοῦμε στίς ἐρήμους». Ἐπειδή ὅμως ὁ Γέροντας ἐπέμενε καί τούς ρωτοῦσε «μέ ποιόν τρόπο λοιπόν ἐξέρχεσθε;» αὐτοί ὁμολόγησαν καί εἶπαν: ὅτι «τίποτε δέν μᾶς νικᾷ, παρά μόνο ἡ ταπεινοφροσύνη».

7) Εἶπε κάποτε ὁ Ἀββάς Ἰωάννης ὁ Κολοβός ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη καί ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὑπεράνω ὅλων τῶν ἀρετῶν.

8) Εἶπε πάλιν ὁ Ἀββάς Ἰωάννης:

— Ποιός πώλησε τόν Ἰωσήφ;

Καί ἀπεκρίθηκε κάποιος ἀδελφός λέγοντας:

— Οἱ ἀδελφοί του.

Τούς λέγει τότε ὁ Γέροντας:

— Ὅχι, ἀλλά ἡ ταπείνωσή του τόν πώλησε. Διότι ὅταν ἐπωλεῖτο μποροῦσε νά πεῖ ὅτι εἶμαι ἀδελφός αὐτῶν καί νά ἀντιμιλήσει, ἀλλά σιωπώντας μέ τήν ταπείνωσι, πώλησε τόν ἑαυτό του. Καί ἡ ταπείνωσι τόν κατέστησε ἡγεμόνα τῆς Αἰγύπτου.

9) Εἶπε πάλιν ὁ Ἀββάς Ἰωάννης:

— Ἀφήσαμε τό ἐλαφρὺ φορτίο, τό ὁποῖο εἶναι νά μεμφόμαστε τούς ἑαυτούς μας καί κρατήσαμε τό βαρὺ φορτίο, τό νά δικαιώνουμε τούς ἑαυτούς μας.

10) Εἶπε κάποτε κάποιος ἀπό τούς Πατέρες ὅτι ὁ Ἀββάς Ἰωάννης μέ τήν ταπείνωσή του κρέμασε ὁλόκληρη τή Σκήτη μέ τό μικρό του δάκτυλο.

11) Εἶπε κάποτε ὁ Ἀββάς Ἰωάννης ὁ Θηβαῖος ὅτι ὁ μοναχός προπάντων ὀφείλει νά κατορθώσει τήν ταπεινοφροσύνη, διότι αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐντολή τοῦ Σωτῆρος ὁ ὁποῖος εἶπε: «μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

12) Εἶπε κάποτε ὁ Ἀββάς Ποιμὴν σχετικὰ μέ τόν Ἀββά Ἰσίδωρο, ὅτι κάθε νύκτα ἐπλεκε δέμα ἀπὸ βλαστούς φοινίκων καί τόν παρακαλοῦσαν οἱ ἀδελφοί λέγοντας:

— Ἐκούρασε λίγο τόν ἑαυτό σου, διότι ἤδη ἔχεις γεράσει.

Ὁ δέ Γέροντας Ἰσίδωρος τούς ἀποκρινόταν ὅτι:

— Ἐάν κάψουν τόν Ἰσίδωρον καί σκορπίσουν τή στάκτη του στόν ἄνεμο, καμία χάρις δέν θά μοῦ ὀφείλεται, διότι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἦλθε ἐδῶ γιά ἐμᾶς.

13) Εἶπε πάλιν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν γιά τόν Ἀββᾶ Ἰσίδωρον ὅτι ὅταν οἱ λογισμοὶ τοῦ ἔλεγαν, εἶσαι μεγάλος ἄνθρωπος, αὐτός ἔλεγε πρὸς αὐτούς:

— Μήπως εἶμαι ὅπως τόν Ἀββᾶ Ἀντώνιο; ἢ μήπως ἔγινα τέλειος ὅπως τόν Ἀββᾶ Παμβώ; ἢ ὅπως τοὺς λοιποὺς Πατέρες, οἱ ὁποῖοι εὐαρέστησαν τὸ Θεό; Καί λέγοντας αὐτὰ ἀνεπαύετο καί οἱ λογισμοὶ ὑποκωροῦσαν.

Ὅταν πάλι οἱ ἐχθροὶ προσπαθοῦσαν νά τόν κάνουν νά ὀλιγοψυχήσει λέγοντάς του ὅτι μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ θά ριφθεῖς στήν κόλαση, αὐτός ἔλεγε πρὸς αὐτούς ὅτι:

— Καί ἂν ἀκόμα ριφθῶ στήν κόλαση, ἐσὰς θά σᾶς βρίσκω ἀποκάτω.

14) Εἶπε ὁ Ἀββᾶς Λογγῖνος ὅτι ὅπως ἀκριβῶς ὁ νεκρός δέν αἰσθάνεται κανένα καί δέν κρίνει κανένα, ἔτσι καί ὁ ταπεινόφρων δέν μπορεῖ νά κρίνει ἄνθρωπον, ἀκόμα καί ἐάν τόν δεῖ νά προσκυνᾷ τὰ εἶδωλα.

15) Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ματόνης ὅτι ὅσον ὁ ἄνθρωπος πλησιάζει τὸ Θεό, τόσον ἁμαρτωλό βλέπεις τόν ἑαυτό του. Διότι ὅταν ὁ Προφήτης Ἡσαΐας εἶδε τὸ Θεό, ὀνόμασε τόν ἑαυτό του ταλαίπωρο καί ἀκάθαρτο.

16) Ἐλεγε πάλι ὁ Ἀββᾶς Ματόνης: «Ὅταν ἤμουν νεότερος, νόμιζα ὅτι τάχα ἔκαμνα κάτι καλό. Τώρα ὅμως πού ἔχω γεράσει, βλέπω ὅτι δέν ἔχω κάνει οὔτε καί ἓνα ἔργο ἀγαθόν».

17) Κάποιος ἀδελφός ρώτησε κάποτε τόν Ἀββᾶ Ματόν λέγοντας:

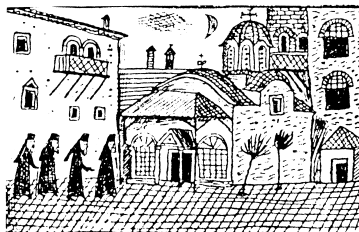
— Πῶς οἱ σκητιῶτες κατορθώνουν νά κάνουν περισσότερα ἀπὸ ὅσα λέει ἡ ἐντολή; Ἀγαπώντας τοὺς ἐχθροὺς τους περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἐαυτούς τους;

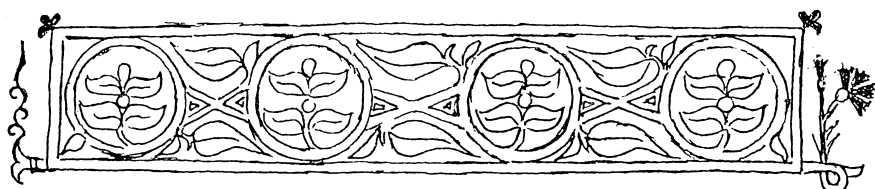
Καί ἀπάντησε τότε ὁ Γέροντας:

— Ἐγὼ ἀκόμη οὔτε αὐτόν πού μέ ἀγαπᾷ δέν τόν ἀγαπῶ ὅπως τόν ἐαυτό μου.

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ

ὅσιος Ἄνθιμος ἦταν Ἰβηρας (Γεωργιανός) στήν καταγωγή. Ὑπόδουλος στούς Τούρκους ἀπό τήν νεότητά του, ἔμεινε πολλά χρόνια στήν Κωνσταντινούπολι, ὅπου χάρις στήν μεγάλη του ικανότητα ἔμαθε τά ἑλληνικά, τά ἀραβικά, τά τουρκικά, τά σλαβονικά καί ἀργότερα τά ρουμανικά. Ὄταν ἀπελευθερώθηκε, ἐγκαταστάθηκε κοντά στό Πατριαρχεῖο, γιά νά διδαχθῇ ξυλογλυπτική.

Τό ἔτος 1690, σέ ἡλικία σαράντα περίπου ἐτῶν, μετέβη στήν Βλαχία προσκεκλημένος ἀπό τόν βοεβόδα νεομάρτυρα ἅγιο Κωνσταντῖνο Μιπρακοβεάνου (βλ. 16 Αὐγούστου). Ἐκεῖ, κοντά στόν ἐπίσκοπο Μητροφάνη, ἔμαθε τήν τέχνη τῆς τυπογραφίας. Μετά ἀπό ἕνα χρόνο ἐκάρη μοναχός, μετονομασθεῖς ἀπό Ἀνδρέας σέ Ἄνθιμο, καί ἐν συνεχείᾳ χειροτονήθηκε ἱερεύς.

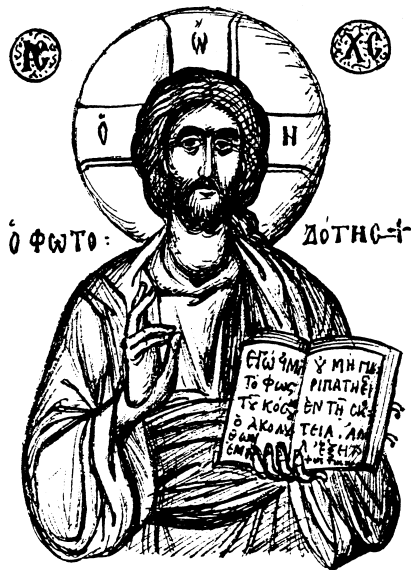
Ἐπί τρία χρόνια (1691-1694) διηύθυνε τό ἡγεμονικό τυπογραφεῖο τοῦ Βουκουρεστίου, στό ὁποῖο τύπωσε τρία βιβλία. Τήν ἐπομένη διετία θεμελίωσε νέο τυπογραφεῖο στήν μονή Σναγκώβ. Κατά τήν ἡγουμενία του στήν μονή αὐτή (1696-1701) τύπωσε δεκατέσσερα βιβλία. Τό 1701 ἐπανῆλθε ὡς διευθυντής τοῦ ἡγεμονικοῦ τυπογραφείου Βουκουρεστίου, στό ὁποῖο μέσα σέ τέσσερα χρόνια τύπωσε δεκαπέντε βιβλία, τά περισσότερα λειτουργικά. Τό 1705, μέ τήν εὐκαιρία τῆς χειροτονίας του σέ ἐπίσκοπο τοῦ Ρίμνικ τῆς ἐπαρχίας Βίλτσεα, ἱδρύσε στήν πόλι τό πρῶτο τυπογραφεῖο, ὅπου στά ἐπόμενα τρία χρόνια τύπωσε δέκα βιβλία. Ἄν καί τό 1709 ἐξελέγη μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, οἱ ποιμαντικές του εὐθύνες δέν ἀνέκοψαν τήν συγγραφική καί ἐκδοτική του δραστηριότητα. Ἰδρύσε νέα τυπογραφεῖα καί ἐξέδωσε ἄλλα δεκαεννέα βιβλία. Ἀπό τά ἐξήντα τέσσερα ἐκκλησιαστικά βιβλία, πού ἐξέδωσε συνολικά ὅλα αὐτά τά χρόνια, τά τριάντα ὀκτώ συνέγραψε ὁ ἴδιος τόσο στά ρουμανικά, ὅσο καί στά σλαβικά, τουρκικά καί ἀραβικά.

Πρῶος καί εἰρηνικός ποιμήν, παρηγοροῦσε τόν χριστιανικό λαό μέ τόν λόγο του, τά βιβλία καί τίς ἐλεημοσύνες του. Ἄνοιξε σέ ὅλη τήν χώρα σχολεῖα, στά ὁποῖα ἡ παιδεία παρεχόταν δωρεάν στά πτωχά παιδιά, ἔκτισε ἐκκλησίες στά χωριά καί στίς πόλεις καί ἱδρύσε στό Βουκουρέστι τήν μονή τῶν ἁγίων Πάντων (1715), πού ἔμεινε γνωστή ὡς μονή τοῦ Ἀνθίμου (Ἀντίμ).

Τό 1716 κατηγορήθηκε στους Τούρκους ότι είχε περιπλεχθῇ σέ ραδιουργίες γιά τήν ἀπόσπασι τῆς Βλαχίας ἀπό τήν ὀθωμανική αὐτοκρατορία καί τήν ὑπαγωγή της στήν Αὐστροουγγαρία. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ἐκδιωχθῇ, νά τυφλωθῇ καί νά ἐξορισθῇ στήν μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Σινά.

Καθ' ὁδόν, οἱ στρατιῶτες πού τόν συνόδευαν τόν βασάνιζαν σκληρά καί τελικά τόν ἔπνιξαν στά νερά τοῦ ποταμοῦ Τουντζία, κοντά στήν Ἀνδριανούπολι. Σήμερα πιστεύεται ὅτι τόν ἔπνιξαν στήν λίμνη Σναγκώβ, στά βόρεια τοῦ Βουκουρεστίου.

Μέ τά συγγράμματά του καί τίς μεταφράσεις τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τίς ὁποῖες ἐκπόνησε στήν ρουμανική γλῶσσα, ὁ ἅγιος Ἄνθιμος δικαίως μπορεῖ νά θεωρηθῇ ὡς ὁ ἀνακαινιστής τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως τῶν ρουμανικῶν ἡγεμονιῶν. Χάρις στήν πρωτοβουλία καί στίς ἐκδόσεις του ἡ ρουμανική γλῶσσα ἔγινε ἡ ἐπίσημη λειτουργική γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας, συνέβαλε δέ στήν ἐκπαίδευσι καί στήν πνευματική διάπλασι τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ μέχρι σήμερα.

Ἱερομόναχου Ἰσαάκ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΪΣΙΟ

Ἀπαντᾷ στὸν λογισμό του

Εραπτή μαρτυρία Κ. Δ.: «Εἶδα τὸν Γέροντα νά ἔχει διπλωμένο στὸ χέρι τὸ κομποσκοῖνι του. Σκέφθηκα νά τοῦ δώσω τὸ δικό μου καί νά πάρω τὸ δικό του. Ἐκεῖ πού καθόμουν παράμερα, γυρίζει καί μοῦ λέγει χαμογελώντας:

— Αὐτὸ πού σκέφτεσαι δέν γίνεται. Τὸ δικό μου εἶναι τριακοσάρι, τὸ δικό σου κατοστάρι.

»Τὴν ἐπομένη φορά ἀγόρασα ἓνα μέ τριακόσιους κόμπους καί τοῦ τὸ δείχνω λέγοντας:

— Γέροντα, δέν θά μοῦ ξεφύγεις. Τώρα θά σοῦ τὸ πάρω.

— Ἄν ἤξερες τί μοῦ ζητᾷς, δέν θά τὸ ἔκανες. Ἄς εἶναι νά ᾿ναι εὐλογημένο, πάρτο.

— Ὅχι, τοῦ εἶπα.

— Μὴν ἐπιμένεις. Ἄφοῦ τὸ θέλεις, πάρτο.

Τὸ ἔχω γιὰ εὐλογία καί φυλακτό.

Ἐκπλήξεις

Μαρτυρία π. Ν. Ἀγιορείτου: «Ἐπισκέφθηκα τὸν Γέροντα στὴν “Παναγούδα”, γιὰ πρώτη καί μοναδική φορά τὸ 1986 μέ τὸν συμφοιτητή μου (τότε) τὸν Γιάννη. Χτυπήσαμε τὸ σιδηράκι, φωνάξαμε καί περιμέναμε. Ξαναχτυπήσαμε· καμμιά ἀπάντηση. Ἄκρα ἡσυχία. Ξαφνικά, ἀκούσαμε ψαλμωδίες ἀπὸ τὸ Κελλί του. Ἦταν πολλές φωνές μαζί καί λεπτές. Ξεχώριζε τὸ “Ἄγιος...”, “Ἄγιος...”».

— Ἐχω Λειτουργία καί εἶναι στὸ “Ἄγιος ὁ Θεός”. Θά ἀργήσουν νά τελειώσουν, γι’ αὐτὸ ἄς φύγουμε, εἶπα.

— Ὅχι, ἄς περιμένουμε. Μόνο μὴν ξαναχτυπήσουμε, εἶπε ὁ Γιάννης.

»Ξαφνικά σταμάτησαν οἱ ψαλμωδίες καί βγῆκε ὁ Γέροντας. Οὐμᾶμαι τὸ πρόσωπό του. Ἐντονα φωτεινὸ, πού ὅμοιό του δέν ἔχω ξαναδεῖ! Ἦταν μόνος του. Κανεῖς ἄλλος. Τί νά ἦταν ἄραγε αὐτές οἱ πολλές λεπτές

φωνές;! Ἡ ἀγωνία μας κορυφώθηκε.

Ρώτησε πόσοι εἴμαστε καί μπῆκε πάλι στό Κελλί του. Πῆρε τό κλειδί καί ἐρχόταν νά ἀνοίξει. Καινούργια ἐκπληξη: Ὁ Γέροντας βάδιζε χωρίς νά πατᾷ στήν γῆ! Μέ βήματα ἀργά μᾶς πλησίαζε καί δύο τρία μέτρα πρὶν φθάσει, ἀπότομα αἰσθανθήκαμε μιά εὐωδία δυνατή! Σαστίσαμε.

— Καλῶς τους, μᾶς χαιρέτησε.

Μᾶς ἔδειξε νά καθίσουμε στά κούτσουρα καί ἔφερε λουκούμια. Ρώτησε τί σπουδάζουμε καί παίρνοντας κάποια ἀφορμή, ἄρχισε νά μᾶς μιλάει γιά τήν ωφέλεια τῆς προσευχῆς καί εἰδικότερα ὅταν πάσχει τό σῶμα ἀπό κάποια ἀρρώστια. “Τότε ὁ μισθός μας εἶναι ὁλόκληρος”, μᾶς εἶπε. Ἐνῶ μιλοῦσε, ἀπότομα διπλώθηκε κάτω καί ἔπιανε τήν κοιλιά του. Καταλάβαμε ὅτι πάσχει ἀπό κήλη. Εὐγενικά μᾶς εἶπε:

— Μέ συγχωρεῖτε... ἔχω καί αὐτό... Ὅμως ἄντε νά πᾶτε τώρα.

Σκύψαμε νά πάρουμε τήν εὐχή του, μᾶς χτύπησε ἀπαλά στό κεφάλι καί φύγαμε. Μέχρι σήμερα δέν εἶχα φανερώσει τά θαυμαστά γεγονότα πού ἀξιωθήκαμε νά ζήσουμε ἐκεῖνο τό εὐλογημένο πρῶϊνό.

«Ἐχεις σπασμένα πόδια»

Γραπτή μαρτυρία Κωνσταντίνου... ἀπό ὙΑ.: Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού πήγαινα στόν π. Παῖσιο. Μέ ρώτησε:

— Κώστα, πῶς ἦρθες ἐδῶ; Ἐσύ ἔχεις σπασμένα πόδια.

»Καί συνέχισε:

— Κώστα, ὁ Θεός γιά νά τήν πάρει, τήν ἀγάπησε πιά πολύ.

— Ποιά πάτερ; Ρώτησα μέ ἀπορία.

— Τή μνηστή σου.

Πράγματι, τό 1991 εἶχα πάθει σοβαρό ἀτύχημα, εἶχα σπάσει τά πόδια μου καί σκοτώθηκε ἡ μνηστή μου.

Θεραπεῖες ἀσθενῶν

Ὁ κ. Ε. ὙΑ. ὁδοντίατρος ἀπό τήν Θεσσαλονίκη, διηγήθηκε τά ἑξῆς: «Ἦμουν στενοχωρημένος, διότι τά παιδιά μου ἦταν καί τά δύο ἄρρωστα. Πῆγα στό Ὅρος νά δῶ τόν παππούλη (γ. Παῖσιο). Ἐξῶ ἀπό τό Κελλί του περίμεναν πολλοί. Ὑστερα ἀπό λίγο ἀνοίξε ἡ πόρτα καί ἐμφανίσθηκε. Εἶπε: “Παλλικάρια, ἓνα μέ δύο λεπτά θά σᾶς βλέπω, ὅχι παραπάνω...”.

»Στόν τέταρτο γύρισε καί μοῦ εἶπε: “Ἐλα, Εὐάγγελε...”, χωρίς νά μέ ξέρει, πρώτη φορά πήγαινα. Πῆγα λοιπόν καί τοῦ εἶπα: “Παππούλη, ἐμένα δέν μοῦ φθάνουν δύο λεπτά. Χρειάζομαι πολλή ὥρα, διότι εἶμαι πολύ στενοχωρημένος. Ἦρθα νά σᾶς πῶς ὅτι θά κάψω τρεῖς Ἐκκλησίες. Πές στόν Θεοῦλη νά πάψει νά χτυπᾷ τά παιδιά μου. Τί τόν ἔκα-

ναν;».

»Μέ ἄκουσε προσεκτικά καί μου εἶπε:

— Ἐκκουσε, Εὐάγγελε. Δεύτερη φορά μέ ἀποκαλεῖ μέ τό ὄνομά μου, χωρίς νά τό γνωρίζει. Τά παιδιά σου θά γίνουν καλά.

»Μετά μου χάρισε ἕνα Σταυρό χειροποίητο δικό του, μέ Λείψανα τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου. Ἔτσι ἦταν ἡ πρώτη μου γνωριμία μέ τόν ἀγαπημένο μου παππούλη.

»Ἡ κόρη μου εἶχε ψωρίαση. Κάθε δυό-τρεῖς ἡμέρες τό κορμάκι της γινόταν ἀπό πάνω μέχρι κάτω σάν τοῦ φιδιοῦ. Εἶχαν περάσει 15 ἡμέρες ἀπό τήν πρώτη μου ἐπίσκεψη καί δέν εἶχαν ἐμφανισθεῖ καθόλου τά σημάδια τῆς ἀσθενείας της, ἐκτός ἀπό ἕνα σπυράκι στό γόνατο. Πῆρα μαζί μου μιά πετσέτα καί ξαναπῆγα στό Ὅρος γιά νά εὐχαριστήσω καί νά πλύνω τά πόδια τοῦ παππούλη, πράγμα πού φυσικά δέν δέχθηκε. Τόν βρῆκε νά σκάβει καί, πρίν προλάβω νά τοῦ πῶ τίποτε, μου εἶπε: “Εὐάγγελε, τί ἤρθες νά μου πεῖς; Ὅτι ἡ κόρη σου ἔχει στό γόνατο της ἕνα σπυράκι; Ὁ Θεός τό ἄφησε αὐτό, γιά νά θυμᾶται τήν ἀρρώστια της”.

«Ὁ γυιός μου ἔπασχε ἀπό χρόνια σοβαρό νόσημα. Ἡ ἔκβαση τῆς ἀρρώστιας ἦταν ἀμφίβολη. Οἱ γιατροί δέν ἔκαναν καμμιά σίγουρη πρόβλεψη.

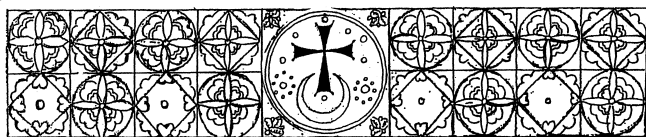
»Τήν τρίτη φορά πού εἶχα πάει στόν παππούλη εἶχα καί τόν γυιό μου. Ἦταν μικρό παιδάκι. Στό Μοναστήρι ὅλοι οἱ μοναχοί πού τό ἔβλεπαν μου ἔλεγαν: “Γιατί κοιμᾶται τό παιδί;”. Ἔτσι ἦταν ἡ ἔκφραση τῶν ματιῶν του.

»Ὁ παππούλης μόλις μᾶς εἶδε, εἶπε στόν γυιό μου: “Βρέ καλῶς τό παλληκάρι μου”. Ὑπῆρχε ἕνας βράχος, πολύ βαρύν. Δοκίμασα νά τόν σηκώσω καί δέν μπόρεσα. Ὁ παππούλης λέγει στόν γυιό μου: “Μπορεῖς νά σηκώσεις αὐτόν τόν βράχο;». Ὁ μικρός πῆγε καί τόν σήκωσε. Ἄν εἶναι δυνατόν! Ἐκείνη τή στιγμή ὁ παππούλης γονάτισε καί ἤρθε περίπου στό ἴδιος ὕψος μέ τό παιδί καί τοῦ εἶπε: “Ἀπό τώρα δέν ἔχεις τίποτε”.

»Ἐκείνη τήν ὥρα τά ματάκια του ἀνοίξαν. Δέν εἶχε πλέον τό κοιμισμένο προσωπάκι πού ἔβλεπα σάν πατέρας ἐπὶ δυό-τρία χρόνια. “Μαζί μέ τήν πέτρα πού πέταξε ἔφυγε καί ἡ ἀρρώστια του”, εἶπε ὁ παππούλης. Καί πράγματι μέχρι σήμερα ὁ γυιός μου, δόξα τῷ Θεῷ, εἶναι πολύ καλά».

Ἱερομόναχος ΙΣΑΑΚ

Ἀρχιμανδρίτη Δανιήλ Γούβαλη

Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΟΡΦΥΡΙΟ

Γέρων Πορφύριος ἦταν ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Μέσω τοῦ Γέροντος Πορφυρίου μᾶς ἐστάλη πολὺ φῶς μέσα στοῦ σκοτάδι, πού ζοῦμε. «Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ», πού ἔδωσε ἓνα τόσο μεγάλο δῶρο στὴν ἐποχή μας, κρατώντας τον μάλιστα στή ζωὴ ὀγδόντα ἔξι ὁλόκληρα χρόνια.

Δίπλα στοῦ Γέροντα Πορφύριο αἰσθανόσουν ἄνετα. Δέν καταπίεζε κανένα. Ἦθελε, ὅποιος πήγαινε κοντά του νά κάμνει αὐτό, πού ἔκαμνε, μέ τὴν ἐλεύθερη βούλησή του. Ἔλεγε πάντοτε στοὺς ἐξομολόγους ὅτι ὅταν ὡς πνευματικοὶ πατέρες κατευθύνουμε τὴν πορεία αὐτῶν πού ἐξομολογοῦνται σ' ἐμᾶς, πρέπει πάντα νά σεβόμαστε τὴν ἐλευθερίά τους, τονίζοντ' ἄς μας ὅτι ὁ Χριστιανισμός εἶναι ἐλευθερία.

Μᾶς ἀνέφερε συχνά τὸ γνωστὸ περιστατικὸ, σύμφωνα μέ τὸ ὁποῖο ὁ Χριστὸς εἶπε μιά φορά κάτι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πολλοὶ σκανδαλίσθηκαν, μέ ἀποτέλεσμα ν' ἀρχίσουν νά φεύγουν, ὥσπου ἔφυγαν ὅλοι κι ἔμειναν μόνο οἱ μαθητές του. Ὅποτε ὁ Κύριος τοὺς εἶπε ὅτι, ἂν ἤθελαν νά φύγουν κι ἐκεῖνοι, ἦταν ἐλεύθεροι νά τὸ πράξουν. Σημειώνει ἐπὶ λέξει τὸ κατὰ Ἰωάννην ἅγιο Εὐαγγέλιο: «Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μή καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;»

Ὁ Γέρων Πορφύριος εἶχε πολὺ ἀνεπτυγμένη τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση. Σεβόταν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία. Ἔλεγε: «Ἄν τὰ χαλάσω μέ τὸν ἐπίσκοπο, ἂν ὁ ἐπίσκοπος εἶναι θυμωμένος μαζί μου, ἢ προσευχή μου δέν ἀνεβαίνει στὸν οὐρανό».

Ἀγαποῦσε πάρα πολὺ τὴν ὑμνογραφία. Τοὺς δέ Κανόνες τῶν μεγάλων δεσποτικῶν καὶ θεομπορικῶν ἑορτῶν πολὺ τοὺς πρόσεχε καὶ μελετοῦσε τὸ νόημα κάθε λέξης τοῦ Κανόνος.

Τοῦ ἄρεσε νά μιλᾷ συχνά γιὰ τὴν ἀγάπη. Χαρακτηριστικὰ ἔλεγε ὅτι τὸ μῖσος λερώνει τὴν ψυχὴ. Ἔλεγε ἀκόμη πῶς, ὅταν ἓνας ἀδελφός μας ἔχει κάποιο πρόβλημα, νά συγκεντρωνόμαστε πολλοὶ μαζί καὶ νά κάμνουμε κοινὴ προσευχή γι' αὐτὸ τὸ θέμα.

Συνεχῶς μιλοῦσε γιά τήν ἀγάπη πρὸς τό Χριστό. «Ὅταν ἀγαπήσου-
με τό Χριστό», ἔλεγε, «ἡ ψυχὴ μας ἐλευθερώνεται ἀπὸ τό φόβο». Συχνά
χρησιμοποιοῦσε τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου: «*Ἡ ἀ-
γάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον*».

Ὁ Γέρων Πορφύριος δέν δεχόταν τήν ἐνασχόληση μὲ τὰ ἀρνητικά
ἤθελε τὰ πάντα νά εἶναι θετικά καί φωτεινά. Μᾶς ἔλεγε χαρακτηριστικά:
«Βρίσκεσαι μέσα σ' ἓνα σκοτεινὸ δωμάτιο καί κουνᾷς τὰ χέρια σου καί
προσπαθεῖς μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νά διώξεις τό σκοτάδι. Δέν φεύγει, ὅμως,
ἔτσι τό σκοτάδι. Ἄνοιξε τό παράθυρο, γιά νά μπεῖ τό φῶς καί μόνο του
τότε θά φύγει τό σκοτάδι. Τό φῶς εἶναι ἐκεῖνο, πού θά διώξει τό σκο-
τάδι. Νά μελετοῦμε, λοιπόν, τήν Ἁγία Γραφή, τοὺς βίους τῶν ἁγίων,
τοὺς Πατέρες· αὐτὸ εἶναι τό φῶς, πού θά διώξει τό σκοτάδι». Χρησιμο-
ποιοῦσε πολὺ συχνά αὐτὴ τήν εἰκόνα.

Κάποια μέρα, στὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς, ὁ Γέρων Πορφύριος περπα-
τοῦσε πρὸς τήν περιοχή τοῦ Λυκαβηπτοῦ. Ἐκεῖ πού βάδιζε, ἀντικρὺζει
ἓνα δυσάρεστο θέαμα. Ἕνας Γερμανὸς στρατιώτης σκοπὸς εἶχε στρι-
μώξει κοντά στοῦ ὑπόγειο ἑνὸς σπιτιοῦ μία κοπέλλα καί ἤθελε νά τήν
ἀτιμάσει. Ἐκείνη ἔμοιαζε μὲ ὄρνιθα, πού εἶχε πέσει στὰ χέρια γερακιοῦ.
Στό πρόσωπό της καί στίς κινήσεις της ἦταν ζωγραφισμένη ἡ ὁδύνη.
Ἄφηνε δέ νά βγαίνουν ἀπὸ τό στόμα της κάποιες ἀδύναμες φωνές ἀ-
γωνίας καί πόνου. Ὁ Γερμανὸς προσπαθοῦσε μὲ διάφορα γλυκόλογα
νά τήν ἡρεμήσει.

Στό μεταξύ ἡ γειτονιά πῆρε εἶδηση τό γεγονὸς καί ὅλοι ἀπὸ τὰ παρά-
θυρα καί ἀπὸ τίς πόρτες κοιτοῦσαν τί θά ἀπογίνει. Ἐβλεπαν στό μετα-
ξύ καί ἓνα ἱερέα νά βαδίζει πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Ὁ πατὴρ Πορφύριος, μόλις βρέθηκε ἀπέναντι στήν συγκλονιστική
αὐτὴ σκηνή, δοκίμασε μεγάλο ψυχικὸ πόνο. Ἐπρεπε νά βρεθεῖ τρόπος
νά σώσει τήν κόρη. Ἀψηφώντας τὸν κίνδυνο, πού διέτρεχε ἀπὸ τὸν
σκληρὸ Γερμανό, κατευθύνει τὰ βήματά του κοντά του. Μέσα του προ-
σευχόταν ἔντονα νά ἐκδηλωθεῖ ἡ θεϊκὴ δύναμη. Μόλις πλησίασε ἀρκε-
τά κοντά, σήκωσε τὰ χέρια ψηλά καί ἔμοιαζε ἡ σὰν νά ἐκλιπαροῦσε τὸν
Γερμανό ἡ σὰν νά ζητοῦσε ἀπὸ τὸν Θεό νά δείξει τό ἔλεός του.

Καί τό θέαμα ἑνὸς ἱερέα μὲ τὰ χέρια ὑψωμένα, ἡ φωτεινὴ μορφή τοῦ
προσώπου του καί πιὸ πολὺ ἡ θεϊκὴ δύναμη, πού ἔκρυβε μέσα του
αὐτὸς ὁ ἱερέας, ἔκαναν τό θαῦμα τους. Ὁ Γερμανὸς μαλάκωσε. Παραι-
τήθηκε ἀπὸ τὸν σκοπὸ του. Καί ἄφησε ἐλευθέρη τήν κοπέλλα. Καθὼς
ὁ πατὴρ Πορφύριος συνέχισε τὸν δρόμο του, οἱ ἄνθρωποι, πού ἀπὸ τὰ
σπίτια τους παρακολούθησαν τὰ συμβάντα, ἔδειχναν πὼς ἤθελαν νά
τὸν ἐπευφημήσουν. Καί τό ἔκαναν ὅσο μπορούσαν καί ὅσο ἐπέτρεπε ἡ
δύσκολη ἐκείνη ἐποχὴ.

Καί τὰ δύο αὐτὰ χαρίσματα του, τό διορατικὸ καί τό προορατικὸ, μᾶς
ἄφηναν πάντοτε ἐνεοῦς. Τὰ περιστατικά, φυσικά, εἶναι ἀπειρα· νά ποῦμε
μερικά, ἀπλῶς ἐνδεικτικά.

Τότε, πού ήταν στην Πολυκλινική, ρώτησε κάποιον, πού είχε πάει εκεί για να εξομολογηθεί, από πού καταγόταν. Έκείνος του είπε ότι ήταν από ένα χωριό της Ήλειας. Τόν ρώτησε τότε αν είχαν και σπίτι έξω, στα χωράφια. Κι όταν εκείνος του απάντησε καταφατικά, ο Γέρων Πορφύριος του είπε ότι κάτω από τό κτήμα, όπου βρισκόταν αυτό τό σπίτι, περνά ποταμός. Ο άνθρωπος απόρησε, διότι δεν είχε υποψιασθεί τέτοιο πράγμα.

Μετά από μερικά χρόνια, μιά ξένη εταιρεία, πού πήγε στην περιοχή εκείνη για να κάνει γεωτρήσεις, μέ σκοπό να βρεί πετρέλαιο, έκανε γεώτρηση και σ' αυτό τό κτήμα. Όταν ή γεώτρηση έφτασε στα τειρακόσια μέτρα, ξεπετάχθηκε ένας ποταμός, πού αν δεν προλάβαιναν να τον κλείσουν θα έπνιγε όλη τήν περιοχή.

Νά σās πω και τοῦτο. Ένας φοιτητής, πού έκαμνε τή στρατιωτική του θητεία σ' ένα στρατόπεδο έδω κοντά, όπου μένω, μου ζήτησε να τον πάω να γνωρίσει τό Γέροντα.

Μόλις πήγαμε, τόν ρώτησε ο Γέρων Πορφύριος από πού καταγόταν κι εκείνος του απάντησε ότι ήταν από ένα χωριό της Δυτικής Πελοποννήσου. Του είπε τότε ο Γέρων: «Τί δυνατοί άέρηδες φυσούν σ' εκείνα τά βουνά του χωριού σου». Καί ο φοιτητής: «Ξέρετε πώς ονομάζουν στό χωριό μου αυτά τά βουνά; Άεροβούνια».

Μιά φορά πήγα στό κελλί του. Ήταν 19 Οκτωβρίου, άργά τό άπόγευμα. Τόν διέκοψα, χωρίς να τό θέλω, διότι «βρισκόταν» εκείνη τήν ώρα στην Κεφαλλονιά, όπου έτελείτο ο πανηγυρικός Έσπερινός στον Άγιο Γεράσιμο. Έβλεπε, όπως μου είπε, τούς ιερείς, τούς επισκόπους, κόσμο άναρίθμητο κι άκουε τίς ψαλμωδίες. Μου περιέγραψε μέ κάθε λεπτομέρεια τί γινόταν εκείνη τήν ώρα στον Άγιο Γεράσιμο της Κεφαλλονιάς.

Μιά άλλη φορά τηλεφώνησε στίς Βρυξέλλες, όπου ύπηρετούσε στό εκεί πολεμικό ναυτικό, σ' ένα ύποβρύχιο του ΝΑΤΟ, ένα πνευματικό του τέκνο. Καί του είπε ότι στό σημείο, όπου κυκλοφορούσαν μέ τό ύποβρύχιο κάτω από τή θάλασσα, βρισκόταν ένας ύφαλος και ότι έπρεπε να προσέξουν. Ήλεγξε, πράγματι, αυτός ο άξιωματικός στό σημείο, πού του είχε ύποδείξει ο Γέρων, ενετόπισαν τόν ύφαλο και έδωσε οδηγίες να μή ξαναπεράσει τό ύποβρύχιο απ' εκεί.

Μιά καθηγήτρια είχε όγκο στό στήθος και επρόκειτο να κάνει έγχείρηση. Πήγε, λοιπόν, στό Γέροντα, ο οποίος τήν ευλόγησε κι έξαφανίστηκε ο όγκος, χωρίς να χρειαστεί έγχείρηση.

Μιά κοπέλλα, πάλι, στην περιοχή της Άγίας Παρασκευής στην Άθήνα, είχε αποφασίσει ν' αυτοκτονήσει, διότι κάποιο βαρύ λόγο της είχαν πει στό σπίτι της. Είχε πάρει ένα φυτοφάρμακο κι ήταν έτοιμη να τό πιει. Έμφανίζεται τότε ξαφνικά μπροστά της ο πατήρ Πορφύριος, της παίρνει τό φυτοφάρμακο από τά χέρια και της λέει: «Μή φοβᾶσαι, όλα θά πάνε καλά. Θά παντρευτείς, θά κάνεις παιδιά και θά είσαι μιά χαρά».

“Όπως κι ἔγινε.

“Ορισμένες φορές ὁ Γέρων Πορφύριος συνήθιζε νά πηγαίνει σέ κα-
ταστήματα, πού δέν πήγαιναν καλά οἱ δουλειές τους. Ἔκανε μιά εὐχή
καί ἀμέσως ἄρχιζαν νά ἔρχονται πελάτες, ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο καί,
μάλιστα, νά ψωνίζουν μεγάλες ποσότητες πραγμάτων. Ἔχουμε πολλά
τέτοια περιστατικά.

Ἐναρίθμητα ἀνδρόγυνα, πού εἶχαν προβλήματα, μέ ἀποτέλεσμα ὁ
γάμος τους νά φτάνει στή διάλυση, βοήθησε μέ τὰ χαρίσματα πού εἶχε
καί τὰ ἐπανένωσε.

Θυμοῦμαι τή συγκινητική περίπτωση, ὅταν πήγαινε κάπου μ’ ἕνα
ταξί. Στό δρόμο ἔκανε μέ τόν ὁδηγό τόν ἀκόλουθο διάλογο:

- Ἔχεις γυναίκα;
- Ναί, ἔχω.
- Πόσα χρόνια зῆτε χωριστά;
- Πέντε.

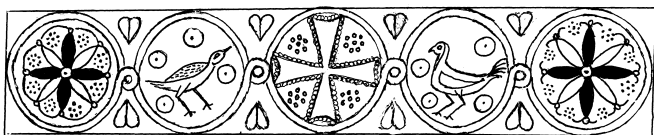
Προχώρησε ὁ διάλογος. Καί τό ἀποτέλεσμα, εὐχάριστο. Ὁ ὁδηγός
τοῦ ταξί τόσο πολύ ἐντυπωσιάστηκε ἀπ’ αὐτά, πού τοῦ εἶπε ἐκεῖνος ὁ
ἄγνωστός του ἱερέας, πού ἀμέσως πῆγε καί βρῆκε τή γυναίκα του κι
ἀνασυγκρότησε τό διαλυμένο γάμο του.

Μέ τό χάρισμα πού εἶχε ὁ Γέρων Πορφύριος, γνώριζε τί χρειάζοταν
σέ κάθε περίπτωση. Εἶπε, γιά παράδειγμα, σέ μιά παντρεμένη: «Νά μή
μιλᾷς καθόλου, ὅταν ὁ ἄντρας σου βρίσκεται σέ δύσκολη κατάσταση.
Κάνε τήν προσευχή σου καί зῆτα κι ἀπό ἄλλους νά προσεύχονται. Γιατί,
ἀλλιῶς, τοῦ δημιουργεῖται ἄσχημη κατάσταση, δέν βρίσκει χαρά καί зе-
στασιά κοντά σου καί τότε ἀρχίζει νά κοιπάει δεξιά καί ἀριστερά». Συ-
νιστοῦσε κάθε φορά, ἀνάλογα μέ τήν κάθε περίπτωση, ἐκεῖνο πού ἦταν
πρόσφορο γιά τή γαλήνη τῆς συγκεκριμένης οἰκογένειας.

Μιλοῦσε γιά παιδιά «μπερδεμένα». Εἶναι τὰ παιδιά πού ἔχουν ψυχο-
λογικά προβλήματα, λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ γονεῖς τους, ἐξαιτίας τῶν δικῶν
τους κακῶν σχέσεων, δέν δημιουργοῦν καλή ἀτμόσφαιρα μέσα στό
σπίτι.

Ἀρχιμανδρίτης ΔΑΝΙΗΛ ΓΟΥΒΑΛΗΣ

Ἀρχιμ. Παύλου Νικηταρᾶ

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ

ὅλη του τή ζωή ὁ Ἅγιος ἐβασανίζετο ἀπό ἀρρώστιες, ἦταν εὐαίσθητος στά κρυολογήματα καί κάθε χρόνο τόν ἐπισκέπτετο ἡ γρίπη. Ἐδέχετο βέβαια τίς δοκιμασίες αὐτές σάν μυνύματα τῆς Οὐράνιας Πατρίδας καί μέ στωϊκῇ ἐγκαρτέρησε ὁμολογοῦσε «Οὐκ ἄξια τά νῦν παθήματα πρός τήν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς· ἡ γάρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τήν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται...» (Ρωμ. ν' 18-19). Ἔτσι στάθηκε καί στήν τελευταία του ἀρρώστεια. Τέλη Μαρτίου 1970 προσεβλήθηκε ἀπό πνευμονία· ἦταν Μ. Τεσσαρακοστή καί μέ δυσκολία δέχθηκε νά πάρη λίγο γάλα.

Ἔδωσε σέ ὅλους τίς συμβουλές πού ὁ καθένας εἶχε ἀνάγκη. Εἶχε τό προορατικό χάρισμα. Στήν προσπάθεια τῶν πνευματικῶν του παιδιῶν νά τόν κρατήσουν μέ ὀρρούς λίγες μέρες στήν ζωή, παρακαλοῦσε κι ἔλεγε: ἀφῆστε με καλά μου παιδιά νά φύγω, ἦρθε ἡ ὥρα μου. Γιατί, Γέροντα, τοῦ ἴλεγα, δέν μένεις μαζί μας τοῦτο τό Πάσχα; Δίσταζε νά μοῦ ἀπαντήση, καί δεύτερη καί τρίτη φορά τόν παρεκάλεσα νά μοῦ πῇ πῶς ξέρει ὅτι θά μᾶς φύγῃ σύντομα κι ἐκεῖνος μέ δυσκολία μοῦ ἀπεκάλυψε: εὐλογημένε Παῦλε, εἶδα τήν Παναγία καί τόν Θεολόγο πρό ὀλίγου καί τούς παρεκάλεσα νά μείνω κοντά στά παιδιά μου κι' αὐτό τό Πάσχα, ἀλλά μοῦ εἶπαν «Δέν γίνεται ἄλλο, ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις, Πάσχα θά κάμης στούς Οὐρανοὺς μαζί μας» κι αὐτό τό λέγω σάν ἐξομολόγησι, ἐπειδή μέ βιάζεις, μὴν τό εἰπῇς σέ ἄλλους.

Κι ἔφυγε ἀπό τόν κόσμον τῆς ματαιότητος, ἀφοῦ ἔδωσε τήν ζωή του γιά τούς ἄλλους, ἀφοῦ ἐργάσθηκε σάν καλός ἐργάτης στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ἀρίστευσε στίς ἐξετάσεις του στό στάδιο τῶν πνευματικῶν ἀσκήσεων, ἀφοῦ ὑπηρέτησε καί Ἑκκλησία καί Πατρίδα σάν καλός χριστιανός καί ἀκέραιος Ἕλληνας. Κοιμήθηκε στίς 16 Ἀπριλίου 1970 σέ πλήρη διαύγεια τῶν αἰσθήσεών του. Τό λείψανό του πῆρε μορφή οὐράνια, ὄψι χαρούμενη κι εἰρηνική, ἀπέραντη γαλήνη βασιλεύε στο ἀσκητικό του πρόσωπο, πράγματι ἁγιασμένου ἀνθρώπου ἔκφρασι πού ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ.

Ἡ ἄλλη μέρα ξημέρωνε Παρασκευή, παραμονή τοῦ ἁγ. Λαζάρου, καί θά ἐψάλλετο ἡ κηδεῖα του μετά τό μεσημέρι, γιά νά παρευρεθοῦν ὁ Μητροπολίτης Καλύμνου καί ἄλλα πνευματικά του τέκνα ἀπό Κάλυμνο καί

Λέρο. Τό ἴδιο βράδυ ἔπρεπε νά τελέσω λειτουργία τῶν προηγιασμένων Τιμίων Δώρων στό Ἱερό Σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως καί περί τά μεσάνυκτα, ἐνῶ οἱ ἀδελφές ἐδιάβαζαν τό ἱερό ψαλτήριο, ἐπῆγα στήν Ἀποκάλυψη. Ὅταν ἄνοιξα τήν πόρτα τῆς Ἀποκαλύψεως, ἔκανα τρεῖς μετανοίες καί εἶπα μέσα μου μιά παράκληση πειρακτική στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη: «Θεολόγε μου, ἐσένα πού σέ ὑπηρέτησε ὁ Γέροντάς μου τόσο πιστά, δεῖξε μου ἓνα σημεῖο ὅτι πράγματι εἶναι ἅγιος». Τότε σέ κλάσματα δευτερολέπτου ἔγινε σεισμός, καί ἐπανελήφθη καί δεύτερος· ἔτσι ἐβεβαιώθηκα ὅτι ὁ ἀείμνηστος ἦταν ἅγιος. Ἐνα μάλιστα παιδί τῆς οἰκογενείας Μπαχᾶ Παντελῆ, ἡλικίας 5-6 ἐτῶν, ἀπό τόν σεισμό ξύπνησε καί ταραγμένο λέγει στήν μητέρα του: «Μαμά, ξέρεις γιατί ἔγινε ὁ σεισμός; Γιατί ἐκοιμήθη ὁ πατήρ Ἀμφιλόχιος».

Ἄλλ' ἐκεῖνο πού τόν ἀνέβασε σάν ἅγιο στήν συνείδηση τῶν ἀνθρώπων πού εἶναι σέ θέση νά κρίνουν, δέν ἡμπορεῖ νά εἶναι ἄλλο ἀπό τήν ἀνεξικακία του καί τήν ἀγάπη του πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καί σ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθρούς του.

Ἀπὸ ἀδελφόν τῆς Μονῆς μας καταγγέλλθηκε στοὺς Ἰταλούς φασίστες καί κατακτιπές τότε τῆς Δωδεκανήσου, ὅτι ὁ ἀείμνηστος ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος γιὰ τήν Ἰταλία, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ρασπούτιν γιὰ τήν Ρωσία, ὅτι δημιουργεῖ κατηχητικά σχολεῖα, περιέρχεται τὰ Δωδεκάνησα δῆθεν γιὰ ἐξομολόγηση καί τονώνει τό ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων, προπαγανδίζει κατὰ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Δωδεκανήσου καί ἄλλες δυσφημιστικὲς συκοφαντίες. Οἱ κατηγορίες ἦσαν πολὺ σοβαρές καί ὁ τότε Ἰταλὸς Γεν. Διοικητῆς Generale Governatore Del' Egeo de Vecchi Di Val Cismen ἀποφάσισε (1937) νά τόν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τήν θέση τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῆς Πάτμου καί νά τόν ἐξορίσῃ στήν Ἰταλία. Τήν ἀποστολή αὐτὴ ἀνέθεσεν στόν Ἰταλὸ Γεν. Δ/ντὴ τῆς Ἀστυνομίας, φασίστα Grassini, ὁ ὁποῖος συνοδευόμενος ἀπὸ τόν Διοικητὴ τῆς Λέρου Bertonelli καί τέσσερες караμπινιέρους ἐφθασαν στήν Μονή, κατέλαβαν τήν αἴθουσαν τοῦ Συνοδικοῦ καί μέ τήν ἀπειλή καί τήν βία ἔκαμαν πράξη τῆς ἀδελφότητος, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἡγουμενία περιήρχετο στόν καταδότη, ὁ δέ Καθηγούμενος Ἀμφιλόχιος κατεδικάζεται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν σέ ἐξορία. Εὐτυχῶς δι' ἐνεργειῶν τοῦ γράφοντος στήν Ρόδο πρὸς τόν πρόξενο τῆς Ἑλλάδος καί τόν τότε Μητροπολίτη Ρόδου Ἀπόστολον, ὁ ὁποῖος ἦτο φιλικὰ διακείμενος πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς κατακτιπές πλὴν ὅμως καί τόν ἄδολον χαρακτῆρα τοῦ π. Ἀμφιλοχίου καλῶς ἐγνώριζε, ἐπετεύχθη νά ἐξορισθῇ στήν Ἑλλάδα.

Γιὰ τόν ἀδελφόν αὐτόν, πού συνετέλεσε στήν πτώση του ἀπὸ τήν ἡγουμενίαν καί στήν ἐξορία του, καί τόν ὁποῖον οἱ ἀδελφοί τῆς Μονῆς μετὰ τήν ἀπελευθέρωση τῆς Δωδεκανήσου εἶχαν διαγράψῃ ἀπὸ τήν ἀδελφότητα, καί εὐρίσκετο στήν Ἀθήνα, ἐμάθαμε ὅτι νοσηλεύετο γιὰ σοβαρὰ νευρασθένεια στήν ψυχιατρικὴν κλινικὴν Σαμέλα στό Ψυχικό. Ὁ Γέροντας Ἀμφιλόχιος ἐθεώρησε καθῆκον του νά τόν ἐπισκεφθῇ ἐκεῖ καί νά τόν ἀναγκαλισθῇ, ὅπως τόν ἄσωτον ὁ σπλαχνικὸς πατέρας

του καί νά τοῦ ἀναγνώσῃ περίδακρυς τήν συγχωρητική εὐχή. Ἐν συνεχείᾳ δέν ἔπαυσε νά δείχνῃ ἀμέριστο ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν. Συνετέλεσε ἀκόμῃ καί στήν ἐπιστροφή του στήν Μονή τῆς μετανοίας του, στήν ὁποίαν ὑπηρετοῦσε ὡς ἱεροψάλτης μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἀξίζει δέ νά σημειωθῇ ὅτι ὁ ἀδελφός αὐτός, πρό τῆς τελευτῆς του ἐξομολογήθη μέ δάκρυα εἰλικρινοῦς μετανοίας στόν π. Ἀμφιλόχιος, ἐτέλεσε ὅλα τά χριστιανικά του καθήκοντα καί ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ. Ὁ π. Ἀμφιλόχιος ἠσθάνετο μεγάλη ἠθική ἱκανοποίηση γιά ὅσα ἔπραξε ὑπέρ αὐτοῦ καί συχνά μοῦ ἔλεγε: «Τί θά ἐκερδίζαμε, Παῦλε, ἂν τό ἀπεσχηματίζαμε καί τόν καταδικάζαμε σάν προδότῃ μας; Δέν εἶναι καλύτερο πού προετοιμάσαμε αὐτόν γιά τό αἰώνιο στούς οὐρανούς ταξίδι του»; Ἀληθῶς αἰσθήματα ἁγίου ἀνδρός!

Πάμπολλα ἀκόμῃ περιστατικά μαρτυροῦν γιά τήν ἀνεξικακία του· οὐδέποτε αἰσθανόταν μῖσος ἐναντίον ἄλλων· πάντοτε τούς δικαιολογοῦσε, καί ἀκόμῃ σέ περίπτωση πού ἐστρέφοντο ἐναντίον του, ἔλεγε ὅτι εἶναι ἄνθρωποι καί σάν ἄνθρωποι ἔχουν ἀδυναμίες. Οὐδέποτε κατηγόρησε ἄνθρωπον· ἄλλοι τόν κατηγόρησαν καί τόν ἀνέφεραν καί σ' αὐτό τό Οἶκουμ. Πατριαρχεῖο, ἀλλά ὁ π. Ἀμφιλόχιος ἀτάραχος ἐδέχετο τίς συκοφαντίες γιατί ἐγνώριζε τήν ἀθωότητά του. Ἡ μεγάλη ἀγάπη πού ἔδειχνε πρὸς τούς ἐχθρούς του ἐφανέρωνε τόν πιστόν μιμητή τοῦ Κυρίου μας, καί τόν ἀνέβαζε στίς συνειδήσεις τῶν ἄλλων σάν μορφή ἁγίου ἀνδρός.

Ἄλλο δεῖγμα τῆς μεγάλης του καρδιᾶς ἦταν ἡ ἀγάπη γενικά πρὸς τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο. Ὅποιος ἁμαρτωλὸς μέ συναίσθησι τῆς εὐθύνης του ἐπλησίαζε τόν Γέροντα, ἐπιάνετο στό δίκτυα τῆς πνευματικῆς του σαγήνης καί τόν ἐκέρδιζε ὁ Χριστὸς πού ἔδωσε σάν λύτρο ἐξαγορᾶς τό Πανάγιο αἷμα Του.

Ἀξίζει νά προσθέσω ἓνα γεγονός πού δείχνει πὼς ἐδέχετο μυστικές κλήσεις γιά τήν σωτηρία τῶν ἄλλων καί πού θυμίζει τόν μεγάλο Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν πού ἤκουσε τήν φωνήν τοῦ Μακεδόνης «διαβάς βοήθησον ἡμῖν». Ὁ ἀείμνηστος γέροντας ἐνῶ εὐρίσκετο στό κελλί του στήν Μονή τῆς Πάτμου, ἀκούει κάποια Ἑλένη ἀπὸ τήν Ἰκαρία νά τόν καλεῖ νά σπεύσῃ νά τήν σώσῃ. Δέν χάνει καιρό, κατεβαίνει στό λιμάνι τοῦ νησιοῦ καί ὡς ἐκ θαύματος εὐρίσκει ἱστιοφόρο πού ἔφευγε γιά τήν Ἰκαρία. Θαλασσοδαρμένος φθάνει στόν προορισμό του καί ἀμέσως ἐρωτᾷ ἂν ὑπάρχει κάποια Ἑλένη χήρα καί πληροφορεῖται ὅτι πρό ἡμερῶν ἔχασε τόν ἄνδρα της· ἀμέσως ρώτησε νά μάθῃ τόν δρόμον πού ὁδηγοῦσε στό σπίτι τῆς χήρας γυναικός. Δέν ἐζήτησε νά ἀναπαύσῃ τό κουρασμένο σαρκίό του, ἀλλὰ σπεύδει χωρίς καθυστέρηση, ἡ φωνή τῆς Ἑλένης τόν ἐνοχλεῖ. Ἐκεῖ πού βάδιζε βλέπει μιά ἑξαλλῃ γυναῖκα νά τρέχῃ ἀπελπισμένη, τήν φωνάζει μέ τό ὄνομά της καί τῆς λέγει: «Ἑλένη πού πηγαίνεις, γιά σένα ἦλθα». Καί ἡ πονεμένη γυναῖκα συνέρχεται, βλέπει τόν πνευματικό, σκέπτεται αὐτό πού θά ἔκαμνε καί ἐξομολογεῖται ὅτι τήν στιγμὴ ἐκείνη ἐπήγαινε νά πνιγῇ στήν θάλασσα. Ἡ γυναῖκα ἐ-

σώθη, τό θαῦμα ἔγινε, ὅπως ἡ ἴδια μου τό ἐξιστόρισε.

Τά συνεχῇ ταξείδια του καί οἱ κόποι του νά ἐξομολογῇ τά πνευματικά του τέκνα δέν εἶναι εὐκόλο νά καταγραφοῦν. Ἐτρεχε μέ ὅλη τήν ἱεραποστολική διάθεση γιά νά βρῇ καί νά σώσῃ τό ἀπολωλός. Τό ἐνδιαφέρον του γιά τούς ἁμαρτωλούς γενικά τόν ἀναδεικνύει καλόν ποιμένα, μιμητὴν τοῦ Ἀρχιποιμένου Χριστοῦ.

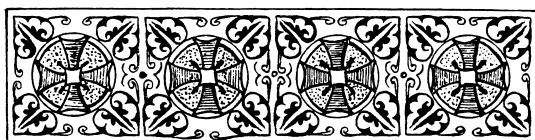
Κι ἓνα συγκεκριμένο θαῦμα θεραπείας ἀρρώστου: Στόν Πειραιᾶ μία Πατμία, ἡ Νίκη Τραχανίδου, τό γένος Γαμπιεράκη, εἶχε ἀκούσει γιά τήν ἀγιότητά του καί εἶχε προμηθευθεῖ λάδι ἀπό τήν κανδήλα π' ἄναβε στόν τάφο τοῦ Γέροντα καί μέ εὐλάβεια τό φύλαγε στό εἰκονοστάσι της. Αὐτή συνήθιζε νά κάμνῃ συγκέντρωση ὀρισμένων εὐλαβῶν γυναικῶν στό σπίτι της καί νά διαβάζουν θρησκευτικά βιβλία καί νά ψάλλουν τήν παράκληση πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Μία ἀπό αὐτές τίς κυρίες, ἡ κα Ἑλένη Σακαλῆ κάτοικος Πειραιῶς, ὁδός Πανόρμου 126 Κερασινίου, στό πέλμα της εἶχε ὄγκο καί οἱ γιατροί τῆς συνέστησαν ἐγχείρηση, διότι διαφορετικά ὁ ὄγκος θά ἐπάθαινε ἐξαλλαγή καί θά κινδύνευε νά χάσῃ τό πόδι της. Ἡ Πατμία τῆς ἔδωσε τό φάρμακο, τό λάδι τοῦ Γέροντα, καί ψάλλοντας τό ἀπολυτίκιο ἄλειψε τόν ὄγκο πού σέ λίγες μέρες ὑπεχώρησε. Ξαναπῆγε στοὺς γιατροὺς καί αὐτοὶ δέν πίστευαν πῶς διελύθη ὁ ὄγκος. Ἐβεβαίωσαν ὅτι πράγματι κάποιο θαῦμα ἔγινε. Καί τότε ὁμολόγησε πῶς ἐθεραπεύθη μέ τό λάδι ἐνός ἀγιασμένου ἀνθρώπου, τοῦ Γέροντα Ἀμφιλοχίου. Ὅλίγες ἡμέρες μετὰ τήν θεραπεία βλέπει στόν ὕπνο της τόν Γέροντα καί τῆς λέγει: «Ἐγὼ σέ βοήθησα καί ἔγινες καλά. Τώρα πρέπει νά πᾶς στήν Πάτμο ὅπου εὐρίσκομαι καί νά μέ εὐχαριστήσῃς καί νά πεῖς ὅτι εἶμαι ἅγιος, γιατί δέν πιστεύουν στήν ἀγιότητά μου».

Ἡ ἀδελφή Εὐφροσύνη μέ ἐβεβαίωσε ὅτι ὅταν πῆγε νά ἀσπασθῇ τόν τάφο τοῦ Γέροντα, ἠσθάνθη τέτοια εὐωδία, ὥστε στήν συνείδησή της στέκει σάν ἓνας πατερικός ἅγιος, ὁ ὁποῖος πράγματι ἔχει ἀγιάσει.

Ἐνα ἄλλο πνευματικό του τέκνο, ἡ κ. Κ. Μ. μου διηγήθη ὅτι τόν Νοέμβριο τοῦ 1954 ἐπισκέφθηκε τόν Γέροντα στήν Πάτμο καί τήν φιλοξένησε στό ἱ. Κοινόβιο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἐπὶ δύο ἡμέρες παρέμενε στόν πύργο τοῦ Μοναστηριοῦ τήν τρίτη ἡμέρας ὁ ἀείμνηστος ἐπέμενε νά μὴ κοιμηθῇ πλέον στό μέρος αὐτό, πρᾶγμα πού ἔγινε. Τήν νύκτα ἐκείνη ἔπεσε ἀκριβῶς στό κρεβάτι κεραυνός. Ἡμπορεῖ νά θεωρηθῇ τυχαῖο γεγονός; ἡ σωτηρία ἐνός ἀνθρώπου μέ τήν ἐπιμονή τοῦ πνευματικοῦ πατρός;

Ἀρχιμανδρίτης ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ

Γεώργιου Κάκκουρα

ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΥ
«ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΦΥΤΟΝ»

ἅγιος Νεόφυτος, πρεσβύτερος μοναχός καί ἐγκλειστος (1134-1220 μ.Χ.) ὑπῆρξε ἴσως ἡ πιό γνωστή ἀσκητική μορφή τῆς Κυπριακῆς ἀγιολογίας.

Βίωσε τόν κοινοβιακό μοναχισμό στή μονή τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου στόν Κουτσοβένδην (Πενταδάκτυλο), ἀκολούθησε τήν ὁδό τῆς ἐρημικτικῆς ζωῆς, ἐγκαταβίωσε ἐγκλειστος στήν ἐγκλείστρα του (Κατωτέρα καί Ἀνωτέρα) πού ὁ ἴδιος λάξευσε στή σημερινή Ἱερά Μονή πού εἶναι ἀφιερωμένη στό ὄνομά του καί τῆς ὁποίας διετέλεσε πρῶτος ἡγούμενος.

Ταυτόχρονα ὑπῆρξε τρανός θεολόγος, ἐγκωμιαστής, κατηχητής καί κήρυκας τοῦ θείου λόγου, ἀλλά καί ἱστορικός τῶν τελευταίων βυζαντινῶν χρόνων καί τῶν ἀρχῶν τῆς φραγκοκρατίας στήν Κύπρο. Δίκαια κατατάσσεται καί πρέπει νά κατατάσσεται στήν χορεία τῶν μεγάλων Πατέρων καί διδασκάλων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Μάλιστα ἐπιτυχημένα χαρακτηρίστηκε γιά τό πλούσιο συγγραφικό του ἔργο ὡς ὁ «Χρυσόστομος» τῆς Κύπρου. Ἔργο ἐρμηνευτικό σέ παλαιοδιαθηκικά καί καινοδιαθηκικά βιβλία, ἀλλά καί σέ ἀσκητικά καί πατερικά συγγράμματα.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος στό ἔργο του: «Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καί ἐγκλείστου Τυπική σύν Θεῷ Διαθήκη περί τῆς ἰδίας Ἐγκλείστρας, νήσου Κύπρου τῆς Παφνῶν ἐπαρχίας, τῆς Νέας Σιών ἐπονομασθείσης, ἥτοι ἐξ εὐδοκίας Θεοῦ σκοπευτήριον ἔνθεον» (ἔργο μέ κανονισμούς γιά τή ζωή, τήν τάξη καί τή διοίκηση τῆς Μονῆς του) στήν παράγραφο 12 ἀναφέρονται τά ἑξῆς: «Εἰσί δέ σύν Θεῷ καί συγγραφαί τοῦ ἐγκλείστου μικραί μετά μεγάλων βιβλοὶ δεκαεξί, ἀφ' ὧν αἱ μειζότεραι τρεῖς πανηγυρικά καί ἕτερα δύο βιβλία πλείστων ἐπιστολῶν ψυχωφελῶν πάνυ, ἐν οἷς καί ἀσκητικά κεφάλαια τετρακόσια καί τελώνια κδ' καί βιβλίον πεντηκοντακέφαλον, ἐν ᾧ καί τό Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων ἐρμηνεύεται

καί ἕτερον τῆς Θεοσημίας·

καί ἕτερον ἐρμηνεία τῆς Ἑξαμέρου ἐν λόγοις ις·

καί ἕτερον ἐρμηνεία τῶν Ψαλμῶν ἐν λόγοις ιβ'·

καί ἕτερον ἐρμηνεία κανόνων τῶν δώδεκα Δεσποτικῶν ἑορτῶν

καί ἕτερον δωδεκάλογον, τό πρόχειρον τοῦ ἐγκλείστου, ἐν ᾧ τεσ-

σαρακονταετίας καί πεντηκονταετίας καί φυσιολογίας ἀναφορά·
καί ἕτερον δισδεκάλογον καινῆς καί παλαιᾶς νομοθεσίας εὐσύν-
ποτοι ἐρμηνεῖαι Δεσποτικῶν ἐντολῶν
καί ἕτερα ἢ τῶν κατηχήσεων βίβλος·
καί ἄλλο μικρόν κατανυκτικῶν στιχηρῶν
καί ἄλλο ἢ παροῦσα τυπική διάταξις·
καί ἄλλο πάλιν τό καλούμενον τελευταῖον·
ὁμοῦ δεκαεῖς γινόμενα, ἅτινα φιλαρέτοις καί φιλοθέοις ὡς νεαρά
πάντως οὐ παροπτεᾶ, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρωπίνης σοφίας ἢ τεχνολογίας, ἀλ-
λά χάριτος Πνεύματος ἁγίου τοπᾶσαντες τά γεγραμμένα τόν ἐν Τριάδι
δοξάσουσι Θεόν ἁμίν».

Στό παρόν ἄρθρο εἶναι δύσκολο νά ἀναφερθοῦμε σ' αὐτό τό πολύ-
πλευρο καί πολυσέλιδο ἔργο. Θά «ἀπομονώσουμε» ἓνα ἀσυνήθιστο γιά
τήν ἐποχή του (12ος αἰώνας) κείμενο, ἓνα ποίημα καλύτερα, πού βρί-
σκεται στό βιβλίο του «Πεντηκοντακέφαλον». Τό «Πεντηκοντακέφα-
λον» γράφηκε μεταξύ τῶν ἐτῶν 1179-1181. Τό συγκεκριμένο βιβλίο
εἶναι φανερό πῶς ὁ ἅγιος Νεόφυτος τό ἔγραψε ὕστερα ἀπό παράκληση
τοῦ κατὰ σάρκα ἀλλά καί κατὰ πνεῦμα ἀδελφοῦ του Ἰωάννη, μοναχοῦ
στόν Κουτσοβένδη. Κατά τόν ἴδιο τόν Ἅγιο εἶναι «Λόγος κατὰ πλάτος,
ἥτοι διά ἠθικῶν καί γραφικῶν μαρτυριῶν εἰς μῆκος ἐπεκτεινόμενος,
πρός τόν ἴδιον ἀδελφόν καί μοναχόν Ἰωάννην». Φαίνεται πῶς ὁ χωρι-
σμός τοῦ λόγου σέ 50 κεφάλαια δέν ἔγινε ἀπό τόν Ἅγιο. Τά περισσό-
τερα θέματα πού ἐπεξεργάζεται στό «Πεντηκοντακέφαλον» εἶναι ἀπό
τήν Π. Διαθήκη, κυρίως ἀπό τό βιβλίο τῆς Γενέσεως, τό ὁποῖο γνώριζε
ἀπό στήθους ὁ Ἅγιος, ἀλλά καί ἀπό τά προφητικά βιβλία, ὅπως τοῦ Ἡ-
σαΐα καί τοῦ Ἰώβ, καί ἀπό τήν Κ. Διαθήκη, ἀλλά καί θέματα πού σχετί-
ζονται μέ τόν πνευματικό ἀγῶνα τῶν μοναχῶν.

Τό «Πεντηκοντακέφαλον» τό βρίσκουμε σέ ἓνα καί μόνο χειρόγρα-
φο, στόν κώδικα ἀρ. 522 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Τό
δέ ποίημα πού παραθέτουμε πρῶτος τό δημοσίευσε ὡς ἔργο τοῦ Ἁγίου
Νεοφύτου ὁ Ἱ. Π. Τσικνόπουλος τό 1952 καί τό ἐπεξεργάστηκε πάλιν
τό 1962 καί 1963, πάντα στίς «Κυπριακές Σπουδές».

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, γράφει τό ποίημα αὐτό στόν ἀ-
δελφό του (παράγραφο 22 κατὰ τήν ἔκδοση «Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφο
1996, σελ. 264-287) πού ὀνομάζεται «Περί τοῦ παραδείσου τό Φυτόν»
(πρόκειται οὐσιαστικά γιά δύο ποιήματα μέ τό ἴδιο περιεχόμενο), γιατί ὁ
ἴδιος - ὁ Ἅγιος - θέλει νά παρακαλέσει τόν Παράδεισο νά τόν δεχτεῖ
καί νά τόν ἀξιώσει οἰκητόρά του, ἀφοῦ δέν ἔχει νά παρουσιάσει ἔργα
χριστιανικῆς ἀνδρείας, ἀρετῆς καί μαρτυρίας ὡς οἱ μάρτυρες, ἄνδρες καί
γυναῖκες, τῶν ἀρχαίων χρόνων. (Ἡ προηγούμενη παράγραφος στό
«Πεντηκοντακέφαλον» εἶναι «περί μνήμης μαρτύρων»). Ἀφοῦ λοιπόν
δέν ἔχει ἔργα ἄξια μετανοίας, φέρνει στό νοῦ του τή μνήμη θανάτου
ἀλλά καί τή μνήμη τήν ὠφέλιμη καί σωτήρια, τῆς ἐκπτώσής του καί ἐξο-
ρίας του ἀπό τόν Παράδεισο. Τό ὅλο ποίημα μπορούμε νά ποῦμε πῶς

παρουσιάζει λεξιλόγιο, αλλά και νόημα του Τριωδίου και ιδιαίτερα της ύμνογραφίας της Κυριακής της Τυρινής (Τυροφάγου, 4η Κυριακή Τριωδίου), κατά την οποία ως γνωστό η Ἐκκλησία μας «ποιεῖται ἀνάμνησιν τῆς ἀπὸ τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐξορίας τῶν Πρωτοπλάστων». Ὅπως δηλώνει, τό ἔκανε μέ σκοπό νά μείνουν οἱ στίχοι εὐκολότερα στό νοῦ του σάν μιὰ λαϊκή ἔκφραση θρήνου, ὅπως κάμνουν οἱ «θρηνοῦσαι γυναῖκες» γιά τούς νεκρούς τους καί πού προσπαθοῦν νά διειγείρουν στίς καρδιές ὅλων κλαυθμό καί κατάνυξη.

Στή συνέχεια παραθέτουμε ὁλόκληρο τό ποίημα.

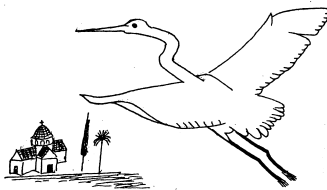
Τοῦ παραδείσου τό φυτόν καί τοῦ διαβόλου ὁ φθόνος,
τοῦ ὄφεως δέ τά ῥήματα καί τῆς γυνῆς ἡ ἀπάτη
εἰς λήθην με προσήγαγον τῆς ἐντολῆς Κυρίου·
καί παραβάς τήν ἐντολήν δικαίως κατεδικάσθην,
καί ἐξανατέταλκέ μοι ἡ γῆ ἀκάνθας καί τριβόλους,
καί δικασθεῖς ἐμάκρυνα Θεοῦ καί παραδείσου.
Καί αἰχμάλωτος ἀπενεχθεῖς εἰς χώραν ἀλλοτριάν
ἀπεβαλλόμεν τήν στολήν τήν ἀφθαρτον καί θείαν
καί περιεβλήθην ἀντ' αὐτῆς χιτῶνας δερματίνους
καί ζῆν καταδεδίκασμαι τεκνεύειν μετὰ κόπου
καί ἐπαναστρέφειν εἰς τήν γῆν, ἐξ ἧς τό πρὶν ἐλήφθην.
Διά τοῦτο πάντα θλίβομαι, διά τοῦτο πάντα κλαίω,
διά τοῦτο πάντα θρηνῶ εἰς τόν ξένον κόσμον τοῦτον
καί ἐπαναλῦσαι ἐπιποθῶ πρὸς τήν ἀρχαίαν πατρίδα,
καί κατασπᾶ με ὁ τύραννος πρὸς τήν αὐτοῦ δουλείαν
δεσμεύων, κατατρύχων με δεσμοῖς ἀμαρτημάτων,
βουλόμενος ξενῶσαι με εἰς χώραν ξενοτέραν,
εἰς θλίψιν ἀτελεύτητον καί πόνους βαρυτέρους,
εἰς κολαστήρια φοβερά καί σκοτεινά ταμεῖα,
εἰς τήν αὐτοῦ πανέσπερον καί πικράν καταδίκνν,
εἰς πῦρ τό μή σβεννύμενον τό τοῦτῳ ἡτοιμασμένον.
Ψυχὴ μου, ἀνάνηψον λοιπόν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
καί βόησον τῷ βασιλεῖ τῷ πανταχοῦ παρόντι.
Ὁ βραβευτής καί πλήρωτής πάσης δικαιοσύνης
διάρρηξόν μου τά δεσμά καί χάλασον τά τεῖχιν,
ἐδάφισον τὰς φυλακάς καί ῥῦσαί με ὡς Δεσπότης
καί δίκασον τόν τύραννον ὡς ἄδικον τελείως,
ὡς πάλαι αὐτόν ἐδίκασας ἐν τῇ φρουρᾷ τοῦ ἄδου,
καί τόν προπάτορα ἡμῶν καί πάντας τούς ἁγίους
λαβὼν ἀποκατέστησας πρὸς τήν ἀρχαίαν πατρίδα,
καί ἡμᾶς πρὸς σέ ἀνακάλεσαι ἀπὸ τῆς ξενιτείας,
μή μακρυνθῶμεν παντελῶς καί ξενωθῶμεν ἄγαν,
ὅτι ὁ ξένος πάντα θλίβεται, ὁ ξένος πάντα κλαίει,
ὁ ξένος πάντοτε θρηνεῖ παραμυθίαν οὐκ ἔχων.

Οἱ δέ ἐνδημήσαντες πρὸς σέ ἀπὸ τῆς ξενιτείας
χαρᾶς πολλῆς πλησθήσονται καὶ δόξης ἀεννάου
καὶ βασιλείας οὐρανῶν, φωτός τε ἀνεσπέρου
καὶ γλυκερᾶς διαγωγῆς, ζωῆς τε ἀθανάτου.
Αὐτῶν ἀξιώσον καὶ ἐλπιαῖς τῆς Παναμώμου
καὶ τοῦ τιμίου σου Σταυροῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων.
Καὶ αὖθις·

Παράδεισε τερπνότητα, ἡ χώρα τῶν δικαίων,
ὁ μένων κατ' ἀνατολὰς καὶ τὴν Ἑδέμ λαμπρύνων,
δυσώπησον τὸν κτίστην σου δι' ἐμέ τὸν ἐραστήν σου,
τοῦ ἐλθεῖν καὶ κατοπεῦσαί με τὴν πάντερπνόν σου θέαν
καὶ τῶν καρπῶν σου τὴν ὁδμήν τὴν μυρευωδεστάτην·
καὶ πῶς ἀρδεύει ὁ ποταμός ὁ μέγιστος ἐκεῖνος
τὰ δένδρα σου τὰ ὑψίκομα καὶ τό πολὺ σου πλάτος,
καὶ πῶς καταμερίζεται εἰς τέσσαρας μερίδας,
Φισῶν καὶ Γεῶν λεγόμενος καὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης·
ἰδεῖν σου καὶ τὰ πετεινά τὰ πάμπολλα καὶ ξένα,
ἀηδόνων τὰ μελωδικὰ σειρήνων τὰς ἐπαυλεις,
πῶς κελαδοῦν εὐλάλησον ἐπάνω τῶν φυτῶν σου·
νά θεάσωμαι καὶ τό φυτόν τῆς παρακοῆς ἐκεῖνο,
ἐξ οὗ φαγὼν ἀπέθανεν ὁ πρῶτος ἐν ἀνθρώποις!
ἀπατηθεὶς ὡς ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ μισανθρώπου
καὶ πάλιν ἐπανακληθεὶς ὑπὸ τοῦ φιλανθρώπου·
καὶ τοὺς προπάτορας ἡμῶν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους,
ὡσαύτως δέ καὶ τὸν ληστήν καὶ πνεῦμα δικαίων,
καὶ τὴν πανάχραντον ἁγνήν, τὴν Δέσποινα τοῦ κόσμου,
καὶ τὸν σωτῆρά μου Χριστόν, τὸν κτίστην τῶν ἀπάντων,
τὸν ποιητὴν καὶ φυτουργόν τοῦ θεοῦ παραδείσου·
καὶ δώσω δόξαν τῷ Πατρί, τῷ Υἱῷ τε καὶ τῷ Πνεῦμα,
τῷ σώζοντι καὶ θέλοντι πάντων τὴν σωτηρίαν».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Χρίστου Δημητριάδη

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΣΑΒΒΑΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ: ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

π. Σάββας Ἀχιλλέως, λαμπρός αγωνιστής τῆς ΕΟΚΑ καί ἀ-
φιερωμένος στήν Ἐκκλησία ἐπὶ 57 χρόνια, γεννήθηκε στό
ὄρεινό χωριό Ἄλωνα τό 1930 ἀπό πτωχοῦς γονεῖς, τόν Ἀ-
χιλλέα Σταυρινοῦ καί τήν Ἑλένη Γεωργίου, οἱ ὁποῖοι ὅμως
τόν γαλούχησαν πνευματικά μέ τήν πίστη στό Θεό καί τήν
ἀγάπη στήν πατρίδα. Ἡ μητέρα του ἀπό πολύ μικρή ἡλικία
τοῦ ἔλεγε: «ἔχε τήν εὐχή μου γιέ μου καί νά σέ δῶ παπᾶ, νά
ὑπηρετεῖς τό Χριστό μου, τό Θεό μου τόν ἀληθινό καί νά μέ
μνημονεύεις ὅταν θά πεθάνω». Ἀπό παιδί ἀγαποῦσε τόν
πονεμένο ἄνθρωπο. Στό χωριό του εἶχε γέρους πού ἔτρεμαν τό χειμῶνα
ἀπό τό κρύο καί ἀπό μικρός μάζεψε ξύλα καί τοὺς ἄναβε φωτιά. Μετά τήν
ἀποφοίτησή του ἀπό τό δημοτικό σχολεῖο πῆγε στή Λευκωσία καί ἄσκη-
σε διάφορα ἐπαγγέλματα καί μέ τίς οἰκονομίες του ἐνοικίασε μικρό χώρο
στή Δημοτική Ἀγορά ὅπου ἄσκούσε τό ἐπάγγελμα τοῦ μαννάβη.

Τό 1954 ὅλα ἔδειχναν ὅτι κάτι ἐτοιμαζόταν κατά τῆς ἀγγλικῆς κατο-
χῆς. Ὁ π. Σάββας δέν ἤθελε ἰδιαίτερη πρόσκληση γιά νά ἀνταποκριθεῖ
στό κάλεσμα τῆς πατρίδας. Ζήτησε ἀπό τόν πνευματικό του π. Ἀνάργυ-
ρο Σταματόπουλο νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του. Αὐτός τόν παρέπεμ-
ψε στό στρατολόγο τοῦ ἀγῶνα π. Σταῦρο Παπαγαθαγγέλου, ὁ ὁποῖος
τόν ὀρκισε στίς τάξεις τῆς ΕΟΚΑ. Ἡ μικρή ἐπιχείρησή του στή Δημο-
τική Ἀγορά Λευκωσίας ἐγίνε ὁ τόπος φύλαξης καί διανομῆς ὀπλισμοῦ.
Ὁ ἴδιος ἀνέλαβε τήν ὀργάνωση τῆς περιοχῆς Δευτερᾶς ἀπό ὅπου προ-
μηθευόταν φθαρτά. Παράλληλα, ἐκπαιδεύτηκε ὡς νοσοκόμος γιά νά
προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του σέ τραυματίες τοῦ ἀγῶνα. Ὁ π. Σάββας
μύησε στήν ΕΟΚΑ μεταξύ ἄλλων τόν ἥρωα τῆς ἀγκόνης Ἰάκωβο Πατά-
τσο καί τοὺς χωριανούς του Ἀνδρέα καί Τηλέμαχο Ἀλωνεῦτη, οἱ
ὁποῖοι φυλακίστηκαν γιά τή δράση τους ἀπό τοὺς Ἀγγλους, καί ἀγω-
νιστές ἀπό τήν περιοχή Δευτερᾶς.

Στίς 6.10.1955 καταζητήθηκε ἀπό τοὺς Ἀγγλους καί ἀφοῦ ἐνημερώ-
θηκε ἀπό ἀστυνομικό μέλος τῆς ΕΟΚΑ γιά τήν ἐπικείμενη σύλληψή του
ἐνώθηκε μέ τήν ἀνταρτική ὁμάδα «Οὐρανός» πού ἔδρευε στήν περιοχή
τῆς Μονῆς Κύκκου μέ ὁμαδάρχη τόν ἥρωα Μάρκο Δράκο. Εἶχε τό ψευ-
δώνυμο Ἀσκληπίος. Ὡς νοσοκόμος περιέθαλψε τά τραύματα τοῦ Μάρ-
κου Δράκου μετά τή μάχη στό Μερσινάκι, ὅπου σκοτώθηκε ὁ ἥρωας
Χαράλαμπος Μοῦσκος.

Ὁ Διγενής τὸν ἀπέσπασε τὸ Μάρτιο τοῦ 1956 στὴ Μονὴ Κύκκου σέ ἐμπιστευτικὸ καὶ νευραλγικὸ πόστο ὅπου ντυμένος ὡς μοναχὸς παρακολουθοῦσε τίς κινήσεις τῶν Ὑγγλῶν καὶ διακινουσε τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ἀρχηγοῦ. Στὶς 17.5.1956 ἄρχισε μεγάλη ἐπιχείρηση τῶν Ὑγγλῶν γιὰ σύλληψη τοῦ Διγενῆ καὶ διάλυση τῆς ΕΟΚΑ. Στὶς ἐπιχειρήσεις ἔλαβαν μέρος 10000 στρατιῶτες, ἐλικόπτερα καὶ τεθωρακισμένα. Ἀμεσα ἐνημέρωσε τὸν Ἀρχηγὸ Διγενῆ, ὅτι τὰ κρησφύγετα προδόθηκαν καὶ διασώθηκε ἡ ὁμάδα Διγενῆ, ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὸ κῶρο ἔγκαιρα. Ἡ ἐπιστολή πού ἔστειλε, ὅμως, ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Ὑγγλῶν πού εἶχαν ἔτσι τὸ γραφικὸ χαρακτήρα τοῦ π. Σάββα. Ἐκείνη τὴ δραματικὴ καὶ πλήρη κινδύνων μέρα ὁ π. Σάββας βίωσε τὴν σκέπη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ ὁποία προστάτευε τὸν ἀγωνιζόμενο κυπριακὸ λαό.

Μέ τὴν ἄφιξη στὴ Μονὴ Κύκκου τῶν χιλιάδων Ὑγγλῶν στρατιωτῶν ἔφθασε ἐκεῖ καὶ ὁ ἀγωνιστὴς Χριστόδουλος Ἑγγλέζος, ὁ ὁποῖος μετέφερε ἀπὸ τὴ Λευκωσία τὴν ἀλληλογραφία πρὸς τὸν Ἀρχηγό. Παρέδωσε τὸν ὀγκῶδη φάκελο στὸν π. Σάββα, ὁ ὁποῖος προσευχόταν στὴν Παναγία νὰ τὸν βοηθήσει. Περνοῦσε μπροστὰ ἀπὸ ἑκατοντάδες Ὑγγλους στρατιῶτες καὶ δὲν ἔβλεπαν τὸ φάκελο. Εἰσῆλθε στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς, ὅπου ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας ἄκουσε γλυκύτατη φωνή: «ἐδῶ παιδί μου». Προσκύνησε τὴν Εἰκόνα καὶ εἶδε ὅτι πάνω ἀπὸ αὐτὴ ὑπῆρχε σχισμὴ ὡς θήκη, καὶ τοποθέτησε ἐκεῖ τὸ φάκελλο τὸν ὁποῖο οἱ Ὑγγλοι δὲν βρῆκαν, οὔτε ὅταν μέ ἀνιχνευτικούς σκύλους βεβήλωσαν τὸ ναό, ἀκόμη καὶ τὴν Ἀγία Τράπεζα.

Στὶς 19 Ἰουλίου 1956 καταδόθηκε στοὺς κατακτητὲς καὶ 300 Ὑγγλοι περικύκλωσαν αἰφνιδιαστικὰ τὴ Μονή. Ἐδωσαν σέ ὅλους χαρτί νὰ γράψουν τὸ ὄνομά τους. Ἡ Παναγία, τὴν ὁποία ἐπικαλεῖτο, τὸν φώτισε καὶ ἔγραψε ὡς ὄνομα Ἀχιλλέας Χατζησάββας ἀντὶ Σάββας Ἀχιλλέως καὶ ἄλλαξε τὸ γραφικὸ του χαρακτήρα. Οἱ Ὑγγλοι εἶχαν στὰ χέρι τους φωτογραφία τῶν ἀνταρτῶν μέ τὸ Διγενῆ, στὴν ὁποία φαινόταν εὐδιάκριτα ὁ π. Σάββας. Γιὰ αὐτὸ τὸν θεωροῦσαν στενὸ συνεργάτη του καὶ κορυφαῖο στέλεχος καὶ τὸ βασάνιζαν γιὰ 17 μέρες στὸν ἀνακριτικὸ σταθμὸ Πλατῶν καὶ ἀργότερα στὰ κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς καὶ Πύλας, ὅπου τοῦ δόθηκε ὁ ἀριθμὸς κρατούμενου DP 358. Στὴ συνέχεια κλείσθηκε στὶς Κεντρικὲς Φυλακές. Ὁ π. Σάββας παρὰ τὰ φρικτὰ βασανιστήρια ἐπικαλούμενος τὴν Παναγία ἄντεξε καὶ δὲν ἔδωσε πληροφορίες στοὺς Ὑγγλους. Στὶς φυλακὲς ἄρχισε μέ τὴ βοήθεια συγκρατούμενων καθηγητῶν νὰ μελετᾷ τὴν ὕλη τῶν ἐξατάξιων γυμνασίων καὶ μέ τὴ λήξη τοῦ ἀγῶνα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσή του τὸ Μάρτη τοῦ 1959 παράθεσε στὶς ἐξετάσεις καὶ πῆρε ἀπολυτήριό τοῦ Γυμνασίου Σολέας.

Ὁ πόθος του γιὰ τὴν ἱερωσύνη ἄναψε κατὰ τὴν παραμονή του στὴ Μονὴ Κύκκου, ὅπου ντύθηκε ὡς μοναχὸς καὶ συνέχισε νὰ εἶναι ρασοφόρος καὶ στὴ διάρκεια τῆς φυλάκισής του. Στὶς 31 Μαΐου 1959 χειροτονήθηκε διάκονος στὸν ἱερό ναὸ τῆς Παναγίας Φανερωμένης στὴ Λευκωσία ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο. Στὴ συνέχεια σπούδασε

Θεολογία στο Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καί στίς 15 Αὐγούστου 1964 χειροτονήθηκε ἱερέας στή Μονή Κύκκου, πάλιν χοροστατοῦντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Στή συνέχεια ὑπηρέτησε τήν Ἐκκλησία στό Βέλγιο, ὅπου πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στήν Ποιμαντική. Τό 1969 διορίστηκε ἐφημέριος στό ναό τοῦ νοσοκομείου «Εὐαγγελισμός» στήν Ἀθήνα.

Τό 1974 ὅταν ἡ Τουρκία εἰσέβαλε στήν Κύπρο, ὁ π. Σάββας ἦρθε στήν Κύπρο γιά νά παρηγορήσει καί νά στηρίξει τόν πονεμένο κυπριακό λαό. Δέν μπορούσε ὁ λαμπρός ἀγωνιστής τοῦ 1955 νά παραμείνει στήν Ἀθήνα, ἐνῶ ἡ Κύπρος περνοῦσε τό Γολγοθά της. Ὑπηρέτησε γιά ἔξι μῆνες στό χωριό του, ὅπου βρῆκαν καταφύγιο ἑκατοντάδες ἐκτοπισμένοι. Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1975 πῆγε στή Γαλλία καί ἀπό τό Μάρτιο τοῦ 1976 ἀνέλαβε ὡς ἐφημέριος μικρῆς ἐνορίας στόν Καρέα, ὅπου ὑπῆρχαν τά ναῖδρια τοῦ Ἀγίου Στυλιανοῦ καί τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Ὑπηρέτησε τήν ἐνορία αὐτή μέχρι τό 2007 καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἀνήγειρε περικαλλῆ ναό τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καί Πνευματικό Κέντρο γιά τίς ἀνάγκες τῶν ἐνοριτῶν.

Ὁ π. Σάββας ἔχει ἓνα εὐρύ συγγραφικό ἔργο γιά θέματα πίστεως καί κηρύγματά του ἔχουν ἐκδοθεῖ σέ δύο τόμους. Το βιβλίο του «Ἐτσι εἶδα τό Ἅγιο Φῶς» ἔγινε λαοφιλές ἀνάγνωσμα. Ἡ ὅλη συγγραφική προσφορά του βασίζεται στήν Ἁγία Γραφή καί στήν Ἱερά Παράδοση καί εἶναι μιά συνέχεια τῆς πατερικῆς θεολογίας. Ἀταλάντευτος στήν ὀρθόδοξη προσέγγιση τῶν θεμάτων, αὐστηρός ἀλλά πλήρης ἀπό ἀγάπη γιά τό σημερινό ἄνθρωπο καί ἰδιαίτερα τούς νέους πού ζοῦν σέ μιά παραγμένη πνευματικά ἐποχή. Ὁ π. Σάββας ἀνησυχεῖ, γιά αὐτό καλεῖ τούς χριστιανούς σέ πνευματική ἐγρήγορηση καί συνηθίζει στά κηρύγματά του νά τονίζει τό τροπάριο τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων: «Ἰδοῦ ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός καί μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὕρησει γρηγοροῦντα, ἀνάξιος δέ πάλιν ὃν εὕρησει ραθυμοῦντα». Ζητᾷ οἱ Χριστιανοί νά εἶναι γρηγοροῦντες.

Θλιβόταν ὅταν ἄκουε καθημερινά τήν κακή συνήθεια τῶν Ἑλλήνων νά βλασφημοῦν τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τονίζει ὅτι στήν Κύπρο δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ βλάβη συμπεριφορά καί πρέπει νά τήν κρατήσουμε μακριά. Ἦταν ὁ κατεξοχὴν πνευματικός πού διάβαζε ἐξορκισμούς καί κατέφευγαν στό πετραχήλι του ἄνθρωποι πού ἔπесαν θύματα τοῦ φθόνου ἄλλων ἀνθρώπων. Ἦδιδε καθημερινά μάχη μέ τό διάβολο γιά νά τόν ἀπομακρύνει ἀπό τούς ἀνθρώπους.

Ἡ ἐποχή μας χαρακτηρίζεται ἀπό τήν ψήφισιν ἀπό τήν Πολιτεία νόμων πού καθιστοῦν νόμιμη καί «φυσική» κάθε εἶδους ἀνωμαλία στίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Γί' αὐτή τήν κατάσταση ἔλεγε ὅτι ὁ διάβολος εἶναι σήμερα «προστατευόμενο εἶδος», ἀφοῦ τά θελήματά του γίνονται νόμοι τοῦ κράτους καί ὅποιος ἀντισταθεῖ λοιδωρεῖται καί κατηγορεῖται. Σέ ὅλο τό κηρυκτικό ἔργο του κάκιζε τό ἁμάρτημα τῶν ἐκτρώσεων πού

θά ἔλυναν ἂν δέν γίνονταν τό δημογραφικό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδας καί προβληματιζόταν ποιά θά εἶναι ἡ συνέπεια γιά τό ἔθνος μας πού κύνει τό αἷμα τόσων ἀθῶων ὑπάρξεων.

Ὁ π. Σάββας τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς συμμετοκῆς στά ἱερά μυστήρια, ἰδιαίτερα τῆς Ἑξομολόγησης καί τῆς Θείας Κοινωνίας. Τή χλιαρότητα καί τήν ἀναβλητικότητα θεωρεῖ μέγα κίνδυνο στήν πνευματική ζωή. Τόνιζε ὅτι ὁ διάβολος εὐχαριστεῖται μέ τήν ἀναβολή τῆς Ἑξομολόγησης γιατί στό τέλος πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι χωρίς μετάνοια. Καλοῦσε σέ συνεχῇ μετάνοια καί νά εἶναι οἱ χριστιανοί ἐτοιμοί ἀνά πᾶσα στιγμή. «Τόν Νυμφῶνα σου βλέπω, Σωτήρ μου, κεκοσμημένον καί ἔνδυμα οὐκ ἔχω ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ. Λάμπρυνόν μου τήν στολήν τῆς ψυχῆς, Φωτοδότα καί σῶσον με».

Υπῆρξε ἀταλάντευτος στήν γραμμή τῆς Ὁρθοδοξίας καί δέν εἶχε σχέσεις μέ αἵρετικούς, τούς ὁποίους θεωροῦσε χριστομάχους. Εἶχε ἰδιαίτερη ἀγάπη γιά τά παιδιά καί σύστηνε στούς γονεῖς νά τά παραδίδουν στό Χριστό καί στήν Παναγία, ὅπως ἔκανε ἡ ἁγία Μόνικα πού προσευχόταν γιά τόν ἱερό Αὐγουστίνο.

Τό παράδειγμα τοῦ Παγκάλου Ἰωσήφ εἶναι προσφιλέс θέμα του καί στά κηρύγματά του ἀναφέρεται τόσο στήν ἀγνότητα τοῦ βίου του ὅσο καί στή διακριτική συμπεριφορά του ἀπέναντι στούς ἀδελφούς του, ἀλλά καί πρὸς τή γυναῖκα τοῦ Πετεφρῆ πού τόν συκοφάντησε.

Ἡ οἰκονομική κρίση πού ἐπληξε τήν Ἑλλάδα ὀδήγησε χιλιάδες νέους στό ἐξωτερικό σέ ἀναζήτηση ἐργασίας. Ὁ π. Σάββας ἦταν ἰδιαίτερα εὐαίσθητος σέ αὐτό τό πρόβλημα καί ἔλεγε ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ μεγαλύτερος μετανάστης πού κατέβηκε ἀπό τούς οὐρανούς γιά νά μᾶς σώσει καί καλοῦσε τά ξενιτεμένα παιδιά νά φέρουν μαζί τους στίς χῶρες πού ἐργάζονται τήν πίστη καί τήν προσήλωση στήν Ὁρθοδοξία καί νά δίδουν τή μαρτυρία τους στίς χῶρες αὐτές.

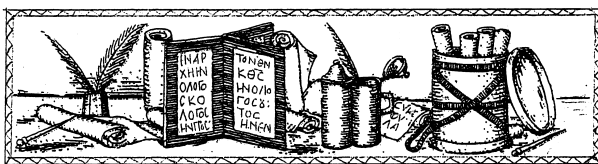
Ὁ π. Σάββας ἀπέκτισε φήμη διακριτικοῦ πνευματικοῦ καί πλῆθος χριστιανῶν κατέφευγε στήν παρηγοριά καί στίς προσευχές του, ιδίως ὅσοι βασανίζονταν ἀπό δαιμονικές καταστάσεις.

Ἀπό τό 2007 ὑπηρετοῦσε στή Μητρόπολη Ἡλείας καί τά τελευταῖα χρόνια δοκιμάστηκε ἀπό σοβαρή καί ἐπώδυνη ἀσθένεια καί παρέδωσε τήν ἁγία ψυχή του στόν Κύριο πού τόσο ἀγάπησε καί ὑπηρέτησε στίς 3.8.2016 σέ νοσοκομεῖο τοῦ Πύργου. Τάφηκε ἐντός τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καρέα, τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε κτίτορας.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Οἰκονομολόγος

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΣΙΑ

Μέγας Βασίλειος, δίνοντας τό στίγμα τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου καί κατ' ἐπέκταση τῆς πνευματικότητας, παρατηρεῖ: «Πνευματικός ἐστίν ὁ μὴ κέτι κατὰ σάρκα ζῶν, ἀλλ' ὁ Πνεύματι ἀγόμενος». Πνευματικός εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πού δέν ζεῖ σαρκική ζωή, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι δέν εἶναι προσκολλημένος στὰ ὑλικά καί ἐφήμερα πράγματα καί στὰ πάθη, ἀλλὰ καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ πνευματικότητα λοιπόν, πού γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία εἶναι ταυτόσημη μέ τὴν ἔννοια τῆς ἀγιότητας, προϋποθέτει θυσίες καί ἀγῶνες. Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἐπισημαίνει: «Ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ καθημερινὸς σταυρὸς ἐστίν, οὐδεὶς γάρ μετ' ἀνέσεως εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνῆλθε». Ὁ δρόμος πού ὁδηγεῖ στὴ θέωση εἶναι ἓνας σταυρὸς πού συνυφαίνεται μέ τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὰ πάθη καί εὐρύτερα μέ τὸν πόνο καί τὴν κατὰ Θεὸν κακοπάθεια. Κανένας δέν ἀνέβηκε πνευματικά, ἔχοντας στὴ ζωή του τὴν ἀνεση καί τὴν καλοπέραση.

Σέ ἀνάλογο ὕψος, ὁ ὁσιος Βαρσανούφιος παρατηρεῖ: «Πράγματι εἶναι μεγάλος κόπος τὸ νὰ σωθεῖ κάποιος καί πλανᾶται πλάνην οἰκτράν, ἂν νομίζει κάποιος πὼς ἔχοντας στὴ ζωή του τὴν ἀνεση καί τὴν ἀνάπαυση μπορεῖ νὰ δεῖ Θεοῦ πρόσωπο». Παρακάτω μάλιστα σημειώνει χαρακτηριστικά: «Δι' ὃ καί πᾶσα ἐργασία σωματική καί πνευματική μὴ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πόνον καί κόπον οὐδέποτε καρποφορεῖ τῷ ταύτης μετερχομένῳ». Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο καί κάθε ἔργο πνευματικὸ πού δέν συνοδεύεται μέ τὴν θυσία καί τὴν κακοπάθεια δέν ἀποφέρει κανένα πνευματικὸ κέρδος.

Ἡ κάθαρση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ πάθη συνοδεύεται ἀπὸ τὸν πόνο καί τὴν κακοπάθεια. Εἶναι γνωστὸ πὼς τὸ χειρότερο πάθος, κατὰ τοὺς Πατέρες, εἶναι ὁ ἐγωισμὸς, δηλαδή ἡ ἑпарση, ἡ ἀλαζονεία. Ὁ ἐγωισμὸς ἐκδηλώνεται ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπολυτοποιεῖ καί θεοποιεῖ τὸ ἴδιον θέλημα, δηλαδή πῶς ἀπλά, θέλει νὰ γίνηται τὸ δικό του. Ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, μεγάλος φιλοκαλικὸς Πατέρας τῆς Ἀνατολῆς, διατείνεται: «Ὅπου τὸ ἴδιον θέλημα ἐκεῖ οὐ τὸ θεῖον, ἐκεῖ ἑпарσις καί ὁ Θεὸς μὴδὲ εὐδοκεῖ μὴδὲ ἀποκαλύπτει τὴν ἑαυτοῦ βουλήν». Δηλαδή, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐπιμένει στὸ ἴδιο θέλημα, δέν ἀφήνει οὐσιαστικά χωρὸ στὴ ζωή του γιὰ τὴ βίωση τοῦ θεοῦ θελήματος. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἑпарση καί ὁ Θεός, στὴν προκειμένη περίπτωση, δέν φανερῶνει τὸ

θέλημά του στὸν ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος, σέ τελευταία ἀνάλυση, δέν ἔχει γνῶση καὶ ἐμπειρία Θεοῦ στή ζωὴ του.

Ἐπομένως, ὁ ἀγώνας γιὰ νὰ παραμερίσει κάποιος τὸ ἴδιον θέλημα συνιστᾷ θυσία. Ὁ Ἅγιος Δωρόθεος στὰ «Ἀσκητικά» του σημειώνει: «Τὸ ἀφιέναι τις τὸ ἴδιον θέλημα αἵματοχυσία ἐστίν».

Ἐξάλλου, τὰ πάθη στὴν Ὁρθόδοξη Πατερικὴ Θεολογία θεωροῦνται ὡς ἀγκάθια πού τὰ φέρνει ἓνας ἄνθρωπος μαζί του, μέ τὴ γέννησή του. Λέει γι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος: «Τὰ πάθη ἄκανθαί εἰσιν καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῷ σώματι σπόρου ταῦτα ἀνατέλλουσι».

Ὁ Ὅσιος Λογγίνος, ἓνας ἄλλος νηπτικός Πατέρας, μιλώντας γιὰ τὴ θυσία καὶ τὸν ἀγῶνα πού ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἀπόσχιση τῶν παθῶν καὶ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναφέρει: «Δὸς αἷμα καὶ λάβε πνεῦμα». Αὐτὸ σημαίνει πὼς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ χύσει μεταφορικά τὸ αἷμα του στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὰ πάθη, γιὰ νὰ γίνεи μέτοχος τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος θεωρεῖ πὼς ἡ ἀπουσία θυσίας συνιστᾷ κατὰσταση πού ἰδιαίτερα χαροποιεῖ τοὺς δαίμονες. Ἀντίθετα, ἡ θυσία καὶ ἡ κατὰ Θεόν κακοπάθεια ἀποτελοῦν ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ: «Ὁ Θεὸς καὶ οἱ Ἄγγελοι Αὐτοῦ ἐν ἀνάγκαις χαίρουσι, ὁ δὲ δαίμων ἐν τῇ ἀναπαύσει, ὅτι αἱ τοῦ Χριστοῦ ἐντολαὶ ἐν ἀνάγκαις τελειοῦνται, τὰ δὲ πάθη ἐκ τῆς ἀναπαύσεως γεννῶνται, αὐξοῦνται καὶ τρέφονται». Ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἡ ἐννοια τῆς θυσίας ἦταν πάντα ταυτόσημη μέ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ ἐκφράστηκε, εἴτε μέ τὴ μορφή τοῦ μαρτυρίου τοῦ αἵματος, ὅταν οἱ Ἅγιοι μάρτυρες θυσίασαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, εἴτε μέ τὴ μορφή τοῦ μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως, ὅπου οἱ μοναχοὶ ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα οἱ πιστοὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν πάταξη τῶν παθῶν. Λέει γι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνὸς στὸν Γ' τόμο τῆς Φιλοκαλίας: «Οἱ μὲν Ἅγιοι μάρτυρες αἰσθητῶς ἐμαρτύρησαν, οἱ δὲ θεοφόροι Πατέρες νοητῶς».

Τέλος, ἀξίζει νὰ τονισθεῖ πὼς στὴν Ὁρθόδοξη Πατερικὴ Θεολογία ἐπισημαίνεται πὼς τότε μόνο ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀγωνιστικὸ πνεῦμα, ὅταν νιώσει καὶ γευτεῖ μέσα του τὴν γλυκύτητα τοῦ Θεοῦ. Λέει γι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς: «Οὐκ ἂν τῶν παρόντων ἡδέων ἡδέως καταφρονήσωμεν, ἐάν μὴ πρότερον γευσώμεθα τῆς τοῦ Θεοῦ γλυκύτητος».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Ἀνδρέα Κυριακοῦ

1919. Ο ΠΑΠΑΝΟΥΦΡΑΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

βάρκα κουνιόταν ελαφρά. Μικρά κυματάκια τήν κτυπούσαν άπαλά στά πλευρά. Τραβούσε προς τήν προκυμαία. Οί επιβάτες, μερικοί άξιωματικοί καί ένας στρατιωτικός παπάς, ήταν άπορροφημένοι άπό τό θέαμα τής Βασιλεύουσας πού άπλωνόταν μπροστά τους. Όλα τούς φαινόntonσαν σάν ψέμα. Σάν όνειρο άπατηλό. Κι όμως. Ἡ Ἐφτάλοφη ήταν μία πραγματικότητα καί τούς καρτερούσε. Ἡ Ἁγία Σοφία ξεπρόβαλλε τόν τρουλλο της στήν κορφή τοῦ λόφου πάνω άπό τίς στέγες τών σπιτιών ένώ οί ψηλόλιγνοί της μιναρέδες θύμιζαν τή βεβήλωσή της άπό τούς Ἀγαρηνούς.

Ὁ Ἐλευθέριος Παπανουφράκης, αὐτό ήταν τό όνομα τοῦ ιερωμένου, άπλωσε μηχανικά τό χέρι προς τήν ισάντα του. Ἡσύχασε. Βρισκόταν πάντα δίπλα του. Ἀπέναντί του ό ταγματάρχης Λιαρομάτης έκανε νά χαμογελάσει βλέποντας τή χειρονομία του. Τό χαμόγελό του όμως έσβησε σχεδόν άμέσως καί βυθίστηκε σέ βαθειά συλλογή. Στό μυαλό του στριφογύριζαν τά λόγια πού τοῦ ἔχε πεί τήν προηγούμενη ό Παπανουφράκης.

— Τί λές, Κωνσταντίνε, μοῦ κάνεις τόν ψάλτη αὔριο; Ξέρεις, λέω νά λειτουργήσω τήν Ἁγία Σοφία.

Θυμάται τήν αντίδρασή του. Ήταν σάν νά τόν κύττησε κεραυνός κατακούτελα. Ἀκοῦς εκεί, λειτουργία στήν Ἁγία Σοφία! Γίνονται τέτοια πράγματα; Ήταν έτοιμος νά τοῦ βάλει τίς φωνές. Ήταν καί κατώτερός του στό Στρατό βλέπεις. Όμως σεβάστηκε τό σχήμα του, συγκρατήθηκε. Ἀνοιξε άπότομα τήν πόρτα καί βγήκε στό κατάστρωμα. Πνιγόταν μέσα στήν καμπίνα. Ήθελε λίγο καθαρό άέρα. Ἀκοῦς εκεί, ψάλτης στήν Ἁγία Σοφία! Θά τούς έκαναν κομμάτια οί Τουρκαλάδες. Ἐπειτα οί Σύμμαχοι θά δημιουργούσαν θέμα. Στρατοδικεία, ανακρίσεις, αντίο προαγωγή, αντίο καριέρα στό Στρατό. Ψάλτης στήν Ἁγία Σοφία. Τά λόγια τοῦ Παπανουφράκη βούίζαν στί αὐτιά του σάν σφήκες. «Ψάλλει зерβά ό βασιλιάς, δεξιά ό Πατριάρχης, κι άπ' τήν πολλή τήν ψαλμουδιά έσειόνταν οί κολώνες». Πώς τό θυμήθηκε αὐτό πάλι; Μάλλον θά τούς τό ἔχε μάθει ό δάσκαλος στό Δημοτικό. Ἡ ιδέα τοῦ παπα ήταν καθαρή τρέλλα. Όμως, όσο κι αν τήν άπωθοῦσε, δέν έλεγε νά ξεκολλήσει άπό τό νοῦ του. Ξανασκέφτηκε τά πράγματα άπό τήν αρχή. Στόν πόλεμο πήγαινε. Σέ χώρα ξένη, τή μακρινή Οὔκρανία. Τή ζωή του τήν έπαιζε

κορώνα-γράμματα καθημερινά. Μέ σταθερό βήμα κατευθύνθηκε στην καμπίνα του Παπανουφράκη.

— Έντάξει παπούλη, θά σου κάνω τόν ψάλτη καί τό κρῖμα στό λαιμό σου.

Ἡ βάρκα πλευρίζει στό μουράγιο. Ὁ βαρκάρης, πού τοὺς εἶχε παραλάβει ἀπό τό «Ἀβερῶφ» πού εἶχε ἀγκυροβολήσει μπροστά στό Ντολμά Μπαξέ, ἕνας ἡλιοκαμένος Ρωμιός τῆς Πόλης, τή δένει μέ ἀριστοτεχνικές κινήσεις. Ὅλοι πετάγονται ἔξω. Προχωροῦν στήν ἀνηφόρα ἀνάμεσα στό πολύβουο πλῆθος πού συνωθεῖται στά στενά δρομάκια. Βιάζονται ν' ἀντικρύνουν τή Μεγάλη Ἐκκλησία, τό σύμβολο τῶν πόθων καί τῶν ὀραματισμῶν τοῦ Γένους. Μά πιό πολύ βιάζονται κι ἀδημονοῦν ὁ Παπανουφράκης κι ὁ ψάλτης του. Πᾶνε νά ξαναλειτουργήσουν τήν Ἁγιά Σοφία μετά ἀπό 466 ὀλόκληρα χρόνια! Τοὺς ὀδηγεῖ ὁ Κοσμάς ὁ ντόπιος βαρκάρης, πού ξέρει καλά τά κατατόπια. Ἡ Ἁγία Σοφία βρίσκεται μπροστά τους. Μέ τοὺς τρούλλους της, τοὺς μιναρέδες της, τά γυμνά πλατάνια στήν αὐλή. Ἡ πόρτα της ἀνοικτή τοὺς καλωσορίζει. Ὁ Τοῦρκος φύλακας κάτι πάει νά πεῖ στή γλώσσα του, μά ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς παρέας ταξίαρχος Φραντζής μ' ἕνα ἄγριο βλέμμα τοῦ κόβει τήν κουβέντα στή μέση. Παραμερίζει μέ ἀμχανία. Οἱ γκιαούρηδες μπαίνουν στό τζαμί χωρίς νά βγάλουν τίς μπότες τους. Ἀμάν Ἀλλάχ! Τρέχει ἀλαφιασμένος πρὸς τοὺς ἄλλους φρουροὺς. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν προχωρήσει πρὸς τό ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ. Περνοῦν τόν ἐξωνάρθηκα καί τό νάρθηκα καί εἰσέρχονται στὸν κυρίως ναό. Προηγεῖται ὁ π. Ἐλευθέριος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ κάνει τό σταυρό του, ἀκούγεται νά ψιθυρίζει: «εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς Ναόν τὸν Ἅγιον σου ἐν φόβῳ σου...» Τά πόδια τους βουλιάζουν στά παχιά χαλιά, ἐνῶ τά μάτια τους ἀτενίζουν τήν ἐκπαγλὴ ὁμορφιά τοῦ ναοῦ, πού δέν κατάφεραν νά ἐξαλείψουν οὔτε ἡ ἐπικάλυψη τῶν ψηφιδωτῶν, οὔτε ἡ ἀφαίρεση τῶν εἰκόνων, μήτε οἱ ὀκτώ ἀραβικὲς ἐπιγραφές μέ τά ὀνόματα τοῦ Ἀλλάχ, τοῦ Μωάμεθ κ.ο.κ. πού κρέμονται ἀπὸ τοὺς τοίχους.

— Ἐκεῖ εἶναι ὁ χώρος τοῦ ἱεροῦ Βήματος. Τά λόγια βγαίνουν γεμάτα πάθος ἀπὸ τό στόμα τοῦ Παπανουφράκη. Οἱ ἄλλοι στρέφουν τό βλέμμα πρὸς τό χώρο πού τοὺς δείχνει. Ὅμως αὐτὸς κάτι γυρεύει. Τό μάτι του ψάχνει παντοῦ. Σέ λίγο τό πρόσωπό του φωτίζεται. Ἐχει ἐντοπίσει σέ μιά γωνιά ἕνα τραπέζι. Κατευθύνεται, χωρίς νά χάσει καιρὸ πρὸς τό εὔρημά του ἐνῶ ὁ Λιαρομάτης τὸν ἀκολουθεῖ. Οἱ ἄλλοι τοὺς βλέπουν νά τό μεταφέρουν χωρίς χρονοτριβὴ στό κέντρο περίπου τοῦ Ἱεροῦ.

— Κωνσταντίνε, τὴν τσάντα, κράζει ὁ παπᾶς. Τὴν ἀνοίγει μέ γοργές κινήσεις. Βγάζει ἀπὸ μέσα ἕνα πειραχήλι, τό φοράει καί γυρίζοντας πρὸς τό μέρος τῶν ἀξιωματικῶν κάνει ἀργά καί μέ μεγαλοπρέπεια τό σταυρὸ του λέγοντας: «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεῖα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-

ώνων». Ἡ φωνή του ἀντηχεῖ βροντερή, μελωδική, στεντόρια. —«Ἀμήν» ἀποκρίνεται ὁ ψάλτης.

Ὅλοι μοιάζουν νά τά 'χουν χαμένα. Κοιτάζουν ὁ ἕνας τόν ἄλλο μέ ἀμνηχανία, ἐνῶ κάνουν μηχανικά τό σταυρό τους. Ὁ ταξίαρχος ἀτενίζει μέ τήν ταραχή ἐκδηλη στό βλέμμα του μιά τόν παπᾶ πού συνεχίζει τή λειτουργία σάν νά μήν συμβαίνει τίποτα, μιά τούς ἄλλους πού περιμένουν τή διαταγή του μή ξέροντας τί νά κάνουν, καί δέν τολμᾷ νά πιστέψει στά μάτια καί τ' αὐτιά του. Δαγκώνει νευρικά τά μουστάκια του. Χίλιες σκέψεις στροβιλίζονται στό μυαλό του. Πρέπει νά σταματήσει ἀμέσως τόν Κρητικό παπᾶ, πού πάει νά τούς ἀνάψει μεγάλη φωτιά. Νά τόν διατάξει νά σταματήσει, νά διακόψει αὐτό πού ἄρχισε. Νά φύγουν, νά ἀπομακρυνθοῦν τό συντομώτερο. Νά σταματήσει ὅμως τί; Τή λειτουργία; Μέ ποιό δικαίωμα; Τί θά ποῦν ὅλοι, ὅταν μαθευτεῖ πώς αὐτός ἔκοψε στή μέση τήν πρώτη λειτουργία στήν Ἁγιά Σοφία μετά ἀπό 466 χρόνια; Εἶχε διαβάσει κάπου ὅτι τήν ἐποχή τῶν διωγμῶν ὅταν λειτουργοῦσε στίς κατακόμβες ὁ Πάπας Στέφανος, οἱ εἰδωλολάτρες περίμεναν νά τελειώσει πρῶτα τή λειτουργία καί κατόπιν ὄρμησαν καί τόν θανάτωσαν. Στό κάτω – κάτω τῆς γραφῆς δέν κτυπάει στά στήθια του καρδιά; Δέν ἔχει πατρίδα; Δέν ἔχει πίστη; Μήπως ἔπρεπε νά πάρουν ἄδεια ἀπό τούς Τούρκους, γιά νά λειτουργήσουν τήν Μεγάλη Ἐκκλησία πού 'κτισαν μέ τόν ἰδρώτα καί τήν ἄφταστη τέχνη τους οἱ πρόγονοί τους γιά νά δείξουν τήν ἀφοσίωσή τους στό Χριστό; — Νά πού 'χει ὁ καιρός γυρίσματα, σιγομουρμούριζε, ἐνῶ ἡ καρδιά στό στήθος του πάει νά σπάσει. — Τί μέ κοιτάζετε σάν καζοί, φωνάζει στους ἄλλους πού τόν ἀτενίζουν περιμένοντας τή διαταγή του. Θά λειτουργήσουμε τήν Ἁγιά Σοφία. Δέν θά μᾶς διακόψουν παρὰ μόνο νεκρούς.

Ὅλοι τόν ἀτενίζουν σιωπηλοί. Τά μάτια τους ὅμως φανερώνουν πώς συμφωνοῦν ἀπόλυτα μέ τά λόγια τοῦ ταξίαρχου. Ὁ παπᾶς ξεθαρρεμένος πετάει κυριολεκτικά. Συνεχίζει κανονικά τίς αἰτήσεις ἐνῶ ὁ ψάλτης ἀποκρίνεται σέ κάθε μιά τους: — «Κύριε ἐλέησον». Ἡ μελωδία ξεκύνεται παντοῦ. Ὁ τροῦλλος ἐπαναλαμβάνει τίς αἰτήσεις, ἐνῶ τά Σεραφεῖμ τά σοβατισμένα κι οἱ ἅγιες εἰκόνες οἱ ἀσπρισμένες μέ ἀσβέστη γεμίζουν μέ ἀγαλλίαση. Τώρα ὁ ψάλτης ψάλλει τόν ὕμνο «Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ...», πού 'ναι γραμμένος ἀπὸ τό βασιλικὸ χέρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, πού ἀκούγεται μετὰ ἀπὸ τόσους αἰῶνες στήν ἐκκλησία, πού κτίστηκε μέ προσταγή δικιά του.

Ὁ Παπανουφράκης ἐτοιμάζεται γιά τή μικρή εἴσοδο. Βγάζει ἀπὸ τήν τσάντα ἕνα εὐαγγέλιο μικροῦ σχήματος. Εἶναι φτωχικὸ σέ ἐμφάνιση καί τό ἐξώφυλλό του μαῦρο. Ἐνα μικρὸ κερί κάνει στή συνέχεια τήν ἐμφάνισή του. Τό ἀνάβει καί τό δίνει στὸν ὑπολοχαγὸ Νικολάου, ἕνα κοντόσωμο παλληκάρι μέ σγουρά μαλλιά, καί τοῦ ψιθυρίζει:

— Προχώρα πρὸς τό κέντρο σιγά – σιγά, γύρισε πρὸς τά ἐδῶ καί σταμάτα. Μετὰ ἀπὸ τό «Σοφία, ὀρθοί», ξαναγύρνα ἐδῶ χωρὶς νά βιάζεσαι.

Θά σέ ἀκολουθῶ μέ τό εὐαγγέλιο.

Καί γυρνώντας στόν ψάλτη τοῦ παραγγέλλει: — Ψάλλε «τῇ Ὑπερμά-
κῳ...». Ὁ ὑπολοχαγός προχωρᾷ ἀργά μέ τό κερί καί ὁ Παπανουφράκης
τόν ἀκολουθεῖ κρατώντας στά ὑψωμένα του χέρια τό εὐαγγέλιο. «Τῇ
Ὑπερμάκῳ στρατηγῷ τά νικητήρια...» ἀκούγεται νά ψάλλει μ' ὅλη της τῇ
δύναμη ἡ φωνή τοῦ Λιαρομάτη, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι σιγοψάλλουν μαζί
του συγκινημένοι. — «Σοφία. Ὁρθοί». Ἡ φωνή βγαίνει μέ δύναμη ἀπό
τά στήθια τοῦ Παπανουφράκη κι ὅλοι νιώθουν ἕνα ρίγος νά τοὺς δια-
περνᾷ. Ὁ Ναός τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἀντικρύζει ξανά τό εὐαγγέλιο, τό
βιβλίο πού 'χει γραμμένα τά λόγια πού κήρυξε ἡ ὄντως Σοφία τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Φραντζῆς πλησιάζει τό Λιαρομάτη. — Βρές μου γρήγορα τόν Ἀπό-
στολο, τοῦ ψιθυρίζει ἐπιτακτικά στί αὐτί. Κι ἐκεῖνος, ἐνῶ ψάλλει ἀργά τό
«Ἅγιος ὁ Θεός...», μετροφυλλᾷ καί βρίσκει τόν Ἀπόστολο τῆς ἡμέρας
καί προτείνει τό βιβλίο στόν ταξίαρχο. Αὐτός ξεροβήκει καί στήν κατάλ-
ληλη στιγμή ἀρχίζει νά διαβάζει τήν ἀποστολική περικοπή μέ τή βραχ-
νή, μονότονη φωνή του. Κάποιος θόρυβος ὅμως τόν ἀνάγκασε γιά λίγο
νά διακόψει τό διάβασμα. Στρέφει ἀργά τό κεφάλι πρὸς τά πίσω. Τοῦρ-
κοι, πλῆθος πολύ, μπαίνουν μπουλούκια - μπουλούκια στήν ἐκκλησία.
Οἱ φύλακες, βλέποντας τά γενόμενα ἀμολύθηκαν στους μαχαλάδες.
Καί τώρα ὅλοι αὐτοί προχωροῦν ἀπειλητικά πρὸς τό μέρος τους. Μοιά-
ζουν μέ κοπάδι λύκων ἑτοιμο γιά ἐπίθεση. Δέν μιλᾷνε. Μπαίνουν
συνεχῶς. Ἑκατοντάδες μάτια γεμάτα μίσος καί φονικὴ μανία τοὺς δια-
τρποῦν.

— Συνεχίστε. Ἡ φωνή τοῦ Παπανουφράκη ἀκούγεται ἐπιτακτική. Ὁ
Φραντζῆς παίρνει μιὰ βαθεῖα ἀνάσα καί ὀλοκληρώνει τήν περικοπή.
Τώρα εἶναι ἡ σειρά τοῦ Εὐαγγελίου. Μ' ἕνα του γνέψιμο ὁ Νικολάου
ἔρχεται δίπλα του μέ τό ἀναμμένο κερί. Οἱ Τοῦρκοι παραμένουν σιω-
πηλοί, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ κοιτάζουν πότε τόν ἀτρόμητο παπᾶ
καί πότε τό πλῆθος τῶν Ἀγαρνῶν. «Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἠκούσθη».
Λειτουργία στήν Ἁγία Σοφία τό Γεννάρη τοῦ 1919!

Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή τελειώνει. Ὁ Παπανουφράκης σκουπίζει
τόν ἰδρώτα ἀπὸ τό μέτωπό του. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ σταυροκοποῦνται.
— Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι. Ἡ φωνή τοῦ Κωνσταντίνου Λιαρομάτη
ἤχεϊ σάν θριαμβικός παιάνας, ξεκουφαίνοντας τοὺς υἱοὺς τῆς Ἄγαρ
πού παρακολουθοῦν μέ μοῦτρα κατεβασμένα, μέ πρόσωπα ἀγριεμένα
καί τίς γροθιές σφιγμένες, μὴ ξέροντας τί νά κάνουν καί ἀρνούμενοι νά
πιστέψουν τά ἴδια τους τά μάτια. Ὁ Παπανουφράκης ψιθυρίζει στόν
ψάλτη του: — Ψάλλε ἀργά Κωνσταντίνε τό Χερουβικό, ὅσο μπορείς πιό
ἀργά. Πρέπει νά κάνω τήν προσκομιδὴ. Ἡ φωνή του βγαίνει γεμάτη
ἀγωνία. Βλέπει πὼς μπαίνουν συνεχῶς Τοῦρκοι ἀπὸ τίς πόρτες τοῦ ἐξω-
νάρθηκα. Ὅμως δέν λέει νά τά παρατήσῃ. Ἀνοίγει τήν τσάντα μέ στα-
θερές κινήσεις. Βγάζει τό ἀντιμήνσιο καί ψιθυρίζοντας, «ὅπως ὑπὸ τοῦ
κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι...», τό ἀπλώνει στό μικρὸ τραπέζι.
Βγάζει στή συνέχεια ἕνα μικρὸ ἅγιο ποτήρι, ἕνα τόσο δά δισκάριο κι

ένα μικρό μαχαίράκι. Ἀκολουθοῦν ἓνα μικρό πρόσφορο κι ἓνα μπου-καλάκι νάμα. Γυρίζει νευρικά τίς σελίδες τοῦ «Ἱερατικοῦ». Ἡ ἀργή μελωδία τοῦ Χερουβικοῦ μόλις καί ἐπιτρέπει νά ἀκούγονται τὰ λόγια του: «καί εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγῃ τήν πλευράν αὐτοῦ ἔνυξε καί εὐθέ-ως ἐξῆλθεν αἷμα καί ὕδωρ...».

Κάποτε ὀλοκληρώνει τήν προσκομιδή. Στρέφεται πρὸς τόν ὑπολο-χαγὸ Νικολάου. — Ὑπολοχαγὲ ἄναψε ξανά τό κερί. Θά κάνεις περίπου τὰ ἴδια πού ἔκανες προηγουμένως κατὰ τή μικρή εἴσοδο.

Ἐνα λεπτό ἀργότερα ἡ μικρή φλόγα τοῦ κериοῦ φωτίζει τό πρόσωπο τοῦ νεαροῦ ὑπολοχαγοῦ, πού προχωρεῖ μέ ἀργά βήματα. Ὁ παπᾶς τόν ἀκολουθεῖ κρατώντας τό δισκοπότηρο, ψηλὸς Κρητικάρος μέ κατάμαυρα γένια καί βλέμμα σπινθηροβόλο, καί μ' ὅλη τή δύναμη τῶν πνευμόνων του βροντοφωνάζει: — Πάάάντων ἡμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάάάντοτε, νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ψάλτης, μέ φωνή πού πάλλεται ἀπὸ συγκίνηση, συνεχίζει μέχρι τό τέλος τό Χερουβικό, τό σταματημένο ἐδῶ καί 466 χρόνια. Ἀκολου-θοῦν οἱ αἰτήσεις καί τό «πιστεύω», πού τό ἀπαγγέλλει μέ ὅση μεγαλο-πρέπεια μπορεῖ ὁ ταξίαρχος Φραντζής. Οἱ Τοῦρκοι ἐξακολουθοῦν νά καταφθάνουν. Ἐχουν καταλάβει σχεδόν ὅλο τό ἐσωτερικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἀνάμεσά τους καί μερικοὶ Ρωμιοὶ τῆς Πόλης, οἱ ὁποῖοι, ἀκού-γοντας τὰ συνταρακτικὰ νέα, ἔσπευσαν στήν Ἀγία Σοφία καί παρακο-λουθοῦν καί αὐτοὶ τή λειτουργία γεμᾶτοι ἐσωτερικὴ ἀγαλλίαση, τήν ὁποία δέν τολμοῦν νά ἐξωτερικεύσουν. Μέ τήν πρώτη ματιά θά ἔλεγε κανεῖς ὅτι οἱ Τοῦρκοι παρακολουθοῦν μοιρολατρικὰ τὰ γεγονότα. Ὅμως τὰ πράγματα δέν εἶναι ἔτσι ἀκριβῶς. Ἀπὸ μέσα τους ὅλοι βρά-ζουν καί θά ἤθελαν νά ὀρμήσουν καί νά κάνουν κομμάτια τοὺς θρασεῖς «γκιαούρηδες», ἀλλὰ φοβοῦνται τίς συνέπειες. Ξέρουν πολὺ καλὰ πὼς дуὸ μεραρχίες τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ βρίσκονται στὰ νερά τῆς Πόλης. Ὁ φόνος τοῦ παπᾶ κι ὅλων τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν θά μπορούσε νά ἔχει ἀπροσμέτρητες συνέπειες. Γι' αὐτὸ συγκρατοῦνται. Ἐλπίζουν πὼς οἱ «γκιαούρηδες» θά τρομοκρατηθοῦν καί θά τό βάλουν στὰ πόδια, πὼς θά διακόψουν στή μέση τή λειτουργία καί θά τρέξουν νά σωθοῦν τώρα ἰδίως, πού ἡ Ἀγία Σοφία εἶναι πλημμυρισμένη ἀπὸ δικούς τους.

Ὅμως ὁ Παπανουφράκης συνεχίζει ἀπότοπος. Ἐχει φτάσει στό κέντρο τῆς λειτουργίας, στήν Ἀναφορά. — «Τά σά ἐκ τῶν Σῶν σοί προ-σφέρομεν κατὰ πάντα καί διὰ πάντα», ἀκούγεται νά ἐκφωνεῖ λίγο ἀργό-τερα. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ γονατίζουν καί ἡ φωνή τοῦ Κωνσταντίνου Λιαρομάτη ἀνεβαίνει κυματιστὴ «εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαββαῶθ»: — Σέ ὑμ-νοῦμεν, σέ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν Κύριε καί δεόμεθά σου ὁ Θεός ἡμῶν. Ὁ λειτουργὸς σέ λίγο σπκώνεται ἀργά. Σφραγίζει «σταυ-ροειδῶς» τὰ Τίμια Δῶρα καί ὑψώνει τόν τόνο τῆς φωνῆς του λέγοντας: — Καί ποίησον τόν μέν ἄρτον τοῦτον Τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου. — Ἀμήν, ἀποκρίνονται οἱ ἀξιωματικοὶ μέ μιὰ φωνή. — Τό δέ ἐν τῷ ποτη-ρίῳ τούτῳ Τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου...

Ένα λεπτό αργότερα ή αναίμακτη θυσία έχει ολοκληρωθεί. Όλοι σηκώνονται ὄρθιοι και σταυροκοποῦνται, ἐνῶ ὁ ψάλτης ψάλλει τό «Ἄξιον ἐστίν...». Ὁ Κρητικός παπὰς συνεχίζει γοργὰ τή λειτουργία, ἐνῶ ἀπό μέσα του προσεύχεται σιωπηλά, παρακαλώντας τό Θεό νά τοὺς ἀξιώσει νά τελειώσουν τή λειτουργία.

Ἀναταραχή και ἐκνευρισμός ἀρχίζει νά παρουσιάζεται μεταξύ τῶν Τούρκων. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρίζεται σιγά – σιγά. Γροθιές ὑψώνονται. Βρισιές και κατάρες διαδέχονται ή μιὰ τήν ἄλλη. Οἱ πιο θερμόαιμοι εἶναι ἔτοιμοι νά ὀρμήσουν ἀπάνω στοὺς «γκιαούρηδες» πού δέν λένε νά σαλέψουν ἀπό τή θέση τους. Ὅμως οἱ πιο ψύχραιμοι τοὺς συγκρατοῦν. Τοὺς σπρώχνουν πρὸς τὰ πίσω. Οἱ ἀξιωματικοὶ κυκλώνουν προστατευτικά τό λειτουργό. Ἡ λειτουργία συνεχίζεται. Μέ τήν ψυχὴ στό στόμα ὁ Φραντζής ἀπαγγέλλει τό «Πάτερ ἡμῶν», ἐνῶ λίγα λεπτά αργότερα ὁ ἱερέας εἶναι ἔτοιμος γιά τή θεία μετάληψη. Κοινωνεῖ πρῶτος, κι ὅταν τελειώνει, στά μάτια του ὑπάρχει μιὰ λάμψη θριάμβου. Νῦν ἀπολύεις τόν δοῦλον σου Δέσποτα, λέει ἀπό μέσα του και ὑψώνει τό Ἅγιο Ποτήριο: – Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως και ἀγάπης προσέλθετε. Όλοι οἱ ἀξιωματικοὶ προσέρχονται μέ φόβο Θεοῦ στό «ποτήριο τῆς ζωῆς». Εἶναι πιο ἥρεμοι τώρα. Εἶναι ἔτοιμοι ἀκόμα και γιά τό χειρότερο. Χῦμα ἀπαγγέλλει τίς εὐχές ὁ Παπανουφράκης και λίγο αργότερα ὑψώνει τὰ χέρια γιά τήν ὀπισθάμβωνον εὐχή. Μόλις τήν ὀλοκληρώνει, χωρίς νά μπορεῖ πιά νά κρύψει τή συγκίνηση πού τόν πλημμυρίζει, ὁ Λιαρομάτης ψάλλει: – Εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπό τοῦ νῦν και ἔως τοῦ αἰῶνος, ἐνῶ τὰ μάτια του τρέχουν σά βρύσες. Ὁ Παπανουφράκης καταλύει γρήγορα τή θεία κοινωνία και μουρμουρίζει στό Νικολάου: – Μάζεψέ τα ὅλα, γρήγορα. Και παίρνοντας βαθεία ἀνάσα κάνει τήν ἀπόλυση τονίζοντας μιὰ – μιὰ τίς λέξεις. Ὅπου νά ἔναι θά ξεσπάσει σέ κλάμα. Ένα κλάμα χαρᾶς, θριάμβου και ἀγαλλιάσεως ἀνεκκλήτητος. Μά δέν τὰ βάζει κάτω. Δέν θέλει νά τόν δοῦν νά κλαίει. Δαγκώνει πεισματικά τὰ χεῖλη, φυσάει τή μυτη του και σκουπίζοντας τὰ δάκρυα μέ τήν ἀνάποδη τοῦ χεριοῦ του κατορθώνει στό τέλος νά ψελλίσει μέ κόπο: – Δί' εὐχῶν τῶν Ἀγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον και σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν. Όλοι κάνουν τό σταυρό τους. Ὅχι μηχανικά και ἀδιάφορα, ἀλλά συνειδητά και θαρρετά, ἐνῶ ἀπό μέσα τους δυὸ λόγια προσευχῆς ἀνεβαίνουν σάν πυρῶμένη φλόγα πρὸς τό θρόνο τοῦ Χριστοῦ. – Βοήθα Χριστέ μου νά βγοῦμε ἀπό ὁδὸ μέσα, νά γλυτώσουμε ἀπ' τό πλῆθος τῶν ἀπίστων πού μᾶς κυκλώνει.

Ἡ λειτουργία ἔχει τελειώσει. Πρέπει νά βγοῦν τώρα ἀπό τήν Ἁγία Σοφία. Αὐτό ὅμως φαίνεται ἀδύνατο. Μοιάζουν μέ τοὺς Τρεῖς Παῖδες στήν κάμινο τοῦ πυρός τήν καιομένη και μέ τό Δανιήλ στό λάκκο τῶν λεόντων. Ἡ ἐκκλησία εἶναι γεμάτη Τούρκους, πού ὅσο περνάει ή ὥρα, γίνονται πιο ἄγριοι και ἐπιθετικοί. – Προχωρεῖτε ὅλοι μαζί, προστάζει ὁ Φραντζής. – Παπά Λεφτέρη, μπές στή μέση τῆς ὁμάδας. Σπρώχνετε ὅλοι μαζί ν' ἀνοίγουμε δρόμο. Ἄν θέλει ὁ Θεός, θά γλυτώσουμε.

Σάν ἓνα σῶμα ὁρμοῦν ὅλοι πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἐξόδου. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὀπισθοχωροῦν. Τό πλῆθος κινεῖται σάν τὰ κύματα τῆς θάλασσας. Σπρώχνουν ὅλοι μέ μανία. — Ντουρούν, χέμεν. Ἄφῃστε τοὺς νά περάσουν, ἀκούγεται ἐπιτακτικὴ ἡ φωνὴ τοῦ Σείκουλ-ισλάμ, πού μόλις ἔχει καταφθάσει μέ τὴν ἀκολουθία του. Τὰ μάτια του ἀστράφτουν ἀπὸ μῖσος ἐνῶ τὰ ἀνακατεμένα μαλλιά καὶ τὰ γένια του καθρεφτίζουν τὰ αἰσθήματα πού τὸν πλημμυρίζουν. Σάν πανοῦργος ἀνατολίτης ξέρεי νά ἐλίσσεται καὶ νά ὑποχωρεῖ ὅταν τὰ συμφέροντά του τό ἀπαιτοῦν. Στό ἄκουσμα τῆς φωνῆς του οἱ φανατισμένοι Τούρκοι ἡσυχάζουν. Κάνουν πίσω. Ἀνοίγουν διάδρομο γιὰ νά περάσουν τὰ παρ' ὀλίγον θύματά τους. Οἱ ἀξιωματικοὶ προχωροῦν, σχεδόν τρέχουν πρὸς τὴν ἐξοδο, ἐνῶ γύρω τους ὠρύονται καὶ λυσομανοῦν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ. Ἔχουν βγεῖ ἀπὸ τό ναό κι ἐτοιμάζονται νά γυρίσουν στό καράβι, ὅταν κάποιος Τούρκος ἀνεμίζοντας ἓνα κομμάτι ξύλο ὁρμαεῖ, γιὰ νά κτυπήσει τὸν Παπανουφράκη. Σκύβει αὐτός γιὰ νά προφυλαχθεῖ, μιά ὁ Τούρκος καταφέρνει καὶ τὸν βρίσκει στὸν ὦμο. Ἐνῶ ὁ ἱερωμένος λυγίζει ἀπὸ τὸν πόνο, ὁ ταγματάρχης Λιαρομάτης κι ὁ λοχαγὸς Σταματίου ὁρμοῦν ἀπάνω στὸν Τούρκο μέ ὑπερένταση καὶ τὸν ἀφοπλίζουν. — Προχωρεῖτε, μὴ χασομερᾶτε, ἀκούγεται ὁ ταξίαρχος Φραντζῆς. Οἱ δυὸ ἀξιωματικοὶ τρέχουν πρὸς τὸν Παπανουφράκη, πού ἔχει σπκωθεῖ ἐν τῷ μεταξύ κι ἀρπάζοντάς τον ἀπὸ τὰ χέρια τρέχουν νά προφθάσουν τοὺς ἄλλους πού ἀπομακρύνονται. — Κάχρ ὅλσοῦν, μουγκρίζει ὁ Τούρκος σὰ πληγωμένο θεριό. Μερικοὶ δικοὶ του τρέχουν νά τὸν ἀνασπκώσουν.

— Μὴν τρέχετε, μωρέ, περπατάτε κανονικά. Προστάζει ὁ Φραντζῆς. Νά μὴν ποῦν, οἱ μουρτάτες πὼς τό βάλαμε στὰ πόδια σάν κιोटῆδες. Θά πᾶμε μέ βῆμα κανονικό ὡς τὴν προκυμαία. Μέ τό κεφάλι ψηλά. Δέν εἴμαστε κασικοκλέφτες.

Ὅλοι ἐκτελοῦν ὑπάκουα τῇ διαταγῇ του. Κατηφορίζουν πρὸς τὴν παραλία, ἐνῶ τό πλῆθος τῶν Τούρκων τοὺς γιουχαῖζει καὶ τοὺς ἀπειλεῖ...

Ἔχουν πηδήξει ὅλοι στή βάρκα. Ὁ ταξίαρχος Φραντζῆς ρίχνει μιά ματιά ὀλόγυρα. — Ὅλοι παρόντες, μουρμουρίζει ἐπαγγελματικά. Τραβοῦν πρὸς τό καράβι. Ἡ θάλασσα εἶναι σάν λάδι. Ἡ Βασιλεύουσα τοὺς ἀποχαιρετᾷ, ἐνῶ μπροστά τους τό Πέραν καὶ ἡ Χαλκηδόνα, πιό μακριά στήν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ Βοσπόρου, τοὺς ἀτενίζουν καὶ δέν μποροῦν νά κρύψουν τὴν ἀγαλλίασή τους. Ὅλοι κάθονται στοὺς πάγκους σιωπηλοί. Ὅμως σ' ὅλων τὰ μάτια κυριαρχεῖ μιά λάμψη θριάμβου. Λειτούργησαν μετὰ ἀπὸ αἰῶνες τὴν Ἀγία Σοφία!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

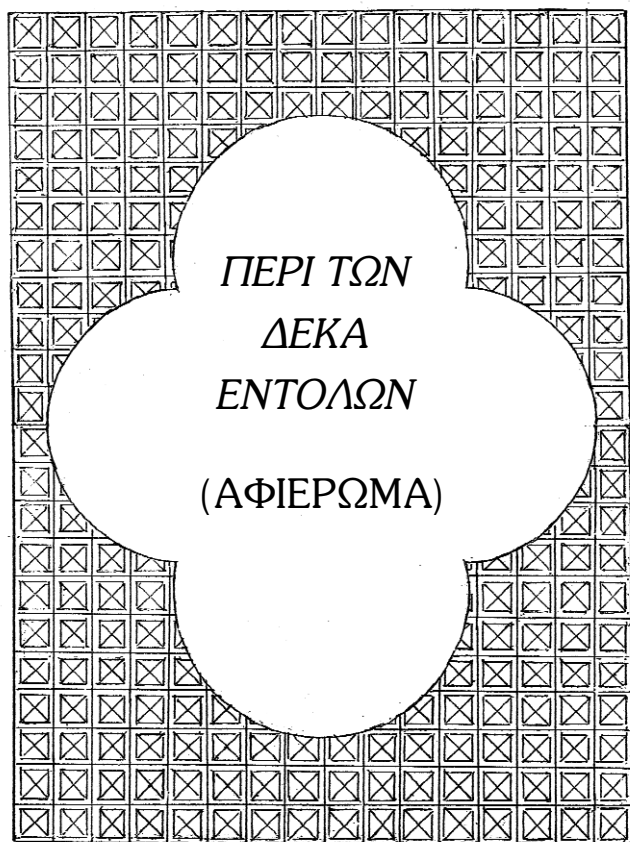
Περί Ἑξομολογήσεως

Στὴν ἐξομολόγησι θὰ πηγαίνουμε καὶ γιὰ τὰ μικρά καὶ γιὰ τὰ μεγάλα. Ἀλλὰ, ἅπαξ καὶ ἐξομολογηθήκαμε, ἂν συμβοῦν μικροαμαρτημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ συμβοῦν, δέν θὰ μᾶς ἐμποδίσουν ἀπὸ τῆς Θ. Κοινωνίας. Ὅπως στὸ λουτρό μπαίνουμε ὅχι μόνο ἂν ἔχουμε πέσει στὴ λάσπη, στὸ βοῦρκο, σέ βόθρο, ἀλλὰ κι ἂν δέν συμβῇ τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἢ σκόνη ἢ ὁποῖα ἐπικαθεταὶ πάνω, οἱ ἐκκρίσεις τῆς ὁποῖας βγάζει τὸ δέρμα κι αὐτά θέλουν πλύσιμο. Καί γι' αὐτά θὰ μποῦμε νὰ πλυθοῦμε. Καί γιὰ τὰ βαρέα καὶ γιὰ τὰ ἐλαφρά ἔχουμε ἀνάγκη τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἀλλὰ, ἐπαναλαμβάνω, δέν θὰ πῶ, αἱ ἐπειδὴ κάτι μικροαμαρτηματάκια συνέβησαν τὸ Σάββατο τὸ μεσημέρι κι ἐγὼ εἶχα ἐξομολογηθῇ τὴν Παρασκευή, δέν θὰ πάω νὰ κοινωνήσω τὴν Κυριακή. Ὅχι! Ὅταν εἶναι μικρά τὰ πράγματα, θὰ πάω. «Τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; Ἀλλ' οὐδεὶς, ἐάν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἰώβ ιδ' 4-5). Ἀμα πᾶμε ἔτσι καὶ ζητήσουμε νὰ εἴμαστε ἀναμάρτητοι, δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος πού θὰ μπορῇ νὰ κοινωνήσῃ. Οὔτε οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ.

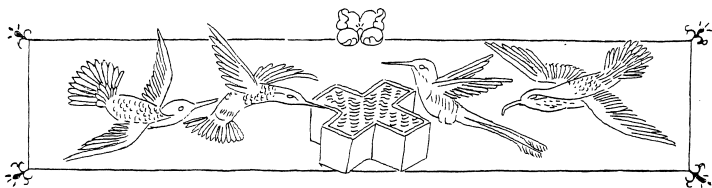
Ἐάν ἓνας τηρῇ τίς νηστεῖες τῆς Ἐκκλησίας, προσεύχεται, ζῇ κατὰ Χριστόν, ἀγωνίζεται νὰ κρατᾷ τὸν ἑαυτό του καθαρὸ ἀπὸ βαρεῖς ἁμαρτίες, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἄδεια τοῦ Πνευματικοῦ του νὰ κοινωνῇ συχνά.

Ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Γεύσασθε καὶ ἴδετε, σελ. 248-249).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΔΕΚΑ
ΕΝΤΟΛΩΝ
(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Νόμος ἠσθένησεν, ἀργεῖ τό Εὐαγγέλιον, Γραφή δέ πᾶσα ἐν σοί παρημέλνται, Προφῆται ἠτόνησαν καί πᾶς Δικαίου λόγος...». Μέ πινελιές ἀδρές καί χρώματα ἔντονα ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης σκιαγραφεῖ, θαρρεῖς, τήν πονηρή ἐποχή μας καί τίς μέρες πού διερχόμαστε, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος (Μέγας Κανών, ὥδή η'). Δέν χωράει ἵχνος ἀμφιβολίας ὅτι τήν σήμερον ἡμέραν ὁ Διάβολος, ὅπως εἶδε μέ τό προφητικό του βλέμμα ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ἔχει βγεῖ ἀπό τό καβούκι του. Ὅχι μόνο ὁ Νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φαντάζει ἀπόμακρος, ἀκατάληπτος καί ξεπερασμένος ἀλλά καί τό Εὐαγγέλιο περιῆλθε σέ ἀχρηστία καί, συνελόντι εἰπεῖν, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τό ἀγνοεῖ συστηματικά καί μεθοδικά καί τοῦ ἔχει γυρίσει ὀριστικά τήν πλάτη. Μέ θράσος ἀπύθμενο κι ἀλαζονεία ἐωσφορική κραυγάζει πρὸς τό Θεό χωρίς περίσκεψη, χωρίς αἰδῶ «ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ. Ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι» (Ἰώβ κ' 14). Ἐνῶ γιά αἰῶνες πολλούς ἡ ἀνθρώπινη νομοθεσία ἔτεινε καί στόχευε νά προσαρμοσθεῖ πρὸς τίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου (ἴδε τή νομοθεσία τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μεγάλου πρίγκηπα Βλαδιμήρου κ.ο.κ.) σήμερα ὀφθαλμοφανῶς καί γυμνῇ τῇ κεφαλῇ οἱ νομοθέτες, στά ἔθνη καί κοινοβούλια κι ὅχι μόνο, ἀγωνίζονται νυχθημερόν ὥστε νά διαγράψουν, νά ἐξαλείψουν ἀπό τούς νόμους ὅ,τιδήποτε εἶναι ἀπόρροια τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Τά πάθη θεωροῦνται δικαιώματα κι ἀπλή ἀναφορά σέ φοβερές διαστροφές τῆς ἀνθρώπινης φύσεως δέν θεωρεῖται μόνο ἀπαράδεκτη ἀλλά ἐπισύρει αὐτεπαγγέλτως καί τήν ἀρπάγη τοῦ Νόμου. Ἡ ἀνθρώπινη ζωή τῶν ἐγκληματιῶν θεωρεῖται ἀπό τή μιά κάτι τό ἱερό (ἀναμφίβολα εἶναι) κι ἡ θανατική ποινὴ ἔχει ἐξαλειφθεῖ ἀπό πολλές νομοθεσίες, ἀλλά ἡ ζωή τῶν ἀνυπεράσπιστων κι ἀθῶων ἐμβρύων δέν προστατεύεται, οὔτε λαμβάνεται καθόλου ὑπ' ὄψιν, μέ ἀποτέλεσμα ἡ ἔκτρωση, δηλαδή ἡ ἐν ψυχρῇ δολοφονία τῶν ἐμβρύων, νά κατοχυρώνεται νομικά καί νά ἐπιχορηγεῖται ἀπό τόν κρατικό κορβανά.

Στό μυαλό ἔρχεται συνειρμικά ἡ εἰκόνα τῆς ἀγέλης τῶν χοίρων τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς, πού ὅταν εἰσῆλθε σ' αὐτήν ἡ δαιμονικὴ λεγεὼν ὄρμησε κατὰ τοῦ κρημνοῦ μέ τά γνωστά ἀποτελέσματα (Ματθ. ν' 32).

Αὐτά ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας ἐκκοσμικευμένο ἄνθρωπο. Ὅμως τὸ κακὸ δέν σταματᾷ ἐδῶ. Τὴν σήμερον ἡμέραν ἄνθρωποι πού ζοῦν καί κινοῦνται ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου, ἔχουν γίνει πεμπτοφαλαγγίτες τοῦ Βελίαρ κατὰ τὸ πρότυπο τῶν ἀρχαίων αἵρετικῶν, κυρίως τῶν ἀκόλαστων Νικολαϊτῶν πού περιγράφει ἡ Ἀποκάλυψη (β' 6). Ἑρμηνεύοντας διαστροφικά τὸν εὐαγγελικὸ νόμο καί τὸν νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχουν ἀποποινικοποιήσει τὰ σαρκικά ἁμαρτήματα γιὰ νὰ ...ἐλκύσουν ἄνθρώπους στὴν Ἐκκλησίᾳ!!! Ἐνῶ τὸ Εὐαγγέλιο καί ὁ θεῖος Νόμος στό σύνολό του δέν ἐπιδέχονται ἀλλαγές καί «ἐκσυγχρονισμούς», διότι ἀπλούστατα δέν εἶναι «νόμοι καί ἐντάλματα ἀνθρώπων» αὐτοὶ συνεχίζουν ἐδῶ καί δεκαετίες ἀπτόητοι, μέ ἀταλάντευτη ἐπιμονή τὸ ἐκθεμελιωτικὸ τους ἔργο. Προσφάτως μάλιστα ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ΕΚΠΑ ἀναγόρευσε σέ ἐπίτιμο διδάκτορά της τὸν ἀρχηγέτη καί προεξάρχοντα τῶν Νεονικολαϊτῶν!!!

Καιρὸς ὅμως νὰ ρίξουμε μιά ματιά στό λόγο τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀγία Γραφή, Παλαιάν τέ καί Καινὴν καί στὴν ἐρμηνεία της ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Πατέρες. Ἡ πρώτη μας διαπίστωση εἶναι ὅτι μετὰ τὴν πώση τῶν πρωτοπλάστων «*ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ*» (Γεν. ν' 21). Βλέπουμε τὸν Κάιν νὰ φθονεῖ καί νὰ φονεύει τὸν Ἀβελ τὸν ἀδελφὸ του (Γεν. δ' 8-16) ἀλλὰ καί τὸν Λαμέχ νὰ μολύνει τὰ χέρια του μέ ἀνθρώπινο αἷμα (Γεν. δ' 23). Ὁ Ἡσαῦ δέν ἐτοιμαζόταν νὰ φονεύσει τὸν ἀδελφὸ του Ἰακώβ διότι ἔχασε τὰ πρωτοτόκια; Ἡ μητέρα του Ρεβέκκα τὸν προειδοποιεῖ «*ἰδοὺ Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖ ἀποκτεῖναι σε*» (Γεν. κζ' 42). Μήπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ, κινούμενοι ἀπὸ φθόνον, δέν τὸν πέταξαν ἀρχικὰ σέ ξερόλακκο γιὰ νὰ πεθάνει τῆς πείνας καί τῆς δίψας κι ἔκρυσαν τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸν πατέρα τους Ἰακώβ μέ μιά ἱστορία ψεύδους; Ἐδῶ μπορούμε νὰ σταθοῦμε γιὰ λίγο, διότι βλέπουμε τὸν πάγκαλο Ἰωσήφ, πού τελικὰ πωλήθηκε δοῦλος στὴν Αἴγυπτο, νὰ ἀντιστέκεται στὴν ἁμαρτία καί νὰ μὴ συμβιβάζεται μ' αὐτήν, οὔτε νὰ παραβιάζει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «*Ὁ Ἰακώβ ὠδύρετο τοῦ Ἰωσήφ τὴν στέρνησιν καί ὁ γενναῖος ἐκάθητο ἄρματι ὡς βασιλεὺς τιμώμενος. Τῆς Αἰγυπτίας γάρ τότε ταῖς ἡδοναῖς μὴ δουλεύσας ἀντεδοξάζετο παρά τοῦ βλέποντος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας καί νέμοντος στέφος ἄφθαρτον*» (Ὁρθρος Μ. Δευτέρας, Κοντάκιον). Δέν μπορεῖ ἀναμφίβολα νὰ περάσει ἀπαρατήρητη ἡ περίπτωση τοῦ Ἰώβ, πού κάτοι δέν ἀνήκει στό λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἶναι ὅπως δηλώνει ὁ ἴδιος ὁ Θεός «*ἄνθρωπος ἄμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής ἀπεχόμενος ἀπὸ παντός πονηροῦ πράγματος*» (Ἰώβ α' 8).

Διαπιστώνουμε ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, πού συνέβηκαν πολὺ πρὶν ὁ Θεὸς δώσει στὸν προφῆτη Μωϋσῆ τὴν Δέκα Ἐντολές, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶχαν τὴν ἱκανότητα νὰ διακρίνουν ποιό εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἄς ἔλθουμε τώρα στὴν ἐποχὴ τοῦ προφῆτη Μωϋσῆ καί τὴν παράδοση τῶν Δέκα Ἐντολῶν. Ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων πορεύεται πρὸς τὴν

γῆν τῆς Ἑπαγγελίας, ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὴν χώρα τοῦ Φαραώ στὸν ὁποῖο εἶχε ὑποδουλωθεῖ γιὰ πολλὰ χρόνια. Ὅπως μᾶς ἀναφέρει τὸ βιβλίο τῆς Ἑξόδου (κ'–λα') ὁ Μωϋσῆς, μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ἀνεβαίνει στὸ ὄρος Σινά καὶ παραλαμβάνει τὸ Νόμο σέ «*δύο πλάκας λιθίνas γεγραμμένες τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ*» (Ἑξ. λα' 18) ἐνῶ ὁ λαός παραμένει στοὺς πρόποδες τοῦ ὄρους. Οὐσιαστικά δέν πρόκειται γιὰ νόμο ἀλλὰ, ὅπως διευκρινίζει ὁ Θεός, πρόκειται γιὰ διαθήκη, δηλαδή συμφωνία. Συμφωνία μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τῆς μιάς ὁ Θεός ἀναλαμβάνει τὴν προστασία τοῦ περιούσιου λαοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ λαός ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωση νὰ τηρήσει τὴ συμφωνία αὐτή (Ἑξ. ιθ' 4–6).

Πρέπει νὰ διευκρινίσουμε ὅτι ὁ Μωϋσῆς δέν λαμβάνει μόνο Δέκα Ἑντολές ἀλλὰ ἓνα νομοθετικό σύνολο 613 ἐντολῶν, πού περιέχουν πλῆθος λεπτομερειῶν τῆς καθημερινότητος. Ὅμως οἱ Ἑβραῖοι, ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς ἄργησε νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ ὄρος Σινά, ἔφτιαξαν ἓνα χρυσό μοσχάρι καὶ τὸ λάτρεψαν ὡς θεό, ὅπως ἔκαναν οἱ Αἰγύπτιοι πού λάτρευαν τὰ ζῶα (Ἑξ. λβ' 1–6). Ὅταν ὁ Προφήτης κατέβηκε ἀπὸ τὴν κορυφή τοῦ Σινά κι ἀντίκρουσε τὸ θέαμα τοῦ λαοῦ πού λάτρευε τὸ χρυσό μοσχάρι «*ὀργισθεὶς θυμῷ... ἔρριπεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας καὶ συνέτριπεν αὐτάς ὑπὸ τὸ ὄρος*» (Ἑξ. λβ' 19).

Μετά τὴ Θεοφάνεια στὸ Σινά καὶ τὴν πικρία κι ἀπογοήτευση πού νοιώθει λόγῳ τῆς ἀχαρακτήριστης στάσης τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ Μωϋσῆς ἀνεβαίνει ξανά στὴν κορυφή τοῦ ὄρους καὶ ἀφοῦ νηστεύει σαράντα ὁλόκληρες μέρες λαμβάνει ἐκ νέου τὴ νομοθεσία ἀπὸ τὸ Θεό σέ δύο λιθινες πλάκες. Μάλιστα δέ ὁ ὀνομαστός τεχνίτης Βεσελιήλ κατασκευάζει, μετὰ ἀπὸ θεία ἐντολή, τὴν κιβωτό τῆς διαθήκης, δηλαδή τὸ ἐπιχρυσωμένο ξύλινο κιβώτιο στὸ ὁποῖο τοποθετοῦνται οἱ δύο αὐτές πλάκες, ἐνῶ ἀπὸ πάνω τοποθετοῦνται δύο χρυσὰ ἀγάλματα Χερουβίμ. Ἡ κιβωτός τῆς διαθήκης τοποθετεῖται στὸ κινητὸ ἱερό τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὴ Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου.

Προξενεῖ ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπαναλαμβάνει τίς Δέκα Ἑντολές πρὸς τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὅταν φτάνουν ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνη κι εἶναι ἔτοιμοι νὰ διαβοῦν τὸν ποταμὸ καὶ νὰ καταλάβουν τὴ γῆ τῆς Ἑπαγγελίας (Δευτερ. ε' 6–21). Οἱ λόγοι τῆς ἐπίμονης αὐτῆς ἐπανάληψης εἶναι: ὡς γνωστόν οἱ Ἑβραῖοι ἦταν λαός σκληροτράχηλος, ἀπειθῶν καὶ ἀντιλέγων, ἔπειτα τὸ γεγονός ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦταν προβεβηκώς τῇ ἡλικίᾳ δέν θὰ παρέμενε γιὰ πολὺ καιρὸ ἀνάμεσά τους, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός ὅτι στὴ γῆ τῆς Χαναάν κατοικοῦσαν λαοὶ εἰδωλολατρικοὶ κι ἡ λατρεία τῶν εἰδώλων θὰ ἦταν πάλι μιά διαρκὴς πρόκληση γι' αὐτούς. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἡ εἰδωλολατρία τῶν Χαναναίων συνοδευόταν μέ σφαγὴ ἀνθρώπων πρὸς τιμὴν τῶν αἱμοδιψῶν θεοτήτων τους (Μολῶχ κ.ο.κ.) ἀλλὰ καὶ μέ ὀργιαστικές τελετές.

Ὅταν τελικὰ περνοῦν τὸν Ἰορδάνη καὶ κυριεύουν τὴ γῆ τῆς Ἑπαγ-

γελίας, ἡ Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου, στήν ὁποία εὐρισκόταν ἡ κιβωτός τῆς διαθήκης, δέν ἔχει μόνιμο χῶρο παραμονῆς καί τελικά τήν ἐγκαθιστοῦν στήν πόλη Σηλώ (Βασ. Α' α' 3). Εἶναι γνωστή ἡ ἱστορία τῆς σύγκρουσης τῶν Ἑβραίων καί τῶν Φιλισταίων, κατά τήν ὁποία οἱ τελευταῖοι νίκησαν κατά κράτος καί κυρίευσαν καί τήν κιβωτό τῆς διαθήκης (Βασ. Α' δ' 3 – ζ' 18). Τήν ἐποχή τοῦ βασιλιᾶ Δαβίδ γίνεται ἡ πρώτη νήξη γιά τήν οἰκοδόμηση Ναοῦ στήν Ἱερουσαλήμ, πού γίνεται πραγματικότητα στίς μέρες τοῦ Σολομῶντος πού κτίζει τόν ὁμώνυμο Ναό (Βασ. Γ' ν' 1-11). Ἡ κιβωτός τῆς διαθήκης μένει ἐκεῖ γιά αἰῶνες, μέχρι τήν ἐποχή πού ὁ βασιλιάς τῆς Βαβυλῶνος Ναβουχοδονόσορ κυριεύει τήν Ἱερουσαλήμ.

Ἐκεῖνο πού μετρά περισσότερο κι ἔχει οὐσιαστικά ἀξία εἶναι πῶς ἀντιμετώπισαν διαχρονικά οἱ Ἰσραηλίτες αὐτές καθεαυτές τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε πρῶτ' ἀπ' ὅλα τόν Δαβίδ, τό διπλό του ἔγκλημα (τῆς μοιχείας καί τοῦ φόνου), τήν συνάντησή του μέ τόν προφῆτη Ναθάν καί τή μετάνοιά του. Μόλις χωρίστηκε στά δύο τό βασίλειο, σ' αὐτό τοῦ Ἰούδα καί τό βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ, ἄρχισε στό δεύτερο μιά πορεία ἀποστασιοποίησης ἀπό τό νόμο τοῦ Θεοῦ. Ὁ βασιλιάς Ἱεροβοάμ ἐδίωξε τούς ἱερεῖς ἀπό τό Βόρειο βασίλειο *«καί κατέστησεν ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καί τοῖς εἰδώλοις καί τοῖς ματαίοις καί τοῖς μόσχοις»* (Παραλ. Β' ια' 15). Δέν μπορεῖ νά περάσει ἀπαρατήρητη ἡ περίπτωση τοῦ Ἀχαάβ καί τῆς διαβόητης συζύγου του Ἰεζάβελ πού ἐπέβαλε τή λατρεία τοῦ ψευδοῦς θεοῦ Βάαλ. Χρειάστηκε νά γίνει τό θαῦμα στή κορφή τοῦ Καρμήλου, ὥστε νά πειστεῖ ὁ λαός καί νά ἐπιστρέψει στή λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (Βασ. ιη' 17-40).

Ἀπό τήν ἐποχή τῆς αἰχμαλωσίας στή Βαβυλῶνα ξεχωρίζουμε τήν περίπτωση τῶν τριῶν Παίδων πού ἀρνήθηκαν νά προσκυνήσουν τό ἄγαλμα πού ἔστησε ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐν πεδίῳ Δειριᾶ, μέ ἀποτέλεσμα νά τούς ρίξουν στήν κάμινον τοῦ πυρός τήν καιομένην (Δαν. γ' 1-23). Ἡ θαυμαστή τους διάσωση ἀναγκάζει τόν εἰδωλολάτρη βασιλιά νά ὁμολογήσῃ: *«εὐλογητός ὁ Θεός τοῦ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ ὅς ἀπέστειλε τόν ἄγγελον αὐτοῦ καί ἐξείλατο τούς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποιθέσαν ἐπ' αὐτῷ καί ρῆμα τοῦ βασιλέως ἠλλοίωσαν καί παρέδωκαν τά σώματα αὐτῶν εἰς τό πῦρ, ὅπως μή λατρεύσωσι μηδέ προσκυνήσωσι παντί θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ Θεῷ αὐτῶν»* (Δαν. γ' 28).

Οἱ Ψαλμοί, τό ποιητικότερο αὐτό βιβλίο τῆς Π. Διαθήκης, ἐπαινεῖ, ὀνομάζοντας μακάριο, τόν ἄνθρωπο τοῦ ὁποίου τό *«θέλημα»* βρίσκεται ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου καί *«ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καί νυκτός»* (Ψαλμ. α' 1-2). Αὐτό ἐπαναλαμβάνεται στό Ψαλμό ριγ' (Ἄμωμο) ὅπου ἀναφέρεται: *«μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τά μαρτύρια αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν»* (Ψαλμ. ριγ' 1-2). Στόν ἴδιο Ψαλμό ἀναφέρεται: *«συνέντισόν με καί ἐξερευνήσω τόν νόμον σου καί φυλάξω αὐτόν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου»* (στ. 53). Μιά ἄλλη διαπίστωση τοῦ ψαλμωδοῦ εἶναι ἡ ἐξό-

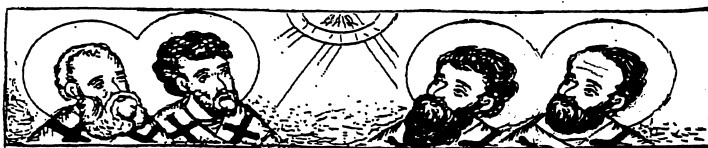
φθαλμη ἀνεπάρκεια τῶν ἐκτός τοῦ θείου νόμου ἀνθρωπίνων συστημάτων: «διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίαν ἀλλ’ οὐχ ὡς ὁ νόμος σου Κύριε» (στ. 85). Καί καταλήγει μέ τήν πιά κάτω διαπίστωση: «λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου» (στ. 105). Τῷ ὄντι ὁ Ψαλμός ρητὴ εἶναι ἕνας συνεχῆς ὕμνος στό νόμο τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ τήρηση ἔχει σάν ἀποτέλεσμα, κατά τό ψαλμωδό, τή μακαριότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν Καινή δέ Διαθήκη, τήν ἐποχή τῆς χάριτος, δέν ἔχουμε οὔτε ὑποτίμηση, μήτε ἀπόρριψη τοῦ Νόμου καί τῶν Δέκα Ἐντολῶν. Ἡ φράση τοῦ Κυρίου: «μή νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλά πληρῶσαι» (Ματθ. ε’ 17) ἐμπερικλείει τή σχέση νόμου καί χάριτος. Μήπως στήν ἐπί τοῦ Ὁρους ὁμιλία του ὁ Χριστός δέν συμπληρώνει τή νομοθεσία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης; Τί σημαίνει ἡ ἐπαναλαμβανόμενη φράση του: «ἤκουσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις...». Ὅπως δηλώνει ὁ ἱερός ὕμνογράφος, ὁ Χριστός εἶναι «ἀρχηγός Παλαιᾶς τε καί Καινῆς» (Δοξαστικόν τῶν ἀποστίχων τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς). Ἡ Ἐκκλησία, ὡς γνωστόν εἰς τοὺς παροικοῦντας τήν Ἱερουσαλήμ, αὐτό πού πιστεύει, αὐτό κηρύττει, αὐτό ψάλλει, αὐτό ζωγραφίζει. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεός δίνει τό νόμο στοὺς Ἑβραίους, διότι δέν μπορούσαν νά ὑπομείνουν τήν τέλεια διδασκαλία, τήν ὁποία παρουσιάζει «ὅτε ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Γαλ. δ’ 4). Ὁ Χριστός δέν διστάζει νά προβάλλει τίς Δέκα Ἐντολές ὅταν τόν προκαλοῦν οἱ παράνομοι Ἰουδαῖοι. Ἡ γνωστή περίπτωση τοῦ πλούσιου νεανίσκου εἶναι ἀρκούντως διδακτική: «τάς ἐντολάς οἶδας, μή μοιχεύσεις, μή φονεύσεις, τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου» (Λουκ. ιη’ 20). Ὁ Σωτήρας δέν τόν ψέγει γιά τήν τήρηση τῶν Ἐντολῶν, ἀλλά τοῦ ὑποδεικνύει τήν ὁλοκλήρωση τῆς κατά Θεόν προσπάθειας μέ τό «ἔτι ἔν σοι λείπει» (Λουκ. ιη’ 22).

Τήν σήμερον ἡμέραν, πού ἀκούγεται καί κηρύσσεται μέ πρωτοφανῆ ἀναίδεια καί θράσος ἀπροσμέτρητον «λόγος παρανόμος», ποῖο εἶναι τό κρέος ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν εἰς Χριστόν πιστευόντων καί ἑνός ἐκάστου; Αὐτό πού ἀνέφερε στόν Πολύκαρπο Σμύρνης ὁ Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας στή γνωστή Ἐπιστολή: «Οἱ δοκοῦντες ἀξιόπιστοι εἶναι καί ἑτεροδιδασκαλοῦντες μή σέ καταπλησέτωσαν. Σιῇθι ἐδραῖος ὡς ἄκμων τυπτόμενος» (Ἰγνατίου Θεοφόρου ἐπιστολή πρὸς Πολύκαρπον III).

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Μητροπολίτη Μάνης Χρυσοστόμου Γ΄

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΖΩΗ

Η Ἐκκλησία μᾶς παρέδωκε τὴν Ἀγία Γραφή, τὴν Παλαιά καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη. Εἰδικότερα, ἡ Π. Διαθήκη «παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν» (Γαλ. γ΄ 24), ἀφοῦ ὁ Θεὸς «νόμον γάρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν» (Ἦσ. ν΄ 20). Ὁ δὲ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς διεκήρυξε: «Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» (Ἰω. ε΄ 39).

Ἡ ἀποδιδομένη δὲ στὸν ἱερό Χρυσόστομο χαρακτηριστικὴ ρήτρα φανερώνει τὴν σημαντικὴ σχέση τῆς Π. Διαθήκης πρὸς τὴν Κ. Διαθήκη. «Προέλαβε τὴν Καινὴν ἡ Παλαιά καὶ ἡρμηνεύσε τὴν Παλαιάν ἡ Καινή. Καὶ πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο Διαθῆκαι καὶ δύο παιδίσκαι καὶ δύο ἀδελφαὶ τὸν ἕνα Δεσπότην δορυφοροῦσι. Κύριος παρὰ Προφῆταις καταγγέλλεται Χριστὸς ἐν Καινῇ κηρύσσεται· οὐ καινὰ τὰ καινὰ· προέλαβε γάρ τὰ παλαιὰ· οὐκ ἐσβέστη τὰ παλαιὰ· ἡρμηνεύθη γάρ ἐν τῇ Καινῇ» (P.G. 50, 769).

Ἐκ τοῦ ὅλου περιεχομένου τῆς Π. Διαθήκης καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν προεκτεθέντων στρέφομεν τὴν προσοκὴν μας, ἐπ' ὀλίγον, στὸν γνωστὸν Δεκάλογον, καὶ στὴν ἀξία του γιὰ τὴν ἐδραίωση καὶ πρόοδο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Ὁ Δεκάλογος, ἥτοι οἱ δέκα ἐντολές, εἶναι ὁ κάτωθι:

Ἐντολὴ α΄). Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς σου· οὐκ ἔσσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Ἐντολὴ β΄). Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδέ παντός ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδέ μή λατρεύσεις αὐτοῖς.

Ἐντολὴ γ΄). Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.

Ἐντολὴ δ΄). Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου.

Ἐντολὴ ε΄). Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐντολὴ στ΄). Οὐ φονεύσεις.

Ἐντολὴ ζ΄). Οὐ μοιχεύσεις.

Ἐντολὴ η΄). Οὐ κλέψεις.

Ἐντολή θ'). *Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατά τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῇ.*

Ἐντολή ι'). *Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν.*

Ὅπως διαπιστώσαμε, οἱ τέσσερις πρῶτες ἐντολές πραγματεύονται περί τῶν ἱεροτάτων καθηκόντων μας πρὸς τόν Θεόν, οἱ δέ ἑξὶ τελευταῖες περί τῶν καθηκόντων μας πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας καί τόν πλησίον. Χρησιμοποιοῦμε ἐν προκειμένῳ τήν λέξη καθῆκον, χωρίς νά ἔχουμε τήν αἴσθησις ἢ τόν φόβο ὅτι ἡ παραπάνω λέξη ἐνθυμίζει ρωμαιοκαθολικοῦ ἢ προτεσταντικοῦ τύπου ὁρολογία ὡς τινες διατείνονται καί ἀποφεύγουν τόν ὅρο.

Τόν Δεκάλογο δέν τόν κατήργησε ὁ Χριστός ἀλλά συνεπλήρωσε καί τελειοποίησε κατά τήν ρήσι του: *«Μή νομίσετε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλά πληρῶσαι»* (Ματθ. ε' 17).

Οὕτω, διά τῆς πρώτης ἐντολῆς διδασκόμεθα νά ὁμολογοῦμε ἕνα μόνο Θεόν. Δέν ὑπάρχει ἄλλος. Ἡ ἐντολή αὕτη εἶναι ἡ βάση τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τό ἐπιβεβαίωσε: *«Ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καί ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καί ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καί μεγάλη ἐντολή».* (Ματθ. κβ' 37-38)). Χωρίς τήν ἀκλόνητη πίστι καί τήν ἀγάπη πρὸς τόν ἕνα ἀληθινό Θεό δέν μπορούμε νά προχωρήσουμε καί νά οἰκοδομήσουμε γνήσια, αὐθεντική χριστιανική ζωή. Ὡς ἀποφαίνεται ὁ ἱ. Χρυσόστομος, «μέγα πίστις ἀγαθόν, μέγα καί πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον». Εἶναι, πράγματι, ἡ ἀρχή, ἡ βάση, ἡ ρίζα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Ἡ δευτέρα ἐντολή, εἶναι, θά λέγαμε, συμπλήρωση τῆς πρώτης, δίδει τήν διδαχή νά μή θεοποιῶμε οἰονδήποτε ὁμοίωμα, εἴτε εὐρίσκεται στόν οὐρανό, εἴτε στή γῆ, εἴτε στή θάλασσα. Ἐδῶ ἐντάσσονται, ὅχι μόνον οἱ κλασικοὶ εἰδωλολάτρες ἀλλά καί οἱ πλεονέκτες, οἱ φιλοχρήματοι καί οἱ θεωροῦντες τόν ἄνθρωπο ὡς Θεόν κατά τήν γνωστήν ρῆσιν: «μέτρον πάντων ἄνθρωπος», δηλ. ὁ ἄνθρωπος εἶναι τό πᾶν καί τό μέτρον ὅλων τῶν ὄντων καί πραγμάτων, παραγνωρίζοντες τό τοῦ Ἀπ. Παύλου «οὐδέν ἐμαυτοῦ σύννοια» (Α' Κορ. γ' 4).

Μέ τήν τρίτη ἐντολή, ἡ ὁποία ὑπενθυμίζουμε διακελεύει *«οὐ λήψῃ τό ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπί ματαίῳ»*, διδασκόμεθα νά μή μεταχειριζόμεθα τό ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἀνευλαβῶς. Δηλ. νά μή βλασφημοῦμε, νά μή ὀρκιζόμεθα ὅταν δέν πρέπει, νά μὴν δείχνουμε μέ τίς πράξεις μας ἀσέβεια καί περιφρόνησι πρὸς τόν Θεόν μέ ἀνυπακοή, αἴσθησις αὐτάρκειας, ἐγωϊσμόν καί ἔκφρασι ἀποϊεροποιήσεως.

Ἡ τετάρτη ἐντολή στόν χριστιανισμό ἐφαρμοζομένη σημαίνει νά ἀγιάζουμε τήν Κυριακή ἡμέρα, τήν ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἀλλά καί τās λοιπὰς ἑορτὰς τās καθιερωμένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατά τό ἑορτολόγιο αὐτῆς. Ἡ ἐντολή βέβαια ὁμιλεῖ γιά τήν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου καί οἱ Ἰουδαῖοι τήν τιμοῦσαν δεόντως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναπαύσεως τοῦ Θεοῦ

μετά την δημιουργία του κόσμου. Ἐμεῖς ὅμως ὡς χριστιανοί τῆς Κ. Διαθήκης ἀγιάζουμε καί τιμοῦμε τὴν Κυριακὴ εἰς ἀνάμνησιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἡ Κυριακὴ εἶναι ἐξόχως σημαντικὴ ἡμέρα καί ὀφείλομεν κατ' αὐτὴν ἰδιαίτερώς νά ἐκκλησιαζόμεθα, νά προσευχόμεθα ἐντονότερα, νά συμμετέχουμε στή θεία Λειτουργία. Αὐτός εἶναι καί ὁ κύριος λόγος πού ἔχει, ἀπό τούς πρῶτους χριστιανικούς αἰῶνες καθιερωθεῖ καί ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς. Ὁ θεσμός τῆς Κυριακῆς ἀργίας εἶναι βασικά χριστιανικός.

Ἡ πέμπτη ἐντολή ἀποπνέει συγκίνηση, τιμὴ καί σεβασμό. Πρόκειται γιὰ τό ἱερό καθῆκον τιμῆς πρὸς τούς γονεῖς. Οἱ γονεῖς δέν εἶναι τυχαῖα πρόσωπα στό διάβα τῆς ζωῆς μας. Οἱ γονεῖς εἶναι οἱ γονεῖς μας πού μας ἔφεραν ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ στό φῶς τῆς ἡμέρας. Ὁφείλομεν, λοιπόν, νά τούς τιμοῦμε, νά τούς ἀγαποῦμε, νά τούς σεβόμεθα, ἰδίᾳ ὅταν γηράσουν, νά τούς εὐγνωμονοῦμε, νά τούς βοηθοῦμε στίς ποικίλες δυσκολίες τους, νά λαμβάνουμε τὰς εὐχὰς τους καί νά προσευχώμεθα γι' αὐτούς.

Τιμὴ καί σεβασμό, ὑπακοή καί προσευχή καί ἐπέκτασιν τῆς πέμπτης αὐτῆς ἐντολῆς ὀφείλουμε καί στήν πνευματικὴ μας μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν καί στοὺς πνευματικούς της πατέρας, οἱ ὁποῖοι μᾶς δείχνουν τὴν ὁδὸ τῆς μετανοίας καί σωτηρίας.

Δύο λέξεις ἡ ἕκτη ἐντολή. «Οὐ φονεύσεις». Δέν ἐπιτρέπεται νά ἀφαιροῦμε τὴν ζωὴν τοῦ συνανθρώπου μας. Εἶναι τοῦτο ἂν συμβεῖ, θανάσιμον ἁμάρτημα. Μάλιστα ὁ Κύριος συμπληρώνοντας τὴν ἐντολή αὐτὴ διακελεύει ἀκόμη οὔτε νά ὀργιζόμεθα κατὰ τὸν πλησίον ἄνευ λόγου. Λέγει: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὅς δι' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει». (Μαθ. ε' 21-22). Ὡς παραβάτας τῆς ἐντολῆς αὐτῆς θεωροῦμε καί τούς αὐτοκτονοῦντας, διότι μόνον ὁ Θεός εἶναι ὁ κύριος τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου καί ἐμεῖς δέν ἔχομεν κανένα τέτοιο δικαίωμα νά ἀφαιροῦμε τὴν ζωὴ μας.

«Οὐ μοιχεύσεις», ἡ ἑβδόμη ἐντολή. Δέν ἐπιτρέπεται νά προσβάλλουμε τὴν οἰκογενειακὴ γαλήνη καί τιμὴ τοῦ πλησίον. Θανάσιμη ἁμαρτία εἶναι ἡ μοιχεία. Ὁ Χριστός, μάλιστα, συμπληρῶν τὴν ἐντολήν αὐτὴν διδάσκει ὅτι οὔτε νά σκεπτόμεθα τὴν προσβολὴ τῆς οἰκογένειας τοῦ συνανθρώπου μας, ἀλλὰ νά εἴμεθα μέ πνεῦμα σωφροσύνης, ἐγκράτειας, καθαρότητας καί στήν συμπεριφορὰ μας καί στίς ἐνδόψυχες σκέψεις μας. Ὁ Ἀπ. Παῦλος θά ὑπογραμμίσαι ὅτι τό σῶμα μας εἶναι «ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν Ἁγίου Πνεύματος» (Α' Κορ. στ' 19). Πῶς λοιπόν νά διαπράξουμε αὐτὴ τὴν φοβερὴ ἁμαρτία πού ἐπιφέρει μεγίστη αἰσχύνη, τὴν μοιχεία. Μπορεῖ ὁ κοσμικὸς νομοθέτης νά κατήργησε τό ἔγκλημα τοῦτο τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος (ἦταν τό 357 ἄρθρον) ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἁμαρτία, εἶναι παράβασις θείας ἐντολῆς.

Καί ἄλλην ἐντολήν μέ δύο λέξεις εἶναι ἡ ὀγδόη ἐντολή. «Οὐ κλέψεις».

Πολύ σημαντική έντολή. Πληροῖ ὅλη τήν χριστιανική ἠθική. Δέν ἐπιτρέπεται νά γινόμεθα κλέπται τῶν πραγμάτων καί τῆς περιουσίας τοῦ ἄλλου. Ὡς ἄλλως εἴμεθα κακοί ἄνθρωποι, ἄπληστοι, πλεονέκτες, φιλάργυροι, ὀκνηροί, σφετεριστές ξένης περιουσίας.

Ἡ ἐνάτη ἐντολή μᾶς διδάσκει νά μήν προσβάλλουμε τήν υπόληψη τοῦ πλησίον. Λέγει: «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατά τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ». Εἶναι μεγάλο ἁμάρτημα νά πηγαίνουμε στά δικαστήρια καί νά καταθέτομεν ψευδῶς κατά τοῦ συνανθρώπου μας, νά ἀποδίδουμε ἄδικον κατηγορίαν ἢ νά τόν συκοφαντοῦμε. Καί αὐτός ὁ Ποινικός Κώδις ἐπιβάλλει τήν δέουσα ποινή ἐπὶ ψευδορκία, ψευδῆ καταθέσει καί ἄλλων συναφῶν ἐγκλημάτων. Ὁ Χριστός ὑπερόχως μᾶς δίδαξε: «Πάντα ὅσα ἂν θέλετε ἵνα ποιῶσιν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς» (Ματθ. ζ' 12).

Ἡ τελευταία, ἡ δεκάτη ἐντολή λέγει: «Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν». Πρόκειται γιά μία συμπλήρωση τῶν προηγουμένων ἐντολῶν (τῆς στ', ζ', η' καί θ'). Ἐδῶ ὁ Θεός μᾶς δίδει τήν ἐντολή οὔτε νά σκεπτόμεθα τό κακό ἐναντίον τοῦ συνανθρώπου μας. Ὅφειλομε πᾶν πονηρόν διαλογισμόν ὁ ὅποιος κρύβεται μέσα μας νά τόν ἐξαφανίσουμε, νά μήν ἔχουμε κακή ἐπιθυμία ἀλλά καθαροί τῇ καρδίᾳ, νά ἐπιζητοῦμε πάντοτε τό ἀγαθόν δι' ἡμᾶς καί τόν πλησίον.

Ἰδού, λοιπόν, πῶς καλλιεργεῖται ὁ ἔσω ἄνθρωπος μέ τόν Δεκάλογον, μέ τήν πιστήν ἐφαρμογήν τῶν θείων ἐντολῶν. Φυσικά ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν στήν καθημερινή μας ζωή δέν εἶναι εὐκόλη υπόθεσις. Εἶναι στάδιο πνευματικοῦ ἀγώνα. Εἶναι μία διαρκὴς πνευματική ἐργασία πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν παθῶν καί τῶν πτώσεων. Εἶναι καθημερινή ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τό κακό καί οἰκείωσις τοῦ ἀγαθοῦ. Αὐτό σημαίνει χριστιανικό βίωμα. Ζωή κατά Χριστόν. Καί μόνον αὕτη ἡ ζωή μᾶς κοινώνει μέ τήν θεία Ἀγάπην.

Ο ΜΑΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Γ΄

Πρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σκοινᾶ

Η ΜΟΝΟΘΕΪΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

μονοθεΐα στὸν Δεκάλογο διαφαίνεται στὴν πρώτη ἐντολή: «*Ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλην ἐμοῦ*»¹. Σέ αὐτὴν τὴν ἐντολή ἐκφράζεται ἡ μοναδικότητα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μέσα στὴν πολυθεΐα τοῦ τότε κόσμου. Ἄν καὶ στὴν ἐπόμενη ἐντολή («*οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλόν...*»²) τονίζεται κυρίως ἡ πνευματικότητα τοῦ Θεοῦ³, ἐν τούτοις, θά μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς καὶ οἱ δύο πρῶτες ἐντολές σχετίζονται μέ τὸ δίπολο μονοθεΐα – πολυθεΐα, μέ τὴν δευτέρη ἐντολή νὰ διαπνέεται ἀπὸ μία χορὰ ἀποσαφήνισης τῆς πρώτης ἢ ἀλλιῶς μία ἐπεξηγηματικὴ προέκτασή της.

Ἡ πρώτη ἐντολή εἶναι γνωστὸ πὼς δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Ἰσραὴλ ἐξαιτίας τῆς συχνῆς καὶ ἐπιπόλαιας παλινδρόμησης τῶν Ἑβραίων στο θέμα τῆς πίστεως. Ὁ Θεοδώρητος Κύρου σχολιάζει: «*Καὶ τῆς ἔναγχος γεγεννημένης ἀναμνήσεως εὐεργεσίας, προσμεῖναι τῇ δουλείᾳ παρεκελεύσατο καὶ μὴ μερίσαι τὸ σέβας, ἀλλὰ τῷ ὄντι μόνῳ προσσυνεῖμαι*»⁴. Δηλαδή, παραγγέλλει νὰ θυμούνται τὴν πρόσφατη εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ «μερίζουν» τὸν σεβασμὸ –ἐνν. σέ ἄλλους θεοὺς–, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀποδίδουν στὸν μόνον Ὄντα Θεό. Γνωρίζοντας ὁ Θεὸς τὴν τάση τῶν Ἑβραίων νὰ ἀπιστοῦν καὶ νὰ ἐπιστρέφουν στὴν εἰδωλολατρία μέ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ ὑπενθυμίζει μέ τὴν κορωνίδα τῶν ἐντολῶν τὴν λατρεία στὸν Ἕνα καὶ Μόνον Θεό.

Ἡ ροπή τῶν Ἑβραίων πρὸς τὴν πολυθεΐα εἶναι κατὰ μέρος δικαιολογημένη ἂν ἀναλογιστοῦμε πὼς ἡ πίστη τῶν πατέρων τοὺς ἦταν μικρὸ φῶς μονοθεϊσμοῦ ἀνάμεσα σέ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη. Ἡ ἀκατανίκητη αὐτὴ τάση τοὺς εἶναι, ὅμως, κατὰ τοὺς Πατέρες καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς μόνο συνεσκιασμένα ἔδειξε τὴν τριαδικότητά του στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Γράφει ὁ Ἁγ. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης: «*τοῖς εἰς πολυθεΐαν ρέπουσι νομοθετῶν οὐκ ἐδοκίμασε διαφορὰν προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλολατρίαν ἐκκυλισθῶσιν*»⁵. Παρομοίως καὶ ὁ Θεοδώρητος ἀναφέρει: «*ὁ πάνσοφος Κύριος οὐκ ἐναργῶς ἄγαν τὰ περὶ τῆς Τριάδος ἐξεπαίδευσε δόγματα ἵνα μὴ πρόφασιν πολυθεΐας λάβωσιν, εἰς τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἐπιρρέποντες πλάνον*»⁶. Τὰ τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος δέν μπορούσαν νὰ ἀποκαλυφθοῦν σέ ἓνα νήπιο πνευματικὰ λαό, ὁ ὁποῖος σίγουρα θά ἀντιλαμβανόταν τρεῖς θεοὺς, θά στρεφόταν, δηλαδή, στὴν πολυθεΐα. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν ἐντολή του ὁ Θεὸς προτάσ-

σει μόνο την μοναρχία του: «ἀλλὰ τό τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα κατὰ μικρόν τό τῶν ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι δόγμα, τό πάλιν εἰς ἐνότητα φύσεως ἀνατρέχον»⁷. Ἡ μονοθεΐα, λοιπόν, στήν πρώτη ἐντολή ἀποτελεῖ συνάμα καί τὴν ἀρχή τῆς διδασκαλίας τῆς θεολογίας στόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ξεκινάει μαθαίνοντας τὴν μοναδικότητα τοῦ Θεοῦ, στήν συνέχεια συνεσκιασμένα ἀντιλαμβάνεται τὴν τριαδικότητά του καί στήν Καινὴ Διαθήκη τοῦ ἀποκαλύπτεται πλήρως ἡ Ἁγία Τριάδα.

Ἐς θυμηθοῦμε, ὅμως, πὼς ἀκόμα καί στήν ἐποχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἡ Ἁγία Τριάδα ἀποκαλύπτεται σταδιακὰ στόν ἄνθρωπο. Ἡ κατανόηση τοῦ δόγματος ὅτι ἔχουμε ἓναν Θεὸ μέ τρεῖς ὑποστάσεις, καί ὄχι τρεῖς Θεοὺς, «ἄργησε» τουλάχιστον τέσσερις αἰῶνες «κοστίζοντας» στήν Ἐκκλησίαν ἀγῶνες θεολογικῶν μαχῶν ἐναντίον τῶν αἱρέσεων. Γι' αὐτό καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατὰ κύριο λόγο δέν ἀμύνονται τὴν μονοθεΐαν ἐναντί τῆς εἰδωλολατρίας, ἀλλὰ ἐναντί τῶν αἱρετικῶν πού δέν μποροῦν νὰ κατανοήσουν τό τριαδικό δόγμα καί μέ αὐτόν τὸν τρόπο, ἔστω καί χωρὶς νὰ τό ἀντιλαμβάνονται, πέφτουν στήν πολυθεΐαν. Ὁ Μέγας Βασίλειος, γιὰ παράδειγμα, ἀναφέρει γιὰ τοὺς ὁμοιοουσιανούς: «ὁ τό κοινόν τῆς (θεϊκῆς) οὐσίας (ἐνν. στίς τρεῖς Ὑποστάσεις) μὴ ὁμολογῶν εἰς πολυθεΐαν ἐκπίπτει»⁸. Ἐξάλλου, οἱ Καππαδόκες Πατέρες διαμορφώνουν τελεσιδικὰ τὴν περί Θεοῦ εἰκόνα τονίζοντας πάντα τὴν μοναδικότητά του μέσα στήν τριαδικότητα. Ὁ Ἁγ. Γρηγόριος Νύσσης γράφει γιὰ τό ὄντως Ὅν: «καὶ ἓν ἐστὶ καὶ οὐχ ἓν... ἀδιαστάτως τε μεριζόμενον καὶ ἀσυγχύτως ἐνούμενον»⁹. Ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, λοιπόν, δέν εἶναι κάτι πού «χώνεψε» κάποτε ὁ ἄνθρωπος καί προχώρησε παραπέρα στήν κατανόηση τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πάντα ἡ θεολογία θά ἐπιστρέφει σέ αὐτήν. Σέ κάθε περίπτωση χρειάζεται ὁ θεολόγος νὰ καταφεύγει στήν ὑπενθύμισή της. Γιὰ παράδειγμα, τὴν μοναδικότητα τοῦ Θεοῦ ὑπερασπίζεται αἰῶνες μετὰ τίς πρῶτες οἰκουμενικές συνόδους ὁ ἱερός Φῶτιος στήν περίπτωση τοῦ Filioque: «Τό Filioque δέν προσβάλλει τὴν ὑπόστασιν τοῦ Πνεύματος μόνον, ὑποτιμῶν αὐτό ἐναντί τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ προσβάλλει κυρίως καί πρωτίστως τὴν ὑπόστασιν τοῦ Πατρὸς, λῶον εἰς διθεΐαν τὴν μοναρχίαν»¹⁰.

Μία ἀκόμα διάσταση τῆς μοναρχίας τοῦ θείου πού ἐπισημαίνουν οἱ Πατέρες εἶναι ἡ ὑπερβατικὴ ἐννοία τῆς μονάδας στήν περίπτωση τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λέει σχετικὰ: «Ἐν δέ ὁ Θεὸς καὶ ἐπέκεινα τοῦ ἐνός καὶ ὑπὲρ αὐτὴν τὴν μονάδα»¹¹. Ὁ Ἕνας Θεὸς δέν νοεῖται μέ τὴν ἀριθμητικὴ ἐννοία, δηλαδή, ὅπως ὁ ἓνας ἄνθρωπος σέ σχέση μέ ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ θεία οὐσία εἶναι ἀποκλειστικὰ μοναδική, ἀδιάρρητη, ἀπλὴ καί ὄχι τέλεια σύνθεσις ἀτελῶν μελῶν. Ἡ ἐνότητα τοῦ θείου δέν ἀποτελεῖ ιδιότητα τοῦ Θεοῦ (ὅπως ἡ ἀγιοσύνη, σοφία, κτλ.), ἀλλὰ ἀπόλυτο ὅρο τῆς θείας ὑπάρξεως, γι' αὐτό καί ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐπισημαίνει «τὴν πολυθεότητα ἀθεότητα εἶναι»¹², ὁ δέ Τερτυλλιανὸς διατείνεται πὼς ἐάν δέν ὑπάρχει ἓνας καὶ Μόνος Θεός, Θεὸς δέν ὑπάρχει¹³. Ἐξάλλου, οἱ Πατέρες τονίζουν πὼς ἡ μοναδικότητα τοῦ Θεοῦ εἶναι συν-

υφασμένη μέ την απόλυτη τελειότητά του. Ἐτσι ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ὑπενθυμίζει πώς σέ περίπτωση πολλῶν (Θεῶν) ἀναγκαστικά διαπιστώνεται διαφορὰ ἀνάμεσά τους. Ἄρα, ἂν ὑπάρχει διαφορὰ, δέν ὑπάρχει τελειότητα, καθὼς κάτι λείπει ἀπὸ τὸν καθένα σέ σχέση μέ τὸν ἄλλο¹⁴.

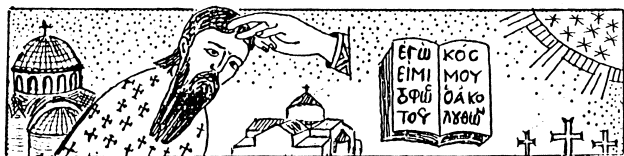
Θά μπορούσαμε νά δώσουμε πάμπολλα παραδείγματα πατερικῶν λόγων μέ ἀναφορά στὴν μοναρχία τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ εἶδαμε μόνο ἐλάχιστα παραδείγματα. Κλείνοντας, ὅμως, αὐτὴν τὴν σύντομη θεώρηση, θά μπορούσαμε νά καταλήξουμε σέ ἓνα συμπέρασμα. Βλέπουμε συνήθως τὸν Δεκάλογο ὡς ἓνα παρωχημένο ἠθικὸ κώδικα γιὰ κατηχητικὴ χρῆση. Οἱ ἐντολές, ὅμως, τοῦ Κυρίου –τίς ὁποῖες παρεπιπτόντως κανεῖς δέν μπορεῖ νά καυχηθεῖ πὺς τήρησε στὴν ἐντέλεια– ἔχουν ἐφαρμογὴ διαρκῶς μέσα στὴν ζωὴ τοῦ πιστοῦ μεμονωμένα καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας ὡς σύνολο πιστῶν. Ἡ πρώτη ἐντολή, εἰδικά, ἂν καὶ ἀπευθύνεται σέ συγκεκριμένα ἄτομα ὑπὸ συγκεκριμένες συνθῆκες (Ἑβραῖοι σέ πολυθεϊστικὸ κόσμο), ἐν τούτοις, παραμένει πάντα ἐπίκαιρη. Στὴν ὑπενθύμιση τῆς τήρησης τῆς μονοθεΐας ἀναγκάζονται νά ἀνατρέχουν συνεχῶς οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀνά τοὺς αἰῶνες, προκειμένου νά διασφαλίσουν τὸ τριαδικὸ δόγμα ἀπὸ μιά πολυθεϊστικὴ ἐρμηνεία. Ἄρα ἡ πρώτη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου ὡς τὸ θεμελιῶδες «κήρυγμα μονοθεΐας»¹⁵ ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλὲς καταφύγιο τῆς θεολογίας, ἀποτελεῖ τὴν βάση γιὰ τὴν ὀρθόδοξη θεώρηση καὶ διδασκαλία περὶ Θεοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἐξοδος κ' 2-3.
2. Ἐξοδος κ' 4-6.
3. *Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας*, Τόμος 2, Γ. Ψαλτάκη, Ἐξοδος – Λευϊτικόν, ἐκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων Ὁ Σωτήρ, Ἀθῆναι, Μάρτιος 1985, σελ. 106.
4. Θεοδωρήτου, *Ἑλληνικῶν θεραπευτικῆ παθημάτων*, Λόγος II, PG 83, 841.
5. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Βιβλ. II, ἐπιστ. ρμγ', PG 78, 589.
6. Θεοδωρήτου, ὁ.π. 844.
7. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, ὁ.π.
8. Μεγάλου Βασιλείου, Ἐπιστολὴ ΣΙΘ', PG 32, 776.
9. Γρηγορίου Νύσσης, *Κατὰ Εὐνομίου*, Λόγος II, PG 45, 469.
10. Μέγα Φαράντου, *Ἡ περὶ Θεοῦ Ὀρθόδοξος Διδασκαλία*, Ἀθῆναι 1985, σελ. 40.
11. Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, *Παιδαγωγός*, PG 8, 336.
12. Μ. Ἀθανασίου, *Κατὰ Ἑλλήνων*, PG 25, 76.
13. Π. Ν. Τρεμπέλα, *Δογματικὴ*, Τόμος 1, Ἀδελφότης Θεολόγων Ὁ Σωτήρ, Ἀθῆναι 1978, σελ. 173.
14. Π. Ν. Τρεμπέλα, ὁ.π.
15. Ἀρχ. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλου, *Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη*, Τόμος Α' Ἡ Γένεσις, Καλαμάτα 1955, σελ. 100.

Πρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ

Ἀρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ Msc

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΑΣ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΜΕ ΤΗ 2Η ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ

Δεκάλογος υπάρχει σέ δύο σημεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Ἐξ. κ' 1-17 καί Δευτ. ε' 6-21), χωρίς οἱ διαφορές μεταξύ τῶν δύο νά εἶναι οὐσιαστικές. Ἡ δεύτερη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου συναποτελεῖ μαζί μέ τήν πρώτη καί τήν τρίτη, μέρος τῶν θρησκευτικοῦ περιεχομένου ἐντολῶν πού ἐδόθησαν ὑπό τοῦ Θεοῦ εἰς τόν Μωϋσήν, στό ὄρος Σινᾶ, δηλαδή ἀναφέρεται στή σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό¹. Οἱ ὑπόλοιπες ἔχουν νά κάνουν μέ τίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους, δηλαδή ἔχουν ἠθικό περιεχόμενο. Οἱ ἐντολές τοῦ Δεκαλόγου δέν ἀποτελοῦν νομικό κείμενο, ὅπως παρατηροῦμε σέ ἄλλες περιπτώσεις, γιά παράδειγμα: «ἐάν κτήσῃ παῖδα Ἑβραῖον, ἔξ ἔτη δουλεύσει σοι· τῷ δέ ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. 3 ἐάν αὐτός μόνος εἰσέλθῃ, καί μόνος ἐξελεύσεται· ἐάν δέ γυνή συνεισέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ἐξελεύσεται καί ἡ γυνή αὐτοῦ...» (Ἐξ. κα' 2-3). Οὔτε προτείνουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖον αὐτές οἱ ἐντολές πρέπει νά ἐφαρμοστοῦν ἢ τί θά συμβεῖ στήν περίπτωση πού οἱ ἐντολές παραμεληθοῦν. Ἡ μοναδική ἀπαίτηση εἶναι ἡ ὑπακοή².

Οἱ στίχοι 3-5 ἀναφέρονται στήν προσκύνηση εἰδώλων διαφόρων θεοτήτων. Οἱ ἀνασκαφές πού ἔχουν γίνει στήν Ἑγγύς Ἀνατολή ἔφεραν στό φῶς διάφορους βωμούς μέ πολλά εἰδωλα μέσα τους. Παρόλα αὐτά, ἡ ἀνεικονική παράδοση στούς Ἑβραίους εἶναι πανάρχαια. Μέχρι σήμερα δέν ἔχει βρεθεῖ καμία ἀναπαράσταση τοῦ Θεοῦ παρά τήν πληρώθῃ τῶν ἀνασκαφῶν πού ἔγιναν σέ ἰσραηλίτικο ἔδαφος³.

Ἡ δεύτερη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου, μέ ἀπλά λόγια, μᾶς διδάσκει ὅτι δέν ἀρμόζει στόν ἀληθινό πιστό νά προσκυνεῖ τά εἰδωλα, δηλαδή σέ ἐκεῖνα τά ἀντικείμενα ἀνθρώπινης φαντασίας καί χειροτεχνίας, οὔτε στά ἄστρα, οὔτε σέ ἄλλα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, θεωρώντας τα προικισμένα μέ θεϊκές δυνάμεις⁴.

Ἀξίζει νά ἀναφέρουμε ἐδῶ τήν διάκριση μεταξύ τῶν εἰδώλων καί τῶν θεῶν πού κάνει ὁ μέγας Ἀλεξανδρινός συγγραφέας τοῦ 2ου καί 3ου αἰῶνος μ.Χ., Ὁριγένης, στήν ὁμιλία του στό βιβλίο τῆς Ἐξόδου. Γιά τούς θεούς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει: «ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοί καί κύριοι πολλοί» (Α' Κορ. ν' 5). Ἐνῶ γιά τά εἰδωλα γράφει: «οἶδαμεν ὅτι οὐδέν εἶδωλον ἐν κόσμῳ» (Α' Κορ. ν' 4). Γί' αὐτό, ἂν δια-

βάσει κάποιος μέ προσοχή τήν δεύτερη ἐντολή, θά προσέξει ὅτι ὑπάρχει διαφορά μεταξύ θεῶν καί εἰδώλων, ἀκόμα καί μεταξύ εἰδώλων καί ὁμοιωμάτων: «οὐ ποίσεις σεαυτῷ εἶδωλον οὐδέ παντός ὁμοίωμα» (Ἐξ. κ' 4). Ὁ Ὠριγένης γράφει μέ λίγα λόγια ὅτι «ἄν κάποιος κατασκευάζει ἀπό μέταλλο, χρυσό, ἀσήμι, ξύλο ἢ πέτρα τή μορφή κάποιου τετραπόδου, ἐρπετοῦ ἢ πτηνοῦ, καί τήν ἐκθέτει πρὸς λατρεία, τότε δέν κατασκευάζει εἶδωλο ἀλλά ὁμοίωμα. Εἶδωλο κατασκευάζει κάποιος ὅταν ἀπεικονίζει κάτι τό ὁποῖο δέν ὑπάρχει. Δηλαδή, ἀπεικονίσεις τίς ὁποῖες τό μάτι τοῦ ἀνθρώπου δέν βλέπει ἀλλά τίς φαντάζεται. Γιά παράδειγμα, ὅταν κάποιος ἀπεικονίζει μισό ἄνθρωπο καί μισό ζῶο, μέ κεφάλι σκύλου καί σῶμα ἀνθρώπου κτλ. Ὅποιος κατασκευάζει κάτι τέτοιο, κατασκευάζει εἶδωλα. Διότι κάνει κάτι τό ὁποῖο δέν ὑπάρχει καί οὔτε ὑπάρχει ὁμοίωμα του. Γι' αὐτό καί ὁ Ἀπόστολος λέει ὅτι «οὐδέν εἶδωλον ἐν κόσμῳ»⁵.

Παρατηροῦμε ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς δέν ἀμφισβητεῖ τήν ὑπαρξη πολλῶν θεῶν. Γι' αὐτό καί ὁ Τριαδικός Θεός στήν πρώτη ἐντολή, ἡ ὁποία βρίσκεται σέ πολύ στενή σχέση μέ τή δεύτερη, ἀπευθύνεται στόν ἐκλεκτό λαό λέγοντάς του: «οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ», δηλ. δέν θά ἔχεις ἄλλους θεοὺς ἐκτός ἀπό Ἐμένα. Μέ λίγα λόγια, δέν ἀρνεῖται τήν ὑπαρξη καί ἄλλων θεῶν. Σχετικά μέ αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Καί γάρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοί, εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοί, καί κύριοι πολλοί· ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεός ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καί ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καί εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καί ἡμεῖς δι' αὐτοῦ» (Α' Κορ. ν' 5-6). Ὁ Ὠριγένης δίνει μιά ἐρμηνεῖα τῶν παραπάνω: «Ἡ ἴδια ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς διδάσκει κάτι τι γιά τήν αἰτία ὑπαρξης πολλῶν θεῶν καί πολλῶν κυρίων. Ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς λέει στό Δευτερονόμιο τά ἑξῆς «ὅτε διεμέριζεν ὁ ὑψιστος ἔθνη ὡς διέσπειρεν υἱούς· Ἀδάμ ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμόν ἀγγέλων θεοῦ καί ἐγενήθη μερίς κυρίου λαός αὐτοῦ· Ἰακώβ σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραήλ» (Δευτ. λβ' 8-9). Ἀρα, συμπεραίνουμε ὅτι οἱ ἄγγελοι, στοὺς ὁποίους ὁ Ὑψιστος ἀνέθεσε τά ἔθνη, ὀνομάζονται «θεοί», ἢ «κύριοι»: θεοί, δηλ. ἀπεσταλμένοι τοῦ Θεοῦ· κύριοι, δηλ. εἶχαν τήν ἐξουσία ἀπό τόν Θεό. Γι' αὐτό, ὁ Θεός ἀπευθυνόταν πρὸς τοὺς ἀγγέλους πού δέν ὑπηρετοῦσαν τό ρόλο πού τοὺς εἶχε ἀνατεθεῖ: «ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστε καί υἱοὶ ὑψίστου πάντες· ὑμεῖς δέ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε καί ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πίπτετε» (Ψαλμ. πα' 6-7), ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἐγίνε κύριος καί ἡγέτης πάντων πρὸς τήν πτώση»⁶.

Ἐρχόμενοι στά σημερινά δεδομένα, εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἄνθρωποι, καί ἰδιαίτερα οἱ χριστιανοί, δέν ἔχουν εἶδωλα καί οὔτε ὁμοιώματα νά προσκυνήσουν ἢ νά λατρεύουν, ὅπως συνέβαινε στά ἀρχαῖα χρόνια. Ἀλλά σήμερα, ἡ λέξη «εἶδωλο» ἔλαβε καί ἄλλη ἐρμηνεῖα. Γιά παράδειγμα, ἡ πλεονεξία εἶναι εἰδωλολατρία, σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο (βλ. Κολ. γ' 5). Ἀρα, τά πλούτη, τό φαγητό, ἡ ἐνδυμασία καί

πολλά άλλα, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπο δοῦλο αὐτῶν, μποροῦν δικαίως νά θεωρηθοῦν εἰδωλολατρία⁷: *«ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεός ἡ κοιλία καί ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες»* (Φίλιπ. γ' 19).

Ὅταν στή σχέση μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Θεοῦ παρεμβαίνει κάτι τὸ ὁποῖο τὸν ἀποξενώνει ἀπὸ Αὐτόν, δίδοντας τὴν ἐντύπωση ὅτι καταλαμβάνει τὸ πιὸ σημαντικό κομμάτι τῆς ζωῆς του, τότε αὐτὸ τὸ κάτι γίνεται «εἶδωλο». Ἡ σημερινὴ εἰδωλολατρία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑποδούλωσης τοῦ ἀνθρώπου στίς ἐλκυστικές προσφορές τοῦ κοινωνικοῦ καί προσωπικοῦ του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, αὐτὸ σημαίνει καί στασιμότητα στὴν πορεία του πρὸς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» μέ τὸν Θεό.

Τὸ πρῶτο εἶδωλο τοῦ ἀνθρώπου σήμερα εἶναι ὁ ἴδιος του ὁ ἑαυτός. Σίγουρα, ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό μέ προορισμὸ τὴν κατὰ χάριν θέωσίν του. Τὸ μεγάλο σφάλμα του εἶναι ὅτι νομίζει πὼς μπορεῖ νά γίνει θεός χωρὶς τὸν Θεό. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαναν καί οἱ πρωτόπλαστοι, ὑπακούοντας στὰ λόγια τοῦ ὄφρεως: *«ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ διανοικθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί καί ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν»* (Γεν. γ' 5).

Ἡ εἰδωλολατρία τῆς σημερινῆς κοινωνίας θυμίζει τὸ γνωστὸ γεγονός τοῦ Πύργου τῆς Βαβέλ. Ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἀγγίξει ὑψηλὰ ἐπίπεδα πολιτισμοῦ, ἀρχιτεκτονικῆς, τέχνης κτλ., καί ἔτσι δημιούργησαν ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα κέντρα τῆς ἀρχαιότητος, τὴ Βαβυλώνα⁸. Ὅντας ὑπερήφανοι γιὰ τὴ σπουδαία τους γνώση, σκέφτηκαν ὅτι μποροῦν μέ τίς δικές τους δυνάμεις νά κατακτήσουν τὸν οὐρανὸ καί νά γίνουν περίφημοι σέ ὅλο τὸν κόσμο: *«καί εἶπον δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται ἕως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς»* (Γεν. ια' 4). Βλέποντας τίς προθέσεις τῶν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς σύγχυσε τίς γλῶσσες τους ἔτσι ὥστε νά μὴν συνεννοοῦνται μεταξύ τους. Καί ἔτσι, ὁ ἐγωκεντρισμὸς ὁδήγησε τοὺς ἀνθρώπους στὸν διασκορπισμὸ τους.

Παρόμοια εἶναι ἡ κατάστασις καί σήμερα. Παρατηροῦμε ὅτι, ἂν καί ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε σέ ἕνα ὑψηλὸ νοητικὸ ἐπίπεδο, παρόλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει συνεννόησις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἔθνη, κοινωνικὲς τάξεις καί ἰδεολογίες ἀλληλομισοῦνται καί ἀλληλοκαταστρέφονται. Ἀκόμη καί μέσα στὴν οἰκογένεια ὑπάρχει ἀκαταστασία λόγῳ τοῦ ἐγωισμοῦ καί τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ. Στὴν προσπάθειά του νά ξεφύγει ἀπὸ τὴ ρουτίνα, τὴ μονοτονία, τὸ ἄγχος καί τὰ προβλήματα, ὁ ἄνθρωπος βρῖσκει ἀνάπαυση στὰ διάφορα τεχνητὰ μέσα, τὰ ὁποῖα στὸ τέλος μετατρέπονται σέ εἶδωλα: τὸ διαδίκτυο, ἡ τεχνολογία γενικά, τὸ ἄλκοολ, τὰ ναρκωτικά, ὁ τζόγος, τὰ βιντεοπαιχνίδια καί ἡ λίστα συνεχίζεται. Ὅταν ὅλα αὐτὰ πάρουν τὴ θέση τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, τότε μιλάμε γιὰ εἰδωλολατρία.

Ἀφήσαμε πίσω τὸ φαινόμενο τῆς λατρείας διαφόρων διάσημων

τραγουδιστῶν, ἡθοποιῶν, καλλιτεχνῶν κ.ο.κ., μπροστά στους ὁποίους ὀλόκληρες γενεές κυριολεκτικά προσκυνοῦν καί ἐκδηλώνονται μέ ὑπερβολικούς τρόπους.

Ἡ δεύτερη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου λέγει μέ τὰ ἐξῆς λόγια: «ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου θεός ζηλωτής»⁹ (Ἐξ. κ' 5). Παρατηροῦμε ὅτι ὁ Θεός λαμβάνει ἐδῶ, γιά παιδαγωγικούς λόγους, ἀνθρωπομορφικό χαρακτήρα καί λέει στὸν ἐκλεκτό λαό ἀλλὰ καί σέ μᾶς σήμερα, ὅτι εἶναι Θεός πού ζηλεύει. Ἡ εἰκόνα πού ἔχουμε μπροστά εἶναι ἡ γνωστή εἰκόνα τοῦ νυμφίου καί τῆς νύμφης του. Ὁ νυμφίος Θεός ζηλεύει ὅταν ὁ λαός του, δηλ. ἡ νύμφη Του, προσκυνάει ἄλλους θεούς ἢ εἰδῶλα, τοὺς ὁποίους ἡ Ἀγία Γραφή ὀνομάζει ἐραστές. Αὐτή τὴν εἰκόνα τοῦ λαοῦ (νύμφη) πού ἀπατᾷ τὸν Θεό (νυμφίο) τὴν προσφέρει ὁ προφήτης Ὡση: «ἀκολουθήσω ὀπίσω τῶν ἐραστῶν μου τῶν διδόντων μοι τοὺς ἄρτους μου καί τὸ ὕδωρ μου καί τὰ ἱμάτιά μου καί τὰ ὀθόνιά μου καί τὸ ἔλαιόν μου καί πάντα ὅσα μοι καθήκει» (Ὡσ. β' 7). Ὁ ἄρτος καί τὸ ὕδωρ πού προσφέρουν οἱ «ἐραστές» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τίς προσφορές καί τίς ἐπίγειες ἀπολαύσεις αὐτοῦ τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖες καθίστανται στή θέση πού ἀρμόζει στὸν Θεό. Μέ λίγα λόγια, αὐτὸ εἶναι τὸ φαινόμενο τῆς εἰδωλολατρίας σήμερα ἀλλὰ καί σέ κάθε ἐποχή. Ὁ Θεός εἶναι ζηλωτής ἀλλὰ ταυτόχρονα καί ὑπομονετικός, περιμένοντας τὴ νύμφη του νά γυρίσει πίσω: «πορεύσομαι καί ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν» (Ὡσ. β' 9).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Ὁρθοσκευτική καί Ἡθική Ἑγκυκλοπαιδεία, τόμ. 4, Ἀθῆναι 1964, σ. 998.
2. Βλ. John Barton and John Muddiman, *The Oxford Bible Commentary*, Ed. Oxford University Press, New York 2001, p. 80.
3. Raymond E. Brown, *The New Jerome Biblical Commentary*, Ed. Geoffrey Champan, London 2000, p. 52.
4. Justinian. Patriargul Bisericii Ortodoxe Române, *Învățătura de Credință Ortodoxă*, Ed. Credința strămoșească, Iași 2010, σ. 469-470.
5. Origenes, *Homiliai in Exodum*, Ed. Polirom, București 2006, σ. 245-249.
6. Origenes, ὁ.π., σ. 241-243.
7. Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ὁ.π., σ. 470.
8. Cyrille Argenti, Constantin Galeriu, Olivier Clément, *Viu est Dumnezeu - Catehism Ortodox*, Ed. Beîntregirea, Alba Iulia 2009, σ. 299-300.
9. Ἀπὸ τὸ ρῆμα ζηλό-ω (ζηλῶ) = ζηλεύω.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου
ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ

ρό ἡμερῶν μου εἶπε κάποιος: «Εἶπα στό παιδί μου ὅτι, ἂν ἀλλάξη κουμπάρο, ὀρκίζομαι ὅτι δέν θά πάω στή βάπτισι τοῦ ἐγγονοῦ μου. Τί νά κάνω τώρα;».

Ὁ γιός θά βάπτιζε τό παιδί του καί ὁ παπποῦς ἤθελε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο γιά κουμπάρο. Ὁ γιός ὅμως ἐπέλεξε ἄλλον. Καί τώρα ὁ παπποῦς βρισκόταν σέ ἀδιέξοδο. Ἐπρεπε ἢ νά δυσαρεστήσῃ τό παιδί του καί νά δημιουργήσῃ προβλήματα καί σκανδαλισμό στούς ἀνθρώπους, («γιά νά μὴν ἔρθῃ ὁ παπποῦς στό βάπτισμα τοῦ ἐγγονοῦ, ὁ γιός κι ὁ πατέρας εἶναι στά μακαίρια»), ἢ νά παραβῇ τόν ὅρκο του.

Γιατί, τοῦ λέγω, εὐλογημένε, νά ὀρκισθῇ; Γιατί νά κάνῃς αὐτή τήν βλακεία; Ἐκεῖ ὁδηγοῦν οἱ ὅρκοι.

Μοῦ κάνει ἐντύπωση, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος σέ πολλές ἀπ' τίς ὁμιλίες του ξέφευγε ἀπ' τό θέμα του καί ἀναφερόταν στόν ὅρκο. Τόσο πολύ τόν ἐκαίγε τό θέμα αὐτό. Φαίνεται, ὅτι οἱ χριστιανοί τότε εἶχαν σέ καθημερινή χρῆσι τούς ὅρκους, ὅπως καί πολλοί σήμερα. «Μά τόν Θεό, μά τήν Παναγία, μά τήν ἀλήθεια. Νά μή σέ χαρῶ (οἱ μάνες στά παιδιά). Νά μή μέ βρῇ τό πρωῒ, νά μὴν ξημερώσω». Τούς ἔχουμε τούς ὅρκους γιά ψωμοτύρι! Δέν δίνουμε τόση σημασία καί ὅμως ὁ ὅρκος εἶναι μεγάλη ἁμαρτία.

ΟΡΚΟΙ ΜΕ ΑΜΑΡΤΩΛΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

— Ἄν καμμιά φορά πάνω στό θυμό ὀρκισθοῦμε, τί νά κάνουμε;

— Ἄν κάποτε κάνουμε τό λάθος καί ὀρκισθοῦμε, τότε, ἐάν μὲν ἡ τήρησις τοῦ ὅρκου δέν ἔρχεται σέ ἀντίθεσι μέ τίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου, ἄς τηροῦμε τόν ὅρκο. Ὅταν, ὅμως, τό ἀποτέλεσμα τῆς τηρήσεως του εἶναι ἁμαρτωλό, εἶναι προτιμότερη ἡ ἐπιπορκία. Ἄν κάποιος δηλαδή, εἰπῇ, «ὀρκίζομαι νά μὴν πάω στήν ἐκκλησία», πρέπει νά μετανοήσῃ καί νά μὴ τηρήσῃ τόν ὅρκο του. Εἶναι χειρότερο κακό τό νά μὴ πάω στήν ἐκκλησία ἀπό τό νά ἐπιπορκήσῃ. Ἡ λέγει, «ὀρκίζομαι νά μὴ ἐξομολογηθῶ», ἢ, «ὀρκίζομαι νά μὴ μιλήσω στή γυναῖκα μου» ἢ, «ὀρκίζομαι νά μὴ μιλήσω στά παιδιά μου». Ὅφειλε νά παραβῇ τόν ὅρκο του. Ἡ Ἐκκλησία στήν ὑμνογραφία τῆς ἀποτομῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου λέγει: «Εἶθε μή ὦμωσας, Ἡρώδη». Θά ἦταν προτιμότερο χίλιες φορές

να μὴν εἶχες δώσει τὸν ὄρκο σου, Ἡρώδη. «Εἰ δέ καὶ ὥμωσας, μὴ εὐ-
ώρηκσας»¹. Ἄπαξ δέ κι ἔκανες αὐτό τό μεγάλο σφάλμα, δηλαδή νά ὀρ-
κισθῆς, ἦταν προτιμότερο, νά μὴν εὐορκήσης, νά μὴ τηρήσης τὸν ὄρκο
σου. Ἦταν προτιμότερο νά παρέβαινε τὸν ὄρκο τοῦ καὶ νά μὴν ἀποκε-
φάλιζε τὸν Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο. Ἐκανε ἔγκλημα, γιὰ νά τηρήσῃ τὸν
ὄρκο. Προτιμότερη εἶναι ἡ ἐπιορκία, παρά ὁ φόνος.

Ἐάν, λοιπόν, ὁ ὄρκος, τὸν ὁποῖο ἀνόητα καὶ κακῶς κάναμε, ἔχῃ ἀ-
ποτελέσματα ἀμαρτωλά, εἶναι προτιμότερα ἡ ἐπιορκία.

ΟΡΚΙΖΟΜΑΙ - ΞΕΟΡΚΙΖΟΜΑΙ

— Ἡ *πρᾶξις τοῦ ὄρκου*, ἀπ' αὐτόν πού ὀρκίζεται καὶ λέγει π.χ., «μά
τὴν ἀλήθεια, θά κάνω αὐτό», δέν ἀνακαλεῖται; Δηλαδή, ἕνας πού ὀρκί-
σθηκε δέν μπορεῖ νά εἰπῇ «ὀρκίστηκα νά σέ δεῖρω, τώρα ξεορκίζομαι νά
μὴ σέ δεῖρω». Δέν ἀνακαλεῖται αὐτή ἡ *πρᾶξις*;

— Αὐτό, εἶπαμε, εἶναι ἐπιορκία. Ἡ μὴ τήρησις τοῦ ὄρκου εἶναι ἐπιορ-
κία. Δύο πράγματα ἔχουμε στήν παράβασι τοῦ ὄρκου, τὴν ψευδορκία
καὶ τὴν ἐπιορκία. Ψευδορκία ἔχουμε, ὅταν ἐκ τῶν προτέρων βεβαιώνου-
με κάποιο ψευδές πρᾶγμα ὡς ἀληθές. Ἐπιορκία ἔχουμε, ὅταν ἐκ τῶν ὑ-
στέρων δέν τηρήσουμε αὐτό πού εἶπαμε μέ ὄρκο ὅτι θά κάνουμε. Τό νά
εἰπῆς, «ὀρκίζομαι, ὅτι εἶδα τὸν τάδε χθές». Ἐνῶ δέν τὸν εἶδες, αὐτό εἶ-
ναι ψευδορκία. Τό νά εἰπῆς, «ὀρκίζομαι πῶς αὔριο θά ἔλθω νά σέ ἰδῶ»,
καὶ νά μὴ πᾶς, αὐτό εἶναι ἐπιορκία. Ὅταν, λοιπόν, ἔχουμε κάνει ὄρκο
(κακῶς, κάκιστα) καὶ ἡ τήρησις τοῦ ὄρκου δέν φέρῃ ἀμαρτωλά ἀποτελέ-
σματα, τότε κατ' ἀνάγκη πρέπει νά τὸν τηρήσουμε. Ὅταν, ὅμως, φέρῃ
ἀμαρτωλά ἀποτελέσματα, τότε θά παραβούμε τὸν ὄρκο. Ὁ ἄλλος μπο-
ρεῖ νά ὀρκισθῇ ὅτι θά σκοτώσῃ! Πρέπει νά σκοτώσῃ;

ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

— Ποιά ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν ὄρκο στὰ δικαστήρια;

— Ἡ Ἐκκλησία ἀνέχεται, κατ' ἄκραν οἰκονομίαν, τὸν ὄρκο στὰ δι-
καστήρια. Ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι δέν εἶναι μακριά ἡ ἡμέρα, πού ὁ ὄρκος θά
καταργηθῇ καὶ θά μπορῇ καθένας νά διαβεβαιώσῃ ἀπλῶς στό λόγο τοῦ,
στή συνειδήσει τοῦ. Πιστεύω, ὅτι κι ἀπ' τὰ δικαστήρια θά φύγῃ ὁ ὄρκος.
Ὡρίμασε πλέον ἡ ἰδέα. Ὁ λόγος μας νά εἶναι τό Ναί - Ναί καὶ τό Οὐ
- Οὐ.

Γιατί ἔχει δικαίωμα ὁ ἄθεος νά μὴν ὀρκίζεται καὶ τό δικαστήριο δέχε-
ται τὴν διαβεβαίωσι «ἐπὶ τῷ λόγῳ μου», καὶ δέν μπορεῖ νά πῇ τό ἴδιο ὁ
Ὁρθόδοξος Χριστιανός; Ἐχουν γίνει πολλές προσπάθειες ἀπὸ θεολό-
γους, νομικούς καὶ ἄλλους ἐπιστήμονες, προκειμένου νά καταργηθῇ ὁ
ὄρκος.

Ὁ ὄρκος δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μιά ἀδικία εἰς βάρος τῶν Χρι-
στιανῶν. Διότι, ἐνῶ ὁ Χριστιανός τρέμει τὴν ὥρα πού ὀρκίζεται καὶ προ-

σπαθεῖ νά μή τοῦ ξεφύγῃ οὔτε ἡ παραμικρή λεπτομέρεια ἀπό τήν πραγματικότητα, ὁ ἄλλος πηγαίνει, «παλαμίζει» τό Εὐαγγέλιο καί λέγει ὅσα ψέματα τοῦ ἔλθουν. Καί διά μέν τόν πιστό δέν χρειάζεται ὁ ὅρκος, διότι τηρεῖ τήν ἐντολή «οὐ ψευδομαρτυρήσεις». Ἀλλά καί γιά τόν ἄθεο ὁ ὅρκος δέν εἶναι δεσμευτικός, ἐφ' ὅσον τό Εὐαγγέλιο τίποτε δέν σημαίνει γι' αὐτόν.

Γιά μικροπράγματα οὔτε νά μνηύουμε οὔτε νά πηγαίνουμε μάρτυρες. Ἔρχεται π.χ. ἕνας καί σοῦ λέγει: «Ἐκανα μῆνυσι στόν τάδε γιά ἕνα μικροποσόν». «Κακῶς ἔκανες. Προτίμησε νά τοῦ χαρίσης τό ποσόν παρά νά πᾶς νά ὀρκισθῇς». Ἀλλ' ὅταν πρόκειται γιά μεγάλο γεγονός, γιά φόνο π.χ. δίδεις τήν μαρτυρία σου. Στό δικαστήριο θά εἰπῇς: «Κύριε Πρόεδρε, ἐγώ ὡς Ὁρθόδοξος Χριστιανός δέν θέλω νά ὀρκισθῶ, διότι τό Εὐαγγέλιο ἀπαγορεύει τόν ὅρκο». Σήμερα μερικοί πρόεδροι τό δέχονται. Ἄν σέ ὑποχρεώσουν, κατ' ἀνάγκην θά ὀρκισθῇς εἶναι ἕνα ἀναγκαῖο κακό, προκειμένου νά φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια.

Ἀσφαλῶς πρόκειται γιά ἁμαρτία, ἔστω καί ἀκούσια.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ΚΛΠ.

— Πρέπει νά καταργηθῇ ὁ ὅρκος στό στρατό καί στό πανεπιστήμιο;

— Ἄς ἐλπίσουμε, ὅτι κάποτε θά γίνῃ καί αὐτό. Τώρα ἔχουμε παντοῦ ὅρκους, πού οἱ πολλοί δέν τούς τηροῦν· γίνονται ἐπίορκοι. Ὀρκίζονται, ὅτι θά τηρήσουν τά καθήκοντά τους, καί ὅμως ἄλλοτε ἠθελήμενα καί ἄλλοτε ἀθέλητα, ἄλλοτε ἀπό τήν σύμφυτη στόν ἄνθρωπο ἀμέλεια ἢ ἀπό συναρπαγή, ὅλοι λίγο – πολύ παραβαίνουν ἐν μέρει τό καθήκον τους. Γιατί, λοιπόν, νά γινώμεθα ἐπίορκοι;²

ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΣ ΟΡΚΟΣ

— Γιά τόν Ἱπποκράτειο ὅρκο, πού εἶναι ἀπό τά παλαιότερα κείμενα, ἰσχύουν τά ὅσα εἶπατε;

— Ὁ Ἱπποκράτης καί εἰδωλολάτρης ἦταν καί δέν εἶχε τόν λόγο τοῦ Κυρίου πού ἀπαγορεύει τήν ὀρκωμοσία: «ἔστω ὁ λόγος ὑμῶν ναί ναί, οὐ οὐ»³. Τό περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ ὅρκου εἶναι πολὺ καλό καί μακάρι ὅλοι οἱ γιατροί νά τόν τηροῦσαν. Διότι μεταξύ τῶν ἄλλων λέγει: «Οὐδέ γυναικί πεσσόν φθόριον δώσω»· δηλαδή, δέν θά δώσω σέ ἔγκυο κάτι πού θά τῆς προκαλέσῃ ἔκτρωσι. Δέν ἐπέτρεπε τίς ἐκτρώσεις ὁ Ἱπποκράτης, καίτοι ζοῦσε στό σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας. Σήμερα βουλευτές βαπτισμένοι εἰς τό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος ψηφίζουν τήν νομιμοποίησί τους καί «χριστιανοί» ἱατροί τίς ἐκτελοῦν. Λοιπόν, ὁ Ἱπποκράτης ἐδικαιοῦτο νά εἰπῇ αὐτό τόν ὅρκο καί νά ἐπικαλεσθῇ τούς θεούς, τόν Ἀσκληπιό καί τούς ἄλλους, στούς ὁποίους τότε πίστευαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Σήμερα ὁ ἱατρός, ὁ πιστός ἱατρός, δέν ἔχει ἀνάγκη νά δώσῃ κανέναν ὅρκο. Διότι ὁ νόμος τοῦ Κυρίου εἶναι ἀρκετός γι' αὐτόν. Ἄν

τηρήση τόν νόμο τοῦ Θεοῦ, τί τόν χρειάζεται τόν ὄρκο; Πολύ περισσό-
τερα ἀπ' ὅσα λέγει ὁ ὄρκος τοῦ Ἱπποκράτη, λέγει ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ,
ἡ χριστιανική ἠθική.

ΟΡΚΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑΙ

Τό μεγάλο πρόβλημα δέν εἶναι τὰ δικαστήρια, οἱ ὑπηρεσίες κ.λπ. Δι-
ότι, ἐπί τέλους, πόσες φορές στή ζωή του θά πάη κάποιος στά δικαστή-
ρια; Δέν σημαίνει βεβαίως, ὅτι ἡ ἁμαρτία, ὅταν γίνη λίγες φορές, δέν εἶ-
ναι ἁμαρτία. Κάθε ἄλλο. Ἄλλ' ἐκεῖ, στά δικαστήρια, τέλος πάντων, εἶναι
ἀδύνατος ἀνάγκη· μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νά τό ἰδῇ ἀνεκτικά. Τό φοβερό
εἶναι οἱ καθημερινοί ὄρκοι. Ἄνευ λόγου ὁ ἄλλος ὀρκίζεται. «Ἐχω, λέ-
γει, τήν συνήθεια νά ὀρκίζωμαι, ἀπ' τό πρωῒ μέχρι τό βράδυ. Νά μή σέ
χαρῶ, νά μή ζήσω, νά μή σέ δῶ, νά μή μέ βρῇ ὁ χρόνος». «Σ' ὀρκίζο-
μαι στήν ζωή μου, στό παιδί μου!». Τί πράγματα εἶναι αὐτά; «Νά μή σέ
χαρῶ!». Τί θά πῇ αὐτό; Ἀνοησίες! Καθημερινά μάλιστα, πρό παντός οἱ
γυναῖκες. Πενῆντα ὄρκους τήν ἡμέρα μερικές!

«ΑΧ! ΕΓΩ ΣΕ ΣΚΟΤΩΣΑ...»

Ἀκοῦς κάποιες μάνδες «γιά ψύλλου πήδημα» νά λένε στό παιδί
τους: «Νά μή σέ 'βρῇ! Νά μή σώσης! Νά τσακισθῇ! Πανάθεμά σε...». Κι
ἄν καμμία φορά πάθῃ κάτι τό παιδί, τότε ἡ μητέρα ἐλέγχεται: «Ἄχ! —λέ-
γει— τό 'πα». Θυμᾶμαι μία στό χωριό μου, αἰωνία της ἡ μνήμη, πού ἔλεγε
στό γιό της, νά πάη ἀπό κακή σφαῖρα. Καί πῆγε ἀπό σφαῖρα ὁ καημέ-
νος. Κατόπιν πῆγε στήν πηγάδα τοῦ Μελιγαλᾶ καί κλαίγοντας ἔλεγε:
«Ἄχ! παιδάκι μου, ἐγώ σέ σκοτώσα, πού σέ καταριόμουν ἀπό κακή
σφαῖρα νά πᾶς!».

Ἀτάκτησε τό παιδί; Πέστε του, «κάτσε ἥσυχο· θά σέ τιμωρήσω!» ἢ
τό πολύ - πολύ δώστε του ἓνα χαστούκι. Καί ὅχι νά τό καταριέστε: «Νά
μή σέ βρῇ καί νά μή σώσης καί νά μή φθάσης καί νά σκοτωθῇς καί νά
τσακισθῇς!». Τί πράγματα εἶναι αὐτά; Βαρυτάτη ἁμαρτία ἡ κατάρα.

ΕΠΙΠΟΛΑΙΕΣ ΚΑΤΑΡΕΣ

— Γέροντα ἡ κατάρα πού λέγεται ἀπό συνήθεια πιάνει;

— Δέν ξέρω, ἄν καμμία φορά, ὁ Θεός ἐπιτρέψῃ νά πιάσῃ μία νά συνε-
τισθῇ αὐτός πού ἐπιπόλαια καταριέται. Γιά νά καταλάβῃ πόσο κακό
πράγμα εἶναι ἡ κατάρα. Βεβαίως, λέγει ἡ Παλαιά Διαθήκη, «ὥσπερ ὄρ-
νεα πέταται καί στρουθοί, οὕτως ἄρα ματαία οὐκ ἐπελεύσεται οὐδενί»⁴.
Δηλαδή, ὅπως τὰ πτηνά πετοῦν ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ καί δέν στέκονται
πουθενά, ἔτσι κι ἡ κακή κατάρα, ἡ ματαία κατάρα, δέν θά φθάσῃ σέ κα-
νένα. Αὐτό, ὅμως, κυρίως καί καί' ἐξοχὴν ἰσχύει ὅταν καταρώμεθα πρό-
σωπα πού δέν μᾶς φταῖνε. Ἀλλά δέν ξέρω, μήπως οἱ κατάρες τῶν μητέ-
ρων στά παιδιά πιάνουν κάποτε γιά δοκιμασία· γιά νά καταλάβουν οἱ

ἴδιες τό κακό πού κάνουν.

ΝΑ ΤΗΝ ΞΕΡΡΙΖΩΣΟΥΜΕ!

— *Όταν πολλοί ἄνθρωποι ὀρκίζονται ἢ βλασφημοῦν ἢ καταριῶνται μηχανικά, χωρίς νά συνειδητοποιοῦν αὐτό πού λένε, τότε τί γίνεται;*

— Δέν μπορούμε νά ποῦμε, ὅτι κάτι τό κάνω μηχανικά καί ἄρα δέν εἶναι ἁμαρτία. Καί πολλοί ἀπό αὐτούς πού βλασφημοῦν, αὐτό ἐπικαλοῦνται. «Δέν τό λέγω, πάτερ, μέ τήν ψυχή μου. Ἐκείνη ἀπό συνήθεια τό λέγω». Ἐκείνη ἀπό συνήθεια νά βλασφημοῦμε τόν Χριστό καί τήν Παναγία; Ἐκείνη ἀπό συνήθεια νά βρίζουμε τούς Ἁγίους; Τί θά πῇ αὐτό; συνήθισε ποτέ κανείς νά βρίζη τήν μητέρα του, τόν πατέρα του, τούς ἄρχοντες; Κι ἂν τό κάνη, δέν θά τόν πᾶνε φυλακή; Ἐάν πῇ κάποιος ἔξω, «ἐγώ ἔχω συνήθεια νά βρίζω τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ἢ τόν πρωθυπουργό, ἀλλά δέν τό κάνω ἐνσυνείδητα, τό λέγω ἀπό συνήθεια», θά πάη μέσα καί θά κοιτάξη ἔξω. Λοιπόν, τί θά εἰπῇ τό λέμε μηχανικά καί ἀπό συνήθεια; Βεβαίως, ὅποιος τό λέγει συνειδητά, ἔχει βαρύτερο κρῖμα· δέν ὑπάρχει ἀντίρρηση. Ἐκείνη δέν παύει νά εἶναι ἁμαρτία, καί μάλιστα ἁμαρτία βαρειά, καί ἡ βλασφημία ἀπό συνήθεια ἢ ἡ κατάρα ἢ ὁ ὅρκος ἢ ὁ τιδήποτε ἄλλο. Τί θά εἰπῇ συνήθεια; Αὐτή τήν συνήθεια νά τήν κόψουμε, νά τήν ξεριζώσουμε. Ἐάν πᾶμε στήν ἄλλη ζωή καί εἰποῦμε στόν Κύριο, «ξέρεις, ἀπό συνήθεια σέ βλασφημούσαμε», θά μᾶς εἰπῇ καί Ἐκεῖνος, «πιό πέρα εἶναι ἡ Κόλασις· ἄντε ἐκεῖ νά τήν συνηθίσῃς καί αὐτήν...»!

Λέγω σέ μερικούς: «Δάγκωσε τήν γλῶσσα σου· δάγκωσέ την νά ματώσῃ, νά πονέσῃ, νά ἰδῇς, θά βλασφημήσῃς, θά βρίσῃς;». Κάποτε μοῦ ἔλεγε ἕνας: «Πάτερ, ἕνα περίεργο πρᾶγμα· πάω νά βιδώσω μία βίδα, δέν βιδώνει. Αἱ! προσπαθῶ, προσπαθῶ, προσπαθῶ, δέν βιδώνει. Ἐάν πῶ μία βλαστήμια, βιδώνει ἀμέσως». Τοῦ λέγω: «Εἶναι ἀπλό τό πρᾶγμα! πολύ ἀπλό καί εὐεξήγητο. Ὁ διάβολος ἔχει καβαλλήσῃ τήν βίδα καί δέν τήν ἀφήνει νά βιδώσῃ γιά νά σέ κάνῃ νά βλασφημήσῃς. Ἐκείνη ὥρα πού βλασφημήσῃς, πέτυχε τόν σκοπό του καί ἔφυγε ἀπό τήν βίδα καί καβάλλησε ἑσένα. Τί νά τήν κάνῃ τήν βίδα πιά; Γί' αὐτό καί βιδώνει. Ἐάντί νά βλασφημήσῃς, δέν λές ἐκείνη τήν ὥρα, κάνοντας τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, «πίσω μου σ' ἔχω, σατανᾶ»; «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Νά δῇς, δέν θά βιδώσῃ ἡ βίδα;». Ἐάν εἰπῶ μία βλασφημία, λέγει, βιδώνει ἡ βίδα. Δηλαδή, ἡ βλασφημία εἶναι τό λάδι. Βάζει τό λάδι στή βίδα γιά νά βιδώσῃ!

ΘΕΙΑ ΔΙΚΗ;

— *Γέροντα, στά Ἰωάννινα σ' ἕνα καφενεῖο κάποιος καταφερόταν ἐναντίον τῶν ἱερέων γιά μία εἰκόνα πού δάκρυζε ἐκεῖ. Τοῦ λέει κάποιος: «ἂν πιστεύῃς ὅτι αὐτά τά κάνουν οἱ ἱερεῖς γιά νά μαζέψουν χρήματα, θά τό δείξῃ ἡ Παναγία». «Ἐάν τό δείξῃ», ἀπαντᾷ ὁ ὑβριστής. Κατόπιν βγαί-*

νει ἔξω ἀπό τό καφενεῖο καί πρὶν προλάβῃ νά ἀπομακρυνθῇ τριάντα, σαράντα μέτρα, περνάει ἓνα αὐτοκίνητο καί τόν συμπαράλιασε τελείως. Αὐτό εἶναι Θεία Δίκη;

— Συγκεκριμένα περιστατικά, δέν μπορούμε νά τά ἐρμηνεύουμε μέ ἀπόλυτο τρόπο, διότι προλαβαίνουμε τήν κρίσι τοῦ Θεοῦ. Γενικῶς, ὅμως, μπορούμε νά εἰποῦμε, ὅτι πολλές φορές συμβαίνει νά εἶναι καί Θεία Δίκη· νά τιμωρῇ ὁ Θεός τόν ἀσεβῆ, τήν ὥρα πού κάνει τήν ἀσέβειά του. Ὑπάρχουν, ὅμως, καί περιπτώσεις, στίς ὁποῖες ὁ Θεός ἀπλῶς παραχωρεῖ νά γίνῃ κάτι. Κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Ναζιανζινό, «ἐν χειρὶ Θεοῦ τά ἡμέτερα». Ὅλη ἡ ζωὴ μας εἶναι στά χέρια τοῦ Θεοῦ. «Οὐδέν ἀθεεῖ γίνεται», δέν γίνεται τίποτε χωρίς τόν Θεό. Ὅμως, ἄλλα ὁ Θεός τά θέλει καί τά εὐδοκεῖ καί ἄλλα δέν τά εὐδοκεῖ, ἀλλὰ ἀπλῶς τά παραχωρεῖ καί τά ἐπιτρέπει.

Τώρα, πότε ὁ Θεός κάνει τό ἓνα καί πότε τό ἄλλο; Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, μέ τό πεπερασμένο μυαλό μας, δέν μπορούμε νά τό διακρίνουμε κάθε φορά. Πολλές φορές ἡ Θεία Δίκη ἐπέρχεται ἀκαριαίως καί πλήττει τόν ἀσεβῆ. Αὐτό δέν εἶναι δυνατόν νά τό ἀρνηθοῦμε. Ὅσο κι ἂν μερικοὶ σύγχρονοι θέλουν νά ἐξορίσουν τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καί νά Τόν παραστήσουν ὅτι εἶναι μόνο ἀγάπη, ὅτι ἀνέχεται τά πάντα καί ἐπομένως δέν χρειάζεται νά Τόν φοβώμαστε. Κάνε ὅ,τι θέλεις, ἰσχυρίζονται, μόνο νά λές «ἀγαπῶ τόν Θεό».

Δέν συμφωνεῖ ἡ Ἐκκλησία μ' αὐτή τήν ἄποψι. Δέν συμφωνεῖ ἡ Ἀγία Γραφή, οὔτε οἱ Πατέρες. Τί λέγει στήν Ἀγία Γραφή γιά τόν Ἡρώδη; Φώναζε ὁ λαός κολακεύοντάς τον: «Θεοῦ φωνή καί οὐκ ἀνθρώπου»⁵. «Παραχρῆμα δέ ἐπάταξεν αὐτόν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τήν δόξαν τῷ Θεῷ, καί γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξε»⁶. Τόν Ἀνανιάν καί τήν Σαπφείρα τούς πάταξε τό Πνεῦμα τό Ἅγιον διὰ τοῦ Ἀπ. Πέτρου καί ἔπεσαν ἀμέσως κάτω νεκροί⁷. Δέν μπορούμε ν' ἀμφισβητήσουμε, ὅτι πολλές φορές ἡ Θεία Δίκη παρεμβαίνει αὐτοστιγμεί.

ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

— Μοῦ ἔχουν κάνει ἐντύπωσι μερικά περιστατικά ἀπό τήν ζωὴ τοῦ Κυρίου, ὅπως ἡ κατάρα τῆς συκῆς καί ὁ πνιγμός τῶν χοίρων. Πῶς συμβιβάζονται αὐτά μέ τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐλεήμονος;

— Ὁ Κύριος στά θαύματά του εἶχε ἐκδηλώσει μόνο εὐεργετική δύναμι. «Διῆλθε εὐεργετῶν καί ἰώμενος πάντας»⁸. Πέρασε τήν ζωὴ Του εὐεργετώντας καί θεραπεύοντας ὅλους ἀνεξαιρέτως καί σώζοντας ἁμαρτωλοὺς. Ἐπρεπε ὅμως νά δείξῃ καί τήν τιμωρητικὴ Του δύναμι. Ἀκριβῶς γιά νά ξέρουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι δέν εἶναι μόνο ἀγάπη καί ἔλεος, ἀλλὰ εἶναι καί δικαιοσύνη.

Δέν ἤθελε βεβαίως νά δείξῃ στήν πρώτη Του παρουσία τήν τιμωρητικὴ Του ἐξουσία πάνω στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἴδιος εἶπε: «Οὐκ ἦλθον

ἵνα κρίνω τόν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τόν κόσμον»⁹. Τότε ἦλθε νά σώσῃ. Θά ἔλθῃ ὅμως ἡ ἡμέρα, πού θά κρίνῃ τόν κόσμο.

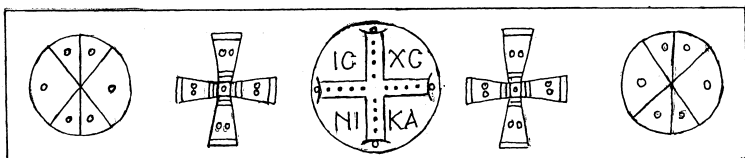
Ἐπειδή δέν ἤθελε, λοιπόν, νά ἐκδηλώσῃ τήν τιμωρητική Του δύναμι πάνω σέ ἄνθρωπο, τήν ἐκδηλώνει σέ ζῶα, σέ δένδρο. Γιά νά δείξῃ καί στούς μαθητές Του καί στούς ἄλλους πού τό ἔμαθαν, ὅτι εἶναι κάτοχος ὄχι μόνο εὐεργετικῆς, ἀλλά καί τιμωρητικῆς δυνάμεως. Ὅτι δέν εἶναι μόνο ἀγάπη καί ἔλεος, ἀλλά καί δικαιοσύνη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Στιχηρό ἰδιόμελο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς 29ης Αὐγούστου.
2. Ἀσφαλῶς ἐδῶ ὁ Γέροντας δέν ἐννοεῖ νά μήν ὀρκιζώμαστε γιά νά εἴμαστε ἀσύδοτοι. Γιά τόν Χριστιανό ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος συνιστᾷ ἁμαρτία. Ὁ Χριστιανός δέν χρειάζεται τόν ὄρκο, γιά νά ἀναγκασθῇ νά ἐκτελέσῃ τό καθῆκον του.
3. Ματθ. ε' 37.
4. Παρ. κς' 2.
5. Πράξ. ιβ' 22.
6. Πράξ. ιβ' 23.
7. Πράξ. ε' 5, 10.
8. Πράξ. ι' 38.
9. Ἰωάν. ιβ' 47.

Ἀρχιμανδρίτης ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου
ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΟΡΚΟΣ

ρκος εἶναι ἡ ἐπὶ κληση τοῦ Θεοῦ ἢ κάποιου ἱεροῦ προσώπου ἢ πράγματος γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς ἀλήθειας κάποιας διαβεβαιώσεως ἢ τῆς εὐλικρίνειας κάποιας ὑποσχέσεως.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, καὶ εἰδικότερα στὸν Μωσαϊκὸ Δεκάλογο, (᾽Εξόδ. κ' 7. γ' ἐντολή) ἀπαγορεύεται καταρχὴν καθε «ἐπὶ ματαίῳ» χρῆση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ: «Οὐ λήψαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ». Δέν θά χρησιμοποιοῖσεις μάταια τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ σου, κάνοντας ψεύτικο ὄρκο γιὰ ὁποιοδήποτε γήινο πράγμα ἀπὸ φόβο ἀνθρώπου ἢ ἀπὸ ντροπὴ ἢ γιὰ δικό σου κέρδος. Γιατί ἡ ἐπιρκία εἶναι ἄρνηση τοῦ Θεοῦ. Ἡ θέση αὐτὴ δέν ἀποκλείει τὴ χρῆση τοῦ ὄρκου. Ἀντίθετα μάλιστα τὴν προϋποθέτει, ἀλλὰ τὴν περιορίζει σέ σοβαρά πράγματα. Ἐκεῖνο πού ἀπαγορεύεται στὸν Ἰσραηλίτη εἶναι ἡ ψευδορκία ἢ ἡ ψευδομαρτυρία. Στὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐμφανίζεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός νά ὀρκίζεται μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους. Ἔτσι ἔχουμε τὸν ὄρκο τοῦ Θεοῦ στὸν Ἀβραάμ, στὸν Δαυὶδ καὶ σέ ἄλλους. Ὅπως εἶναι γνωστό, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ Θεός παρουσιάζεται νά μετανοεῖ γιὰ ἐνέργειες ἢ παρακωρήσεις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐξαιτίας τῆς ἀχαριστίας τους. Ὁ ὄρκος λοιπὸν τοῦ Θεοῦ, πού συνοδεύει τὶς ὑποσχέσεις καὶ τὶς ἐπαγγελίες του, ὑπογραμμίζει ἀπὸ τὴ μιά πλευρὰ τὸν ἀμετάκλητο χαρακτὴρ τῶν ἀποφάσεων του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν σπουδαιότητα τοῦ περιεχομένου τους.

Γενικά στὴν Π. Διαθήκη δέν ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀπαγόρευση τοῦ ὄρκου, παρὰ μόνο αὐτοῦ πού γίνεται στὸ ὄνομα ψεύτικων θεῶν. Ὁ ὄρκος χρησιμοποιεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ἢ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐξαιτίας τοῦ ψεύδους πού ἐπικρατεῖ στὶς κοινωνικὲς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς σκληροκαρδίας πού τοὺς διακρίνει στὶς σχέσεις τους μέ τὸν Θεό. Εἶναι μάλιστα γνωστό ὅτι κατὰ τοὺς μεταγενέστερους χρόνους, καὶ κυρίως κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὄρκος εἶχε πάρει τέτοια ἔκταση καὶ ἡ διατύπωσή του εἶχε ἀποκτήσει τέτοια ποικιλομορφία στὴν ἰσραηλιτικὴ κοινωνία, ὥστε νά ὑπάρχει γύρω ἀπὸ αὐτὸν ἀσύλληπτη περιπτωσιολογία.

Κι ὁ Κύριος συνεπλήρωσε ὅτι δέν πρέπει νά ὀρκιζόμαστε καθόλου, ἀλλὰ νά λέμε τό ναί — ναί καὶ τό ὄχι — ὄχι: «ἔστω δέ ὁ λόγος ὑμῶν ναί ναί, οὐ οὐ· τὸ δέ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν». (Ματθ. ε' 37).

Νά μὴν ὀρκίζεσαι, λοιπὸν, καθόλου. Ν' ἀποφεύγεις τελείως τὸν ὄρ-

κο, γιατί από τόν ὄρκο ἔρχεται ἡ ἐπιπορκία, πού ἀποξενώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τό Θεό καί κατατάσσει τόν ἐπιόρκο μέ τούς παρανόμους. Ἄν λές παντοτινά τήν ἀλήθεια, θά σέ πιστεύουν ὅπως ἄν ἔπαιρνε ὄρκο. (Ἄς μή ξεχνοῦμε ποτέ τόν μῦθο τοῦ Αἰσώπου μέ τόν ψεύτη βοσκό). Κι ἄν ποτέ συμβεῖ νά ὀρκιστεῖς, πράγμα πού πρέπει νά ἀπεύχεται, ἐφ' ὅσον μέν πρόκειται γιά κάτι σύμφωνα μέ τό θεῖο νόμο, θά τό ἐκτελέσεις ὡς νόμιμο, ἀλλά θά θεωρήσεις φταίχτη τόν ἑαυτό σου γιά τήν ὀρκοδοσία, καί μέ ἐλεημοσύνη, ἱκεσία, πένθος καί κακοπάθεια τοῦ σώματος θά ζητήσεις τό ἔλεος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε νά μὴν ὀρκίζεσαι διόλου (Μάτθ. ε' 34). Ἄν πάλι ὀρκίστηκες γιά κάτι παράνομο, πρόσεξε μὴν τυχόν τό ἐκτελέσεις, ἐπειδή πῆρες ὄρκο, γιά νά μή σέ κατατάξει ὁ Θεός μέ τόν προφητοκτόνο Ἡρώδη, πού, γιά νά μὴν ἀθετήσῃ τόν ὄρκο του, ἀποκεφάλισε τόν Τίμιο Πρόδρομο (Ματθ. ια' 7-12). Ἀθέτησε καλύτερα τόν παράνομο ἐκεῖνο ὄρκο, βάλε νόμο στόν ἑαυτό σου νά μὴν ὀρκιστεῖς ποτέ πιά καί ζῇτα τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, χρησιμοποιώντας πιό ἐπίπονα τά παραπάνω φάρμακα μαζί μέ δάκρυα. Ὅπως χαρακτηριστικά λέγει ὁ σύγχρονος μας μακαριστός Γέροντας Ἀρχιμ. Σωφρόνιος Σαχάρωφ (Ἱ. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ Ἀγγλίας): «Οἱ ἐντολές δέν ἀποτελοῦν ἀπλῶς ἓνα νομικό κώδικα — πρὸς τόν ὁποῖον ὅταν συμμορφωθεῖ ὁ ἄνθρωπος πού δουλεύει στό «παρά φύσιν» θά ἀμειφθεῖ μέ τήν σωτηρία — σάν ἐξωτερική ἐπιβράβευση τοῦ ἀγώνα του ἀλλά ἀποτελοῦν «προβολή τῆς Αἰωνιότητος στό γήινο ἐπίπεδο». Γι' αὐτό ὁδηγοῦν σπὴν κάθαρση καί «διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος» στή «θεία μετουσία».

Ὅπως ἅγιος καί σεβαστός εἶναι ὁ Θεός, ἄλλο τόσο ἅγιο καί σεβαστό πρέπει νά εἶναι καί τό ὄνομά του, πού ἐκφράζει τήν ἀπειρη οὐσία καί τίς θεῖες του ἐνέργειες. Ὁ Θεός νομοθετεῖ τό σεβασμό τοῦ ὀνόματός του σάν μιά πιστοποίηση τῆς σοβαρότητας τῆς σχέσεως πού σφυρηλατεῖ ἡ Διαθήκη του μέ τό λαό του. Διότι, ὅπου τό ὄνομά του ἀλόγιστα διασύρεται, ἐκεῖ δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀγάπη, σεβασμός καί πιστότητα, ὁπότε ἡ Διαθήκη τοῦ Θεοῦ κιβδηλεύεται. Στήν ἐντολήν ἀπαγορεύεται ἡ «ἐπί ματαίῳ», δηλαδή ἡ χωρίς σοβαρό λόγο ἀναφορά καί χρήση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τόσο συχνές στίς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πρόχειρη καί ἄνευ λόγου λήψη τοῦ θεῖου ὀνόματος σημαίνει ἔλλειψη ἐκτιμήσεως καί σεβασμοῦ. Ἄν ὁ συνετός ἄνθρωπος κρύβει τά ἱερά καί τά ὁσια του βαθιά μέσα στήν ψυχὴ του, δέν τά προσφέρει ἀλόγιστα οὔτε τά διαπομπεύει, πόσο περισσότερο τό πανάγιο ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὀφείλει νά κρύβει στά βάθη τῆς καρδίας του, νά τό τιμᾷ ἐν σιγῇ καί νά τό λατρεύει! Ἀπαγορεύει ὁ Θεός καί τιμωρεῖ αὐστηρά τήν πρόχειρη χρήση τοῦ ὀνόματός του πού γίνεται τόσο ἐπιπόλαια εἴτε γιά νά δοθεῖ σοβαροφάνεια στά λεγόμενα τῶν ἀνθρώπων εἴτε καί νά βεβαιωθεῖ ἡ ἀλήθεια τῶν πράξεών τους. Ἀπαγορεύει τόν πρόχειρο ὄρκο καί πολὺ περισσότερο τήν ψευδορκία, πού εἶναι διασυρμός τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ, σύμπτωμα ποταπότητος ψυχῆς. Ἡ ἀπαγόρευση τῆς «ἐ-

πί ματαίῳ» λήψεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἐξυπακούει φυσικά τή χρησιμοποίησή του σέ περιπτώσεις σοβαρές πού ἀνακύπτουν στήν καθημερινότητα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Ὁ Κύριος θά συμπληρώσει ἀργότερα τόν Νόμο στό σοβαρό ζήτημα τοῦ ὅρκου. Πῶς εἶναι ἀλήθεια δυνατόν ὁ βλάσφημος νά δεῖ πρόσωπο Θεοῦ;

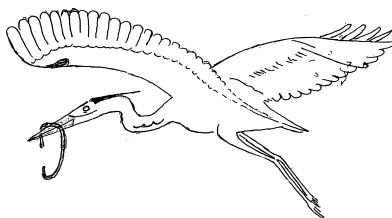
«Πάλιν ἠκούσατε ὅτι εἰπώθηκε τοῖς ἀρχαίοις οὐκ ἐπιорκίσεις, ἀποδώσεις δέ τῷ Κυρίῳ τούς ὅρκους σου». «*Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν μή ὁμόσαι ὅλως. Ἔστω δέ ὁ λόγος ὑμῶν ναί ναί, οὐ οὐ*» (Ματθ. ε' 34). Ἐγὼ δέ σᾶς λέγω νά μήν ὀρκίζεσθε καθόλου· οὔτε στόν οὐρανό, διότι ἐκεῖ εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ· οὔτε στή γῇ, διότι αὐτή εἶναι ὑποπόδιο τῶν ποδῶν του· οὔτε στά Ἱεροσόλυμα, διότι εἶναι πόλις τοῦ μεγάλου Βασιλέως (τοῦ Θεοῦ)· μήτε στήν κεφαλή σου νά ὀρκισθεῖς, διότι δέν μπορείς μέ τή θέλησή σου νά κάνεις μία τρίχα τῆς ἀπό ἄσπρη σέ μαύρη. Ἄς εἶναι δέ ὁ λόγος σου ἓνα ναί ἢ ἓνα ὄχι. Ὅ,τι εἶναι πέρα ἀπό αὐτά προέρχεται ἀπό τόν πονηρόν».

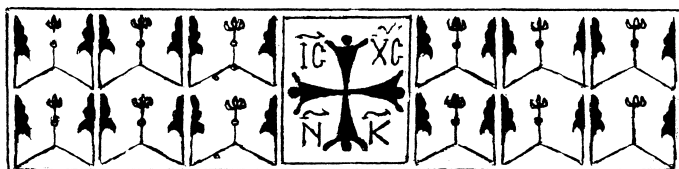
Ὁ Χριστός δέν κατήργησε καμμιά ἀπό τίς προσταγές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, γιατί ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν μετατρέπεται, οὔτε τελειοποιεῖται καί πολύ περισσότερο δέν καταργεῖται. Ἐξ ἄλλου αὐτό τό ἐδήλωσε ἀπερίφραστα ὁ Χριστός γιά νά μήν ἔχουμε ἐπ' αὐτοῦ τήν παραμικρή ἀμφιβολία: «*Μή νομίσετε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τούς Προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλά πληρῶσαι!*» (Ματθ. ε' λ, 17).

Σέ ἀντιδιαστολή πρὸς τόν νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί τήν πράξη τῶν Ἰουδαίων, ἀπαγορεύει ἀπόλυτα τή χρήση τοῦ ὅρκου: «*Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν μή ὁμόσαι ὅλως*». Ἀκόμα διευκρινίζει ὅτι ὅρκος εἶναι ὄχι μόνο ἡ ἐπὶ κληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί ἡ ἐπὶ κληση ὁποιουδήποτε ἄλλου ἱεροῦ ὀνόματος ἢ πράγματος, ἐπουρανίου ἢ ἐπίγειου.

Ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, στίς διδασχές του λέγει σχετικῶς: «Νά ἀπέχωμεν, ἀδελφέ μου, νά μήν ὀρκιζώμεθα εἰς τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἢ νά κάμνωμεν ὅρκους καί νά ὀνομάζωμεν τούς Ἁγίους μας, ἢ ὁποῦ ὁμνύουν κάποιοι ἄγνωστοι τό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνους! Φωτιά πύρινη τούς καίει καί τούς φλογίζει».

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

ΟΥ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΗΣΕΙΣ. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΨΕΜΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΡΚΟ

τὴν ἀνυπέρβλητη ἐπὶ τοῦ ὅρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στήν ὁμιλία πού ἀποτελεῖ τόν «καταστατικό χάρτη» τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἀναφέρει ὁ Χριστός σχετικά: *Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιорκήσεις ἀποδώσεις δέ τῷ Κυρίῳ τούς ὅρκους σου. Ἐγὼ δέ λέω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιον ἐστὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως, μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴ ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἔστω δέ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ. Τό δέ περισσόν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν¹. Ἡ χρῆσις τοῦ ὅρκου στή Καινὴ Διαθήκη λοιπόν, ἀποτελεῖ κατάφορη παραβίασις τῆς ρητῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπαγορεύεται. Οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ὀρκίζονται ἀλλὰ πρέπει τό ναί τους νὰ εἶναι ναί καὶ τό ὄχι ὄχι.*

Ὡστόσο, στήν Παλαιὰ Διαθήκη τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Ἡ δευτέρη ἐντολή στό Μωσαϊκό δεκάλογο ἀπαγορεύει τὴ χρῆσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ «ἐπὶ ματαίῳ»². Ἡ ἐντολή αὐτὴ δὲν ἀπαγορεύει τὴ χρῆσις τοῦ ὅρκου ἀλλὰ τὴν περιορίζει σέ θέματα σοβαρά. Ἐκεῖνο πού ἀπαγορεύει τὴν ψευδομαρτυρία ἢ τὴν ψευδορκία εἶναι ἡ ἐνάτη ἐντολή³. Ὁρκος εἶναι ἡ ἐπὶ κλησις τοῦ Θεοῦ ἢ κάποιου ἱεροῦ προσώπου γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς ἀλήθειας κάποιας διαβεβαιώσεως ἢ τῆς εἰλικρίνειας κάποιας ὑποσχέσεως⁴. Ἐξυπακούεται ὅτι μέ παράβασις τοῦ ὅρκου, πού ὀνομάζεται ψευδορκία ἂν ἀφορᾷ παράβασις ὅρκου ἀληθείας πού ἔχει σχέση μέ τό παρελθόν ἢ ἐπιορκία ἂν ἀφορᾷ παράβασις ὑποσχέσεως, ὁ ὀρκιζόμενος παραδίδεται στήν κρίσις τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ἐτοιμος νὰ ὑποστῇ τίς συνέπειες τῆς ἀναλήθειάς του. Γενικά ὁ ὅρκος προϋποθέτει ὅτι ὁ ὀρκιζόμενος εἶναι πιστός καὶ ἔχει «φόβο Θεοῦ» γιατί γιὰ τόν ἀθεόφοβο δὲν ἔχει κάποιο νόημα. «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις» εἶναι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν εἶναι βέβαια λίγο πράγμα νὰ πεῖς ψέμα μπροστά στό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ λέει ὁ ἅγιος Νικόλαος Βελιμήροβιτς. Δὲν εἶναι μικρὸν πράγμα νὰ φωνάξεις «Ὁρκίζομαι στόν Ζῶντα καὶ παντοδύναμο Θεό, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι ψέμα ἢ ὅτι αὐτό τό ψέμα εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅπως ἐγὼ εἶπα ὀρθά ἔτσι νὰ μέ βοηθήσει ἐμένα ὁ Θεός»⁵.

Βέβαια ἐνῶ τὰ πράγματα ἀπὸ θεολογικὴ πλευρὰ εἶναι ξεκάθαρα καὶ ὁ ὅρκος εἶναι ἀπαράδεκτος, πολλὲς φορές ἐπειδὴ ἔχει καθιερωθεῖ στοῦ πλαισίου τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὑπάρχουν καὶ διάφορες ἀλληλοσυγκρουόμενες ἀπόψεις. Χαρακτηριστικά, ὁ Δεκάλογος ὡς σύντομο καὶ περιεκτικό κείμενο χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα κατὰ τὴν Τουρκοκρατία. Μέσα ἀπὸ τίς ἐρμηνεῖες πού δόθηκαν στίς ἐπιμέρους ἐντολές του, μπορεῖ κανεὶς νὰ διαπιστώσει τὴν πολυμορφία τῶν ἀπόψεων τῆς ἐποχῆς καθὼς καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων στὴν ὀρθόδοξη θεολογία. Πολὺ ἐνδιαφέρουσα σχετικὰ μὲ τὸ θέμα καὶ ὅσους θὰ ἤθελαν περισσότερες λεπτομέρειες εἶναι ἡ διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ πατρὸς Βασίλειου Καλιακμάνη μὲ θέμα «Ἡ χρῆσις τοῦ Δεκάλογου στὴν Τουρκοκρατία»⁶. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐν λόγω ἐργασία, γιὰ τὸν ὅρκο οἱ γνῶμες τῶν Ἱερῶν συγγραφέων διίστανται. Ὅρισμένοι συγγραφεῖς ἀποδέχονται ἔμμεσα τὸν ὅρκο καὶ καταφέρονται κατὰ τῆς ψευδομαρτυρίας καὶ τῆς ἐπιπορκίας. Γιὰ αὐτοὺς, ὁ ὅρκος ἐπιτρέπεται, ὅταν ὑπάρχει «δίκαιη πρόφασις» Μιά ἄλλη ὁμάδα συγγραφέων δέχεται τὸν θεσμοποιημένο ὅρκο στοῦ δικαστήριου θεωρώντας τὸν μάλιστα ὡς ὑποχρεωτικό, φτάνει ὁ χριστιανὸς νὰ μὴν ψευδομαρτυρήσῃ. Ὁ Πλάτων, Μητροπολίτης Μόσχας, παρατηρεῖ ὅτι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Δεκάλογου οἱ βλάσφημοι, οἱ ἐπιόρκοι, καὶ «ὅσοι χωρὶς ἀνάγκης ἔχουσιν εἰς τὸ στόμα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ», συγχωροῦνται ὁμως οἱ Χριστιανοί, ὅταν «μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ κρίτηριον», καὶ ὅταν κάποια νόμιμη ἐξουσία ζητᾷ ἀπὸ αὐτοὺς τὸν ὅρκο. Ὁ Μισαήλ Ἀποστολίδης ὑποστηρίζει ὅτι τὸ «μὴ ὁμόσαι ὅλως» ἀφορᾷ τοὺς ἀλλόκοτους ὅρκους τῶν Ἰουδαίων. Ἀφορᾷ δηλαδὴ τὴν κατάχρησις τοῦ ὅρκου καὶ ὄχι τὴν νόμιμη χρῆσις. Ἔτσι, σύμφωνα πάντα μὲ αὐτὸν ὁ ὅρκος ἐπιτρέπεται ὅταν «νόμιμα» καὶ «δίκαια» ζητεῖται ἀπὸ τίς πολιτικές, δικαστικές καὶ ἐκκλησιαστικές ἀρχές. Βέβαια, ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ ὁ πατὴρ Βασίλειος, οἱ παραπάνω συγγραφεῖς εἶναι τελείως ἀνυποψίαστοι γιὰ τὸν ἀπόλυτο χαρακτῆρα τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν. Καὶ εἶναι πολὺ εὐκόλο νὰ ἐπικαλεσθεῖ κανεὶς ἀνάλογες δικαιολογίες, γιὰ νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν παράβασις καὶ τῶν ἄλλων ἐντολῶν τοῦ Δεκάλογου⁷.

Τέλος μιά τρίτη ἄποψη, φωτισμένων καὶ χαρισματοῦχων διδασκάλων, ἀπορρίπτει κάθε μορφὴ ὀρκωμοσίας, θέσθι σύμφωνα ὁμόφωνη μὲ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπισημαίνει ὅτι ὁρκὸς στοῦ Εὐαγγέλιου πού ἀπαγορεύει τὸν ὅρκο ἀποτελεῖ ὕβρη καὶ καθαρὴ παραφροσύνη⁸. Ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει ὅτι ὁ ὅρκος ἀπαγορεύτηκε μιά γιὰ πάντα⁹. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐπίσης ἀπορρίπτει τελείως τὸν ὅρκο γιὰτὶ ἀκόμη καὶ σὲ περίπτωσις εὐορκίας, δέν παύει ὁ ἄνθρωπος πού ὀρκίστηκε νὰ εἶναι παραβάτης τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ¹⁰.

Στὴν διαμάχη πού προέκυψε λόγῳ τῶν διαφορετικῶν ἀπόψεων μετὰ τὴν ἀνασύστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, πῆρε θέσθι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὅπου μὲ ἐγκύκλιο ἐπιστολὴ «πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὁρθόδοξους» τὸ 1849, ἡ ὁποία καὶ συνυπογράφεται ἀπὸ τοὺς προκαθήμενους τῶν τριῶν ἄλλων πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων, καυτηριάζει μὲ δριμύτητα

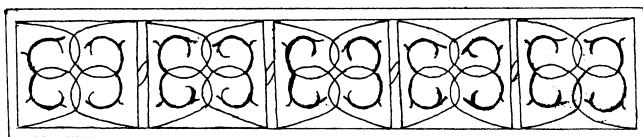
τὴν ἀποψη ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις δὲν ἀπαγορεύει τὸν ὄρκο¹¹. Ὑποθέτοντας, πέραν τῆς ξεκάθαρης ἀπαγόρευσης στὴν ἐπὶ τοῦ Ὑποφύλακτος ὁμιλία, ἡ χρησιμότητα τοῦ ὄρκου εἶναι πολὺ ἀμφισβητήσιμη, καθὼς ὅπως λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος «Ἐάν πιστεύεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι φιλαλήθης, μὴν τὸν ἐξαναγκάσεις νὰ ὀρκιστεῖ. Ἐάν πάλι γνωρίζεις ὅτι ψεύδεται, μὴν τὸν ἀναγκάσεις νὰ ἐπιορκήσῃ»¹². Στὴν Κύπρο, ὁ χριστιανὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπικαλούμενος τὴ θρησκεία του ἡ ὁποία δὲν ἐπιτρέπει ὄρκο, νὰ δίνει βεβαίωση σύμφωνα μὲ τὸν Περί Ποινικῆς Δικονομίας Νόμο πού ἀναφέρει: «Νοεῖται ὅτι πρόσωπο, πού ἐνίσταται νὰ ὀρκιστεῖ καὶ πού ἀναφέρει ὡς λόγο τῆς ἐνστασι αὐτῆς εἶτε ὅτι δὲν θρησκεύεται εἶτε ὅτι τὸ νὰ ὀρκιστεῖ ἀντίκειται στὴ θρησκεία του (τὸ γεγονὸς καταχωρεῖται στὰ πρακτικὰ τῆς διαδικασίας), δικαιούται, ἀντὶ νὰ ὀρκιστεῖ νὰ προβεῖ σὲ βεβαίωση ἀφοῦ ὑποσχεθεῖ καὶ δηλώσει ἐπίσημα ὅτι ἡ μαρτυρία πού θὰ δοθεῖ ἀπὸ αὐτὸ στό Δικαστήριον εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅλη ἡ ἀλήθεια, καὶ τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ βεβαίωση αὐτὴ ἔχει τὴν ἴδια ἰσχὺ καὶ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ὡσάν αὐτὸς νὰ εἶχε ὀρκιστεῖ»¹³.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ματθ. ε' 34.
2. Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ, ἔξοδ. κ' 7.
3. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρία ψευδῆ, ἔξοδ. κ' 16.
4. Γεώργιου Μαντζαρίδη, Χριστιανικὴ Ἠθικὴ II, ἔκδ. Π. Πορναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 483.
5. Ἁγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, *Δρόμος δίχως Θεοῦ δὲν ἀντέχεται...*, ἔκδ. Ἐν πλῶ, σ. 298.
6. Βασιλείου Καλλιακμάνη, *Ἡ χρῆσις τοῦ Δεκάλογου στὴν Τουρκοκρατίαν*, ἔκδ. Π. Πορναρά, Θεσ. 1988.
7. Βασιλείου Καλλιακμάνη, *Ἡ χρῆσις τοῦ Δεκάλογου στὴν Τουρκοκρατίαν*, ἔκδ. Π. Πορναρά, Θεσ. 1988, σ. 108-117.
8. Ἰω. Χρυσόστομος, *Εἰς Ἀνδριάντα* 15, 5, PG 49, 160.
9. Βλ. Μ. Βασιλείου, Κανὼν 29.
10. Γρηγορίου Παλαμά, *Δεκάλογος τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας* 3, ἔκδ. Π. Χρήστου, Γρηγορίου τοῦ Παλαμά, *Συγγράμματα*, τόμ. 5, σ. 254-5.
11. Γεώργιου Μαντζαρίδη, Χριστιανικὴ Ἠθικὴ II, ἔκδ. Π. Πορναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 490.
12. Ἰω. Χρυσόστομος, *Εἰς ἀνδριάντα* 15, 5, PG 49, 161.
13. Ὁ Περί Ποινικῆς Δικονομίας Νόμος, Κεφ. 155, 55.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

Βασίλειου Χαλαλάμπους

«ΤΗΙ ΔΕ ΗΜΕΡΑΙ ΤΗΙ ΕΒΔΟΜΗΙ ΣΑΒΒΑΤΑ ΚΥΡΙΩΙ ΤΩΙ ΘΕΩΙ
ΣΟΥ, ΟΥ ΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΝ ΑΥΤΗΙ ΠΑΝ ΕΡΓΟΝ» (Έξόδ. κ' 9)

νήσθητι τὴν ἡμέρα τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. Τῇ δέ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον» (Έξόδ. κ' 9), ἀναφέρει ἡ 4η ἐντολή. Γιά τούς Χριστιανούς ἡ ἑβδόμη ἡμέρα εἶναι ἡ Κυριακή ἡμέρα. Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς καθιερώθηκε ἀπό τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο.

Γιά τὴν ἀργία τῆς Κυριακῆς ἀγωνίστηκε ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, γιά νά μεταφερθεῖ τό παζάρι τῆς Κυριακῆς τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, γεγονός πού ἐνόχλησε τούς Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι τόν συκοφάντησαν στούς Τούρκους καὶ ἀκολούθησε τό μαρτύριό του.

Ὁ Ἅγιος Παῖσιος ἐπέμενε πολύ στὴν τήρηση τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς. Σέ κάποιον πού τοῦ εἶπε πῶς δουλεῖ μερικές Κυριακές, στά λίγα χωράφια πού εἶχε, ὁ Ἅγιος Παῖσιος τοῦ ἀνέφερε τὰ ἑξῆς: «Ξέρω ἓνα, ἐκεῖ πέρα, χωρικό ὁ ὁποῖος εἶχε ἓνα σκαπτικό μηχανήμα καὶ δούλευε τίς Κυριακές. Ε... ὅ,τι ἔβγαζε τα ἔδινε ὅλα στούς γιατρούς γιά τό παιδί του. Κάποια στιγμή, ὅμως, τόν πείραξε ὁ λογισμός ὅτι δέν τιμᾷ τὴν ἀργία πού εἶναι ἀφιερωμένη στόν Θεό, σταμάτησε νά δουλεῖ τίς Κυριακές καὶ ἀπό τότε τό παιδί του ἔγινε ἐντελῶς καλά. Πρόσεξε καὶ σύ μήπως, ὅ,τι βγάζεις τὰ δίνεις στό τέλος στούς γιατρούς»*.

Εἶναι πολύ σημαντικό νά ἀγωνιστεῖ ὁ Χριστιανός γιά νά μὴν καταργηθεῖ ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς. Ἐπὶ τούτου ἀναφέρει χαρακτηριστικά ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Καψάνης ὅτι «τό μαρτυρικό μας φρόνημα ὡς Χριστιανῶν σήμερα μπορεῖ νά φανερωθεῖ μεταξύ ἄλλων καταστάσεων, πού ἤδη ὑφιστάμεθα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄρνηση νά ἐργασθοῦμε τὴν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἀπὸ ἀγάπη καὶ πίστη στόν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἔχυσε τό Τίμιο Αἷμα Του στόν Σταυρό, καὶ «τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων», δηλαδή τὴν Κυριακή, ἀνεστήθη ἀπὸ ἀπειρη ἀγάπη γιά μᾶς» (Περιοδικό «Ὁ Ὁσῖος Γρηγόριος» τεύχος 38, 2013).

Ἡ τέταρτη ἐντολή πρέπει νά τηρεῖται μέ χριστιανική ἀρχοντιά. Ἡ τήρηση τῆς ἐντολῆς αὐτῆς, ὅπως καὶ κάθε ἄλλης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ πρέ-

* «Σκεῦος ἐκλογῆς», Ἱερομονάχου Χριστοδούλου Ἀγιορείτου, ἔκδοση Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου «Παναγία ἡ Φοβερὰ Προστασία».

πει εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης. «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν μέ ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν» (Ἰω. ιδ' 21). Αὐτό πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψη τοῦ ὁ τηρητῆς τῆς ἐντολῆς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλης θείας ἐντολῆς.

Ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης ἡ τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν. Φανερῶνει τὴ χριστιανικὴ ἀρχοντιά τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης. Αὐτό εἶναι τὸ πραγματικὸ κάλλος τῆς τήρησης τῶν θείων ἐντολῶν. Καὶ τὸ ἀντιμίσθιο λοιπὸν τῆς τήρησης τῆς θείας αὐτῆς ἐντολῆς, ὅπως καὶ ἡ τήρηση κάθε ἄλλης θείας ἐντολῆς, τὸ καταγράφει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέ τὸ «ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου». Ἐλκεῖ δηλαδὴ ἡ τήρηση τῆς θείας ἐντολῆς, τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν τηρήσαντα αὐτήν.

«Καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν» (Ἰω. ιδ' 21), λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτό εἶναι τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ κάλλος τῆς τήρησης τῶν θείων ἐντολῶν. Ὁ τηρητῆς τῶν θείων ἐντολῶν, θεοφάνειαν ἀξιώνεται. Αὐτό εἶναι τὸ πραγματικὸ κάλλος τῆς τήρησης τῆς ἐντολῆς αὐτῆς, ὅπως καὶ ἡ τήρηση κάθε ἄλλης θείας ἐντολῆς. Ἔτσι βρίσκει ὁ Χριστιανὸς τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἔτσι ἀντιλαμβανόμαστε καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρακοῆς, ἀπὸ τὴν παραβίασιν τῆς θείας αὐτῆς ἐντολῆς, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλης θείας ἐντολῆς.

Ἄν ἔτσι ἀντιμετωπίσουμε τὴν τήρηση τῆς 4ης ἐντολῆς, μέ εὐκολία θὰ ἐφαρμόσουμε τὴν Κυριακὴ ἀργία, τὴν θείαν ἐντολὴν ποὺ λέγει: «Ἐξ ἡμέρας ἔργῳ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου» (Ἐξοδ. κ' 9). Τοιοῦτοτρόπως ὁ ὁποιοσδήποτε γογγυσμὸς γιὰ τήρηση τῆς θείας αὐτῆς ἐντολῆς ἀποδιώχνεται. Καὶ ἔτσι ὁ Χριστιανὸς βιώνει τὴν τρίτη πνευματικὴ κατάσταση, τὴν κατάσταση τοῦ υἱοῦ. Ἔτσι δὲν ἐπιζητεῖ καμιά δικαιολογία καταπάτησης τῆς ἐντολῆς αὐτῆς.

Ἡ αἰτία κατάργησης τῆς Κυριακῆς ἀργίας, δυστυχῶς ἔχει «ἐφευρεθεῖ». Οἱ μόνον ποὺ καίρουν περισσότερο γι' αὐτό εἶναι οἱ ὀλιγάρχεις τοῦ πλούτου. Ἡ φιλοπλουτία δὲν ἀφήνει περιθώρια τήρησης τῆς Κυριακῆς ἀργίας. Αὐτοὶ ποὺ ἔχουν κάμει σκοπὸ τῆς ζωῆς τῶν τῶ «καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω» (Λουκ. ιβ' 18), διακαῶς ἐπιθυμοῦν τὴν κατάργηση τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς.

Ἡ φιλοπλουτία δὲν φανερῶνει μόνον τὸ ἔλλειμμα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. «Ὅσον οὖν πλεονάζεις τῷ πλούτῳ, τοσοῦτον ἐλλείπεις τῇ ἀγάπῃ», ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Βασίλειος. Γιατί καθ' ὑπερβολὴν ἐπιμένουν στὴ ματαιότητά τοῦ κόσμου τούτου; «Τί οὖν μετὰ ταῦτα; Οὐχὶ τρεῖς σε πῆχεις ἀναμένουσιν οἱ πάντες;» (Ἁγίου Βασιλείου – Πρὸς πλουτοῦντας). Δυστυχῶς οἱ φιλόπλουτοι ἐπιμένουν στὴν κατάργηση τῆς Κυριακῆς ἀργίας. Ἡ ἄλλη «πενία», τῆς καρδίας τῶν, δὲν ἐπιτρέπει ἄλλη ἐπιλογή.

Κανείς από τούς υποστηρικτές της κατάργησης της Κυριακής άργίας, δέν αναλογίζεται τήν ταλαιπωρία τόσων ανθρώπων, πού έκόντες – άκόντες θά αναγκαστοῦν νά ἐργαστοῦν τήν Κυριακή. Σέ πόσες οἰκογένειες δέν θά προκληθεῖ ἀταξία καί ἀναστάτωση λόγω τῆς κατάργησης τῆς Κυριακῆς άργίας; Θά ἀναγκάζονται οἱ μητέρες νά ἐγκαταλείπουν τίς οἰκογένειές των Κυριακές καί γιορτές, γιά νά αὐξάνεται ὁ πλοῦτος τῶν πλουτούντων. Καί φυσικά οἱ φιλόπλουτοι, δέν θά εἶναι ἐπιεικεῖς ἀπέναντι σέ ὅσους θέλουν νά τηρήσουν τήν Κυριακή άργία. Ὅσοι θά ἤθελαν νά πᾶνε στήν Ἐκκλησία τώρα θά ἐμποδίζονται.

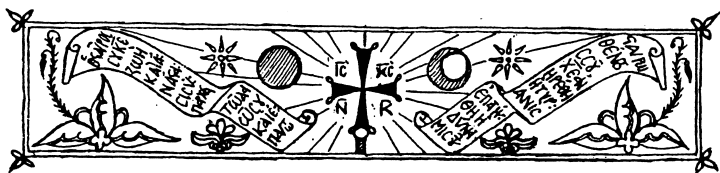
«Πάντες δέ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται» (Β΄ Τιμ. γ΄ 12). «Τό μαρτυρικό μας φρόνημα ὡς Χριστιανῶν σήμερα μπορεῖ νά φανερωθῇ... καί ἀπό τήν ἄρνηση νά ἐργασθοῦμε τήν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς», τονίζει ὁ Γέροντας Γεώργιος Καψάνης.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

ἡμεῖς φωτίζομεν τὸν κόσμον

Χριστάκη Εὐσταθίου

«ΤΙΜΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΥ»

Η τιμή προς τούς γονεῖς παραπέμπει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς στήν Πέμπτη ἀπό τίς δέκα ἐντολές πού ὁ Θεός ἔδωσε στό λαό τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ σχετική περιγραφή γίνεται στό 20ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Ἑξόδου, τό ὁποῖο εἶναι ἓνα ἀπό τά 49 πού συγκροτοῦν τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἀναφέρεται χαρακτηριστικά: «Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου» (Ἑξοδος κ' 12). Μάλιστα, σέ ἀντίθεση μέ ἄλλες ἐντολές, ὁ Θεός συνοδεύει τή συγκεκριμένη ἐντολή μέ μιᾶ σημαντική ὑπόσχεση: «γιά νά γίνεις μακροχρόνιος πάνω στή γῆ, τήν ὁποία σοῦ δίνει ὁ Κύριος ὁ Θεός σου». Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπαναλαμβάνει τήν ἴδια ἐντολή στήν πρὸς Ἑφεσίους ἐπιστολή του: «Τά τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, τοῦτο γάρ ἐστί δίκαιον. Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα, ἥτις ἐστίν ἐντολή πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται καί ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἑφεσ. ζ' 2-3).

Ὁ σεβασμός πρὸς τούς γονεῖς κρίνεται ὡς κεφαλαιώδους σημασίας στόν ἀρχαῖο κόσμο, στήν Παλαιά Διαθήκη γενικότερα, στό Ρωμαϊκό κόσμο, στήν Καινὴ Διαθήκη μέ πλειάδα ἀναφορῶν καί παραινέσεων, στήν πατερική σκέψη καί γραμματεία, ἀλλὰ καί ὡς στοιχεῖο πού χαρακτηρίζει εὐρύτερα τόν ἀνθρώπινο πολιτισμό.

ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΡΩΜΗ

Μιά χαρακτηριστική ἀναφορά ἐντοπίζεται στήν Ὀμήρου Ἰλιάδα, μέ τό παράδειγμα τοῦ γέροντα βασιλιά τῆς Πύλου Νέστορα, τό ὄνομα τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται μέχρι σήμερα ὡς σύμβολο σεβασμοῦ, σοφίας καί ἐμπειρίας. Ἐξάλλου, σημαντική κρίνεται γιά τό θέμα μας καί ἡ νομοθεσία στήν ἀρχαία Ἀθήνα πού ἀναφέρεται στά Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντα. Ἀπαγορευόταν ἡ ἀσκηση κάθε δημοσίου λειτουργήματος σέ ὅσους δέν εἶχαν προηγουμένως ἐκπληρώσει τό χρέος τους πρὸς τούς γέροντες γονεῖς τους (π. Ζήσης Θ. «τά γηρατεῖα ἓνα μεγάλο ὑπαρξιακό πρόβλημα, στό Ἠθικά Κεφάλαια, Βρυέννιος, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 204). Γενικά, ποιητές καί φιλόσοφοι ἄφησαν πλῆθος γραπτῶν ἀριστουργημάτων διδασκῆς τῆς τιμῆς πρὸς τούς γονεῖς. Ὁ μέγας τραγικός φιλόσοφος καί ποιητής Εὐριπίδης (400 π.Χ.) γράφει ἀπευθυνόμενος πρὸς τόν φίλο του Μάξιμο: «Ὅστις τούς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει, Θεοῦ φίλος ἐστί» καί «τρεῖς εἰσὶν ἀρεταί, τὰς χρεῶν σε ἀσκεῖν τέκνον, Θεοῦ τιμᾶν, τούς τε θρέψαντας γονεῖς, νόμους τε κοινῆς Ἑλλάδος».

Ὁ δέ Μένανδρος (290 π.Χ.), ἀναφέρει σ' ἓνα ἱστορικό σύγγραμμά του: «νόμος ἐστὶ γονεῦσι ἰσοθέους τιμὰς νέμειν».

Ἀκόμα καὶ στὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο ἀποτυπωνόταν ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς γέροντες, δίνοντας στὸ γηραιὸ ἀρχηγό τῆς οἰκογένειας, τὸν «*pater familia*», ἐξουσία ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τῆς οἰκογένειας (Coraui C. Πῶς ἡ κοινωνία ἀντιμετώπιζε τοὺς ἡλικιωμένους. Ἱστορία, 2004, Μάιος, τεῦχος 431, σελ. 26-31).

ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Πέρα ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ Δεκαλόγου, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη συναντᾷ κάποιος κι ἄλλες ἀναφορές πού συνδέονται μὲ τὸ σεβασμὸ πρὸς τοὺς ἡλικιωμένους καὶ κατ' ἐπέκταση πρὸς τοὺς γονεῖς. Προτιρόνται οἱ νεότεροι νὰ δείχνουν τὸ σεβασμὸ τους πρὸς τοὺς ἡλικιωμένους μὲ τὸ νὰ ἐγείρονται ἀπὸ τίς θέσεις τους ὅταν βρίσκονται μπροστά τους (Λευιτικόν ιθ' 32). Ἐπίσης, καταδικάζεται σαφῶς ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ γέροντα γονέα (Σοφία Σειράχ γ' 3-16). Ἐξάλλου, ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ χρῆση τῆς λέξης «Κορβάν» πού εἶναι ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει «δῶρο πού προσφέρεται στὸν Θεό». Γίνεται χρῆση τῆς καὶ στὸ Λευιτικὸ α' 2: «Καὶ ὁ Κύριος κάλεσε τὸν Μωυσή καὶ τοῦ μίλησε ἀπὸ τῆ σκηνῆ τοῦ μαρτυρίου, λέγοντας: Μίλησε στοὺς γιούς Ἰσραὴλ καὶ πές τους: Ἄν κάποιος ἀπὸ σᾶς προσφέρει δῶρο στὸν Κύριο, θὰ προσφέρει τὸ δῶρο σας ἀπὸ τὰ κτήνη, ἀπὸ τὰ βόδια ἢ ἀπὸ τὰ πρόβατα». Ἡ λέξη δῶρο συμπίπτει μὲ τὸ «Κορβάν» πού ὁ Κύριος χρησιμοποίησε μιλώντας γιὰ τίς περιπτώσεις τῶν Ἑβραίων πού δέν τιμοῦσαν τοὺς γονεῖς τους. Τοὺς ἔλεγαν συγκεκριμένα: «ὅτιδιήποτε θὰ μπορούσατε νὰ ὠφεληθεῖτε ἀπὸ μένα, ἢ ἰδιοκτησία, τὸ εἰσόδημα, εἶναι Κορβάν, δηλαδὴ δῶρο ἀφιερωμένο στὸν Θεό καὶ δέν μπορῶ νὰ τὸ δώσω σέ σᾶς». Ἐπεῖξε θέση ὄρκου, προκειμένου νὰ ἀποφύγουν νὰ δίδουν στοὺς γονεῖς τους. Ἦταν μὲ ἄλλα λόγια ἓνα πρόσχημα. Ἀφιέρωναν ὅλη τους τὴν περιουσία στὸν Θεό καὶ προφασίζονταν ἔτσι ὅτι δέν εἶχαν τίποτε γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς γονεῖς τους. Αὐτόματα ἀπαλλάσσονταν τῆς ὑποχρέωσης τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς φροντίδας πρὸς τοὺς γονεῖς (Albert Barnes' Notes on the Bible, Albert Barnes 1798-1870). Στὸ κεφάλαιο γ' τῆς Σοφίας Σειράχ, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, μπορεῖ κάποιος ν' ἀλιεύσει ὁλόκληρο κατάλογο καθκόντων πρὸς τοὺς γονεῖς.

ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Στὴν Καινὴ Διαθήκη, ὁ Κύριος καταδίκασε κατ' ἀρχὴν τὴ χρῆση τοῦ «Κορβάν», ὡς δώρου πρὸς τὸν Θεό, προκειμένου ν' ἀποφύγει κάποιος νὰ βοηθήσει τοὺς γονεῖς του. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ, ἐξάλλου, ἡ περίπτωση τοῦ παραδείγματος τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ πού ἐνῶ κρέμεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀναθέτει τὴν φροντίδα τῆς μητέρας του στὸν ἀπόστολο καὶ εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη (Ἰωάν. ιθ' 26-27). Γενικά, τὸ καθῆκον τῆς

τιμῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ἐπικύρωσε μέ τὴν ἐν γένει διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμά του ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Πρὸς τοὺς διαστρέφοντες τὴν ἀλήθεια φαρισαίους δὲν παρέλειψε νὰ ὑπενθυμίσει τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ: «Ὁ Θεὸς ἐνετείλατο λέγων: τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου». Καὶ πρὸς τὸν πλούσιο νεανίσκο πού ρώτησε τὸν Χριστό τί νὰ κάνει γιὰ νὰ κληρονομήσει τὴν αἰώνια ζωή, μεταξύ ἄλλων ὑποχρεώσεων τοῦ ὑπέδειξε καὶ τὴν ἐντολή τῆς τιμῆς πρὸς τοὺς γονεῖς.

ΣΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ

Στοὺς πνευματικούς ὀρίζοντες τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς ἐναρμονίζεται καὶ ἡ πατερικὴ γραμματεία. Ἐνδεικτικά, ὁ Μέγας Βασίλειος δίνει τὰ βαθύτερα μηνύματα ὅταν εἰσάγει τὴν ἔννοια τῆς «ἀντιπελάργωσης» (Ὁμιλία εἰς τὴν Ἑξαήμερον, Η΄ ΒΕΠΕΣ, Ἀποστολικὴ Διακονία ε΄ 31–41). Πρόκειται γιὰ τὴν προτροπὴ πρὸς τοὺς νέους νὰ παραδειγματίζονται ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ζώων καὶ ἰδιαίτερα τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ ὁποῖοι προνοοῦν γιὰ τὸ γέρο καὶ ἀδύνατο πατέρα τους, παρέχοντάς του τροφή καὶ στηρίζοντας τὰ φτερά του κατὰ τὸ πέταγμα μέ τὰ δικά τους (Ματσούκας Ν. Ἐπιστήμη, Φιλοσοφία καὶ Θεολογία στὴν Ἑξαήμερο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1990, σ. 192). Οἱ εὐαισθησίες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι ἀστείρευτες. Ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τίς ἀναφορές πού γίνονται καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας γιὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς μας, ὥστε νὰ εἶναι ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά (Φουντούλης Ἰ. Βυζαντιναὶ Θεῖαι Λειτουργίαι Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Στὸ Κείμενα Λειτουργικῆς, τεῦχος Γ΄, Θεῖαι Λειτουργίαι. Θεσσαλονίκη 1994, σ. 256). Δὲν λείπουν, βέβαια, καὶ οἱ ἀναφορές τῆς σύγχρονης ἁγιασμένης μορφῆς τοῦ Παϊσίου, ὁ ὁποῖος μίλησε σέ ἀρκετές περιπτώσεις γιὰ τὸ σεβασμὸ τῶν παιδιῶν ἀπέναντι στοὺς γονεῖς.

Σταχυολογοῦμε ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν λόγων του τὴν ἐπισήμανση ὅτι ὅταν τὰ παιδιά δὲν σέβονται καὶ μιλοῦν μέ ἀναίδεια, ἀντιδρῶν καὶ πεισμώνουν, τότε διώχνουν τὴ θεία χάρη ἀπὸ μέσα τους καὶ ἐπόμενο εἶναι νὰ δεχθοῦν μετὰ τὴν ἀνάλογη δαιμονικὴ ἐπίδραση. Στὴν ἐπισήμανση γιὰ τοὺς ἀνεπρόκοπους γονεῖς, μέ νόημα ἀναφέρει: «Ναί, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ παιδιά πού ἔχουν τέτοιους γονεῖς τὰ βοηθάει ὁ Θεός. Δὲν εἶναι ἀδικος ὁ Θεός. Οἱ ἄγριες γκορτσιές εἶναι γεμάτες γκόρτσια. Ἐκεῖ στὸ δρόμο γιὰ τὸ καλύβι μου εἶναι μία ἄγρια κορομπλιά. Φύλλα δὲν φαίνονται, γιατί εἶναι γεμάτη κορόμπλα. Σπάζουν τὰ κλωνάρια ἀπὸ τὸν καρπὸ. Οἱ ἡμερες παρόλο πού τίς ραντίζουν δὲν δίνουν καθόλου καρπὸ» (Γέροντος Παϊσίου Ἀγιορείτου Λόγοι Α΄ Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, Σουρωτὴ Θεσσαλονίκης, 2014, σ. 273–275). Ἐξάλλου, δὲν εἶναι χωρὶς νόημα πού ἡ ὀρθόδοξη παράδοση τρέφει μεγάλη ἐκτίμηση καὶ περιποιεῖ ἰδιαίτερη τιμὴ στὸ θεσμὸ τοῦ γέρον-

τα πού τόν ἀνυψώνει σέ κορυφαία πνευματική μορφή καί τόν ἀναδεικνύει σέ ὁδοδείκτη ζωῆς γιά τούς πιστούς (Μητροπολίτης Κάλλιστος Ware. Ἡ πνευματική πατρότης στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Στό «Ἡ ἐντός ἡμῶν Βασιλεία», Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1994, σελ. 115-151).

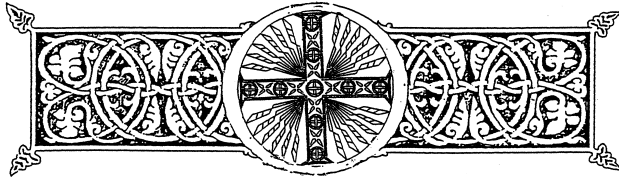
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἀπό ὅλα ὅσα ἀναφέρθηκαν, γίνεται ἀντιληπτό ὅτι δέν νοεῖται πνευματική ζωή χωρίς τό σεβασμό πρὸς τούς γηραιότερους καί εἰδικότερα πρὸς τούς γονεῖς. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος λέει ξεκάθαρα: ὅποιος θέλει νά κερδίσει τήν αἰώνια ζωή, ὀφείλει νά τηρήσει τίς ἐντολές. Μέσα σ' αὐτές εἶναι καί ἡ τιμή πρὸς τούς γονεῖς (Ματθ. ιθ' 17). Ἀλλωστε, τό παράδειγμα τοῦ ἰδίου πρὸς τούς γονεῖς, στήν Παναγία Μητέρα του καί στό «μνήστορα» Ἰωσήφ, εἶναι τόσο ἰσχυρό. «Καί ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς» (Λουκ. β' 51). Τέλος, ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὡς πνευματικός πατέρας παραγγέλλει: «Τά τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατά πάντα τοῦτο γάρ ἐστίν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Κολασ. γ' 20).

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Χριστόδουλου Βασιλειάδου
«ΟΥ ΜΟΙΧΕΥΣΕΙΣ»

Ἡ Δέκα Ἐντολές¹ εἶναι ἓνας κατάλογος δέκα ἠθικῶν ἐντολῶν, οἱ ὁποῖες, σύμφωνα μέ τή διήγηση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὑπαγορεύτηκαν ἀπό τό Θεό στό θεόπτη Μωυσῆ στό ὄρος Σινᾶ, ἀμέσως μετά τήν ἔξοδο τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀπό τήν Αἴγυπτο. Οἱ νόμοι αὐτοί, σύμφωνα μέ τήν Παλαιά Διαθήκη, δόθηκαν στό Μωυσῆ δύο φορές, χαραγμένες σέ δύο πέτρινες πλάκες, ὅπου ἀφίνεται νά ἐννοηθῇ ὅτι καί τίς δύο φορές ὁ ἴδιος ὁ Θεός λατόμησε καί ἐγχάραξε. Οἱ ἐντολές αὐτές ἀπετέλεσαν τή βάση ἑνός ὁλοκλήρου κώδικα ἠθικῆς καί θρησκείας, πολιτικῆς καί κοινωνικῆς ὀργανώσεως, καί εἶναι ἡ βάση τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τόσο τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ὅσο καί τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶναι βασικά μιά συνοπτική ἀπόδοση τῶν ἐξακοσίων περίπου ἐντολῶν, πού περιέχει ὁ νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ πρῶτες τέσσερις ἐντολές ἔχουν νά κάνουν μέ τή σχέση μας μέ τόν Θεό, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ἔξι μέ τίς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν συνάνθρωπό του². Ἡ ἐντολή «οὐ μοιχεύσεις» εἶναι ἐναντία στίς σεξουαλικές σχέσεις μέ κάποιον ἄλλο, ἐκτός ἀπό τόν ἥ τήν σύζυγό σου. Στό ἀρχαῖο Ἰσραήλ ἡ ἀμαρτία τῆς μοιχείας ἐπέσυρε στήν μοιχευομένη τήν ποινή τοῦ θανάτου³.

Ὁ Κύριος στήν ἐπί τοῦ Ὁρους ὁμιλία, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μαθητές του καί τόν ὄχλο, οἱ ὁποῖοι βρισκόντουσαν ἐκεῖ, ἀναφέρει ὅτι στοὺς ἀρχαίους λέχθηκε νά μή μοιχεύσουν. Ὁ Κύριος ὅμως λέγει στοὺς Ἰουδαίους καί διαχρονικά σέ κάθε ἄνθρωπο, ὅτι κάθε ἓνας, ὁ ὁποῖος βλέπει γυναῖκα μέ τήν πονηρή ἐπιθυμία πρὸς ἀμαρτία, ἤδη μέ τήν ἐμπαθῆ αὐτῇ ματιά διέπραξε τήν ἀμαρτία τῆς μοιχείας μέσα στήν ἀκάθαρτη καρδιά του⁴. Σύμφωνα μέ τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου, δέν πρέπει νά πορνεύσης, γιά νά μή καταντήσης νά γίνης ἀπό μέλος τοῦ Κυρίου μέλος πόρνῆς καί ἔτσι νά ἀποκοπῇ ἀπό τό θεῖο σῶμα τοῦ Κυρίου σάν σάπιο μέλος καί χάσεις τόν Παράδεισο. Ὁ Κύριος προειδοποιεῖ ὅτι θά κρίνῃ καί θά καταδικάσῃ τοὺς πόρνους καί τοὺς μοιχοὺς⁵.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὁδηγεῖ ἓνα ἄντρα καί μιά γυναῖκα σέ μιά ἑγγαμνη συμβίωση καί ἔτσι ἐνώνονται οἱ δύο «εἰς σάρκα μίαν». Ὅταν ὅμως ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα ἔχει ἐξωσυζυγικές σαρκικές σχέσεις μέ ἓνα τρίτο ἄτομο, τότε διαπράττει τό ἀμάρτημα τῆς μοιχείας. Πολλοί νεονικολαῖτες διατείνονται ὅτι, ὅπου σέ μιά ἐξωσυζυγική σχέση ὑπάρχει «ἀγάπη», τότε δέν ἔχουμε ἀμαρτία. Ὅμως πουθενά, σέ κανένα σημεῖο τῆς Ἀγίας Γρα-

φῆς δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ θέση.

Στὴν κυριολεξία, πορνεία ὀνομάζεται ἡ ἱκανοποίηση τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων μέ χρήματα. Ὅμως ἐκτός ἀπὸ τὴν κύρια σημασία της, ἡ λέξη πορνεία εἶχε ἀνέκαθεν καὶ τὴ σημασία τῆς σαρκικῆς σχέσεως δύο ἑτεροφύλων προσώπων, χωρὶς νὰ ὑπάρξη χρηματικὴ δοσοληψία. Μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη εἶναι ξεκάθαρο ὅτι μοιχεία ἢ πορνεία εἶναι ἡ σεξουαλικὴ πράξη, πού γίνεται ἐκτός τοῦ γάμου καὶ δέν γίνεται καμιά διάκριση ἂν αὐτὴ ἢ πράξη γίνεται μέ ἀμοιβή ἢ «ἀπὸ ἀγάπη».

Στὴν περίπτωση τῆς Σαμαρείτιδας, μετέπειτα ἁγίας Φωτεινῆς, βλέπουμε ὅτι αὐτὴ εἶχε τελέσει πέντε νόμιμους γάμους, καὶ τώρα συζοῦσε μέ κάποιον ἄντρα ἀσφαλῶς «ἐξ ἀγάπης». Ὁ Κύριος ὅμως τὴν ἐλέγχει καὶ ἀρνεῖται πὼς ἡ σχέση αὐτὴ εἶναι νόμιμη καὶ ἀποδεκτὴ. Στὸ ἴδιο μῆκος κύματος κινεῖται καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος συμβουλεύει τοὺς ἄγαμους ἄνδρες καὶ τίς κῆρες γυναῖκες, ἂν δέν μποροῦν νὰ ἐγκρατεῦνται, νὰ παντρευτοῦν. Δέν τοὺς εἶπε νὰ ἔχουν ἐξώγαμες σεξουαλικές σχέσεις. Στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ τοῦ ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἀναφέρει: «Εἶσαι δεμένος μέ τὰ δεσμά τοῦ γάμου μέ γυναῖκα; Μὴ ζητῆς νὰ λυθῆς ἀπὸ τὸ δεσμό αὐτὸ τῆς γυναίκας. Εἶσαι ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ γάμου μέ γυναῖκα; Μὴ ζητῆς σύζυγο. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐλθῇς σέ γάμο, δέν διαπράττεις καμιά ἁμαρτία»⁶. Στὸ χωρίο αὐτὸ ὁ ἀπόστολος Παῦλος βλέπει μιά σχέση ἀναμάρτητη: Τὴ σχέση, πού ἔχει ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα μέσα στὸν γάμο. Δέν συμβουλεύει τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γυναῖκα νὰ ἔχουν σχέσεις «ἐξ ἀγάπης», ἔξω ἀπὸ τὸ γάμο. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει ἀκόμη ὅτι «ἔχει διαδοθῇ καὶ εἶναι γνωστό παντοῦ, ὅτι ἐπικρατεῖ μεταξύ σας πορνεία, καὶ τέτοια μάλιστα φοβερὴ πορνεία, ἡ ὁποία οὔτε καὶ μεταξύ αὐτῶν τῶν εἰδωλολατρῶν δέν ἀναφέρεται, ὥστε κάποιος ἀπὸ σᾶς νὰ συζῇ μέ τὴ γυναῖκα τοῦ πατέρα του, δηλαδή μέ τὴν μητρυιὰ του»⁷. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς συζοῦσε μέ τὴν μητρυιὰ του ἀσφαλῶς «ἐξ ἀγάπης» καὶ ὄχι μέ χρηματικὴ ἀμοιβή. Καὶ ὅμως ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν θεωρεῖ τὴν ἀθέμιτη αὐτὴ συζυγία πορνεία.

Ὁ π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος περιγράφει πολὺ παραστατικὰ τίς σχέσεις ἐκτός τοῦ γάμου, λέγοντας ὅτι, «ὅταν οἱ χριστιανὲς νέες διαφωνήσουν ἀργότερα μέ τὸ πρόσωπο, πού ἀγαποῦν σήμερα καὶ μέ τὸ ὁποῖο «ὀλοκληρώνουν τὴν ἀγάπη τους», δέν ἐμποδίζονται νὰ τὸ ἀντικαταστήσουν μέ ἄλλο. Καὶ ἂν καὶ μέ ἐκεῖνο διαφωνήσουν καὶ χωρισθοῦν, θὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀγάπη τρίτου, μετὰ τέταρτου, πέμπτου κ.ο.κ. μέχρις ὅτι «κάπου, κάποτε, μέ κάποιον» καταλήξουν σέ γάμο. Τὸ ἴδιο θὰ πράττουν καὶ οἱ Χριστιανοὶ νέοι. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀναμάρτητα(!!!), γιατί γίνονται... «ἐξ ἀγάπης» καὶ ὄχι μέ χρήματα; Ὡραῖος Χριστιανισμός! Οἱ ἐπινοήσεις λοιπὸν αὐτές ὁδηγοῦν σέ ἄτυπο πολυγαμία!

Οἱ θεῖες ἐντολές μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι πρέπει νὰ ζοῦμε σύμφωνα μέ τὸ ἅγιο θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἡ ἔκτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου εἶναι σύντομη σάν πρόταση, «οὐ μοιχεύσεις», ἀλλὰ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν κα-

τά Θεόν προκοπή τοῦ χριστιανοῦ. Μὲ τὴν ἀθέτηση τῆς ἐντολῆς αὐτῆς, ὁ ἄνθρωπος δὲν παραβαίνει μόνο τὴν ἐντολή τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καταστρέφει καὶ διαλύει τὴν οἰκογένειά του καὶ ὁδηγεῖται, ἂν δὲν μετανοήσῃ, στὸν αἰώνιο χωρισμό ἀπὸ τὸ Θεό, σύμφωνα μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «Μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτρες, οὔτε μοιχοί, οὔτε θηλυπρεπεῖς, οὔτε ἄρσενικοῖτες, οὔτε πλεονέκτες, οὔτε κλέπτες, οὔτε μέθυσοι, οὔτε ὕβριστές, οὔτε ἄρπαγες θὰ κληρονομήσουν τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»⁸.

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΕ ΑΘΗΝΩΝ, Ο ΘΕΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΣΤΙ

Σὲ δηλώσεις, στίς ὁποῖες προέβη τὸν Ἰούλιο τοῦ 2018, μὲ θέμα τίς φονικές πυρκαγιές, ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος, δήλωσε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ὅτι δὲν τιμωρεῖ τοὺς ἀνθρώπους. Νὰ μᾶς ἐπιτρέψει ὁ Μακαριώτατος νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἔντονη ἀμφισβήτησή μας στὴν ἀποψη αὐτή, διότι ὄντως ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ πλειστάκις, λόγω αὐτῆς του τῆς ἀγάπης τιμωρεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλοτε μὲν παιδαγωγικά γιὰ νὰ διορθωθοῦν, ἄλλοτε δὲ προειδοποιητικά, γιὰ νὰ συνετισθοῦν οἱ καλοπροαίρετοι.

Ἀσφαλῶς καθόλου δὲν εἶναι πρόθεσή μας νὰ κάνουμε τὸ δάσκαλο στὸν Μακαριώτατο, γιὰ νὰ ἀποδείξουμε ὅτι, ὅταν ξεχειλίσει τὸ ποτήρι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, τότε ὁ Θεὸς παιδαγωγεῖ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ τοὺς φέρει σὲ μετάνοια.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεὸς λέγει: «Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» (Γεν. στ' 3). Ἰσως ὁ Μακαριώτατος θελήσῃ νὰ ἰσχυριστῇ ὅτι αὐτὰ συνέβαιναν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ὅμως ἂς μᾶς διαφεύγει τὸ γεγονός ὅτι καὶ στὴν Καινὴ διαθήκη ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἀναφέρει ὅτι, ἐάν δὲν μετανοήσουμε, θὰ ἔλθῃ ἡ τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀναφέρεται π.χ. στό κατὰ Λουκάν Εὐαγγέλιο: «Κατὰ τὴν ὥρα πού μιλοῦσε ὁ Κύριος, παρουσιάστηκαν μερικοὶ καὶ τοῦ ἀνήγγειλαν γιὰ τοὺς Γαλιλαίους, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ὁ Πιλάτος, ὅταν μὲ τοὺς στρατιῶτες του τοὺς ἔσφαξε μέσα στὴν αὐλὴ τοῦ ναοῦ, τὸ ἀνέμιξε μὲ τίς θυσίες, πού ἐκεῖνοι πρόσφεραν τὴν ὥρα αὐτή. Τότε ὁ Κύριος τοὺς εἶπε: “ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἔπαθαν αὐτά, βγάζετε τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἁμαρτωλοὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς Γαλιλαίους; Ὁχι σὰς λέγω. Διότι καὶ ἄλλοι Γαλιλαῖοι εἶναι ἐπίσης ἁμαρτωλοὶ. Ἐάν δὲν μετανοήσετε, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ χαθεῖτε. Ἡ νομίζετε ὅτι οἱ δεκαοκτὼ ἄνθρωποι, πάνω στοὺς ὁποίους ἔπεσε ὁ πύργος τοῦ Σιλωάμ καὶ τοὺς ἐθανάτωσε, αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἁμαρτωλοὶ καὶ χρεῶστες περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους πού κατοικοῦν στὴν Ἱερουσαλήμ; Ὁχι σὰς λέγω, ἀλλὰ ἔπαθαν ἐκεῖνοι, γιὰ νὰ συνέλθετε ἐσεῖς. Ἐάν ὅμως δὲν μετανοήσετε ὅλοι κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, θὰ χαθεῖτε”»⁹.

Ἐπιπροσθέτως ὑπενθυμίζουμε τὴ φράση τοῦ προφητὰνακτα Δαβίδ,

«ἡ ράβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν» (Ψαλμ. κβ' 4). Ἐπομένως ὑπάρχει ὄχι μόνο ἡ «βακτηρία» τοῦ Θεοῦ, πού στηρίζει τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ ἡ «ράβδος» τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία παιδαγωγεῖ τὸν ἀμετανόητο ἁμαρτωλό ἄνθρωπο.

Ὅντως ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ ἀπὸ ἀγάπη ἐτιμώρησε τοὺς παρεκτραπέντες ἄνθρώπους τὸν καιρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅπως καὶ ἀπὸ ἀγάπη ἐτιμώρησε τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στοὺς μὲν πιστοὺς προσλαμβάνεται ὡς σωτήριο φῶς, στοὺς δὲ ἀπίστους ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἀγάπη προσλαμβάνεται ὡς φωτιά πού καίει. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι φῶς φωτίζον τοὺς πιστοὺς ἢ πῦρ καταφλέγον τοὺς ἄπιστους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Οἱ δέκα ἐντολές ὀνομάζονται καὶ «Δεκάλογος».
2. Βλ. Ἑξ. κ' 1-17, Δευτ. ε' 6-21.
3. Βλ. Λευιτ. ιθ' 20, 22, 29.
4. «Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». (Ματθ. ε' 27-28. Βλ. καὶ Λουκ. ιθ' 13, 4).
5. «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμιάντος, πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός» (Ἑβρ. ιγ' 4).
6. «Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτηί λύσιν. Λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτηί γυναῖκα. Ἐάν δέ καί γήμης οὐκ ἤμαρτες» (Α' Κορ. ζ' 27-28).
7. «Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδέ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκα τινὰ τοῦ πατρὸς ἔχειν» (Α' Κορ. ε' 1).
8. «μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί οὔτε μαλακοί οὔτε ἀρσενικοῖται, οὔτε πλεονέκται οὔτε κλέπται οὔτε μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι» (Α' Κορ. στ' 9-10).
9. «Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς: Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρά πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν; οὐκί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐάν μὴ μετανοήτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε, ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι οὗτοι ὀφειλέται γέγοντο παρά πάντας τοὺς ἄνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ; οὐκί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐάν μὴ μετανοήσετε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε» (Λουκ. ιγ' 1-5).

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Δημήτριου Π. Ρίζου

ΠΡΟΓΑΜΙΑΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΟΥ ΜΟΙΧΕΥΣΕΙΣ

Δημιουργός μας καθώρισε τόν τρόπο γιά τήν διαιώνισι τῶν ἐμβίων ὄντων. Καί αὐτός εἶναι ἡ μίξις τοῦ κάποιου ἄρρενος μέ κάποιο θῆλυ τοῦ ἰδίου γένους.

Γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι ὁ σύνδεσμος ἀνδρός μέ γυναῖκα, πρᾶξις, γιά μᾶς τούς χριστιανούς, εὐλογημένη ἀπό τόν Θεό καί ἱερολογημένη μέ τό μυστήριον τοῦ γάμου. Ἔτσι ἀρχίζει μία νέα οἰκογένεια, ἡ ὁποία θά αὐξήσει τά μέλη της μέ τήν ἀπόκτησι τῶν τέκνων. Καί αὐτός εἶναι καί ὁ σκοπός τοῦ συνδέσμου ἀνδρός μετά τῆς γυναίκος, ὁ σκοπός τοῦ γάμου, τόν ὁποῖον ἔθεσε ὁ Θεός μας κατά τήν δημιουργία: «Καί ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, καί εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γῆν» (Γεν. α' 27-28).

Ἐπῆλθεν ὁμως ἡ πτώσις τῶν Πρωτοπλάστων καί χάθηκε κάθε ἁρμονία, «περί ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατά μέρος». Ἡ ἀποστασία καί ἀπομάκρυνσις ἀπό τόν Θεό διέλυσε καί τόν σύνδεσμον ἀνδρός καί γυναίκος, κυριάρχησε ἡ σαρκολατρία, καί ἀνέκυψε καί ἡ μοιχεία, τήν ὁποία ὁ Θεός ἔβγαλε ἀπό τήν «κατά Θεόν ζωήν» τοῦ ἀνθρώπου. Μέ μία ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου, ὁ Θεός ἀπαγορεύει τήν διάπραξι τῆς μοιχείας, δηλαδή τήν μίξι μέ πρόσωπο ἐκτός τῆς νομίμου συζυγίας. Καί ὅταν ἦρθε στήν γῆ αὐτοπροσώπως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος γιά νά σώσῃ τόν ἄνθρωπον, κατεδίκασε ὅχι μόνον τήν πράξι τῆς μοιχείας, ἀλλά καί τήν γενεσιουργό της αἰτία, τήν ἐπιθυμία. Μᾶς διδάξε καί εἶπε: «Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρός τό ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ε' 27-28).

Ἡ μοιχεία εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία. Εἶναι παράβασι θεϊκοῦ νόμου, τόσο στήν Παλαιά ὅσο καί στήν Καινή Διαθήκη. Καί ἀσφαλῶς «πᾶσα παράβασις καί παρακοή λαμβάνει ἔνδικον μισθαποδοσίαν». Γνωρίζομε ὅλοι ὅτι νόμος, πού δέν ἐπισύρει συνέπειες ἡ παράβασίς του, δέν ἔχει καμμία ἀξία, καί δέν δημιουργεῖ ἀγαθό καί ὠφέλεια, εἶναι τελικά ἄχρηστος. Ὁ Θεός νομοθετεῖ μόνον γιά τό καλό τοῦ ἀνθρώπου. Καί καλό τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ σωτηρία. Στήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἀποβλέπει ὁ θεϊκός νόμος. Ἡ παράβασις τοῦ κλείνει τόν δρόμον πρός τήν σωτηρία. Καί ἡ μοιχεία ὡς παράβασις θεϊκοῦ νόμου κλείνει τόν δρόμον τῆς σωτηρίας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τό γράφει ξεκάθαρα, ἀναφέροντας μάλιστα ὀνομαστικά σχεδόν ὅλες τίς σαρκικές ἁμαρτίες: «Μή πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί οὔτε μαλακοί οὔτε ἄρσενοκοῖται οὔτε πλεονέκται οὔτε κλέπται οὔτε μέθυσοι, οὐ λοιδοροί, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι» (Α' Κορ. στ' 9-10). Ὅσοι ἐπιθυμοῦμε τήν σωτηρία μας, καί ἀγωνιζόμαστε γι' αὐτήν, δέν

πρέπει νά ἔχουμε καμμία σχέσι μέ αὐτές τίς κακίες καί ἁμαρτίες, γιά νά μήν χάσουμε τήν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας.

Βεβαίως σήμερα πού ἡ ἀποστασία εἶναι μεγάλη ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνον ἀκούγεται παράξενα, παράφωνα, ἀλλά γίνεται παράνομος. Τά κοινοβούλια τῶν κρατῶν, ὑποταγμένα στήν νέα τάξι, ἀποποινικοποιοῦν τήν παράβασι τοῦ θεϊκοῦ νόμου. Ἡ ἀνθρώπινη νομοθεσία θεωρεῖ λανθασμένα, ὀπισθοδρομική, μεσαιωνική, ἀντικοινωνική, κτλ. τήν θεϊκή νομοθεσία. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ αὐτονομημένος ἀπό τόν Θεό, ἐμφανίζεται σοφότερος ἀπό τόν Θεό, καί μέ τήν νομοθεσία του τόν διορθώνει! Σήμερα φθάσαμε σέ σημεῖο νά εἶναι θωρακισμένη νομοθετικά κάθε ἁμαρτία πού σχετίζεται μέ τήν γενετησιᾶ ὁρμή. Ὅποιος θίγει καί καταδικάζει θέματα πού ἀφοροῦν τήν ἐτερότητα, τόν σεξουαλικό προσανατολισμό, τήν διαφορετικότητα ἢ γενικά τά λεγόμενα προσωπικά ἢ ἀτομικά δικαιώματα, εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τοῦ νόμου.

Πάντως οἱ χριστιανοί δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι μπορεῖ ὁ ἀνθρώπινος νόμος νά ἀποποινικοποιῇ τήν μοιχεία, καί ὅποια ἄλλη σαρκική ἁμαρτία, ὅμως δέν μπορεῖ ποτέ νά καταργήσῃ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι διορθώνονται, συμπληρώνονται, καταργοῦνται, ἀνατρέπονται. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τόν αἰῶνα. Δέν καταργεῖται οὔτε κατὰ «κεραίαν» (Ματθ. ε' 18). Μέ τήν ἀποποινικοποίησι, ἡ μοιχεία δέν ἐπισύρει ποινικές εὐθύνες ἢ ἄλλες νομικές συνέπειες, ἔχει ὅμως πνευματικές καί ἠθικές συνέπειες, εἶναι θανάσιμη ἁμαρτία ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Γιά τίς ἁμαρτίες μας εἴμαστε ὑπόλογοι μόνον ἔναντι τοῦ Θεοῦ καί ἔναντι ὅσων βλάψαμε. Δέν ἀπολογούμαστε σέ καμμία πολιτική ἢ διοικητική, κοσμική τέλος πάντων, ἀρχή καί ἐξουσία γιά τίς ἁμαρτίες μας. Ὡς πνευματικοί παραβάτες, λογοδοτοῦμε μόνον στόν πνευματικό, ὄχι σέ δικαστήριο, ἀλλά στό μυστήριο τῆς μετανοίας καί ἐξομολογήσεως.

Ἡ διάπραξις τῆς μοιχείας δέν ἔχει καθορισμένα ἡλικιακά ὅρια. Ἡ ἐνσυνείδητη, καί ἐπομένως ὑπεύθυνη, ἀπαιτεῖ τήν ἐφηβεία καί τήν ἐμφυτη ἔλξι πρὸς τό ἄλλο φύλο, ὅποτε δημιουργεῖται ἡ σχέσις ἀγοριοῦ μέ κορίτσι. Αὐτή ἡ σχέσις εἶναι μία καθ' ὅλα φυσιολογική καί κανονική ἐξέλιξις στήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ συνέχειά της θά ὀδηγήσῃ ὁμαλά στόν γάμο.

Στίς ἡμέρες μας, αὐτή ἡ κατάληξις σέ γάμο καθυστερεῖ, διότι παίζουν ἄλλες προτεραιότητες στούς νέους. Προηγοῦνται οἱ σπουδές, πού μέ τά μεταπτυχιακά καί διδακτορικά, διαρκοῦν ἀρκετά χρόνια. Ὁ γάμος περιμένει. Ὁ γάμος εἶναι ὑπεύθυνη καί πολύ σοβαρή ἐπιλογή ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐπινοήθηκαν καί ἐπικράτησαν νέες μορφές στίς σχέσεις. Ὑπάρχει ὁ πολιτικός γάμος, τό σύμφωνο συμβίωσης, κτλ. πού εἶναι νόμιμες πολιτικά καταστάσεις, ἀλλά ἀντίθετες πρὸς τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτές ὅμως ἔχουν ἐπικρατήσει ἐν πολλοῖς σήμερα, καί ἔχομε ἐπομένως, μία νομοθετημένη μοιχεία. Κάποτε βεβαίως, ἀλλά ὄχι ὅλοι, ἀποφασίζουν οἱ σχετιζόμενοι νά προβοῦν καί σέ θρησκευτικό γάμο, ἀλλά μέ τοῦτο τό παράδοξο καινοφανές φαινό-

μενο. Συνοδεύονται οί «νεόνυμφοι» από ένα ἢ δύο τέκνα τους, τὰ ὅποια ἀπέκτησαν ἐκτός εὐλογημένου γάμου. Αὐτὰ εἶναι τέκνα μοιχείας.

Στό θρησκευτικό γάμο, πού κάνει ἡ Ἐκκλησία μας, οἱ νεόνυμφοι «στέφονται εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Τό νόημά τῶν στεφάνων εἶναι ἡ ἐπιβράβευσις τῆς ἀγνότητος καί ἐγκρατείας τῶν νεονύμφων μέχρι αὐτήν τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου τους. Βεβαίως γνωρίζομε πολύ καλά ὅτι αὐτὰ ἀκούγονται σήμερα παράξενα καί ἀπόκοσμα, ἀλλ' αὐτὰ διδάσκει ἡ Ἐκκλησία μας καί αὐτὰ πιστεύομε καί μακάρι αὐτὰ νά γίνουν βίωμα τῶν πιστῶν. Δυστυχῶς στοὺς ἔσχατους καιροὺς μας δέν γίνεται καθόλου, ἢ πολύ σπάνια, λόγος γιά ἀγνότητα, ἐγκράτεια, παρθενία. Ἡ μᾶλλον γίνεται λόγος γιά παρθενία, ἀλλὰ μόνον ὡς εἰρωνεία, διότι θεωρεῖται, ἡ ἀνωτάτη αὐτῇ ἀρετῇ καί ἐπιλογῇ ζωῆς, ὡς ντροπὴ γιά τὴν ἡλικία τοῦ Λυκείου καί τοῦ Γυμνασίου. Καί ὅσοι νέοι, σπανίζουν αὐτοί, ζοῦν μέ φόβο Θεοῦ, ἀποφεύγουν κάθε τέτοια ἀναφορά μέ τούς συμμαθητὲς τους, γιά νά μὴ γίνουν θύματα μπούλιγκ.

Καί μὴ μοῦ πεῖτε ὅτι ἔτσι εἶναι σήμερα ἡ κοινωνία, καί ὅτι ὅλοι ἔτσι κάνουν, ἔτσι ἔχει ἐπικρατήσει, κτλ. Αὐτό δέν εἶναι δικαιολογία, δέν μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τῆς εὐθύνης μας. Διότι ἂν ὅλοι ἔτσι κάνουν, δηλαδή συμπεριφέρονται ἐνάντια στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, τότε ὁμολογοῦμε τὴν ἀποστασία μας καί τὴν ἠθική μας κατάντια. Λέγει ὁ προφήτης: *«Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι τις συνιών ἢ ἐκζητῶν τὸν Θεόν. πάντες ἐξέκλιναν, ᾗμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστιν ποιὼν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός»* (Ψαλ. κγ' 2-3). Δηλαδή ἔσκυψε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὁ Κύριος νά δῇ ἂν ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχουν κάποιοι νά τὸν ἀποζητοῦν καί νά τὸν σκέπτονται. Καί διαπιστώνει ὅτι ὅλοι τους ξέφυγαν ἀπὸ τὸν δρόμο του, καί ἔγιναν ἀχρεῖοι, δέν βρέθηκε κανένας νά κάνῃ τό σωστό.

Ἡ μοιχεία, καί τὰ ἄλλα σαρκικά ἁμαρτήματα, ἐπισύρουν τὴν δίκαιη τιμωρία, ὅπως φαίνεται στὴν περίπτωσι τοῦ Νῶε, μέ τὸν κατακλυσμὸ. Κύρια αἰτία καί λόγος τοῦ κατακλυσμοῦ ἦταν ἡ σαρκολατρία, ὅπως πλεονάζει καί σήμερα. *«Καί εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ μὴ καταμείνῃ τό πνεῦμα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τό εἶναι αὐτοὺς σάρκας»* (Γεν. στ' 3).

Θά μπορούσα νά ἀναφέρω ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή καί ἄλλα περιστατικά τιμωρίας μοιχῶν καί ἀκολάστων. Τὴν χαρακτηριστικὴ τιμωρία ἐπὶ Νῶε δέν τὴν ἀναφέρω γιά νά τρομάξουμε, ἀλλὰ γιά νά μετανοήσουμε, νά ἀλλάξουμε νοοτροπία καί νά ἐφαρμόσουμε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ στὴν ζωὴ μας.

Οἱ ἀγωνιζόμενοι πιστοὶ πού ἐγκρατεῦνται γιά νά κρατήσουν τὴν ἀγνότητά τους μέχρι τὸν γάμο, ἐκεῖνοι, κατὰ κανόνα, δέν πέφτουν καί στὴν μοιχεία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Δρ Θεολογίας - Φιλόλογος

Δημήτριου Χ. Καππαῖ

Η ΚΛΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

τό ἄρθρο αὐτό θά προβάλουμε τό θέμα τῆς κλοπῆς γενικότερα μέσα ἀπό τά ἀγιογραφικά κείμενα τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης καί εἰδικότερα μέσα ἀπό τόν Δεκάλογο καί τά ἱερά Εὐαγγέλια. Πρέπει νά τονιστεῖ ἀρχικά, ὅτι ἡ πράξη τῆς κλοπῆς εἶναι καταδικαστέα ἀπ' ὅλους, λόγῳ τοῦ ὅτι μέ δόλιο τρόπο ὁ κλέπτης στερεῖ ἀπό τόν ἄλλο κάτι πού τοῦ ἀντίκει, μέ σκοπό τήν «ἰδία χρῆσιν»¹. Ταυτόχρονα, προκαλεῖ πόνο, θλίψη καί πολλά ἄλλα ψυχικά καί κοινωνικά προβλήματα στά θύματα τῆς κλοπῆς.

Ὁ Δεκάλογος καθορίζει σέ γενικές γραμμές τή συμπεριφορά πού ὀφείλει νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπέναντι στόν Θεό, τόν συνάνθρωπό του καί τή φύση. Ἀνάμεσα στίς προτιροπές αὐτές, σημαντική παραμένει ἡ ἑβδομη ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στό θέμα τῆς κλοπῆς. Ἡ ἐντολή αὐτή, «οὐ κλέψεις», προτρέπει τοὺς ἀνθρώπους νά ἀποφεύγουν τήν πράξη αὐτή ὅπως καί τίς ὑπόλοιπες πού παρουσιάζονται μέσα στόν Δεκάλογο².

Γιά τοὺς Ἑβραίους, ἡ κλοπή ἦταν βαρύτατο κοινωνικό ἔγκλημα καί σοβαρή παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό εἶχε βαριές ποινές γιά τοὺς παραβάτες³. Μερικές ἀπό αὐτές ἦταν ἡ ἀποζημίωση τοῦ ἀδικηθέντος μέ τό τετραπλάσιο ἢ πενταπλάσιο ἢ ἀκόμη καί μέ τό ἑπταπλάσιο τῆς ἀξίας τοῦ κλαπέντος πράγματος, ὅπως ἀναφέρει στό βιβλίο τῆς Ἐξόδου: «ἐάν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον καί σφάξῃ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντί τοῦ μόσχου καί τέσσαρα πρόβατα ἀντί τοῦ προβάτου»⁴. Τά ἴδια ἀναφέρονται καί στό βιβλίο τῶν Παροιμιῶν: «ἐάν δέ ἄλῳ, ἀποτίσει ἑπταπλάσια καί πάντα τά ὑπάρχοντα αὐτοῦ δούς ῥύσεται ἑαυτόν» πού σημαίνει ὅτι «ἐάν ὁ κλέπτης συλληφθεῖ, θά πληρώσει ἐπτά φορές περισσότερα ἀπό ἐκεῖνα πού ἔκλεψε». Εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωμένος, ἂν καί ἐφόσον ὑπάρχει ἀνάγκη, νά δώσει καί ὅλη του τήν περιουσία γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν τιμωρία⁵.

Στό βιβλίο ἐπίσης τοῦ προφήτη Ζαχαρία καθορίζεται ἀκόμη καί ἡ ποινή γιά τόν κλέφτη, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τόν θάνατο: «καί εἶπε πρὸς με· αὕτη ἡ ἄρα ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καί πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἐκδικηθήσεται», πού σημαίνει: «ὁ ἄγγελός μου εἶπε τότε αὕτη εἶναι ἡ κατάρρα, ἡ ὁποία ἔρχεται ἐναντίον ὅλης τῆς γῆς, διότι κάθε κλέπτης θά καταδικασθῇ μέ τοῦτο τό δρέπανον εἰς θάνατον, ὅπως καί

κάθε ἐπίορκος θά τιμωρηθῇ μέ αὐτό τό δρέπανον»⁶.

Στό βιβλίο τῆς Ἑξόδου προβάλλεται καί ἡ πράξη τῆς ἀρπαγῆς - ἀπαγωγῆς κάποιου Ἰσραηλίτη μέ σκοπό νά τόν βασανίσουν καί μετά νά τόν πουλήσουν. Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ ἀπαγωγέα τιμωρεῖται μέ θάνατο⁷.

Πολλές καί ποικίλες εἶναι οἱ περιπτώσεις μέσα στήν Παλαιά Διαθήκη ὅπου ἡ πράξη τῆς κλοπῆς καταδικάζεται ἀπ' ὅποιον καί ἄν προέρχεται. Ὁ Δεκάλογος εἶναι ξεκάθαρος στό θέμα αὐτό, ὅπως ἐπίσης καί ἡ Καινή Διαθήκη, στήν ὁποία τονίζεται ἐμφαντικά ὅτι οἱ ἐντολές δέν ἦταν μόνο γιά τούς Ἰσραηλίτες, ἀλλά γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους.

Μέσα ἀπό τά κείμενα τῶν Εὐαγγελίων ἀλλά καί τῶν ὑπολοίπων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, καταδικάζεται ἔντονα ἡ πράξη τῆς κλοπῆς, ὅπως καί ἄλλα σοβαρά καί θανάσιμα ἁμαρτήματα⁸. Ὅπως μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἱεροί Εὐαγγελιστές, ὁ Χριστός ἐπαναλαμβάνει τίς ἐντολές τοῦ Δεκαλόγου καί ἀποδοκιμάζει κάθε πράξη πού ἀπομακρύνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό. Ἀνάμεσα σ' αὐτές εἶναι καί ἡ πράξη τῆς κλοπῆς, ἡ ὁποία σύμφωνα μέ τόν Κύριο, ἐμπίπτει στήν κατηγορία τῶν βαρύτατων ἁμαρτημάτων ὅπως εἶναι ὁ φόνος, ἡ μοικεῖα, ἡ πορνεία, ὁ δόλος, ἡ ἀσελγεία, ὁ πονηρός ὁφθαλμός καί ἡ βλασφημία⁹.

Στό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο ὁ Κύριος ἐπαναλαμβάνει τίς ἐντολές «οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις...»¹⁰. Μᾶς τονίζει ἐπίσης τήν ἀποφυγή τῆς φιλαργυρίας μέ τήν προτροπή: «μή θησαυρίζετε δέ ὑμῖν θησαυρούς ἐπὶ τῆς γῆς... ἀλλά θησαυρίζετε θησαυρούς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καί ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδέ κλέπτουσιν»¹¹. Σέ ἄλλο ἐπίσης χωρίο τονίζει ὅτι: «ἐκ γάρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοί πονηροί, φόνοι, μοικεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι»¹².

Στό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο ὅπως ἐπίσης καί στά ἄλλα, τονίζεται καί ἐπανάληψη τό θέμα τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν τοῦ Δεκαλόγου ἀπό τόν Κύριο, ὁ ὁποῖος προτρέπει τούς ἀνθρώπους νά τίς ἐφαρμόζουν: «...τάς ἐντολάς οἶδας· μή μοιχεύσης, μή φονεύσης, μή κλέψης, μή ψευδομαρτυρήσης, τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου»¹³.

Γιά τό θέμα τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς κάνει ἐπίσης λόγο καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν Α' Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή του, στήν ὁποία ἀναφέρει ρητά ὅτι ἡ κλοπή εἶναι μεγάλο ἁμάρτημα καί οἱ κλέπτες δέν θά μπορέσουν νά κληρονομήσουν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ: «οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν»¹⁴. Ἐπίσης στήν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή του ἀναφέρει ὅτι ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἀγάπη πρὸς τόν πλησίον. Ἄν δέν ὑπάρχει αὐτή, ὅλα μποροῦν νά γίνουν εἰς βάρος του «τό γάρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις καί εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται ἐν τῷ ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν»¹⁵.

Ἕνα σημεῖο τό ὁποῖο πρέπει νά ἐπισημάνουμε καί νά ἐπαναλάβουμε

καί σ' αὐτό τό ἄρθρο εἶναι ὅτι, ὁ Χριστιανισμός, κάνοντας ὑπέρβαση τοῦ νόμου τῆς ἀνταποδόσεως, προτείνει τήν ἀρχή τῆς ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον, τῆς ἀμνησικακίας καί τῆς ἀνταποδόσεως καλοῦ ἀντὶ κακοῦ, τῆς συγχώρεσης. Ὁ Χριστός δίνει τὴ δυνατότητα στὸν παραβάτη τῶν θεϊῶν ἐντολῶν νὰ σκεφεῖ τό λάθος του, νὰ μετανοήσῃ, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ εἰσέλθῃ στὴν χαρὰ τοῦ Κυρίου, σύμφωνα μέ τό ἀγιογραφικὸ χωρίο¹⁶.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Κατὰ τὸν ὀρισμὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου «κλοπὴ εἶναι δόλγια ἀφαίρεσις, χρῆσις ἢ κατοχὴ πράγματος τινὸς πρὸς ἴδιον ὄφελος». Περισσ. βλ. Παναγιώτῃ Χ. Δημητρόπουλου, «κλοπή», *Θ.Η.Ε.*, τ. 7ος, Ἀθῆνα 1965, στ. 697.

2. (Ἐξ. κ' 1-17, Δευτερ. ε' 19).

3. Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ κεφαλαίου κβ' τοῦ βιβλίου τῆς Ἑξόδου ἀναφέρεται στὸ θέμα τῆς κλοπῆς μέ παραδείγματα ἀπὸ τὴν καθημερινή ζωὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν καί καθορίζει τίς ἀνάλογες ποινές πού προβλέπονται σέ κάθε περίπτωση. Περισσ. Βλ. (Ἐξ. κβ' 1-12).

4. (Ἐξ. κβ' 1).

5. (Παρ. στ' 31).

6. (Ζαχ. ε' 3).

7. (Ἐξ. κα' 17).

8. «...κλοπαί, πλεονεξίαί, πονηρίαί, δόλος, ἀσελγεια, ὀφθαλμός πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη...» (Μκ. ζ' 22).

9. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στὴν ἐρμηνεία τῶν Δέκα Ἑντολῶν, «δέν πρέπει νὰ κλέψῃς, γιὰ νὰ μὴν σοῦ δώσῃ πολὺ μεγαλύτερη τιμωρία ὁ γνωρίζων τὰ κρύφια (Θεός), ἐπειδὴ Τόν περιφρόνησες. Μᾶλλον πρέπει ἀπ' ὅ,τι ἔχεις, κρυφὰ νὰ δίνῃς σέ ὅσους ἔχουν ἀνάγκη, γιὰ νὰ πάρῃς ἑκατονταπλασίονα καί νὰ κληρονομήσῃς ζωὴ αἰώνια στὸν μέλλοντα αἰῶνα ἀπὸ τὸν Θεό, πού βλέπει τὰ κρυφὰ». Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, *Οἱ Δέκα Ἑντολές σέ ἐρμηνεία*, ἔκδ. Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

10. (Μτ. ιθ' 18).

11. (Μτ. ιστ' 20).

12. Μτ. ιε' 19).

13. (Λκ. ιη' 20).

14. (Α' Κορ. στ' 10).

15. (Ρωμ. ιγ' 9).

16. (Μτ. κε' 21).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΝΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου

«ΟΥ ΦΟΝΕΥΣΕΙΣ». Η ΑΝΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τήν διάρκεια τῶν μαζικῶν μεταναστεύσεων πού συνέβησαν στόν τόπο μας τά τελευταῖα χρόνια γίναμε μάρτυρες ἐγκληματικῶν ἐκμεταλλεύσεων τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Μᾶς εἶχε συγκινήσει ὅλους ἡ φωτογραφία ἐνός μικροῦ παιδιοῦ πού ξέβρασε ἡ θάλασσα μετά ἀπό κάποιο ναυάγιο. Καί πραγματικά εἶναι φρικτές τέτοιες σκηνές πού προκαλοῦν ἀνάμεικτα αἰσθήματα λύπης, θυμοῦ καί ἀγανάκτησης. Παρατηρήσαμε ὅμως ὅτι πολλοί ἦταν ἐκεῖνοι πού ἔχυναν κροκοδείλια δάκρυα στά διάφορα μέσα ἐνημέρωσης, κυρίως πολιτικοί, πού ἐνῶ διαμαρτύρονταν ἔντονα - καί κατά τά ἄλλα πολύ καλά ἔκαναν - ταυτόχρονα τά ἴδια αὐτά πρόσωπα ψήφιζαν στό Κυπριακό Κοινοβούλιο τήν νομιμοποίηση τῶν ἐκτρώσεων.

Αὐτό ἀπό μόνο του ὑποδεικνύει τή μεγάλη σύγχυση πού ἐπικρατεῖ στίς μέρες μας γιά τήν ἔννοια τῆς ζωῆς ὡς δώρου ζωῆς ἀπό τόν Κύριο καί τήν ὑποτίμηση καί ἀναίρεσή τοῦ δώρου αὐτοῦ.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ

Σύμφωνα μέ τήν χριστιανική διδασκαλία καί παράδοση ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα ὑπέροχο πλάσμα, ὄχι ἕνα τυχαῖο κατασκεύασμα, ἀλλά τό τελειότερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ καί ἐπέκταση ἀποτελεῖ τήν ἴδια τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Τό μεγαλύτερο δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή. Τό μεγάλο αὐτό ἀγαθό τῆς ζωῆς, ὀφείλουμε νά τό προστατεύουμε καί μέ κανένα τρόπο νά μὴν τό παραμελοῦμε ἢ νά τό ὑπονομεύουμε.

Στόν Δεκάλογο τοῦ Μωυσῆ στήν Παλαιά Διαθήκη, ὁ φόνος καταδικάζεται ρητά καί κατηγορηματικά: «οὐ φονεύσεις» (Ἐξόδ. κ' 15). Στήν Καινή Διαθήκη ὁμως, Ἰησοῦς Χριστός στήν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία του, γίνεται πολύ πῖό ἀπαιτητικός: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις “οὐ φονεύσεις” ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ, αὐτοῦ ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει» (Ματθ. ε' 21-22).

Οὐσιαστικά δηλαδή ὁ Χριστός, εἰσέρχεται βαθύτερα στήν ἀνθρώπινη συμπεριφορά, ἐντοπίζοντας καί καταδεικνύοντας τήν κυριότερη αἰτία πού ὀδηγεῖ κάποιον στό φόνο, τήν ὀργή. Τήν διαχείριση τοῦ θυμοῦ καί

τῆς ὀργῆς ὥστε νά μὴν ἀποβαίνει ἐπιβλαβὴς στὸν ἑαυτό μας καὶ στὸν συνάνθρωπό μας, εἰσπηγεῖται ἡ Γραφή διὰ τοῦ Παύλου. «Ὁργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε» θά σημειώσει ἐπιγραμματικά ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν στὴν πρὸς Ἑφεσίους δ' 26-27. «... ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ».

Ὡς ἐκ τούτου, ἡ Ἐκκλησία μέ τὴν διδασκαλία της, ἐπιδιώκει τὴν πρόληψη τέτοιων ἀνεπιθύμητων καταστάσεων, διαμορφώνοντας ἥθος καὶ χαρακτῆρα στὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορά. Τονίζει δὲ ἐμφαντικά ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι θεῖο δῶρο πού μᾶς χαρίστηκε τόσο γενναιόψυχα καὶ πλουσιοπάροχα. Μὲ κάθε παρέμβαση στό φαινόμενο τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, οὐσιαστικά ἐπιβουλεύεσαι τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, καταστρέφοντας τὴν ἴδια τὴν δημιουργία καὶ τὸ ἀποκορύφωμά της πού εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος.

Τό δαιμονιῶδες αὐτὸ φαινόμενο τοῦ φόνου, τὸ φρικωδέστατο αὐτὸ ἔγκλημα, δέν εἶναι βέβαια σημερινό, ἀλλὰ ἔχει τίς ρίζες του πολὺ βαθιά στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας μέ πρῶτο παράδειγμα ἐκεῖνο τοῦ ἀδικοκτόνου Κάιν. Ὁ θυμὸς καὶ ὁ φθόνος, τί μίσος καὶ ἡ ὀργή, δηλητηριάζουν ἀπὸ τότε τὴν ψυχὴ καὶ ὀπλίζουν τὰ χέρια μέ φονικά ὄπλα. Ἀθῶο αἷμα ἀγίων μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας, ἡρώων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδας, πότισε πολλὰκις τὴ γῆ, γιὰ νά φυτρώσει καὶ νά ἀνθίσει τὸ δέντρο τῆς Χριστιανοσύνης καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΙΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ:

Θανατική ποινή.

Ὁ βίαιος θάνατος συμβαίνει ἐξ ὑπαιτιότητας κάποιου τρίτου καὶ γίνεται ἐνάντια στὴν ἐπιθυμία τοῦ θανόντος. Μιά τέτοια μορφή εἶναι καὶ ἡ θανατικὴ ποινή. Ἄν ὁ φόνος προέρχεται ἀπὸ ἄτομα πού λειτουργοῦν μέ δολιότητα, μίσος, φθόνο καὶ ὅποιαδήποτε μορφή ἰδιοτέλειας, στὴ θανατικὴ καταδίκη ὑπαίτιος εἶναι τὸ κράτος πού, θέλοντας νά προστατεύσει τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἢ νά προβάλει τὴν παραδειγματικὴ τιμωρία καὶ τὸν σωφρονισμό, ἐπιβάλλει τὴν τιμωρία τοῦ θανάτου.

Ἡ Ἐκκλησία ἐναντιώνεται στὴ θανατικὴ ποινὴ ἀφοῦ ἀφαιρεῖται μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ καθιστώντας τίς πλεῖστες φορές τὴν μετάνοια τοῦ καταδικασθέντος ἀνέφικτη. Πέρα ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι σέ περίπτωση «δικαστικῆς πλάνης» δέν ὑπάρχει περιθώριο ἐπανόρθωσης τοῦ λάθους, εἶναι ὀξύμωρο καὶ ἀνέντιμο, ἡ κρατικὴ ἐξουσία πού καταδικάζει τὸν φονιά γιὰ φόνο, νά χρησιμοποιοῖ τὸ ἴδιο μέτρο, τὴν ἀφαίρεση ζωῆς δηλαδή, ὡς μέσο τιμωρίας γιὰ τὸ φονιά.

Αὐτοκτονία.

Νέοι καὶ εὐαίσθητοι χαρακτῆρες γίνονται συχνὰ θύματα τῆς ἴδια τῆς

προσωπικότητάς τους. Μιά συναισθηματική απογοήτευση, μία επαγγελματική ή οικονομική αποτυχία, μέ σύμμαχο τήν αδυναμία του χαρακτήρα καί κακή ψυχολογική κατάσταση, αλλά καί ἄνθρωποι μέ νοσηρή ἰδιοσυγκρασία, ὁδηγοῦνται πολλές σέ ἄρνηση τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς τους καί γίνονται αὐτόχειρες.

Ἡ αὐτοκαταστροφή τοῦ ἀνθρώπου ὑποδεικνύει ἀπιστία στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί ἀπουσία χριστιανικοῦ φορνήματος καί ἐλπίδας. Ὁ αὐτόχειρας ἀρνεῖται τό δῶρο τῆς ζωῆς καί στερεῖται τήν δυνατότητα μετάνοιας. Ἐτσι ἀποχωρίζεται ἀπό τήν πηγή τῆς ζωῆς καί θέτει τόν ἑαυτό του ἐκτός Ἑκκλησίας. Στίς περιπτώσεις αὐτές, ὡς παιδαγωγικό μέτρο ἡ Ἑκκλησία δέν τελεῖ τήν νεκρώσιμη ἀκολουθία, ἐκτός βέβαια ἐάν ἀποδεδειγμένα ὁ δράστης ἔπασχε ἀπό κάποιο ψυχικό νόσημα.

Εὐθανασία. (εὖ + θάνατος = καλός θάνατος)

Πρόκειται γιά τεχνητή διακοπὴ τῆς ζωῆς μέ τήν ὁποία ἐπιφέρεται θάνατος, εἴτε μέ τήν χορήγηση κάποιου θανατηφόρου φαρμάκου, εἴτε μέ τήν διακοπὴ τῆς λειτουργίας τῶν ἱατρικῶν μηχανημάτων πού κρατοῦν τόν ἀσθενῆ στή ζωή. Τά κίνητρα πολλές φορές θεωροῦνται «ἀγνά». Νά μὴν ταλαιπωρεῖται ὁ ἀσθενής μακροχρόνια εἴτε πάσχει ἀπὸ ἀνίατη ἀρρώστια καί ἔχει συνήθως ἀφόρητους πόνους, χωρίς νά ὑπάρχει ἐλπίδα θεραπείας ἢ βελτίωσης τῆς κατάστασής του, εἴτε εἶναι κατάκοιτος καί παράλυτος μετά ἀπὸ ἐγκεφαλικό ἐπεισόδιο ἢ ἀνεπανόρθωτο τραυματισμοῦ σέ δυστύχημα. Στήν περίπτωση πού ὁ ἀσθενής δέν ἐρωτᾶται καί ἀποφασίζουν ἄλλοι γιά τή ζωή του, συνήθως οἱ στενοί συγγενεῖς, ἡ εὐθανασία ἰσοδυναμεῖ μέ δολοφονία. Στίς περιπτώσεις πού ὁ κατάκοιτος ἀσθενής ἔχοντας συναίσθηση τῆς κατάστασής του ζητᾷ ὁ ἴδιος νά ἐπέλθῃ ὁ θάνατός του, ἡ εὐθανασία μοιάζει μέ αὐτοκτονία.

Ἀμβλωση.

Ἀμβλωση ἢ ἔκτρωση λέγεται ἡ πρόωρη ἐκβολή τοῦ ἐμβρύου ἀπὸ τή μήτρα τῆς μητέρας του, δηλαδή διακοπὴ τῆς κύησης μέ τεχνητά μέσα καί μεθόδους.

Ἡ Ἑκκλησία ἀπαγορεύει τήν ἄμβλωση (91ος κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 692) ταυτίζοντάς την μέ τό φόνο. Στήν πραγματικότητα ἀφαιρεῖται μία ἀνθρώπινη ζωή, ματαιώνεται ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ καί ἐκδηλώνεται περιφρόνηση τοῦ ὑποψήφιου γονέα πρὸς ἓνα ἄλλο πρόσωπο, δηλαδή τό κυοφορούμενο παιδί. Ἡ ἄμβλωση παράλληλα, δημιουργεῖ τεράστια ἠθικά προβλήματα, προβλήματα ἐνοχῆς, πού πολλές φορές ὁδηγοῦν σέ ἄσχημες ψυχολογικές καταστάσεις καί δημιουργοῦν ψυχικά τραύματα. Σήμερα κατανόησε ὁ κόσμος αὐτό πού ἡ Ἑκκλησία εἶχε διακηρύξει ἐξ αρχῆς, ὅτι τό ἐμβρυο ἀποτελεῖ μία ζωή ἀπὸ τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψης. Ἐτσι ἔχει τό δικαίωμα νά ζήσει,

δέν είναι κτήμα πού τό διαχειρίζεται κάποιος καί δέν είναι τόσο άπλή ύπόθεση ή διακοπή τής κύησης. Οί διάφορες προφάσεις πού προβάλλονται περί άνεπιθύμητης έγκυμοσύνης, γιά κληρονομικούς λόγους ύγείας ή έγκυμοσύνης ως άποτέλεσμα βιασμού, σήμερα μπορούν νά άμβλυνθούν. Υπάρχει ή βοήθεια καί συμπαράσταση τών συνδέσμων καί όργανώσεων, πού εργάζονται άοκνα γιά τή διατήρηση τής ανθρώπινης ζωής καί προστασία του άγέννητου παιδιού καθώς καί τήν ύλική καί ψυχολογική στήριξη τών άγαμων μητέρων.

Έμμεσος φόνος.

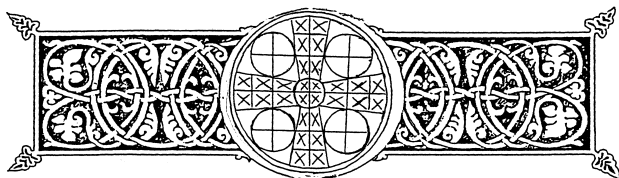
Στό κατά Ματθαϊόν Ευαγγέλιο ε΄ 22 ό Ίησους Χριστός λέει «Όποιος πει τόν άδελφό του «ήλίθιε», είναι ένοχος γιά τή φωτιά τής κολάσεως. Άρα ένας πικρός λόγος πρός τόν άδελφό μας, μιά συκοφαντία καί άνυπόστατες κατηγορίες είναι αιτίες πού όδηγούν πρόωρα στόν τάφο. Δέν μπορούμε νά παραβλέψουμε καί άλλες αιτίες, όπως είναι τά ναρκωτικά, πού άποτελούν άργό ή αιφνίδιο θάνατο μέ ήθικούς άυτουργούς τούς έμπόρους τών θανατηφόρων αὐτῶν οὐσιῶν, τίς καταχρήσεις, τό τσιγάρο κ.ά.

Μοναδική εξαίρεση.

Σέ περιπτώσεις όπου πρόκειται γιά άμυντικό καί πατριωτικό πόλεμο πού διεξάγεται γιά τήν προστασία τών «ιερών καί τών όσίῶν», του λαού καί τής χώρας από τήν εισβολή επίδοξων έχθρών καί κατακτητῶν, τότε δημιουργείται μιά κατάσταση διαφορετική. Η Έκκλησία εύλογεί τούς άγῶνες «υπέρ πίστεως καί πατρίδος» άφου πρόκειται γιά δίκαιο πόλεμο, όπου όταν κάποιος βρίσκεται σέ νόμιμη άμυνα καί άυτοπροστασία ύποχρεωτικά θά αφαιρέσει ζωές. Στην περίπτωση αὐτή ό φόνος γίνεται άνεκτός από τήν Έκκλησία χωρίς όμως νά θεωρεΐται άποδεκτός. Πρόκειται γιά τό δικαίωμα προστασίας του άθώου θύματος άπέναντι στόν άδικο θύτη, πολύ ισχυρότερου συνήθως, όπου δέν διαθέτουμε κανένα άλλο άποτελεσματικό μέσο προστασίας παρά τή θανάτωση του άντιπάλου. Παρόλο πού μέ τό μυστήριο τής μετάνοιας μπορούν νά συγχωρεθούν όσοι έξ ανάγκης ύποχρεώθηκαν νά αφαιρέσουν ζωή, ό Μέγας Βασίλειος άπαγορεύει σ΄ αὐτούς νά χειροτονηθούν κληρικοί καί θεωρεΐται από τήν Έκκλησία κώλυμα ιεροσύνης.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Χρυστάλλας Στυλιανού

ΦΟΝΟΣ ΕΚ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ Η ΕΚΤΡΩΣΗ

ό πολυτιμότερο αγαθό είναι η ανθρώπινη ζωή. Η ζωή είναι δωρεά του Θεού και χάρισμα. Η ζωή ανήκει στο Θεό και ο άνθρωπος έχει υποχρέωση να τη διαφυλάξει, να την προστατέψει και να τη αξιοποιήσει στα πλαίσια του σκοπού της ζωής που έχει θέσει ο Δημιουργός δηλ. τη θέωση. Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα τα τελευταία χρόνια είναι και αυτό των εκτρώσεων. Πολλές απόψεις, από αντίθετες ομάδες τίθενται στο τραπέζι του διαλόγου, για το αν είναι φόνος, ή αν η γυναίκα είναι ελεύθερη να διαθέτει το σώμα της όπως αυτή θέλει.

Η εκτροφή αναρριεί το αγαθό της ζωής. Εκτροφή είναι ο προκλητικός τερματισμός της κύησης πριν από τη βιωσιμότητα, δηλαδή πριν το όψιμο έμβρυο αναπτυχθεί αρκετά για να επιβιώσει. Μερικές φορές η γέννηση ενός παιδιού θεωρείται ανεπιθύμητη. Τότε το ζευγάρι καταφεύγει στην εκτροφή.

Τό κύριο όμως έρώτημα που πρέπει εξ αρχής να τεθεί και να απαντηθεί, και από το οποίο εξαρτώνται όλα είναι: Αν το έμβρυο είναι ανθρώπινη ζωή ή όχι. Από την απάντηση αυτή εξαρτάται η στάση της ηθικής έναντι των εκτρώσεων.

Η ζωή του ανθρώπου αρχίζει από τη στιγμή της γονιμοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι κάθε έμβρυο είναι ένας ξεχωριστός άνθρωπος εν αναπύξει. Όσο λίγων ημερών ή εβδομάδων και αν είναι, η ζωή του είναι το αρχικό στάδιο της ζωής του ανθρώπου.

Σύμφωνα με την επιστήμη, από την πρώτη στιγμή της σύλληψης, έχουμε ένα νέο ανθρώπινο όν, διαφορετικό γενετικώς από τη μητέρα και τον πατέρα του, ένα όν αυτοπρογραμματισμένο σε αύξηση και ανάπτυξη.

Επιστημονικά δεν θεμελιώνεται με καμιά σοβαρότητα η ύπαρξη τάχα κάποιας μαγικής στιγμής πριν από την οποία το έμβρυο ήταν κομμάτι σάρκα, και μετά από αυτήν γίνεται παιδί, άνθρωπος... Τό γονιμοποιημένο ωάριο, τό έμβρυο, τό βρέφος, τό παιδί, ό ενήλικας είναι απλώς στάδια εξέλιξης και ωριμότητας της ίδιας ανθρώπινης ζωής, του ίδιου ανθρώπου! Ο καθένας από μās υπήρχε εξ ολοκλήρου στο γονιμοποιημένο ωάριο και χρειαζόταν μόνο τροφή και χρόνο για τά επόμενα στάδια της ζωής του.

Η εκτροφή δέν είναι ένα θέμα που απασχολεί μόνο τη σημερινή έ-

ποχή, ήδη στον αρχαίο κόσμο ήταν ένα θέμα πού ήταν γνωστό και απασχόλησε τον αρχαίο Έλληνα και πατέρα της Ιατρικής, τον Ιπποκράτη. Ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος πού απαγόρευσε και καταδίκασε με παρηρησία τό γιατρό πού κάνει έκτρωση. Ο ὅρκος τοῦ Ιπποκράτη, τόν ὁποῖο δίνουν οἱ γιατροί, ἀναφέρει τά ἑξῆς: «οὐ δώσω οὐδέ φάρμακου οὐδενί αἰτηθεῖς θανάσιμου... Ὁμοίως δέ οὐδέ γυναικί πεσσόν φθορίου δώσω».

Ἡ Ἀγία Γραφή δέν ἀναφέρει συγκεκριμένα τό θέμα τῆς ἔκτρωσης, ὡστόσο ὑπάρχουν πολλές διδασκαλίες πού κάνουν ξεκάθαρο τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἔκτρωση. Στήν Ἑξοδό (κα΄ 22-25) ἐπιβάλλεται ἡ ἴδια τιμωρία σέ κάποιο πού θά προκαλέσει τό θάνατο ἑνός ἐμβρύου μέ τήν τιμωρία κάποιου πού διαπράττει φόνο. Αὐτό δηλώνει ὅτι ὁ Θεός θεωρεῖ ὅτι τό ἔμβρυο εἶναι μιά ἀνθρώπινη ὕπαρξη, ὅπως ἕνας ἐνήλικας.

«Μιά γυναίκα ἡ ὁποία ἔκανε ἀποβολή εἶναι φόνισσα καί θά δώσει λόγο στόν Θεό... Διότι τό ἔμβρυο στήν κοιλιά εἶναι ἕνα ζωντανό πλάσμα, τό ὁποῖο φροντίζει ὁ Θεός», ἀνέφερε ὁ ἀπολογητής τοῦ 2 αἰῶνα Ἀθηνάγορας.

Μέ τή διαμόρφωση τῆς κανονικῆς πράξης τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐμβρυοκτονία λαμβάνεται ἰδιαίτερα ὑπόψη. Ὁ Μέγας Βασίλειος χαρακτηρίζει γιά πρώτη φορά σέ κανόνα τῆς Ἐκκλησίας τή φθορά τοῦ ἐμβρύου ὡς φόνο. Ἐντάσσει ξεκάθαρα τήν ἔκτρωση ἢ ἄμβλωση στούς ἐκούσιους καί θεληματικούς φόνους, φόνους δηλαδή ἐκ προμελέτης.

Ἐπίσης ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Νηστευτής ὁρίζει ὅτι τόσο αὐτοί πού κατασκευάζουν φάρμακα μέ σκοπό τήν ἄμβλωση, ὅσο καί οἱ γυναῖκες πού τά λαμβάνουν εἶναι φονιάδες.

Ἀπό τίς πύό πάνω μαρτυρίες κατανοοῦμε τήν ἄποψη τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ ἔκτρωση εἶναι φόνος. Αὕτή ἡ θέση βασίζεται στήν πεποίθηση ὅτι ἀκόμη τό ἀσχημάτιστο ἔμβρυο εἶναι ἄνθρωπος, δηλ. πλάσμα ἅγιο καί ἱερό, μιά ἀνθρώπινη ὕπαρξη πού ἔχει κάθε δικαίωμα νά ζήσει, νά ἀγωνιστεῖ καί νά φτάσει σέ μέτρα ἀγιότητας.

Ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ὕπαρξη ἐμφανίζεται ἀπό τή σύλληψη ἀποτυπώνεται περίτρανα καί στίς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἀναφορικά μέ τόν ἑορτασμό τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καί τοῦ Τιμίου Προδρόμου, οἱ ὁποῖοι γιορτάζουν ἤδη ἀπό τή σύλληψή τους. Γί' αὐτό ὄρισε νά γιορτάζουμε τή σύλληψη τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν Παναγία δηλ. τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου στίς 25 Μαρτίου. Ἐπίσης τιμοῦμε τή σύλληψη τῆς Παναγίας ἀπό τήν Ἀγία Ἄννα στίς 9 τοῦ Δεκέμβρη καί τή σύλληψη τοῦ Τιμίου Προδρόμου στίς 23 τοῦ Σεπτεμβρη. Σημαντικό στοιχεῖο γιά τό σεβασμό τοῦ ἐμβρύου ἀποτελεῖ τό γεγονός πού ἀναφέρεται στό Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκά, τῆς ἐπίσκεψης τῆς Παναγίας στήν Ἐλισάβετ, ὅπου σκίρτησε τό ἔμβρυο τῆς Ἐλισάβετ δηλαδή ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ἀπό χαρά, ὅταν ἀναγνώρισε τή Θεοτόκο (Λουκ. α΄ 41, 44).

Τή θέση αὐτή τήν ἐνισχύει καί ἡ διακήρυξη κατά τῶν ἐκτρώσεων πού ὑπόγραψαν 67 γιατροί διαφόρων εἰδικότητων ἀπό τήν Κύπρο, ὅπου ἀναφέρονται τά ἐξῆς: «Ἡ ἔκτρωση σέ ὁποιοδήποτε στάδιο τῆς ἐγκυμοσύνης καί ἂν γίνει καί μέ ὁποιαδήποτε δικαιολογία, εἶναι φόνος ἐκ προμελέτης. Τό ἔμβρυο ἔχει τά ἴδια δικαιώματα μέ ὁποιοδήποτε παιδί ἢ ἐνήλικα ἄνθρωπο».

Εὐθύνη γιά τήν ἁμαρτία τοῦ φόνου τοῦ ἀγέννητου μωροῦ ἔχει μαζί μέ τή μητέρα καί ὁ πατέρας, σέ περίπτωση πού δίνει τή συγκατάθεσή του γιά τήν ἔκτρωση, ἀλλά καί οἷοσδήποτε συγγενής ἢ μή πού παροτρύνει τούς γονεῖς στήν ἀποσιρόπαια αὐτή πράξη.

Ἐπομένως οἱ γυναῖκες πού κυοφοροῦν πρέπει νά συναισθανθοῦν τήν εὐθύνη πού ἔχουν ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου πού πρόκειται νά φέρουν στόν κόσμο. Πρέπει νά σκεφτοῦν ὥριμα καί σοβαρά τό δικαίωμα στή ζωή πού ἔχει τό ἔμβρυο. Πρέπει νά ἀντιληφθοῦν ὅτι δέν ἔχουν δικαίωμα νά καταδικάσουν σέ θάνατο καί νά φονεύσουν τό ἔμβρυο – ἄνθρωπο πού εἶναι ἄθωο καί ἀνυπεράσπιστο στά χέρια τους καί θέλει νά ζήσει. Ἡ ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου πού ἀπαγορεύει τό φόνο μέ τήν ἀπόλυτη ἀπαγόρευση «οὐ φονεύσεις» σχετίζεται ἄμεσα καί μέ τό φόνο τῶν ἀνυπεράσπιστων, ἀθῶων βρεφῶν στή μήτρα τῆς μητέρας τους.

ΧΡΥΣΤΑΛΛΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Μάλαμας Βέργου - Στυλιανού

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

ό γεγονός της Παράδοσης τῶν Δέκα Ἐντολῶν καθῶς καί τό περιεχόμενο τους, τά γνωρίζουμε μέσα στήν Παλαιά Διαθήκη σέ δύο μορφές. Ἡ μία εἶναι στό Ἔξοδος κ' 2-17 καί ἡ ἄλλη στό Δευτερονόμιο Ε' 6-21 καί ἴσως ἀποτελοῦν ἐπεξεργασίες μίας καί μόνο πηγῆς (πρβλ. Λευϊτικόν ΙΘ' 2-4 καί 11-13). Συγκεκριμένα ἡ πέμπτη ἐντολή ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τό κείμενο ἀπό τήν Ἔξοδο: *τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοί γένηται, καί ἵνα μακροχρόνιας γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἡ Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.*

Τό κείμενο ἀπό τό Δευτερονόμιο: *τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ὅν τρόπον ἐνετείλατό σοι Κύριος ὁ Θεός σου, ἵνα εὖ σοί γένηται καί ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς, ἥς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.*

Σύμφωνα μέ τόν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, «νά σέβεσαι τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, γιατί ὁ Θεός - χρησιμοποιοῦντας σάν ὄργανα αὐτοῦς - σέ ἔφερε στήν ζωή, καί αὐτοί εἶναι γιά σένα ἔπειτα ἀπό τόν Θεό αἵτιοι τῆς ὑπάρξεώς σου. Γι' αὐτό λοιπόν καί ἐσύ, ἔπειτα ἀπό τόν Θεό αὐτούς καί νά τιμήσεις καί νά ἀγαπήσεις... γιά νά ζήσεις πολλά χρόνια...».

Ἡ Παλαιά Διαθήκη, ὅχι μόνο προβάλλει ἔντονα τή γυναικεία παρουσία μέ πρωταγωνιστικό ρόλο στή θεολογία της, ἀλλά καί ἔχει τιλοφορήσει μερικά βιβλία της μέ γυναικεία ὀνόματα, καθῶς γυναῖκες, ὅπως ἡ Ρούθ, ἡ Ἰουδίθ καί ἡ Ἑσθήρ, πρωταγωνιστοῦν σέ αὐτά καί προετοιμάζουν μέ τόν τρόπο τους τό δρόμο γιά τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία. Ἡ Σάρα, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Ραχήλ, ἡ Δεββώρα στήν ἐποχή τῶν Κριτῶν, ἔπαιξαν καθοριστικό ρόλο ἐνῶ ὑπῆρξαν καί προφῆτιδες ὅπως ἡ Μαριάμ, ἡ Ὀλδά καί ἡ Ἄννα, ἡ μητέρα τοῦ Σαμουήλ. Οἱ γυναῖκες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δέν διεκδικοῦν κοινωνική θέση ἢ ἐξύψωση, ἀλλά μετοχή στήν κοινή πορεία τῆς κοινότητος πού ἀναμένει τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία.

Ἀναμφίβολα ἡ θέση τῆς γυναίκας μέσα στό βιβλικό περιβάλλον ἐντάσσεται στούς ἰσχύοντες κοινωνικοπολιτιστικούς κανόνες καί στά δεδομένα τῆς ἐποχῆς. Ἡ βασική τοποθέτηση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφορικά μέ τή θέση καί τό ρόλο τῆς γυναίκας ἐπικεντρώνεται κυρίως στούς τίτλους «σύζυγος» καί «μητέρα». Πρόκειται λοιπόν γιά τίς ἀξίες πού ἀναγνωρίζονταν στή γυναῖκα μέσα στά πλαίσια τοῦ οἰκογενειακοῦ

περιβάλλοντος. Συνθέτουν έναν ύψηλό μπτριαρχικό πολιτισμό, όπου η γυναίκα είναι αυτή που κυριαρχεί και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό πολλά πράγματα της ιστορίας της θείας οικονομίας που τελικά δέν είναι άλλη από την ιστορία όλης της ανθρωπότητας. Δέ λείπουν απ' αυτά τὰ βιβλία οί ἔπαινοι γιά τήν γυναικεία γονιμότητα, γιά τήν αξιοσύνη, τήν πιστότητα καί ἀφοσίωση πρὸς τόν ἄνδρα, τήν καθαρότητα στίς συζυγικές σχέσεις, τήν τρυφερότητα τοῦ ἄνδρα πρὸς τήν γυναίκα.

Ἡ ἰουδαϊκὴ κοινωνία ὑπῆρξε πατριαρχική καί ὄχι μπτριαρχική, ὅπως ἦταν ὅλες οἱ γειτονικές κοινωνίες τῆς τότε ἐποχῆς. Ἔτσι ἡ γυναίκα ἀφοσιωμένη στή γέννηση τῶν τέκνων, τῇ διαπαιδαγώγησιν καί τήν ἀνατροφή τους καί μέ τό ἀσθενέστερό της σῶμα κατεῖχε κατώτερη κοινωνική θέση ἀπὸ ἐκείνη τοῦ ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἀσχολοῦνταν μέ τήν ἐργασία καί τήν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκῶν. Αὐτό τό γεγονός ἀνάγκασε τῇ γυναίκα νά σπτίζεται πάντοτε στόν ἄνδρα της καί νά ἀναφέρεται σ' αὐτόν.

Πρότυπα γυναικῶν πού προβάλλονται ἀπο τήν Παλαιά Διαθήκη καί ἐξυψώνουν τόν καθοριστικό της ρόλο εἶναι πολλά. Ἡ Ρούθ στήν ἐποχή τῶν Κριτῶν, ὅπως γράφει τό ἴδιο τό βιβλίον ἦταν Μωαβίτισσα. Ὅλα ξεκίνησαν ὅταν μία οἰκογένεια μετακόμισε στήν Μωάβ ἀπὸ τῇ Βηθλεέμ, γιατί στή Βηθλεέμ ἔπесе μεγάλος λιμός. Ἡ Ρούθ γνωρίστηκε μέ τόν Μααλὼν, γιό αὐτῆς τῆς οἰκογένειας, καί τόν παντρεύτηκε, ὅμως σέ λίγο καιρό χήρεψε καί αὐτή καί ἡ πεθερά της ἡ Νωεμίν. Ἡ πεθερά της ἀναγκάζεται νά γυρίσει πίσω στή Βηθλεέμ καί ἡ Ρουθ ἀποφασίζει νά τήν ἀκολουθήσει, παρότι ἡ πεθερά της τήν προτρέπει νά παραμείνει στήν πατρίδα της. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀναδεικνύεται ὑπόδειγμα γιά τήν ἀμφιλεγόμενη σχέση νύμφης - πεθερᾶς. Μέ τῇ βοήθειᾳ καί καθοδήγησιν τῆς Ἑσθήρ, ὡς βασίλισσας οἱ Ἰουδαῖοι νικοῦν καί ἐμφανίζονται ὡς ἰσχυροί ἀντίπαλοι τῆς περσικῆς αὐτοκρατορίας. Καί σέ αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἡ γυναίκα ἐξαίρεται μέ τήν ἐξέχουσα θέση πού παίρνει στό λαό τοῦ Ἰσραὴλ, καί τῆς διασπορᾶς φυσικά, ἀπὸ τόν ὁποῖον θά βγεῖ κάποια μέρα ὁ Μεσσίας. Οἱ γυναῖκες στήν Παλαιά Διαθήκη συνδέονται καί μέ θαυματουργικά γεγονότα, ὅπως ἡ γνωστὴ Σάρα. Ἡ Σάρα γέννησε σέ μεγάλην ἡλικίᾳ μέ θαυματουργικὸ τρόπο τόν Ἰσαάκ. Καθὼς ἀπὸ τόν Ἰσαάκ, γιό τοῦ Ἀβραάμ γεννιοῦνται ὅλοι οἱ μεγάλοι προφῆτες καί βασιλεῖς, Δαυΐδ καί Σολομών, ἀπὸ τῇ γενιά τῶν ὁποίων θά προέλθει ὁ Μεσσίας, ἡ Σάρα μέ τήν ἀτεκνία της καί τόν θαυματουργικὸ τρόπο γέννησιν, καθίσταται κεντρικὸ πρόσωπο στήν Παλαιά Διαθήκην. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ μία ἄλλη γυναίκα τὴν Ἄννα, σύζυγο τοῦ Ἐλκανά, πρόσωπο πού ἀναφέρεται στό Ἀ΄ Βασιλείων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Πράγματι ἡ Ἄννα θά γεννήσῃ γιό μέ θαυματουργικὸ τρόπο, σέ μεγάλην ἡλικίᾳ, τόν Σαμουὴλ, ὁ ὁποῖος θά γίνῃ ὁ πιό σημαντικὸς προφῆτης τοῦ λαοῦ ὅταν θά γυρίσουν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίᾳ τῆς Αἰγύπτου. Τονίζεται ἔτσι ἡ σημασία τῆς τεκνογονίας καί καλλιτεκνίας στή γυναίκα.

Ἡ κοινὴ ἐπιδίωξιν τῶν ἀνθρώπων γιά μακροζωία συνδέεται μέ τήν

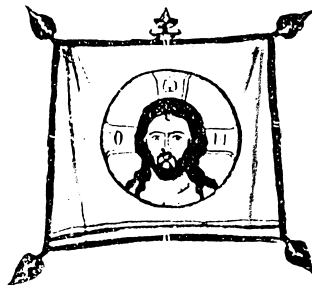
πέμπτη Ἐντολή, μιά καί ὁ χρόνος πού ζεῖ ὁ ἄνθρωπος· στήν γῆ εἶναι δοσμένος ἀπό τόν Θεό, ὡς δῶρο πού τό ἐλέγχει μόνο ὁ ἴδιος. Σέ καμία περίπτωση δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά δώσει ζωή στόν ἑαυτό του ἢ καί νά παρατείνει τήν ζωή του ὅσο θά ἤθελε. Αὐτό ἀνήκει μόνο στόν Ζωοδότη Θεό. Στήν περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὁ θάνατος ἦταν τρομερός γιά ὅλους καί ἦταν φυσικό νά ποθοῦσε κάποιος τήν μακροζωία, μάλλον τήν παρατεταμένη μακροζωία. Ἰδιαίτερα ἄν ἀναλογιστεῖ κανεῖς τόν μέσο ὄρο ζωῆς ἐκείνη τήν ἐποχή, τίς ἱατρικές γνώσεις πού ἦταν πολύ περιορισμένες καί τό πόσο πιθανό ἦταν μιά ἀπλή ἀσθένεια νά ὀδηγήσει στόν θάνατο.

Οἱ ἅγιοι ἄντρες καί ἁγίες γυναῖκες τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ὄντα πού περικλείονται μέσα στήν βιολογικότητά τους, οὔτε ἐξαντλοῦνται στους κοινωνικούς ρόλους. Εἶναι πρόσωπα πού ἀπό τή μία φανερώσουν τόν ἐσῶτερο ἑαυτό τους ὡς μυστηριακή «ἐτερότητα» καί ἀπό τήν ἄλλη ἀποκαλύπτουν «τήν ταυτότητα διά τῆς χάριτος» (Ἁγ. Μάξιμος), ὅταν συγκλίνουν πρὸς τό κοινό Ἀρχέτυπο, καί γίνονται «εἰς ἓν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28). Μέσα ἀπ' αὐτή τήν ἄφατη σχέση ὁ ἄντρας καί ἡ γυναίκα ἀποτελοῦν τήν πιό λαμπρή καί ἀκτινοβόλα εἰκόνα τοῦ Ἑνός καί Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Ἕνας σύγχρονος στοχαστής, ὁ Νίκος Μασούκας, ἀναφερόμενος στήν παρουσία τῶν γυναικῶν στήν Παλαιά Διαθήκη τονίζει πῶς «ὁ μητροκεντρικός πολιτισμός δέν εἶναι καθαρὸ προϊόν τῆς γυναικείας φύσης, ἀλλά μιᾶς ἀνθρώπινης προόδου, μίας συμφιλίωσης, ὅσο εἶναι ἐφικτό, μεταξύ τοῦ ἀνδρα καί τῆς γυναίκας, δηλαδή μιᾶς ἄρσης τῶν ἀνταγωνιστικῶν θέσεων». Πράγματι στήν Ἀγία Γραφή δέν ὑπάρχει καμία ἀνταγωνιστικότητα μεταξύ ἀνδρα καί γυναίκας, ἀλλά πορεία πού ὀδεύει σέ μία τελείωση καί θεραπεία τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Τελείωση πού κορυφώνεται στήν ἐνανθρώπιση, ἡ ὁποία εἶναι καί ἡ τέλεια θεοφάνεια, καί συνεχίζεται δυναμικά στήν παρούσα φάση τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποία διανύουμε τώρα, ὀδεύοντας πρὸς τά ἔσχατα.

ΜΑΛΑΜΑ ΒΕΡΓΟΥ - ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Ἁγίου Νικολάου Βελιμήροβιτς

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΙΑ

Καταδικάστηκες στη φυλακή. Καί τώρα κάθεσαι στο κελί καί στη σιωπή κοσκινίζεις ὁλόκληρη τή ζωή σου μέ φιλό-φιλό κόσκινο. Παραξενεύεσαι πῶς ὅλα ξετυλίχθηκαν σάν ἓνα κουβάρι ὅταν κατεβαίνει τό βουνό! Ἡ ζωή σου ἔρρεε ἥσυχα, μέ προκοπή καί ἱκανοποίηση ὥσπου ψευδομαρτύρησες γιά τόν ἀδελφό σου. Δικαιολογοῦσες τόν ἑαυτό σου: Ἀδελφός μου εἶναι! Ποιόν θά βοηθήσω, ἀκόμα καί μέ ψευδομαρτυρία, ἂν ὄχι τόν ἀδελφό μου; Ἔτσι κυλοῦσαν μέσα σου λανθασμένες σκέψεις, καί μέ τέτοιες σκέψεις ἀμυνόσουν μπροστά στούς δικαστές. Σ' αὐτό τό ἐπιχείρημα ἓνας δικαστής σου ἀπάντησε ὅτι τελικά ὅλοι ἀδέλφια εἴμαστε καί ἐπομένως μέ αὐτόν τόν τρόπο σκέψης θά μπορούσαμε νά δικαιολογήσουμε τά πάντα! Μόλις τότε κατάλαβες πῶς οἱ λάθος σκέψεις σέ ὀδήγησαν σέ κακή πράξη.

Μοῦ ἀφηγήθηκε ἓνας ψευδομάρτυρας τήν ἐξῆς ἱστορία: «Ψευδομαρτύρησα», λέει, «ἐξαιτίας ἑνός βοδιοῦ. Ὅμως μέχρι τή δίκη δέν θά ἔφθανε ἡ ὑπόθεση, ἐάν δέν πηγαινα μόνος μου νά καταγγεῖλω τόν ἑαυτό μου. Κι ἔπρεπε νά μέ καταγγεῖλω. Ἀφοῦ οἱ τιμωρίες τῶν ἀνθρώπων καί πάλι εἶναι πιό εὐκόλες ἀπό τίς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ. Δύο χρόνια μετά τήν ψευδομαρτυρία μου τό σπίτι μου ἐγινε σκιάχτρο γιά τόν κόσμο. Ἡ πρώτη ἀτυχία πού μοῦ συνέβη ἦταν ὅτι τά βόδια ζεμένα στό κάρο γκρεμίστηκαν σέ κάποια χαράδρα καί καταστράφηκαν· καί τά βόδια καί τό κάρο. Μ' αὐτή τήν εἶδηση μέ προϋπάντησε ἡ γυναίκα μου τό βράδυ ἐκείνης τῆς ἴδιας μέρας, ὅταν μετά ἀπό τήν ψευδομαρτυρία γύρισα σπίτι ἀπό τό εἰρηνοδικεῖο. Μετά ἀπό μερικές ἐβδομάδες χτύπησε κεραυνός τή στάνη μου καί σκότωσε ὅλα τά πρόβατα. Καί οἱ κλέφτες μέ λήστεψαν δύο φορές. Καί ἡ γυναίκα μου ἀδυνάτισε, καί παρότι καταχρεώθηκα προσπαθώντας νά τή γιατρέψω πέθανε βασανισμένη. Ἐνα μου παιδί, ἕως τότε πάντα ὑγιές, ἀσθένησε βαριά καί ἄρχισε νά πέφτει μέρα καί νύχτα, καί νά βγάζει ἀφρούς ἀπό τό στόμα καί νά τρίζει τά δόντια. Πτωχός, καταχρεωμένος, κακομοίρης, τιποτένιος, μιά μέρα παραπονέθηκα σ' ἓνα φίλο μου γιά τήν κακή μου μοίρα. Καί αὐτός, σάν κεραυνός ἀπό τόν οὐρανό, μέ ρώτησε:

Μήπως ἔχεις ψευδομαρτυρήσει ποτέ; Σάν νά ξύπνησα σέ κρύα νεροποντή, τά θυμήθηκα ὅλα καί ὅλα ἔγιναν ξεκάθαρα. Χωρίς νά ἀπαντήσω στόν φίλο μου τίποτα, ἐκείνη τήν στιγμή πῆγα στό δικαστήριο, τό δῆ-

λωσα και τὰ ὁμολόγησα ὅλα. Πέρασα φυλακή, καί τώρα ἄρχισα νά φτιάχνω τή ζωή μου ἀπ' τήν ἀρχή. Ἀλλά ἔμαθα καλά νά φοβᾶμαι τόν Θεό».

Βλέπεις πόσες δυστυχίες μποροῦν νά συμβοῦν στόν ψευδομάρτυρα; Ἀφοῦ τέτοιος εἶναι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, ἀδελφέ μου: Ζωντανό πῦρ, δέν μπορεῖς νά τό πατήσεις, χωρίς νά καεῖς. Ὅταν πατᾶς τούς μαλακοῦς νόμους τῶν ἀνθρώπων, πού ἀλλάζουν συχνά, συμβαίνουν δυσκολίες καί ταλαιπωρίες. Πόσο μᾶλλον ὁ πύρινος καί αἰώνιος νόμος τοῦ ζῶντος Θεοῦ.

«Οὐ ψευδοματυρήσεις» (Ἐξ. κ' 16), εἶναι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ, γραμμένη καί στίς δύο διαθηκῆς τοῦ Θεοῦ, στήν Παλαιά καί στήν Καινή. Δέν εἶναι μικρό πράγμα νά πεῖς ψέματα μπροστά στό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι μικρό πράγμα νά σταθεῖς μέ ἀσκέπαστο κεφάλι μπροστά στόν Σταυρό καί τό Εὐαγγέλιο καί νά φωνάζεις: «Ὁρκίζομαι στόν Ζῶντα καί παντοδύναμο Θεό, ὅτι αὐτή ἡ ἀλήθεια εἶναι ψέμα ἢ ὅτι αὐτό τό ψέμα εἶναι ἀλήθεια, καί ὅπως ἐγώ εἶπα ὀρθά ἔτσι νά μέ βοηθήσει ἐμένα ὁ Θεός!» Ὅντως δέν εἶναι περίεργο τότε πού ὁ Θεός τῆς ἀλήθειας καί τοῦ δικαίου χτυπᾷ ἕνα ψευδομάρτυρα στά χέρια μέ τό μαστίγιό Του, τόν δεύτερο στά πόδια, τόν τρίτο στά μάτια, τόν τέταρτο στούς συγγενεῖς του, τόν πέμπτο στά βόδια, καί οὕτω καθ' ἑξῆς. Νά ἕνα ζωντανό παράδειγμα στή γειτονιά μας, πῶς τό ἀόρατο μαστίγιο τοῦ Θεοῦ χτύπησε ἕναν ψευδομάρτυρα στά μάτια: Ὁρκίστηκε ὁ ἄνθρωπος ψευδόμενος γιά ἕνα κομμάτι γῆς, πού πλήρωσε ἀκριβότερα ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο δουκάτα, ἀφοῦ πρῶτα τό πλήρωσε μέ τήν ψυχή του. Βάδιζε πρῶτα στό δικό του κομμάτι ἀργά. Ὅμως μόλις ἀπό τόν δικό του ἀγρό βάδισε σ' ἐκεῖνο τό καταραμένο κομμάτι γῆς, τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ ὄραση. Τό ἀόρατο μαστίγιο τοῦ Θεοῦ χτύπησε αὐτόν τόν ψευδομάρτυρα στά μάτια. Καί νάτος τυφλός κάθεται δίπλα στήν ἐστία του.

Νά τί συμβαίνει στό κόσμον τοῦ Θεοῦ σ' ὅσους νομίζουν ὅτι ὁ κόσμος εἶναι δικός τους καί ὄχι τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλά ἐσύ, διάβαζε τήν ἁγία Γραφή. Καί νά φοβᾶσαι τόν Θεό. Καί θά διαφωτιστεῖς. Καί ὅλα θά εἶναι καλά ἀπό τήν ἀρχή.

Ἐλεος καί εἰρήνη ἀπό τόν Θεό

Πρωτοπρεσβύτερου Ἀγγέλου Ἀγγελακόπουλου
Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ

Μή νομίζετε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τούς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλά πληρῶσαι¹. Ὁ Κύριος δέν ἦλθε, γιά νά καταργήσει, νά ἀκυρώσει τόν ἠθικό Νόμο τοῦ Μωϋσέως ἢ τήν ἠθική διδασκαλία τῶν προφητῶν, ἀλλά γιά νά τά συμπληρώσει καί νά τά παραδώσει τέλεια. Ἀλλά, ἄς δοῦμε πῶς ἐπλήρωσε τόν Νόμο καί τούς προφήτες. Τούς μέν προφήτες ἐπλήρωσε, ἀφοῦ συμπλήρωσε μέ ἔργα ὅλα ὅσα περί Αὐτοῦ προφήτεψαν. Τόν δέ Νόμο τόν ἐπλήρωσε μέ τό νά μήν παραβῇ κανένα νόμιμο καί μέ τό νά προσθέσει σ' αὐτόν ἐκεῖνα πού ἔλειπαν, ὅπως αὐτά καταχωροῦνται στήν ἐπί τοῦς ὄρους ὁμιλία Του. Ὁ Νόμος ἐμπόδιζε τό τέλος τῶν ἁμαρτημάτων. Ὁ Χριστός, ὅμως, ἐμποδίζει καί τίς ἀρχές, τίς ρίζες.

Ἔτσι, λοιπόν, τήν τρίτη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου περί τοῦ ὅρκου: «Οὐ λήψει τό ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπί ματαίᾳ»², δηλ. δέν θά χρησιμοποιοῦνται μάταια τό ὄνομα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ σου, τήν συμπληρώνει καί λέγει: «Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιорκήσεις, ἀποδώσεις δέ τῷ Κυρίῳ τούς ὅρκους σου. Ἐγώ δέ λέγω ὑμῖν μή ὁμῶσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστί τοῦ Θεοῦ. Μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστί τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστί τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκήν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἔστω δέ ὁ λόγος ὑμῶν ναί, οὐ οὐ· τό δέ περισσόν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν»³. Δηλ. πάλι ἔχετε ἀκούσει ὅτι λέχθηκε σιούς προγόνους σας· δέν θά καταπατήσεις τόν ὅρκο σου, ἀλλά ὡς καθῆκον ἱερό πρὸς τόν Κύριο θά τηρήσεις τίς ὑποσχέσεις καί τίς μαρτυρίες, πού μέ ὅρκο ἀνέλαβες. Ἐγώ, ὅμως, σᾶς λέγω, νά μήν ὀρκισθεῖτε καθόλου, οὔτε στόν οὐρανό, διότι εἶναι θρόνος τοῦ Θεοῦ, οὔτε στήν γῇ, διότι εἶναι σάν ἄλλο ὑποπόδιο στά πόδια Του, οὔτε στά Ἱεροσόλυμα, διότι εἶναι πόλη τοῦ μεγάλου βασιλέως Θεοῦ· οὔτε στήν κεφαλῇ σου νά ὀρκισθεῖς, πού εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, διότι ἐσύ δέν μπορεῖ οὔτε μία τρίχα νά τήν κάνεις μαύρη ἢ ἄσπρη. Ὅσο εἶναι δέ ὁ λόγος σας ἀληθινός πάντοτε, ὥστε τό ναί νά εἶναι ναί καί τό ὄχι νά εἶναι ὄχι. Διότι, τό παραπάνω ἀπό αὐτά εἶναι ἀπό τόν πονηρό.

Τήν ἕκτη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου περί μοιχείας: «Οὐ μοιχεύσεις»⁴, δηλ. δέν θά μοιχεύσεις, τήν συμπληρώνει καί λέγει: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. Ἐγώ δέ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέ-

πων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Εἰ δέ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμα σου βληθῇ εἰς γέενναν. Καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοπον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμα σου βληθῇ εἰς γέενναν. Ἐρρήθη δέ· ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτήν μοιχᾶσθαι, καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται»⁵. Δηλ. ἀκούσατε ὅτι λέχθηκε στοὺς ἀρχαίους νὰ μὴ μοιχεύσεις. Ἐγώ, ὅμως, σὰς λέγω ὅτι καθέννας, ὁ ὁποῖος βλέπει γυναῖκα μέπονηρὴ ἐπιθυμία γιὰ ἁμαρτία, ἤδη μέ τὴν ἐμπαθὴ αὐτὴ ματιά διέπραξε τὴν ἁμαρτία τῆς μοιχείας μέσα στὴν ἀκάθαρτη καρδιά του.

Ἐάν δέ ὁ δεξιὸς σου ὀφθαλμός νοσεῖ καὶ σέ ἐνοχλεῖ καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ βλάψῃ ὅλο τὸ σῶμα, βγάλ' τον καὶ πέταξέ τον μακριὰ ἀπὸ σένα. Διότι σέ συμφέρει νὰ καθεῖ ἓνα μέλος τοῦ σώματος, παρά νὰ ριφθεῖς μαζί μέ ὅλο τὸ σῶμα στὴν γέεννα τοῦ πυρός. Καὶ ἐάν πρόσωπο χρήσιμο σέ σένα, ὅπως τὸ δεξί σου χερί, γίνεται πειρασμός νὰ πέσεις στὴν ἁμαρτία, κόψε κάθε σχέση μαζί του καὶ χωρίσου ἀπ' αὐτό· διότι σέ συμφέρει νὰ καθεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ μέλη σου καὶ νὰ μὴ ριφθεῖς μαζί μέ ἐκεῖνον στοῦ πῦρ τῆς κολάσεως. Ἀκόμη λέχθηκε, ὁποῖος χωρίσει τὴν γυναῖκα του, ἅς τῆς δώσει γραπτὸ διαζύγιο. Ἐγώ, ὅμως, σὰς λέγω ὅτι, ὁποῖος χωρίσει τὴν γυναῖκα του, χωρὶς τὴν αἰτία τῆς μοιχείας, τὴν σπρώχνει στὴν μοιχεία. Καὶ ἐκεῖνος, πού θά λάβει ὡς σύζυγο διεzeugμένη γυναῖκα, διαπράττει μοιχεία.

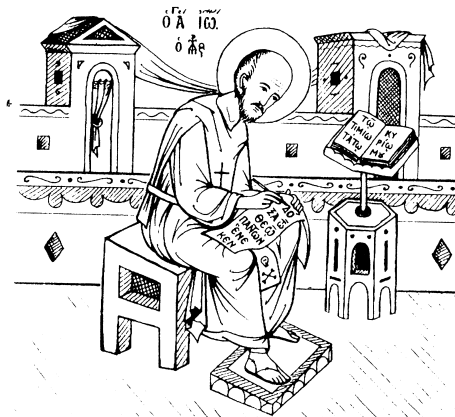
Τέλος, τὴν ἐβδόμη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου περὶ φόνου: «Οὐ φονεύσεις»⁶, δηλ. δέν θά διαπράξεις φόνο, τὴν συμπληρώνει καὶ λέγει: «Ἐκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγώ δέ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἐνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὅς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἐνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐάν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκεῖ μνηστῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τί κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρον σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγῃ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἰσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς σέ παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθῇσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὐ ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην»⁷. Δηλ. ἀκούσατε ὅτι λέχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στοὺς ἀρχαίους, στοὺς προγόνους σας, δέν θά φονεύσεις· ἐκεῖνος πού θά φονεύσῃ, θά εἶναι ἐνοχος καὶ θά παραπεμφθεῖ στοῦ μικροῦ ἑπταμελὲς συνέδριο, πού λέγεται κρίση. Ἐγώ, ὅμως, σὰς λέγω ὅτι καθέννας, πού ὀργίζεται ἀδίκως καὶ χωρὶς σοβαρὸ πνευματικὸ λόγο ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔχει τὴν ἴδια ἐνοχί, ὅπως ἐκεῖνος πού δικάζεται γιὰ φόνο στοῦ ἑπταμελὲς συνέδριο. Ἐκεῖνος δέ, πού θά ὑβρίσῃ τὸν ἀδελφό του

καί θά τοῦ πεῖ μέ περιφρόνηση «ἀνόντε, τιποτένιε», εἶναι ἔνοχος ἐγκλήματος βαρυτέρου, ἀπό ἐκεῖνα πού δικάζει τό μεγάλο συνέδριο. Ἐκεῖνος δέ, πού θά πεῖ μέ μίσος στόν ἀδελφό του «ἄμυαλε, τρελλέ», εἶναι βαρύντατα ἔνοχος καί ἄξιος νά τιμωρηθεῖ μέ τήν στόν ἹΑδὴν γέννα τοῦ πυρός. Ἐάν, λοιπόν, προσφέρεις τό δῶρο σου στό θυσιαστήριο καί ἐκεῖ θυμηθεῖς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει κάτι ἐναντίον σου, ἄφησε ἐκεῖ τό δῶρο σου ἐμπρός στό θυσιαστήριο καί πῆγαινε πρῶτον συμφιλιώσου μέ τόν ἀδελφό σου καί ἔπειτα ἔλα νά προσφέρεις τό δῶρο σου στόν Θεό. Συμβιβάζου καί συμφιλιώσου γρήγορα μέ τόν ἀντίδικό σου, ἐφ' ὅσον βρίσκουσαι μαζί του στόν δρόμο, πού ὁδηγεῖ στό δικαστήριο. Πρόλαβε, μήπως σέ παραδώσει ὁ ἀντίδικος στόν δικαστή, καί ὁ δικαστής σέ παραδώσει ὡς ἔνοχο στόν ἐκτελεστή τῶν ποινῶν καί ριφθεῖς ἔτσι στήν φυλακή. Σέ διαβεβαιώνω ὅτι δέν θά βγεῖς ἀπό ἐκεῖ, ἕως ὅτου ἐξοφλήσεις καί τό τελευταῖο δίλεπτο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ματθ. ε' 17.
2. Ἐξ. κ' 7.
3. Ματθ. ε' 33-37.
4. Ἐξ. κ' 13.
5. Ματθ. ε' 27-32.
6. Ἐξ. κ' 15.
7. Ματθ. ε' 31-26.

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄνδρέα Κυριακοῦ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΙ Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

τὴν ἐξέταση τοῦ ἀνωτέρω ζητήματος ἀπαραίτητως πρέπει νά ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν τό ἀναμφίλεκτο γεγονός ὅτι ὁ Ἀπόστολος κατεῖχε λιπαρά γνώση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς μαθητὴς πού φοίτησε παρὰ τούς πόδας τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ. Ἄν δέ προσθέσουμε καί τὴν ἄνωθεν σοφίαν μέ τὴν ὁποίαν ἦταν προικισμένος, ἔχουμε ἐνώπιόν μας, ὅχι ἀπλῶς κάποιο λόγιο καί διαβασμένο, πού κατεῖχε ἐπαρκῶς τό θέμα του, ἀλλά ἕνα ἀπλανῆ καί θεόπνευστο διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναφορικά μέ τό Νόμο καί εἰδικότερα τό Δεκάλογο ὁ Ἀπόστολος τονίζει ἐν πρώτοις τὴν ἀξία του λέγοντας ὅτι «ὁ νόμος παιδαγωγός ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιοθῶμεν» (Γαλ. γ' 24-25). Αὐτὴ ἡ ἀναφορά ἀναμφιβόλως τονίζει τὴν ἀξία τῆς πίστεως στό Χριστό, πράγμα πού δέν ἀποβαίνει οὔτε κατὰ διάνοιαν εἰς βάρος τῶν Δέκα ἐντολῶν, οὔτε ὑπονοεῖ ὅτι ὁ Νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀνήκει ὀριστικά καί ἀμετάκλητα στό παρελθόν. Αὐτό εἶναι ἐξ ἄλλου ξεκάθαρο στό Εὐαγγέλιο: «Μὴ νομίζετε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τούς προφῆτας. Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλά πληρῶσαι» (Ματθ. ε' 17). Αὐτό δηλώνει ξεκάθαρα τό ἀψευδές στόμα τοῦ Κυρίου. Κι αὐτό φαίνεται σέ ὅλο τό εὖρος τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου, ὅπως αὐτὴ διατυπώνεται στίς Ἐπιστολές του. Ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν μιλά ξεκάθαρα γιά τό θέμα ὅταν ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ πλεονεξία ἀποτελεῖ εἰδωλολατρία (Κολ. γ' 5). Αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἐρμηνεία τῆς β' ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον...» (Ἐξ. κ' 4).

Τὴν ἐντολή πού μιλά γιὰ τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου «Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καί ποιήσης πάντα τὰ ἔργα σου τῇ δέ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου...» τὴν φέρνει στά μέτρα τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως, ὅχι καταργώντας τὴν ἀλλά μετατοπίζοντάς τὴν «τῇ μὲν τῶν Σαββάτων» μέ τὴ φράση: «μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ πόσει ἢ ἐορτῇς ἢ νομηνίας ἢ Σαββάτου ἃ ἐστί σκιά τῶν μελλόντων, τό δέ σῶμα Χριστοῦ» (Κολ. β' 16). Μὲ ἀπλά λόγια ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως, δηλαδή ἡ Κυριακή ἡμέρα ὅπως σημειώνεται στὴν Ἀποκάλυψη (α' 10), εἶναι αὐτὴ πού ἀντικατέστησε τό νομικὸ Σάββατο.

Ἄν σταθοῦμε στὴν ε' ἐντολή «τίμα τόν πατέρα σου καί τὴν μητέρα», ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναλύει τὴν ἀξία τῆς στοὺς Ἐφεσίους σημειώνοντας στὴν ὁμώνυμη ἐπιστολή: «Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι ἡμῶν ἐν Κυρίῳ. Τοῦτο γάρ ἐστί δίκαιον. Τίμα τόν πατέρα σου καί τὴν

μητέρα ἥτις ἐστὶ ἐντολή πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφεσ. ζ' 1-4). Καὶ στοὺς Κολλασσαεῖς γράφει γιὰ τὸ θέμα: «Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα. Τοῦτο γάρ εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. Οἱ πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν» (Κολ. γ' 20-21). Συμπερασματικά ὁ Ἅγιος ἀπόστολος ἀναλύει καὶ ξεκαθαρίζει τὶς ὑποχρεώσεις τῶν παιδιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν γονιῶν οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου. Ὅταν δέ μιᾷ γιὰ τὰ προσόντα τοῦ πρεσβυτέρου λέγει: «εἰ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά. Μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτείας ἢ ἀνυπότακτα» (Τιτ. α' 6). Ἀπὸ τὴν ἄλλη βλέπει μέ τὸ προφητικὸ τοῦ βλέμμα τοὺς ἐσχάτους καιροὺς καὶ σημειώνει ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοὺς θά εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι τότε θά εἶναι, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ «γονεῦσιν ἀπειθεῖς» (Ρωμ. α' 30).

Ἄν θελήσουμε ν' ἀσχοληθοῦμε μέ τὴν ἐπομένη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου, δηλ. τὸ «οὐ φονεύσεις» σημειώνει ἐμφαντικά, ἀναλύοντας τὰ ἀποτελέσματα τῆς εἰδωλολατρίας. Οἱ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι πού «ἐλάτρευσαν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα» εἶναι μεστοὶ «φόνου» (Ρωμ. α' 29). Εἶναι ξεκάθαρο πὼς ὁ Παῦλος θεωρεῖ ἄξιους θανάτου (Ρωμ. α' 32) τοὺς ἀνθρώπους πού ἔχουν παραβιάσει αὐτὴ τὴν ἐντολή.

Ἐν σχέσει μέ τὴν ἐντολή «οὐ μοιχεύσεις» σημειώνει στὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή καὶ τὰ ἀκόλουθα: «Τὸ γάρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις καὶ εἴ τις ἐτέρα ἐντολή ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν» (Ρωμ. ιγ' 9). Δέν μένει μόνο στὴν ἐπανάληψη τῆς ἀπαγόρευσης ἀλλὰ ἐντοπίζει καὶ τὴ ρίζα τοῦ ἁμαρτήματος πού εἶναι ἡ ἔλλειψη ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Στὴν ἴδια Ἐπιστολή ὁ Ἀπόστολος βλέπει ὅτι ἡ εἰδωλολατρία τελικὰ ὁδήγησε τοὺς θιασῶτες τῆς σέ πάθη ἀτιμίας. «Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. Αἷτε γάρ θηλεῖαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν πάρα φύσιν, ὁμοίως δέ καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρρενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣ ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες» (Ρωμ. α' 26-27). Γράφοντας στοὺς Γαλάτες περιλαμβάνει στὰ ἔργα τῆς σαρκὸς τὴν «μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια» (Γαλ. ε' 19) καὶ τονίζει χωρὶς περιστροφές ὅτι «οἱ τὰ τοιαῦτα πράττοντες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται» (Γαλ. ε' 21). Δέν ἀποτελοῦν τὰ ἀνωτέρω καθαρὰ καὶ κρυστάλλινη τοποθέτηση τοῦ Ἀποστόλου γιὰ τὴν αἰώνια ἀξία τοῦ Δεκαλόγου, ἀλλὰ καὶ τὴ διαχρονικὴ σημασία του στὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν; Στὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή του ἀναφορικά μέ τὸ «οὐ μοιχεύσεις» σημειώνει: «τίμιος ἐν πᾶσι ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἁμίαντος, πόρνους δέ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός» (Ἑβρ. ιγ' 4). Ἀπὸ τὴν ἄλλη δέν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Κορίνθιους (Α' Κορ. ε' 1-5) καυστηριάζει τὸ

ἀμάρτημα τοῦ αἰμομίκτου, φθάνοντας μέχρι καί τόν ἀφορισμό του ἀπό τῆ χριστιανική κοινότητα τῆς πόλεως, μέ ἀπώτερο στόχο τή μετάνοια καί τήν ἐπιστροφή του. Συνοψίζοντας τίς θέσεις τοῦ Ἀποστόλου ἐπὶ τοῦ θεματός αὐτοῦ ὑπενθυμίζουμε τό γεγονός ὅτι ὑπογραμμίζει τό ὅτι τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι «*Ναός τοῦ ἐν ἡμῖν Ἀγίου Πνεύματος*» (Α΄ Κορ. ζ΄ 9). Πῶς λοιπόν οἱ ἄνθρωποι, πού τά σώματα των εἶναι μέλη τοῦ Χριστοῦ, νά μετατρέψουν τά σώματά τους εἰς «*πόρνης μέλη*»;

Μεταβαίνοντας στήν ὄγδοη ἐντολή, τό «*οὐ κλέψεις*», ἐπιπλήττει τόν ἀσυνεπῆ Ἰουδαῖο, πού ἀπό τήν μιά «*ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ καί καυχᾶται ἐν Θεῷ*» (Ρωμ. β΄ 17) κι ἀπό τήν ἄλλη παραβιάζει τίς ἐντολές τοῦ Νόμου, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τό «*οὐ κλέψεις*» (Ρωμ. β΄ 21). Στήν ἴδια Ἐπιστολή (ιβ΄ 9) βλέπει πίσω ἀπό τό πάθος τῆς κλοπῆς, ὅπως ἐπίσης καί τήν παραβίαση κάθε ἄλλης ἐντολῆς πού περιλαμβάνεται στό Δεκάλογο, τήν ἔλλειψη ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον. Ἀπευθυνόμενος, τέλος, πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Ἐφέσου δέν μένει μόνο στήν ἀπαγόρευση καί τήν καταδίκη τῆς κλοπῆς ἀλλά προχωρᾷ ἕνα βῆμα περαιτέρω λέγοντας: «*ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δέ κοπιᾷτω ἐργαζόμενος τό ἀγαθόν ταῖς χερσὶ, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι*» (Ἐφεσ. δ΄ 28).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ἰ. Ανδρέα Κυριακοῦ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ξέλιπον καί τοῦ σωτηρίου ἔτους 2018 αἱ ἡμέραι καί φαντάζονται πλέον «ὡς ἐνύπνιον ἐγειρομένου». Κατά τόν λήξαντα ἐνιαυτόν συνεχίσαμε, Θεοῦ εὐδοκήσαντος, τήν ἐκδοτική μας προσπάθεια προσθέτοντας τρία ἀκόμη τεύχη στήν «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία» συγκεκριμένα τό 114ο, 115ο καί 116ο. Ἀπό τήν ἄλλη πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι τό Περιοδικό ἀναρτᾶται ἐδῶ καί χρόνια στό Διαδίκτυο καί μπορεῖ ὁ οἰοσδήποτε νά τό διαβάσει σέ ἠλεκτρονική μορφή, Πολλές οἱ δυσχέρειες, οἱ δυσκολίες καί τά λοιπά προβλήματα ἀλλά, παρά ταῦτα, συνεχίζουμε ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν. Δέν μποροῦμε παρά νά εὐχαριστήσουμε ἐκ βαθέων ὅλους τοὺς συντελεστές, τόσο τοὺς γνωστούς καί ἐπώνυμους ὅσο καί τοὺς ἐν τῇ ἀφανείᾳ ἐργαζομένους. Χωρίς τή βοήθεια καί τή συνδρομή τους, ἡ ἐκδοση τοῦ Περιοδικοῦ θά ἀποτελοῦσε ἄπιαστο πουλί.

Ὁφείλουμε νά σημειώσουμε ὅτι οἱ ἀγρυπνίες δέν ἔπαψαν ἀπό τοῦ νά ἀποτελοῦν στόχο καί σκοπό τοῦ Συλλόγου. Ἡ διαπίστωση ὅτι τελοῦνται σχεδόν σέ κάθε ἐνορία τῆς Νήσου δείχνει ὅτι ἡ ἐπιμονή τοῦ Συλλόγου ἀπό τῆς ἰδρύσεώς του γιά τήν καθιέρωσή τους ἦταν μιά ἀνάγκη στοὺς δύσκολους καιροὺς πού διερχόμαστε.

Τό Σάββατο 27 Ὀκτωβρίου 2018 ἡ ἐπαρχιακή ἐπιτροπή Λευκωσίας διοργάνωσε προσκυνηματική ἐκδρομή στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ. Στίς παρουσίες τῆς πόλεως καί συγκεκριμένα στά Πολεμίδια, λίγο πιο πάνω ἀπό τό Νοσοκομεῖο, βρίσκεται ἡ μεσαιωνική ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Καρμιώτισσας (Ἑλεούσης) ἡ ὁποία στά χρόνια τῆς φραγκοκρατίας ἦταν τό καθολικό μονῆς τοῦ τάγματος τῶν Καρμηλιτῶν φραγκοκαλόγερων. Ἡ ἐν λόγῳ Μονή, πού κτίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 14ου αἰῶνος, δέν ὑφίσταται σήμερα ἀλλά ἡ ἐκκλησία διατηρεῖται σέ πολύ καλή κατάσταση. Εἶναι κτισμένη μέ ντόπιους πωρόλιθους, μέ θολωτή στέγη κι ἀνήκει ἀρχιτεκτονικά στό γοτθικό ρυθμό τῆς νότιας Γαλλίας. Ἐδῶ καί αἰῶνες εἶναι ὀρθόδοξος ναός καί διαθέτει πλῆθος σύγχρονων φορητῶν εἰκόνων. Βόρεια τοῦ ναοῦ, σέ μικρή ἀπόσταση, εὐρίσκεται σέ σπηλιά τό Ἁγίασμα, στό ὁποῖο φτάνει κανεῖς κατεβαίνοντας ἀρκετά σκαλοπάτια.

Προσκυνήσαμε καί ἀφήνοντας πίσω μας τήν πολύβουη πόλη ἀνηφορίσαμε πρὸς τὰ βουνά τοῦ Τροόδους. Ἀφήνοντας πίσω μας τό χωριό Τριμίκλινη πήραμε ἀνατολική κατεύθυνση καί σέ λίγο φτάσαμε στό ὄρεινó χωριό Πελέντρι, πού εἶναι ἀπό τὰ μεγαλύτερα χωριά τῆς Πιτσιλιᾶς. Τό χωριό διαθέτει δύο ἀξιόλογες ἐκκλησίες πού ἀνάγονται στά βυζαντινά καί μεσαιωνικά χρόνια. Στή νοτιοανατολική ἄκρη τοῦ χωριοῦ ὑψώνεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πού χρονολογεῖται στά 1178.

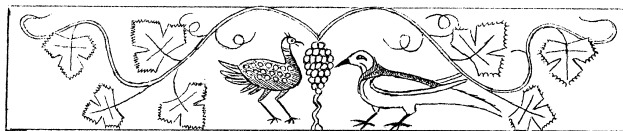
Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική μέ τροῦλλο. Ὁ ναός εἶναι κατάγραφος. Διαθέτει πλῆθος βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν ἀπό τίς ὁποῖες ξεχωρίζουμε τόν κύκλο πού ἀναφέρεται στή ζωή τῆς Θεοτόκου, ὅπως λ.χ. τόν ἀσπασμό τῆς Θεοτόκου καί τῆς Ἑλισάβετ μέ τόν Τίμιο Πρόδρομο σάν βρέφος νά ὑποκλίνεται στό βρέφος – Χριστό, τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου κ.λ.π. Ὑπάρχουν καί πολλές τοιχογραφίες πού ἀναφέρονται στά θαύματα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί πλείστες ὅσες εἰκόνες Ἀγίων. Ἀπ' αὐτές ξεχωρίζουμε τόν Ἅγιο Ἰωάννη τό Δαμασκηνό, τόν Ἅγιο Κοσμᾶ τό Μελωδό, τόν Ἅγιο Ἀντώνιο κ.ο.κ. Ἐντύπωση προκαλεῖ ὁ θυρεός τοῦ Φράγκου φεουδάρχη τῆς περιοχῆς στό νότιο τοῖχο (1353-1375). Στό βόρειο τοῖχο, κοντά στό εἰκονοστάσι ἐντοπίζουμε εἰδικό κοίλωμα στό ὁποῖο ἐτοποθετεῖτο φορητή λιτανευτική εἰκόνα.

Ἐπόμενός μας σταθμός ἦταν ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Καθολικῆς στήν ὁποία φτάσαμε ἀκολουθώντας τ' ἀνηφορικά δρομάκια τοῦ χωριοῦ. Πρόκειται γιά μεγάλη ξυλόστεγη ἐκκλησία μέ ἀγκιστρωτά κεραμίδια, ὅπως οἱ περισσότερες ἐκκλησίες τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Τροόδους. Ἀνάγεται στά 1500 περίπου καί στό δυτικό της τοῖχο διασώζεται μία μεγάλη τοιχογραφία τῆς Μελλούσης Κρίσεως. Αὐτή ἀνήκει στή λεγόμενη ἰταλοβυζαντινή τέχνη. Ἡ τέχνη αὐτή ἦρθε ἀπό τή Βενετία λόγω τῆς κατοχῆς τῆς Νήσου ἀπό τή γαληνοτάτη δημοκρατία τῆς Βενετίας καί τή συναντᾶμε σέ ἀρκετές ἐκκλησίες τοῦ 16ου αἰῶνος, ὅπως στήν Παναγία τῆς Ποδύθου τῆς Γαλάτας, στήν Παναγία τή Χρυσοκουρδαλιώτισσα στό Κούρδαλι, στόν Ἅγιο Μάμα Μόρφου κ.λ.π. Τό περίτεχνο εἰκονοστάσι της διαθέτει ἕνα πλῆθος φορητῶν εἰκόνων τῆς ἴδιας τεχνοτροπίας. Ἀπ' αὐτές ξεχωρίζουμε τήν Παναγία τή Βρεφοκρατοῦσα (τῶν Κοννάρων), τόν Ἅγιο Ἰωάννη τό Θεολόγο, τόν Ἅγιο Μάμα κ.ο.κ.

Ἀκολουθώντας τόν ἴδιο δρόμο ἐπιστρέψαμε στή συνέχεια στήν περιοχή τῆς Τριμίκλινης. Τελικός μας προορισμός ἦταν τό μικρό ἀλλά γραφικό χωριό Κουκά, πού εἶναι κτισμένο σέ δασωμένη περιοχή μεταξύ τῶν χωριῶν Τριμίκλινη καί Πέρα Πεδί. Ἐκεῖ ὑφίστατο ἡ Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπό τήν ὁποία ἔχει ἀπομείνει τό καθολικό. Ἀρχιτεκτονικά ἡ ἐκκλησία αὐτή ἀνήκει στόν τύπο τοῦ ἐλεύθερου σταυροῦ καί στό κέντρο ἀντί τροῦλλο φέρει γοτθικό σταυροθόλιο ἀπό τήν ἐποχή τῆς φραγκοκρατίας. Ἀρχικά ἦταν κατάγραφη μέ τοιχογραφίες ἀπό τίς ὁποῖες οἱ πλείστες ἔχουν φθαρεῖ. Ὅρισμένες διατηροῦνται σέ σχετικά καλή κατάσταση καί παρουσιάζουν σκηνές ἀπό τά πάθη τοῦ Χριστοῦ, τήν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου, Ἀποστόλους, Ἱεράρχες κι ἄλλους ἁγίους.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας ἐπιστρέψαμε στή Λευκωσία μέσω τῆς Σολέας. Εἶχαμε γνωρίσει ἀπό κοντά ἀκόμη μερικά ἀπό τά σεβάσματα πού ἀνήγειραν οἱ πρόγονοί μας εἰς τιμήν καί μνήμην τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ
Γενικός Γραμματέας

Παναγιώτη Τελεβάντου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟ

όλις 39 χρόνων ο πρώτος Προκαθήμενος της Αυτόκεφαλής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας Μητροπολίτης Περεγιασλάβ καί Μπίλα Τσέρκβα Ἐπιφάνιος (Ντουμένκο). Εἶναι Ἑλληνομαθής. Φοίτησε γιά δύο χρόνια στήν Φιλοσοφική Σχολή Ἀθηνῶν. Ἡ πρώτη ἐντύπωση πού δίνει εἶναι ὅτι πρόκειται γιά ἱεράρχη μέ κάποια βαρύτητα πού ἐλέγχει τίς συναισθηματικές παρορμήσεις του. Ἦταν καί εἶναι πολύ κοντά στόν πρῶν Πατριάρχη Κιέβου Φιλάρετο Ντενισένκο.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης τόν συνεχάρη ἤδη τηλεφωνικά, ὅταν ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφάνιος ἐπικοινωνήσῃ μέ τόν Παναγιώτατο γιά νά ζητήσῃ τήν εὐχή του, γεγονός πού δείχνει ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀποδέχτηκε τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, μάλιστα, ἐξέδωσε ἐνθουσιῶδες συγχαρητήριο Ἀνακοινωθέν γιά τήν ἐκλογή τοῦ πρώτου Προκαθημένου τῆς Αυτόκεφαλής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, πού ἀναφέρει ὅτι ὁ Παναγιώτατος προσκάλεσε τόν Μακαριώτατο Οὐκρανίας Ἐπιφάνιο γιά νά συλλειτουργήσουν στό Φανάρι στίς 6 Ἰανουαρίου 2019 τήν μεγάλη ἐορτή τῶν Θεοφανείων ὅπου καί θά τοῦ παραδώσῃ τόν Τόμο τῆς Αυτόκεφαλίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας Ἐμμανουήλ, πού προήδρευσε τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑνωτικῆς Συνόδου, ὁ Σεβ. Ἀδριανουπόλεως Ἀμφιλόχιος καί οἱ Ἐξαρχοί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Οὐκρανία Ἀρχιεπίσκοπος Παμφίλου κ. Δανιήλ, Ἐπίσκοπος Ἐντμοντον κ. Ἰλαρίωνας καί ὁ Πανοσιολ. Διάκονος κ. Γρηγόριος, Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, φωτογραφήθηκαν μέ τόν πρῶτο Προκαθήμενο τῆς Αυτόκεφαλής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας Μακαριώτατο κ. Ἐπιφάνιο.

Θά ἐπανεέλθουμε -σύν Θεῷ- σύντομα ὅταν γνωστοῦν περισσότερα στοιχεῖα γιά τόν Οὐκρανό Προκαθήμενο.

Οἱ πιστοί εὖχονται διακαῶς: 1) Νά ὑπάρξῃ ὁμαλή ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων.

2) Νά μὴν δημιουργηθεῖ Σχίσμα μεταξύ τοῦ Πατριαρχείου Ρωσσίας καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

3) Νά μὴν ἐξελιχθεῖ τό ἐπικείμενο Σχίσμα μεταξύ τῶν δύο Πατριαρχείων σέ Πανορθόδοξο Σχίσμα, καί

4) Νά ὑπάρξει νηφαλιότητα καί ἀνοχή ὥστε νά μὴν γίνει ἡ ἐκχώρηση Αὐτοκεφαλίας στήν Οὐκρανία αἰτία μεγαλύτερων προστριβῶν καί αἵματοχυσίας.

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΧΩΡΗΣΗ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Ἡ ἐκχώρηση Αὐτοκεφαλίας στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὁλοκληρώθηκε στίς 6.1.2019. Τό συλλεΐτουργο τοῦ Μακαριώτατου Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφάνιου μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ἐπισφράγισε τήν ἐκχώρηση Αὐτοκεφαλίας στήν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας. Προφανῶς πισωγυρισμό ἡ Αὐτοκεφαλία τῆς Οὐκρανίας δέν ἔχει. Βεβαίως ἡ πολιτική καί ἐκκλησιαστική ἡγεσία τῆς Ρωσσίας θά ἀντιδράσει δυναμικά. Ἄρχισε ἤδη νά βάζει τά θεμέλια Πανορθόδοξου Σχίσματος μέ τίς Ἐξαρχίες πού συστήνει στήν Δυτική Εὐρώπη καί στήν Ἀπώ Ἀνατολή. Ἐχει, ὅμως, πολύ περισσότερα ὄπλα στά χέρια της. Ἀπομένει νά δοῦμε πόσο μακριά εἶναι ἀποφασισμένη νά πάει. Οἱ ἐν Φαναρίῳ θριαμβολογοῦν καί ἀψηφοῦν τήν ἀποφασιστικότητα τῆς Ρωσσίας. Δέν ξέρουμε πού βασίζουν τήν αἰσιοδοξία τους. Τά στοιχεῖα πού ἐμεῖς ἔχουμε ὑπόψη, δέν μᾶς ἀφήνουν περιθώριο νά συμεριστοῦμε τήν αἰσιοδοξία τους. Μακάρι νά ἀποσοβηθοῦν τά χειρότερα. Ἐδῶ πού ἔφτασαν τά πράγματα τί νά ποῦμε; Γονατιστοί παρακαλοῦμε τόν Χριστό, ἀπό τά βάθη τῆς ψυχῆς μας, νά φυλάξει τήν Ἐκκλησία Του ἀπό Σχίσμα, πού μπορεῖ νά διαρκέσει ἀκόμη καί αἰῶνες.

* * *

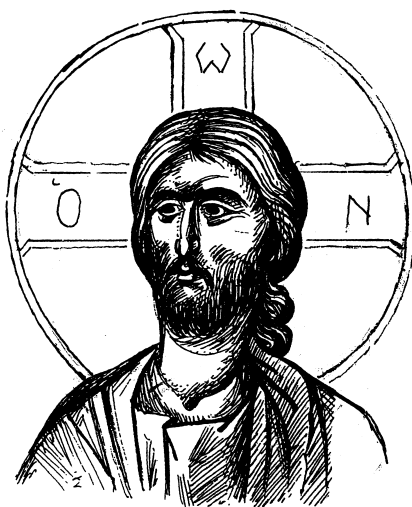
ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΟΥΚΡΑΝΙΚΟ

Πολύ σημαντική εξέλιξη γιά τό Οὐκρανικό. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄ δήλωσε στήν «Ρομφαία» ὅτι: 1) Ἀπέρριψε κατηγορηματικά εἰσήγηση νά προσκαλέσει στήν Κύπρο τόν Μακαριώτατο Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας Ἐπιφάνιο. 2) Τόνισε ὅτι δικαιοῦται μέν κάθε λαός νά ἔχει Αὐτοκεφαλία, ἀλλά στήν συγκεκριμένη περίπτωση δέν χορηγήθηκε ὡς αἶτημα τοῦ λαοῦ τῆς Οὐκρανίας. 3) Δήλωσε ὅτι δέν μνημόνευσε καί δέν προτίθεται νά μνημονεύσει τόν Μακαριώτατο κ. Ἐπιφάνιο στήν Θεία Λειτουργία ὡς Προκαθήμενο τῆς Αὐτοκεφαλίου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, καί 4) Τό πιό σημαντικό θεωρεῖ ὅτι: «Αὐτή τήν στιγμή δέν προέχει ἡ Αὐτοκεφαλία, ἀλλά νά μὴν διχαστεῖ ἡ Ὁρθοδοξία».

Οἱ δηλώσεις τοῦ Μακαριώτατου Κύπρου εἶναι πολύ μεγάλης σπουδαιότητας, ἐπειδὴ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος συνδέεται μέ στενή φιλία μέ τόν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἀναλυτές θεωροῦσαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου θά στήριζε τελικά τίς ἐπιλογές τοῦ Φαναρίου στήν Οὐκρανία. Ὁ Μακαριώτατος Κύπρου, ὅμως, μέ τίς κατηγορηματικές του δηλώσεις στήν «Ρομφαία», ἀνατρέπει πλήρως τά δεδομένα καί συμπαρατάσσεται ξεκάθαρα μέ τό Πατριαρχεῖο τῆς Ρωσσίας. Δέν γνωρίζουμε ἂν οἱ δηλώσεις τοῦ Μακαριώτατου Κύπρου ἐλαύνονται ἀποκλειστικά ἢ ἐν μέρει ἀπό ἐκκλησιαστικά κριτήρια ἢ ἂν δέν τολμᾷ νά συμπαραταχθεῖ μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο γιά τό Οὐκρανικό, ἐπειδὴ πολλάκις ζήτησε καί ἔλαβε τήν βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας γιά νά ὑποστηρίξει ἡ Ρωσσική Ὁμοσπονδία τίς θέσεις τῆς Κύπρου σέ διεθνή φόρα. Ὅποια καί ἂν εἶναι τά ἐλατήρια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἀρνεῖται —καί μάλιστα τόσο κατηγορηματικά— νά συνταχθεῖ μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Ποιά Ὁρθόδοξη Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία θά τολμήσει νά τό πράξει; Σέ κάθε περίπτωση διερωτόμαστε ποῦ ἐδράζεται ἡ εὐφορία τῶν ἐν Φαναρίῳ γιά τήν ἀναγνώριση τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας.

Ἔχουν πληροφορίες ἢ ὑποσχέσεις πού οἱ πολλοί ἀγνοοῦμε ἢ μήπως δέν ξέρουν σέ ποιό ἔδαφος πατοῦν;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Χριστόδουλου Βασιλειάδου, *Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας*, Τριάντα κείμενα γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ, ἔκδ. Ἁγία Ταῖσία, Λευκωσία - Κύπρος 2018, σσ. 127.

θόρυβα ἀλλὰ δημιουργικὰ συνεχίζει τὸ συγγραφικὸ τοῦ ἔργου ὁ κ. Χρ. Βασιλειάδης, προσφέροντάς μας ἕνα ἀκόμη «καλὸν εἰς βρῶσιν» καρπὸν τῶν κόπων του. Πρόκειται γιὰ τριάντα, σύντομες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μελέτες τοῦ πού γράφθηκαν πρόσφατα (μερικὲς ἔχουν δημοσιευθεῖ στὰ τελευταῖα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία»). Διακρίνουμε μεταξύ τῶν ἄρθρων τοῦ κείμενου πού εἶναι βιογραφικοῦ χαρακτῆρος, ὅπως αὐτὸ πού ἀναφέρεται στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, τὸ νεομάρτυρα π. Γεώργιο Σκρέκα πού μαρτύρησε στὰ χέρια τῶν ἄθεων κομμουνιστῶν, τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ ἐργαζόμενον τίς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ Δημητράκη Ἀργυροῦ, τοῦ ὁποῖου ὁ βίος μᾶς μεταφέρει στὸ Γερωνικό κ.ο.κ. Δὲν λείπουν οὔτε κείμενα πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ὕμνολογία, ὅπως «Ὑμνολογία, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας». Κορυφαῖο κείμενο τοῦ παρόντος, κατὰ τὴν ἐκτίμησή μας, εἶναι αὐτὸ πού ἐπιγράφεται «Νικολαΐτισμός, τότε καὶ σήμερα». Πρόκειται γιὰ κείμενο πού ἀναφέρεται στὴ φρικτὴ σαρκολατρικὴ αἵρεση πού ἐμφανίστηκε τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια καὶ καταδικάζεται χωρὶς περιστροφές στὸ βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως. Τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι ἡ φοβερὴ αὐτὴ διαστροφή τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος ἀναβλάστησε καὶ στὶς μέρες μας μὲ «θεολογικὴ» μάλιστα κάλυψη!!!. Ἐπὶ αὐτοῦ σημειώνει ἐνδεικτικὰ, μὲ πολὺ πόνου, ὁ συγγραφέας: «Τὸ φοβερό τῆς παναίρεσης τοῦ Νικολαΐτισμοῦ - Νεονικολαΐτισμοῦ ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι ἀμνηστεύει ἀπροκάλυπτα θανάσιμα σαρκικὰ ἁμαρτήματα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἀποφαίνεται ὅτι γι' αὐτὰ δὲν χρειάζεται οὔτε μετάνοια, οὔτε συντριβή, οὔτε ἐξομολόγησι, οὔτε ἀγῶνας γιὰ διόρθωση καὶ ἀνόρθωση, διότι τάχα ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν... ἁμαρτήματα». Χωρὶς περιστροφές, ὁ καλὸς συγγραφέας δηλώνει ὅτι μόνον ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου εὐλογοῦνται οἱ γενετήσιες σχέσεις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κι ὁ,τιδήποτε ἄλλο δὲν εἶναι παρά πορνεία καὶ μοικεία. Εὐχαριστοῦμε τὸ συγγραφέα γιὰ τὶς παραδοσιακὲς χριστιανικὲς τοῦ θέσεις σὲ μιά ἐποχὴ ἀνείπωτης ἀποστασίας ὅπου θεσπίζεται (φρίξον ἦλιε, στέναξον ἡ γῆ) καὶ δευτέρως γάμος... ἱερέων!!!

* * *

Ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννικίου Καθηγουμένου, *Ἡ ἐλληνικὴ ψυχὴ*, Ἀρετὲς καὶ ἐλαττώματα, Σάλπισμα ἐνόπτιας καὶ ὁμοψυχίας, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Σοχοῦ Λαγκαδά, σσ. 91.

Σήμερα, ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἑλληνισμός ἀντιμετωπίζει μιά ἄνευ προηγουμένου οικονομική, ἀλλὰ κυρίως ἠθική καὶ ἀξιακή κρίση, ὁ π. Ἰωαννίκιος ἐπικερεῖ νὰ ἀναλύσει, χωρὶς περριπτεῖς καὶ πρό πάντων ἀπρειαστες ὥραιολογίες ἢ ἐθνικιστικὲς κορώνες, τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν Νεοελλήνων, θετικὰ κι ἀρνητικὰ. Ὁ συγγραφέας δὲν βλέπει τὸ ἀντικείμενό του σάν ἱατροδικαστής, δὲν ἐπικερεῖ τὴν ἀνατομία ἐνὸς πτώματος. Τουναντίον βλέπει μὲ συμπάθεια, ἐνδιαφέρον καὶ ἀναμφίβολα μὲ ἀγωνία τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ, πού εἶναι μὲν ζῶσα, ἀλλὰ δεῖται ἱατροῦ, διότι οἱ πληγές, τὰ ἔλκη καὶ τὰ τραύματά της δὲν εἶναι λίγα, οὔτε ἥσσονος σημασίας. Στόχος τοῦ

* Στὸ παρὸν τεῦχος δημοσιεύουμε ὅλα τὰ βιβλία πού μᾶς στάλθηκαν μεταξύ 1.9.2018 καὶ 31.12.2018.

σεβαστού π. Ἰωαννίκιου εἶναι (χωρίς νά παραλείπει τίς ἐλληνικές ἀρετές) κατά κύριο λόγο νά ἀποκαλύψει τά τρωτά, τά πάθη καί τίς ἀδυναμίες τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, ὥστε αὐτή νά διορθωθεῖ, νά ὀρθοποδίσει πρὶν εἶναι πολὺ ἄργά. Ἀποδεικνύεται ἐπαρκῆς γνώστης τῶν θέσεων θεολόγων σάν τοῦ π. Ἰω. Ρωμανίδη ὅπως καί πλείστων ὅσων λογοτεχνῶν καί ποιητῶν ἡμεδαπῶν καί ἀλλοδαπῶν, πού ἀσχολήθηκαν μέ τό ὑπό ἐξέτασιν ἀντικείμενο. Ἐντυπωσιάζει ἡ περιγραφή τοῦ ἐγωισμοῦ. Σημειώνει μεταξὺ ἄλλων πολλῶν: «Ὁ ἐγωισμός τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἔχει πολλὰ καί διάφορα παρακλάδια, γεννᾷ πολλά παραπλήσια, ὁμοιόμορφα πάθη: ἀλαζονεία, ἔπαρση, περιφρόνηση τοῦ ἄλλου, σκληρότητα, ἀχαριστία, κατάκριση, καυχισιολογία, κομπορρημοσύνη, δολοπλοκία, ραδιουργία, κομματισμό, φατριασμό, φιλοδοξία, καχυποψία, πολιτικολογία, πολιτικοπληξία, κακία, διαφθορά πάσης φύσεως, φθόνο, ζηλοφθονία «τό ἔλκος τῆς ψυχῆς», αὐταρέσκεια, ἀνθρωπαρέσκεια, φιλαρχία, δikhόνοια». Κλείνω μέ μιὰ εὐστοχνη, κεφαλαιώδους σημασίας παρατήρηση ἀπὸ τόν Πρόλογο τοῦ Καθηγητῆ τοῦ ΑΠΘ Ἰακώβου Μιχαηλίδη: «Ἡ μόνη ἀποτελεσματικὴ θεραπεία, ὑποστηρίζει [ὁ π. Ἰωαννίκιος] εἶναι ἡ θεία ἐπέμβαση, ἡ θεία Χάρη, ἡ ἐπιστροφή δηλαδή στὰ ἐλληνορθόδοξα ἰδεώδη, κυρίως σ' ἐκεῖνα πού ἔχουν σχέση μέ τὴν τιθάσευση τῶν παθῶν μας, τὴ μετάνοια καί τὴν ταπείνωση».

* * *

Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεώργιου Δ. Μεταλληνοῦ, ὁμότιμου Καθηγητοῦ πανεπιστημίου, *Δύο Ὀρθόδοξοι ἀγωνιστὲς ἀλληλοσυγκρούμενοι*, (Κοσμᾶς Φλαμιᾶτος καί Κωνσταντῖνος Τυπάλδος - Ἰακωβάτος), β' ἐκδοση ἀνανεωμένη, Θεσσαλονίκη 2018, σσ. 92.

Μέ θέμα ἱστορικό, ἀλλὰ ταυτόχρονα δραματικά ἐπίκαιρο, καταπνέεται ὁ αἰδεσιμολογιώτατος συγγραφέας. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ παρόντος βλέπει μέ ἐκπληξη τὴ σύγκρουση δύο ἀγωνιστῶν πού βρίσκονται στοῦ ἴδιου μετερίζι, εἶναι δηλαδή ἀμφότεροι Ὀρθόδοξοι καί ἐμφοροῦνται ἀπὸ τίς αὐτές ἰδέες ἀλλὰ παρὰ ταῦτα ἀλληλοκατηγοροῦνται κι ἀνταλλάσσουν βαρεῖς χαρακτηρισμούς. Ὁ π. Γ. Μεταλληνός, ἐμβριθῆς γνώστης τῆς ἱστορίας τοῦ 19ου αἰῶνος, προσπαθεῖ νά ἀνακαλύψει μέ βάση τίς πηγές τά αἴτια καί τά αἰτιατά τῆς διχόνοιας αὐτῆς πού ἐν τέλει δέν ὠφέλησε κανένα ἐξ αὐτῶν. Σημειώνει συμπερασματικά (ἀφοῦ ἐρεύνησε ἀρχεαῖο ὑλικό) μεταξὺ ἄλλων καί τά πιο κάτω: «Ὁ Τυπάλδος καί ὁ Φλαμιᾶτος ἦσαν θύματα τραγικῶν παρεξηγήσεων καί τό μόνο πού ἀκολουθοῦσε ὡς ἀποτέλεσμα τῆς διαμάχης τους, ἦταν ὅτι, ἐνῶ ἀγωνίζονταν καί οἱ δύο γιὰ τὴν ἴδια ὑπόθεση, τὴν Κοινὴ πίστη, πολεμοῦσαν ὁ ἓνας τόν ἄλλο, ἀφήνοντας τοὺς ξένους νά ἐπεκτείνουν τὴν προπαγάνδα τους. Εἶναι ἡ τραγικότητα τῶν Ὀρθοδόξων σέ κάθε ἐποχή, ὅταν λείπει ἡ ἀδρανεὶ ἡ ἀρετὴ τῆς διακρίσεως». Εἶναι τραγικό τό γεγονός ὅτι ὁ Φλαμιᾶτος θεωροῦσε τόν Τυπάλδο ὡς μασῶνο κι ὄργανο τῆς Ἀγγλίας, διότι ἀνέλαβε τὴ διεύθυνση τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Τυπάλδος θεωροῦσε τόν ἀντίπαλό του πολέμιον μέν τοῦ Λουθηροκαλβινισμοῦ, ἀλλὰ «κατόλικο, παπιστὴν καί αἵρετικόν αἰμοβόρον». Κι ὅμως! Ἀμφότεροι ἐξορίστηκαν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν στὶς Στροφάδες λόγω τῶν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγώνων των. Καί σήμερα μήπως, πού μαίνεται ἡ ἀσταμάτητη καί συστηματικὴ ἐπίθεση τῶν Οἰκουμενιστῶν κατὰ τῆς Πίστεως τῆς πατροπαραδότου δέν συμβαίνουν παρόμοια πράγματα; Ἀντὶ οἱ ἀντιοικουμενιστὲς νά ὁμονοήσουν, μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, «φιλοπρωτεύοντες» ἀλλ' ἀνεπαρκεῖς, τό μόνο πού ἐνδιαφέρονται εἶναι νά παριστάνουν τοὺς ἀρχηγούς ἀντὶ νά ἀφήσουν ἐκεῖνους πού εἶναι τῶ ὄντι, λόγω ἐπάρκειας, στρατηγοὶ νά ἡγηθοῦν τοῦ ἀγῶνος. Ἡ ἱστορία τῶν συγκρούσεων Φλαμιᾶτου καί Τυπάλδου ἐπανέρχεται δυστυχῶς πάλι στοῦ προσκήνιο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

* * *

Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου «Ὁ Θεολογικὸς Διάλογος Ὀρθοδόξων καί Ἀντικαλκηδονίων (παρελθόν - παρὸν - μέλλον)· Μία ἀγιορειτικὴ συμβολή», ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, ἹΑγιον Ὅρος, Σεπτέμβριος 2018, σσ. 841.

Τό βιβλίο αὐτὸ εἶναι σημαντικότερο, θεολογικότερο, δογματικότερο, ὀρθοδοξότερο, ἀγιονευματικὸ, χριστοκεντρικὸ, ἀγιοπατερικὸ, παραδοσιακὸ, ἐκκλησιοκεντρικὸ, θεολειτουργικότερο

καί σύγχρονο. Φανερώνει τήν μυστική ἐν Χριστῷ, ἐν Πατρί, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι Ζωή, Λατρεία, Πίστη καί ὀρθόδοξη συνοδικότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, διαχρονικά, μόνιμα, νόμιμα καί μέσα στήν Ἀγιορειτική Ζωή, Θεολογία, Παράδοση, Πολιτισμό καί Πνευματικότητα.

Γιά τό Ἅγιον Ὅρος γενικά, καί εἰδικά ἡ Ἱερά Μονή Ὁσίου Γρηγορίου, ἀσκολήθηκε, ἀσχολεῖται καί, ἂν θέλει ὁ Τριαδικός Θεός μας, θά ἀσχολεῖται μέ τόν παναιρετικό, διαχριστιανικό, πανθρησκειακό, συγκρητιστικό Οἰκουμενισμό. Ὅπως φυσικά ἀσκολήθηκε, ἀσχολεῖται καί θά ἀσχολεῖται μέ τόν προτεσταντικό τύπου σχισματικό καί ἄκριτο, οὐ κατ' ἐπίγνωσιν Παλαιοημερολογισμό – Ζηλωτισμό.

Διότι, οἱ περισσότεροι σημερινοί Ἀγιορεῖτες πιστεύουμε καί ζοῦμε τό γεγονός ὅτι «τόσον ὁ Οἰκουμενισμός, ὅσον καί ὁ Παλαιοημερολογισμός – Ζηλωτισμός, δέν ἐκφράζουν μέ κανένα σωστό τρόπο τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», ὅπως τόνιζε ὁ μακαριστός Γέροντας μας, Προηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας (1974-2014), Ἀρχιμανδρίτης Κυρός Γεώργιος Γρηγοριάτης – Καψάνης. Τήν ἴδια ἄποψη ἔχουν γιά τό θέμα αὐτό καί ἄλλοι ἁγιασμένοι, ἀσκητικοί, λειτουργιοποιημένοι, ἡσυχαστικοί, παραδοσιακοί θεολόγοι πατέρες, ὅπως οἱ Ἀρχιμ. π. Ἐπιφάνιος Θεοδορόπουλος, Ἀρχιμ. π. Φιλόθεος Ζερβάκος, ἅγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, ὁσιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, Ἀρχιμ. π. Σωφρόνιος Σαχάρωφ, Φώτιος Κόντογλου, ἁγιογράφος καί λογοτέχνης, ὁσιος Παῖσιος Καππαδόκης Ἀγιορείτης, π. Ἰωάννης Ρωμανίδης, μοναχός Δανιήλ Κατουνακιώτης, ὁσιος Πορφύριος Κausοκαλυβίτης, ὁσιος Ἀμφιλόχιος Μακρῆς, ὁσιος Ἰάκωβος Τσαλίκης, ὅπως καί ἄλλοι νεότεροι θεολόγοι τοῦ 20οῦ αἰ., ὅπως οἱ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, Ρώσσης, π. Δημήτριος Στανιλοάε, Ρουμάνος, π. Σπυρίδων Μπιλάλης, Κωνσταντίνος Μουρατίδης καί Κωνσταντίνος Γρηγοριάδης.

Τό βιβλίον «Ὁ θεολογικός Διάλογος Ὁρθόδοξων καί Ἀντικαλκηδονίων», δηλ. Μονοφυσιτῶν, Μονοενεργητῶν, Μονοθελητῶν, πού βιβλιοκρίνουμε καί παρουσιάζουμε ἐδῶ, ἔχει ὡς ἐπί μέρους κεφάλαια τά ἑξῆς:

- 1) Εἰσαγωγή: «Ἡ χριστολογική συμφωνία τῶν Κοινῶν Δηλώσεων», σελίδες 21-61.
- 2) «Ἡ ἐπ' ἀνέναρξῃ τοῦ Διαλόγου», σελίδες 62-110.
- 3) Ἱερά Μονή Ὁσίου Γρηγορίου, «Εἶναι οἱ Ἀντικαλκηδόνιοι (Μονοφυσῖτες) Ὁρθόδοξοι»; σελίδες 111-238.
- 4) Ἱερά Κοινότης Ἀγίου Ὁρους, «Παρατηρήσεις περί τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθόδοξων καί Ἀντικαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν)», σελίδες 239-334.
- 5) Ἀρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, «Οἱ Ἀντικαλκηδόνιοι δέν ἦσαν καί δέν εἶναι ὀρθόδοξοι», σελίδες 335-358.
- 6) Ἱερομονάχου π. Λουκά Γρηγοριάτου, «Ὁ σύγχρονος διάλογος Ὁρθόδοξων καί Ἀντικαλκηδονίων ὑπό τό φῶς τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας», σελίδες 359-382.
- 7) Ἱερομονάχου π. Λουκά Γρηγοριάτου, «Ἡ χριστολογία τοῦ Σεβήρου Ἀντιοχείας, κατά τόν ἅγιον Μάξιμον Ὁμολογητή», καί «Διόσκορος καί Σεβήρος: οἱ Ἀντικαλκηδόνιοι (Μονοφυσῖτες) αἵρεσιάρχει», σελίδες 383-566.
- 8) Ἱερομονάχου π. Λουκά Γρηγοριάτου, «Θεολογικά παρατηρήσεις ἐπὶ τεσσάρων εἰσηγήσεων τοῦ μονοφυσίτου Μητροπολίτου Δαμιέτης κ. Bishoy», σελίδες 567-592.
- 9) Ἀρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, «Ἡ ἰδεολογική Ὁρθοδοξία τῶν Ἀντικαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν)», σελίδες 593-724.
- 10) Ἱερομονάχου π. Λουκά Γρηγοριάτου, «Θεολογικές ἐπισημάνσεις σέ πρόσφατες προτάσεις γιά μυστηριακή διακοινωνία Ὁρθόδοξων καί Ἀντικαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν)», σελίδες 725-778.
- 11) Παράρτημα Α': «Ὅροι τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων», σελίδες 779-818.
- 12) Παράρτημα Β': «Βασικά κείμενα τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθόδοξων καί Ἀντικαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν)», σελίδες 819-828.
- 13) «Εὐρετήριο», σελίδες 829-841.

Ἐπειδὴ τὸ παρόν βιβλίον εἶναι πολυσέλιδο, βαθεῖα δογματικὸ καὶ δυσκολοκατανόητο ἀπὸ τὸν ἐν πολλοῖς ἀκατήχτητο, ἀπληροφόρητο καὶ ἀνενημέρωτο χριστιανικὸ ὀρθόδοξο λαό, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους κυκλοφόρησε κείμενα ἀπλά, κατανοητά, πληροφοριακά γιὰ τὸν ἀπλό κόσμον καὶ λαὸ στὸ πρόσφατα ἐκδοθέν τεύχος 2018 τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου «Ὁ Ὁσιος Γρηγόριος» γιὰ τὸ θέμα «Ὁ Θεολογικὸς Διάλογος Ὁρθόδοξων καὶ Ἀντικαθηκονίων (Μονοφυσιστῶν)». Ὅποιοι ἐπιθυμεῖ βαθυτέρη θεολογικὴ γνώση καὶ πληροφόρηση καὶ εἶναι εἰδικὸς ἐπιστήμονας ἢ Ἱεράρχης ἢ καθηγητὴς Μέσης Ἐκπαίδευσως ἢ Πανεπιστημίου ἢ ἅγιος Γέροντας Καθηγούμενος, μπορεῖ νὰ διαβάσει τὸ πολυσέλιδο καὶ δογματικὸ αὐτὸ βιβλίον. Ὅποιοι, ὅμως, θέλει ἀπλούστερη ἐνημέρωση θεολογικὴ, κατανοητὴ, περιληπτικὴ γιὰ τὸ προαναφερθέν θέμα, μπορεῖ νὰ διαβάσει τὸ τεύχος 2018 τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Ὁσιος Γρηγόριος». Πάντως, πρέπει ὅλοι ὅσοι εἶναι καλοπροαίρετοι καὶ καλῆς θελήσεως χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ ἄλλοι, νὰ ἐνημερωθῶμε σχετικὰ μὲ τοὺς διαλόγους αὐτοὺς, πού διεξάγονται ἐδῶ καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια παγκοσμίως, πανχριστιανικῶς καὶ πανθρησκειακῶς. Φυσικὰ, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας καὶ τὸν πατερικὸ λόγο, πού εἶπε κάποτε ὁ μακαριστὸς πατερικώτατος ὀρθόδοξος θεολόγος τοῦ 20οῦ αἰῶνος Ρῶσσης, π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ: «Ἐκτός πού στὴν ἐποχὴ μας ἔχουμε κρίση θεολογίας παγκοσμίως, ἔχουμε κυρίως κρίση πίστεως παγκοσμίως, δηλαδὴ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἔχουμε κεκρυμμένη ἀθεΐα καὶ ἀντιθεΐα, αἵρεση καὶ νεοειδωλολατρεία». Ἡ λύση εἶναι ἡ ἐξῆς: «Μετανοεῖτε» ἤγγικε γάρ ἡ Βασιλεῖα τῶν Οὐρανῶν», ὁ Παράδεισος, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός.

ΜΟΝΑΧΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

* * *

Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου, *Γιὰ νὰ ζήσῃ ἡ οἰκογένεια*. Καθοδηγώντας τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ (2), ἔκδ. Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου Κεχαριτωμένης Θεοτόκου, Τροιζίνη 2018, σσ. 238.

Οἱ πατέρες τοῦ καλοῦ Ἡσυχαστηρίου τῆς Κεχαριτωμένης μᾶς παρουσιάζουν τὸ β' τόμο τῆς σειρᾶς «Καθοδηγώντας τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ» μὲ βάση τὴς ἀποκρίσεις τοῦ αἰοδύμου Γέροντος Ἐπιφανίου, ἱδρυτοῦ τοῦ ἀνωτέρω Κοινοβίου. Ὁ α' τόμος τῆς σειρᾶς ὑπὸ τὸν τίτλο «Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα» ἐξεδόθη στὰ 2003 καὶ τουλάχιστο μέχρι τὸ 2006 γνώρισε 6 ἀπανωτὲς ἐκδόσεις. Πιστεύουμε ὅτι καὶ τὸ παρόν θὰ ἔχει τὴν ἴδια ἐπιτυχία διότι ὁ λόγος τοῦ αἰοδύμου Γέροντος δὲν συνίστατο ἀπὸ εὐσεβεῖς φλυαρίες ἀλλὰ ἦταν ἀειποτε «ἄλατι ἡρτυμένος» καὶ συνόψιζε τὴν ἁγιοπατερικὴ παράδοση. Τὸ φλέγον θέμα τῆς οἰκογενεῖας ἀποτελεῖ τὸ θέμα τοῦ ὑπὸ κρίσιν πονήματος. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ 21οῦ αἰῶνος πού βομβαρδίζεται καθημερινὰ ἀπὸ ἀπάνθρωπες κι αὐτόκλημα ἀντιχριστιανικὲς ἀπόψεις ὅπως λ.χ. ὁ πολιτικὸς «γάμος», τὸ «σύμφωνο συμβιώσεως», οἱ «γάμοι» ὁμοφυλοφίλων, τὸ «δικαίωμα» τῶν ἐκτρώσεων, τὴς παντοειδεῖς φεμινιστικῆς κορῶνης κ.ο.κ. τῷ ὄντι παραπαίει μὴ ἔχοντας «πού τὴν κεφαλὴν κλίνει» καὶ ἀπὸ πού νὰ πιαστεῖ. Ὁ ἁγιασμένος Γέροντας μὲ τὴς ἀποκρίσεις του ξεκαθαρίζει τὸ τοπίο καὶ χαράσσει τὴς κόκκινες γραμμὲς γιὰ τοὺς χριστιανούς. Τὸ πιὸ κάτω ἀπόσπασμα δείχνει καθαρά τὸν τρόπο σκέψεώς του: «Ἐγγαμοὶ καὶ ἄγαμοι σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ χρειάζομαστε συνεχῆ καὶ ἀκατάπαυστο ἀγῶνα. Οἱ μὲν ἄγαμοι γιὰ νὰ διατηρήσουν καθαρὰ καὶ ἄσπιλη τὴν παρθενία τους, οἱ δὲ ἔγγαμοι γιὰ νὰ κρατήσουν καθαρὸς καὶ ἀνεπιβουλεύτους τοὺς στεφάνους τους». Καθαρά καὶ ξάστερα καὶ χωρὶς νοσηρὸς συναίσθηματομοὺς ἀγγίζει τὰ καυτὰ προβλήματα, ὅπως αὐτὸ τῆς ψυχοπάθειας. Ξεκαθάριζε ὅτι ἀποτελεῖ ἔγκλημα ἡ προσπάθεια τῶν γονιῶν νὰ παντρέψουν αὐτὰ τὰ ἄτομα. «Ὅταν βλέπουν ἔκδηλα συμπτώματα ψυχοπάθειας οἱ γονεῖς στὰ παιδιά τους μακριὰ ἀπὸ τὸ γάμο. Ἐγκληματοῦν». Σχετικὰ μὲ τὸ ἀπεχθεῖς ἔγκλημα τῶν ἐκτρώσεων, πού ἔσπευσε νὰ δικαιολογήσῃ (τουλάχιστο μέχρι τὸ τρίτο μῆνα) κάποιος μοναχὸς καὶ δὴ Ἁγιορείτης (!!!) ἀκοῦστε τὴ θέση τοῦ Γέροντος: «Πόσο σοφὴ καὶ ὀρθή εἶναι ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὅποια λέει: «Ἀπαξ τὸ σπερματοζωάριο ἐνωθῇ μετὰ τὸ ὠάριον ἔχουμε ἄνθρωπον. Ἐχουμε σύλληψη ἀνθρώπου, πλάσμα Θεοῦ, εἰκόνα Θεοῦ μέσα στὴ μήτρα τῆς γυναίκας». Εὐχαριστοῦμε τὸν Καθηγούμενον καὶ τὴν καλὴ συνοδεία τοῦ Ἡσυχαστηρίου τῆς Κεχαριτωμένης κι ἀναμένουμε κι ἄλλους εὐχymους καρπούς, πού τρέφουν τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴς ἀπομαγνητοφωνήσεις ὁμιλιῶν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός Ἐπιφανίου.

* * *

Ἱερομονάχου Γρηγορίου, *Τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας*, ἡ βιωματική διδαχή τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἔκδ. Ἱεροῦ Κουτλουμουσιανοῦ Κελλίου Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἔγιον Ὅρος 2018, σσ. 173.

Μέ τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας ἀσχολεῖται ὁ παρών τόμος, πού εἶναι στήν πραγματικότητα β' ἔκδοσι τοῦ βιβλίου μέ μεταγλώττιση στή νεοελληνική καί πλήθος συμπληρωματικῶν στοιχείων. Ὁ ὁσιολογιώτατος συγγραφέας, ἐμβριθῆς μελετητής τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀγίου πατρός, στοχεύει νά μᾶς μυήσει στό πρῶτιστο αὐτό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας μέ ὁδηγὸ πρὸς τὰ ἄνω καί ἐμπνευσμένο καθοδηγητὴ τὸν χρυσολόγο Ἰωάννη. Ὁ π. Γρηγόριος σημειώνει χαρακτηριστικά στὸν Πρόλογο τῆς α' ἔκδόσεως: «Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία ἔχει κάποιον πού αἰσθάνθηκε ἰδιαίτερα, ἔζησε ἐντατικά καί κήρυξε μέ φλόγα τὴν σημασία τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ Μυστηρίου. Καί αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἡ ἁγία του ψυχὴ ἐνώθηκε μέ τὸν Χριστὸ μέσω αὐτῆς τῆς μυστικῆς τροφῆς. Ἐτσι ἀναδείχθηκε ὁ κατ' ἐξοχὴν εὐχαριστιακὸς Πατὴρ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί Θεολογίας. Ἡ φωνὴ του ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ἰσχυρὴ καί συγκλονιστικὴ, κάθε φορά πού μιλοῦσε γιὰ τὸ θεϊκὸ μεγαλεῖο τοῦ κεντρικοῦ αὐτοῦ Μυστηρίου». Εἶναι γεγονὸς ὅτι στίς μέρες μᾶς πλεῖστοι ὅσοι χριστιανοὶ προσέρχονται στό ποτήριο τῆς ζωῆς ἐντελῶς ἀπροετοίμαστοι, ἵγουν χωρὶς ἐξομολόγησι, χωρὶς νηστεία, χωρὶς οὐδεμίαν συναίσθησι μετανοίας. Ἀναφερόμενος ὁ συγγραφέας στὴν ἀνευ προετοιμασίας προσέλευσι στό Μυστήριον παρουσιάζει τοὺς κάτωθι λόγους τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἔχουν φθάσει σὲ τέτοιο σημεῖο ἀνοησίας καί περιφρονήσεως τῶν ἁγίων Μυστηρίων, ὥστε ἐνῶ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀμέλειας κακίης... πλησιάζουν στίς γιορτὲς τὴν ἁγία Τράπεζα ἀπροετοίμαστοι, μὴ γνωρίζοντας ὅτι καιρὸς γιὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν δέν εἶναι ἡ γιορτὴ καί ἡ πανήγυρις, ἀλλὰ ἡ καθαρὴ συνείδησι καί ὁ ἄμεμπτος βίος...». Σ' αὐτοὺς πού ρωτᾶνε ποιοὶ ἔχουν δίκαιο, αὐτοὶ πού μεταλαμβάνουν πολλὰς φορές ἢ αὐτοὶ πού προσέρχονται ἀραιὰ στό ποτήριο τῆς ζωῆς ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἶναι ξεκάθαρος ὅτι αὐτοὶ πού μετρᾷ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ καθαρὴ συνείδησι, ἡ καθαρὴ καρδιά κι ἡ ἀνεπίληπτη ζωὴ. Εὐχαριστοῦμε τὸν π. Γρηγόριον πού μᾶς καλεῖ νά «ἀντλήσουμε ὕδωρ ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου» καί ὄχι ἀπὸ «φρέατα συντετριμμένων». Τονίζουμε, δίνοντας τέλος στό λόγο, ὅτι τὰ γνωστὰ προτερήματα τοῦ συγγραφέα, τουτέστιν ἡ σοβαρότης, ἡ ἀκρίβεια, οἱ ἐπιμελημένες παραπομπές κι οἱ ἐπεξηγηματικὲς σημειώσεις δέν ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὸ παρὸν σύγγραμμα. Ἡ ἀνάγνωσί του βοηθᾷ οὐκ ὀλίγον τὸν πιστὸ στὴ συνειδητὴ του συμμετοχὴ στό μυστήριον τῆς θ. Εὐχαριστίας.

* * *

Π. Γεώργιου Δ. Μεταλλينوῦ, *Ποιμαντικά σαλπίσματα*, ἔκδ. «Ὁρθόδοξος κυψέλη», Θεσσαλονίκη 2018, σσ. 48.

Τὸ παρὸν βιβλίον δέν ἀποτελεῖ παρά τὸν καρπὸ τῆς ἀγωνίας τοῦ αἰδεσιμολογιώτατου συγγραφέα γιὰ τὰ γεγονότα τῶν ἡμερῶν μας, ὅπου «κλονίζονται τὰ πάντα, ἐσωτερικὰ καί ἐξωτερικὰ». Ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ νά ἐμπνεύσει στοὺς ἀναγνῶστες του «φρόνημα ὑψηλὸ καί ἀκατάβλητο γιὰ νά συνεχίζεται ὁ ἐν Χριστῷ ἀγώνας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος πού ἐπιμένει νά ζεῖ καί νά πορεύεται στὰ ἴχνη τῶν Ἀγίων Πατέρων μας». Τὸ βιβλίον περιλαμβάνει, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Πρόλογο καί ἑξὶ κεφάλαια: α') Ἀρκεῖ ὁ ἐνθουσιασμός γιὰ τὴν εἴσοδο στὴν ἱερωσύνη; β') Γιὰ νά μὴν παραπλανῶνται οἱ συνεπεῖς Ὁρθόδοξοι, γ') Ποιὰν Ἑλλάδα ἀποδέχονται οἱ Δυτικοὶ καί Δυτικόφρονες; δ') Οἱ Ἀγιοὶ μας ἀποκροῦν τὴν αἵρεσι, ε') Πῶς βιώνει ἕνας Ὁρθόδοξος τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας του; καί ς') Ἡ Λατρεία μας γεννᾷ τὸν λαϊκὸ πολιτισμὸ μας. Ἀπὸ τὰ πῶ πάνω ἐπικεντρώνουμε τὴν προσοχή μας στό δ' κεφάλαιον, πού ἀναφέρεται στὴ στάσι τῶν Ἀγίων ἐναντι τῶν αἵρετικῶν. Ὅπως τονίζει ὁ π. Γεώργιος, ἀφορμώμενος ἀπὸ μιὰ προτροπὴ τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ ἐπισκόπου Συμφερουπόλεως πρὸς τοὺς πιστοὺς νά μὴ συναναστρέφονται μέ τοὺς αἵρετικούς, «δέν ὑπάρχει Ἀγιὸς μας, παλαιότερος καί νεώτερος, πού νά μὴν προφυλάσσει τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα ἀπὸ τῆς θανατηφόρου ἀπειλῆς τῆς αἵρετικῆς πλάνης». Κάνει ἐντύπωσι ἡ ἐξήγησι πού ἔδωκε στὴν παρατήρησι αὐτὴ τοῦ Ἀγίου οἰκουμενιστῆς τῶν καιρῶν μας. Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς θεολόγος (διαστρεβλώνοντας τοὺς λόγους τοῦ

Ἁγίου) διακρίνει τούς αἰρετικούς σέ δύο ὁμάδες!!! Α') στούς διαχρονικά καταδικασμένους ἀπό τήν Ἐκκλησία Παπικούς καί ὅλη τήν κακόδοξη προτεσταντική συμμορία πού στεγάζεται στό «Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν». Ὅλοι αὐτοί, κατά τόν οἰκουμενιστή θεολόγο, παρά τή σωρεία τῶν κακοδιδασκαλιῶν τους ΔΕΝ εἶναι αἰρετικοί ἀλλά ἀποτελοῦν «ἀδελφές καί πλήρεις Ἐκκλησίες» κι οἱ ἡγέτες τους εἶναι «ἀδελφοί ἐν Χριστῷ καί κανονικοί ἐπίσκοποι»!!! Β') Κατ' αὐτόν αἰρετικοί εἶναι ΜΟΝΟ οἱ Ἰεχωβίτες, οἱ Κουάκεροι, οἱ Μορμόνοι κ.τ.δ.

Δέν κάνει ἐντύπωση ὅτι στή Σύναξη τῆς Κρήτης τό 2016, μέ τό διαβόητο ἄρθρο 6, οἱ Παπικοί, οἱ Μονοφυσίτες καί Προτεστάντες ὅλων τῶν ἀποχρώσεων ἀπηλλάγησαν, χωρίς νά μετακινηθοῦν ἀπό τίς κακοδοξίες τους «ἰῶτα ἓν ἡ μίαν κεραίαν» καί ἀνηγορεύθηκαν σέ «ἐτερόδοξες Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες». Τόσα χρόνια συγχρωτισμοῦ μετά τῶν αἰρετικῶν, ἔκαναν τούς οἰκουμενιστές νά λησμονήσουν καί τή διαχρονική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καί τίς θέσεις τῶν Ἁγίων Πατέρων. Δέν μπορούμε παρά νά εὐχαριστήσουμε ἐκ βαθέων τόν π. Γεώργιο πού στίς δύσκολες αὐτές μέρες ἐπιμένει νά κρούει τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

